

Nr 156.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående löne- och pensionsreglering för präster m. m.; given Stockholms slott den 6 april 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till

1) lag om upphävande av lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning m. fl. författningar angående prästerskapets löne- och pensionsförhållanden,

2) förordning angående pastorats deltagande i kostnaderna för församlingsprästernas avlöning (prästlönekostnadsförordning),

3) lag angående ändring i lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond,

4) lag om ändring i lagen den 27 juni 1947 (nr 275) om kyrkomusiker,

5) lag om upphävande av 17 och 18 §§ ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400),

6) lag angående ändring av 5 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse,

7) lag angående ändring av 13 § 3 mom. lagen den 13 november 1936 (nr 567) om domkapitel, samt

8) lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 21 november 1925 (nr 456) angående anlitande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift;

dels ock bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF ADOLF.

N. Quensel.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen nr 204 fattade 1949 års riksdag beslut om principerna för en allmän avlöningsreform för prästerna. I förevarande proposition framläggas de detaljförslag, som erfordras för beslutets genomförande.

Härutöver upptagas i propositionen vissa lönegradsfrågor. Med hänsyn till den i proposition nr 114 till årets riksdag föreslagna omläggningen av löneplan 2 föreslås ärkebiskopen och övriga biskopar inplacerade i de nya lönegraderna Co 20 respektive Co 18, innebärande att de i principbeslutet bestämda grundlönerna bibehållas. I enlighet med statsmakternas principbeslut ha grunderna för kyrkoherdarnas inplacering i lönegrad i vissa hänseenden korrigerats, varigenom ett förhållandevis större antal kyrkoherdar komma att tillhöra de två lägsta lönegraderna Ca 27 och Ca 29. Vidare framläggas förslag till lönegradsplaceringar för garnisons- och amiralitetsprästerna. För finansieringen av löne- och pensionskostnaderna föreslås bl. a. en ny bestämning av pastorats prästlönekostnad, bibehållande av nuvarande maximum för församlingsavgifterna och höjning av maximum för allmänna kyrkoavgiften från 15 till 20 öre. Förslaget innebär en effektivare skatteutjämning till förmån för de mindre bärkraftiga pastoraten.

Lönereformen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1952.

Förslag

till

L a g

om upphävande av lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning m. fl. författningar angående prästerskapets löne- och pensionsförhållanden.

Härigenom förordnas, att följande författningar skola upphöra att gälla med utgången av år 1951:

lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning;

lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 35) om emeritilöner för präster;

lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat;

lagen den 21 november 1925 (nr 455) angående särskilda lönetillägg (ödebygdstillägg) vid vissa prästerliga befattningar inom Härnösands och Luleå stift;

lagen den 17 december 1926 (nr 526) om vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat i anledning av nådårsrättens upphörande m. m.;

lagen den 13 december 1929 (nr 382) om provisorisk tilläggslön åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m.;

lagen den 23 november 1934 (nr 544) om dyrtidstillägg åt präster;

förordningen den 27 november 1936 (nr 578) med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlönande jämte nya grunder för dispositionen av därtill avsedda medel; samt

reglementet den 28 november 1941 (nr 904) angående familjepension för efterlevande till präster (familjepensionsreglementet för prästerskapet).

Samtidigt härmed skola upphöra att gälla alla de särskilda stadganden, vilka innefatta ändring eller förklaring av vad sålunda upphävda författningar innehålla eller tillägg därtill eller som tillkommit med stöd av samma författningar.

De övergångsbestämmelser, som erfordras i anslutning till vad sålunda förordnats, meddelas av Konungen.

Förslag
till
Förordning
angående pastorats deltagande i kostnaderna för församlingsprästernas
avlöning (prästlönekostnadsförordning).

Häri genom förordnas som följer.

1 §.

1 mom. Denna förordning är tillämplig å territoriellt pastorat samt, i den mån Konungen och riksdagen besluta, å icke-territoriellt pastorat inom riket.

Utgöra församlingar, vilka bilda två eller flera pastorat, för vården av angelägenhet, som i denna förordning avses, en kyrklig samfällighet, skall vad i förordningen stadgas om pastorat äga tillämpning å samfälligheten.

2 mom. Med församlingspräst avses i förordningen *dels* domprost, kyrkoherde, komminister och kyrkoadjunkt, *dels* med sådan församlingspräst likställd garnisons- och amiralitetspräst, *dels* ock annan icke-ordinarie präst, som är förordnad att såsom vikarie uppehålla annan församlingsprästtjänst, eller som utan sådant förordnande fullgör tjänstgöring i pastoratet under tid, då någon i pastoratet inrättad tjänst icke uppehålls av vare sig innehavare av tjänsten eller vikarie.

2 §.

Om pastoratsindelning och om prästerlig tjänsteorganisation i pastorat förordnar Konungen.

3 §.

1 mom. Kostnad för tjänstebostad, som pastorat enligt prästlöneordning tillhandahåller församlingspräst, så ock för i ordningen avsett bidrag till uppvärmningskostnad och där avsedd ersättning för skatt eller allmän tunga, som innehavare av prästgård i sådan egenskap erlagt, skall stanna å pastoratet.

2 mom. Av övriga församlingspräst enligt prästlöneordning tillkommande avlöningsförmåner skall pastoratet bestrida lön, vikariatsersättning, tjänstedubblersarvode, reseersättning, tjänstgöringstraktamente, kallortstillägg, språktillägg och arvode.

Belopp, som pastorat under visst år jämlikt detta moment haft att utgiva, utgör *pastoratets prästlönekostnad* för året.

3 mom. Om kostnaderna för kyrkoherden i Visby pastorat tillkommande avlöningsförmåner förordnar Konungen.

4 §.

Ersättning, som församlingspräst har att erlægga för av pastorat tillhandahållen tjänstebostad eller ombesörjd uppvärmning eller belysning därav, tillkommer pastoratet.

5 §.

Om anskaffande av medel till bestridande av pastorats utgifter enligt denna förordning, i den mån de ej täckas av avkastning från avlöningstillgångar, som i 6 § avses, eller av andra tillgängliga medel, stadgas i lagarna om församlingsstyrelse.

Om rätt för pastorat att till gäldande av prästlönekostnad erhålla tillskott ur kyrkofonden stadgas i lagen om kyrkofond.

6 §.

Pastorats prästlönetillgångar äro

- 1) löneboställen, som avses i ecklesiastik boställsordning,
- 2) prästlönefonder, som i 7 § 2 mom. avses, samt
- 3) pastoratets andelar i stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman.

7 §.

1 mom. Till följd av expropriation eller inlösen enligt ensittarlagen eller av annan jämförlig anledning influten ersättning för prästgård eller löneboställe, som förvaltas av pastorat, skall av pastoratet fonderas.

2 mom. Fond, som i 1 mom. avses, medel, som fonderas jämlikt 6 § andra stycket lagen den 4 januari 1927 angående tillstånd till försäljning av kyrklig jord i vissa fall samt till upplåtelse av sådan jord under tomträtt, samt

annan för avlöning av församlingspräst i pastoratet avsedd fond, utgöra prästlönefonder för pastoratet.

3 mom. Prästlönefond skall förvaltas av pastoratet samt göras räntebärande på sätt om omyndigs medel är stadgat. Vill pastorat placera fonds tillgångar på annat sätt, skall tillstånd därtill inhämtas av domkapitlet. Om användning av fond till grundförbättring av löneboställe eller till förvärv av fastighet är särskilt stadgat.

8 §.

Om skyldighet för pastorat att utgöra allmän kyrkoavgift samt att avstå viss del av avkastning å prästlönetillgångar stadgas i lagen om kyrkofond.

9 §.

De ytterligare föreskrifter, som erfordras för tillämpningen av denna förordning, meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1952.

Förslag

till

L a g

angående ändring i lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond.

Härigenom förordnas, att 2—8 §§ lagen den 30 augusti 1932 om kyrkofond¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

Gällande lydelse:

2 §.

1. Med pastorat avses i denna lag territoriellt pastorat, med undantag av Karlsborgs pastorat.

2. Såsom pastorats prästlönekostnader och kyrkomusikerlönekostnader betecknas i denna lag de utgifter, som pastorat enligt vad i särskilda författningar är stadgat har att vidkännas, å ena sidan, för löner, arvoden och resanslag åt kyrkoherde, komminister och ständig adjunkt och, å andra sidan, för avlönande och pensionering av i församling inom pastoratet anställd kyrkomusiker, som i lagen om kyrkomusiker avses.

I kyrkomusikerlönekostnad, som här avses, ingår icke belopp, som pastorat har att utgiva i avlöning till kyrkomusiker för av denne bestridd

Föreslagen lydelse:

2 §.

I denna lag avses med *pastorat* territoriellt pastorat samt, i den mån Konungen och riksdagen så besluta, icke-territoriellt pastorat inom riket; med *pastorats prästlönetillgångar* och *pastorats prästlönekostnad* vad i prästlönekostnadsförordningen därmed förstås; samt

med *pastorats kyrkomusikerlönetillgångar* och *pastorats kyrkomusikerlönekostnad* vad i lagen den 27 juni 1947 om kyrkomusiker sålunda betecknas.

¹ Senaste lydelse av 2 § 2 mom. samt 3, 4, 6 och 7 §§ se 1950:281.

Gällande lydelse:

fyllnadstjänstgöring såsom lärare i musik vid läroanstalt.

3 §.

Från statsverket utgår till kyrkofonden för varje år ersättning med

d e l s 4 627 887 kronor för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m.,

d e l s tillhopa 301 250 kronor för vissa tidigare av prästerskapet i territoriella pastorat åtnjutna statsanslag,

d e l s o c k 121 600 kronor för statsanslag, som tillförne åtnjuts av biskopar och pastor primarius eller utgått till biskopslöneregleringsfonden,

skolande dessa ersättningar inom januari månad för året tillföras kyrkofonden.

Ytterligare skola till kyrkofonden ingå:

1) inkomst av *boställen, vilkas avkomst enligt 9 § förordningen den 11 juli 1862 angående allmänt ordnande av prästerskapets inkomster rätteligen indragits till prästerskapets löneregleringsfond eller av Konungen anvisats till löneförbättring för prästerlig tjänst innehavare i annat pastorat än det, inom vilket bostället är beläget (allmänna kyrkohemman);*

2) inkomst av *tidigare till klockar- eller organisttjänst hörande lönefastighet, beträffande vilken Konungen jämlikt lagen angående särskilda grunder för klockar- och organistlöns bestämmande samt om*

Föreslagen lydelse:

3 §.

Från statsverket utgår till kyrkofonden för varje år ersättning med *5 050 737 kronor för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m., vilken ersättning, efter avräkning av bidrag varom förmäles i 6 § andra stycket 3), skall inom januari månad för året tillföras kyrkofonden.*

Ytterligare skola, *utöver vad i denna lag eljest stadgas, till kyrkofonden ingå:*

1) inkomst av *allmänna kyrkohemman, klockarhemman och biskopshemman.*

Gällande lydelse:

dispositionen av till klockar- och organisttjänst hörande avlöningstillgångar förordnat, att densamma skall bibehållas såsom publik arrendegård (klockarhemman);

3) inkomst av fastigheter, vilkas avkomst, jämlikt punkt 21:o av de år 1936 antagna ändrade bestämmelser för biskoparnas avlöande jämte nya grunder för dispositionen av därtill avsedda medel, tillförts kyrkofonden (biskopshemman);

4) överskott å avkastningen av pastorats präst- och kyrkomusikerlönetillgångar, varom förmäles i 4 §;

5) ersättning av pastorat för kostnader, som avses i 46 § tredje stycket ecklesiastik boställsordning;

6) bidrag enligt familjepensionsreglementet för prästerskapet jämte övriga, därtill anslutna bestämmelser angående familjepension för efterlevande till präster (familjepensionsavdrag och familjepensionsavgifter) så ock bidrag jämlikt 3 § lagen den 17 december 1926 om vissa lönetillägg åt präster i nyreglerade pastorat i anledning av nådårsrättens upphörande m. m.;

7) allmän kyrkoavgift, varom förmäles i 5 §;

8) ränta och annan vinst å kyrkofondens tillgångar;

9) ränta och annan vinst å andra av statskontoret förvaltade kapitaltillgångar, varav avkastningen, jämlikt de under 3) här ovan angivna grunder för dispositionen av till biskoparnas avlöande avsedda medel, skall tillföras kyrkofonden.

Föreslagen lydelse:

2) ränta och annan vinst å kyrkofondens tillgångar;

3) ränta och annan vinst å andra av statskontoret förvaltade kapitaltillgångar, varav avkastningen enligt särskilt bestämmande skall tillföras kyrkofonden.

Gällande lydelse:

4 §.

Därest av pastorat förvaltade prästlönetillgångar — med undantag av tillgång, vars avkastning skall enligt 7 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning tillgodokomma viss tjänst innehavare utöver lönen eller jämlikt bestämmelse i donationsbrev tillfalla prästänka — tillika med pastoratets kyrkomusikerlönetillgångar lämna så stor behållen avkastning, att därå uppkommer överskott sedan pastoratets präst- och kyrkomusikerlönekostnader under året samt de i 55 § ecklesiastik boställsordning angivna virkesbehov blivit täckta, skall pastoratet till kyrkofonden inleverera hälften av sådant överskott.

Vad nu stadgats om behållna avkastningen av prästlönetillgångar, som förvaltas av pastorat, gälle ock pastoratet tillkommande andel av avkastningen från stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman.

5 §.

Allmän kyrkoavgift — — — till pastoratet.

Kyrkoavgiftens grundbelopp utgör femton öre för skattekrona. Konungen bestämmer årligen, hur stor del av grundbeloppet skall för året uttagas.

6 §.

Enligt vad särskilt är stadgat skola av kyrkofonden gäldas

dels kostnad för avlöande av biskoparna och av präster, som avses i lagen om reglering av prästerska-

Föreslagen lydelse:

4 §.

Därest pastorats präst- och kyrkomusikerlönetillgångar lämna så stor behållen och för pastoratet disponibel avkastning, att därå uppkommer överskott, sedan pastoratets präst- och kyrkomusikerlönekostnader under året samt de i 55 § ecklesiastik boställsordning angivna virkesbehov blivit täckta, skall pastoratet till kyrkofonden inleverera hälften av sådant överskott.

5 §.

Allmän kyrkoavgift — — — till pastoratet.

Konungen bestämmer årligen det öretal för skattekrona, högst tjugu, varmed avgiften skall utgöras.

6 §.

Enligt vad särskilt är stadgat skola ur kyrkofonden gäldas

dels kostnad för beredande jämlikt lagen den 28 juni 1935, nr 445, av emeritilöner för vissa prästmän i

Gällande lydelse:

pets avlöning, för beredande av emeritilön för präster ävensom för pensionering av efterlevande till präster, allt i den omfattning, som är närmare angiven

i bestämmelserna för biskoparnas avlönande jämte grunder för dispositionen av därtill avsedda medel,

i lagarna om reglering av prästerskapets avlöning, om provisorisk tilläggslön åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m., om reseanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat, om emeritilöner för präster, om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst och om dyrtidstillägg åt präster jämte därtill anslutna särskilda författningar samt

i familjepensionsreglementet för prästerskapet jämte övriga, därtill anslutna bestämmelser angående familjepension för efterlevande till präster samt i särskilda bestämmelser angående tillägg å sådan pension,

dels jämlikt 5 § ecklesiastik boställsordning bestämda arvoden åt ledamöter i boställsnämnder,

dels belopp, som jämlikt under 3 § 2) åberopad lag skall utgå till avlöning vid klockar- eller organisttjänst, vartill klockarhemman hört,

dels ock jämlikt lagen den 21 november 1925 beviljade anslag för uppförande av prästgårdar inom Härnösands och Luleå stift.

Härutöver skola av kyrkofonden utgöras:

1) tillskott till pastorat enligt vad i 7 § stadgas;

Föreslagen lydelse:

ledande ställning i missionens och diakoniens tjänst,

dels jämlikt 5 § ecklesiastik boställsordning bestämda arvoden åt ledamöter i boställsnämnder,

dels belopp, som jämlikt Konungens förordnande skall för klockarhemman utgöras till kyrkomusikers avlönande,

dels ock jämlikt lagen den 21 november 1925, nr 456, beviljade anslag för uppförande av prästgårdar inom Härnösands och Luleå stift.

Ytterligare skola, utöver vad i denna lag eljest stadgas, ur kyrkofonden utgöras:

Gällande lydelse:

2) anslag, som Konungen må finna skäligt i särskilda fall bevilja såsom bidrag till kostnad för resor till eller från pastorat, där präst förordnas att, jämte fullgörande av honom i annat pastorat åliggande tjänstgöring, biträda vid eller uppehålla prästerlig befattning;

4) bidrag, som av Konungen och riksdagen bestämmes, till ersättande av anslag, som av riksdagen anvisas till avlöningar och övriga omkostnader dels för stiftsnämndernas verksamhet, dels för religionsvård åt dövsamma;

5) anslag, som Konungen enligt av riksdagen godkända grunder bestämmer för avlöande av för särskild prästerlig tjänstgöring inom riket anställda präster;

6) kostnad enligt bestämmande av Konungen och riksdagen för särskild prästerlig verksamhet utom riket;

9) anslag, som Konungen enligt av riksdagen godkända grunder bestämmer för avlöande av i fredsorganisationen vid försvarsväsendet anställda präster;

Föreslagen lydelse:

1) kostnad för avlöningsförmåner åt präster enligt prästlönereglementet, i den mån kostnaden ej jämlikt prästlönekostnadsförordningen skall bestridas av pastorat eller jämlikt särskilt bestämmande skall bestridas i annan ordning;

2) kostnad för pensionsförmåner åt präster eller efterlevande till dem enligt tjänste- och familjepensionsreglementena för präster;

3) bidrag, som av Konungen och riksdagen bestämmes till ersättande av anslag, som av riksdagen anvisas till avlöningar och övriga omkostnader dels för stiftsnämndernas verksamhet, dels för religionsvård åt dövsamma;

4) kostnad, som Konungen enligt av riksdagen godkända grunder bestämmer för avlöande av i särskild prästerlig verksamhet inom eller utom riket anställd präst, å vilken prästlönereglementet eller statens allmänna avlöningsreglemente icke äger tillämpning;

5) kostnad, enligt bestämmande av Konungen och riksdagen, för arvo-

Gällande lydelse:

7) anslag, som Konungen och riksdagen finna skäligt ställa till vederbörande statsdepartements förfogande för anlåtande av biträde vid handläggning av boställsärenden och vad därmed äger samband;

3) kostnad för förvaltningen av boställena och övriga fastigheter, varav inkomsten jämlikt vad i 3 § sägs, skall ingå till kyrkofonden;

10) *bidrag till pastorats kostnad för avlöning, som avses i 2 § 2 mom. andra stycket, med belopp som av pastoratet utgivits utöver vad vederbörande läroanstalt haft att till avlöningen bidra*ga;

8) anslag till extra utgifter med ett belopp av tillhoppa högst 50 000 kronor för år, som efter Konungens bestämmande må användas till bestridande av kostnad för härförut i denna paragraf icke särskilt angivet kyrkligt ändamål.

7 §.

Om för gäldande av pastorats präst- och kyrkomusikerlönekostnader under året åtgår högre belopp än som täckes dels av avkastningen av pastoratets *prästlönetillgångar och av pastoratet tillkommande andel av avkastningen från stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman* — med undantag som i 4 § sägs — samt av pastoratets kyrkomusikerlönetillgångar, dels ock därutöver av ett belopp, motsvarande en *uttaxering* för skattekrona inom pastoratet av det öretal, Konung-

Föreslagen lydelse:

den åt icke prästvigda tjänstebiträden åt församlingspräster;

6) anslag, som Konungen och riksdagen finna skäligt ställa till vederbörande statsdepartements förfogande för anlåtande av biträde vid handläggning av boställsärenden och vad därmed äger samband;

7) kostnad för förvaltningen av boställena och övriga fastigheter, varav inkomsten, jämlikt vad i 3 § sägs, skall ingå till kyrkofonden;

8) *belopp, som pastorat i avlöning till kyrkomusiker för av denne bestridd fyllnadstjänstgöring såsom lärare i musik vid läroanstalt utgivit utöver vad läroanstalten haft att till avlöningen bidra*ga;

9) anslag till extra utgifter med ett av Konungen och riksdagen *bestämt* belopp för år, *vilket* efter Konungens bestämmande må användas till bestridande av kostnad för härförut i denna paragraf icke särskilt angivet kyrkligt ändamål.

7 §

Om för gäldande av pastorats präst- och kyrkomusikerlönekostnader under året åtgår högre belopp än som täckes dels av avkastningen av pastoratets *präst- och kyrkomusikerlönetillgångar och annan därtill särskilt anslagen inkomst*, dels ock därutöver av ett belopp, motsvarande en *utdebitering* för skattekrona inom pastoratet av det öretal, Konungen för året bestämmer, äger pastoratet för vad ytterligare erfordras erhålla tillskott *ur kyrkofonden*.

Gällande lydelse:

en för året bestämmer, äger pastoratet för vad ytterligare erfordras erhålla tillskott av kyrkofonden, dock ej för gäldande av lönebelopp, som pastoratet enligt 9 eller 10 § lagen om reglering av prästerskapets avlöning särskilt förbundit sig att utgöra.

Vid bestämmande av tillskott, som nu sagts, skall avkastningen av löneboställe, som avses i ecklesiastik boställsordning, tagas i beräkning med belopp, som fastställts med tillämpning av 9 § (löneboställets normalavkastning), avkastningen av prästlönefond, som förvaltas av pastorat, beräknas till den procent av fondens kapital, som Konungen med hänsyn till de allmänna ränteförhållandena bestämmer, pastorat tillkommande andel av avkastningen av stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman upptagas till det belopp, vartill denna andel för näst föregående räkenskapsår uppgått, samt avkastningen av fastställt boställskapital, som för pastoratet utgör kyrkomusikerlönetillgång, upptagas till belopp motsvarande å boställskapitalet belöpande boställsränta och avkastningen av annan särskild kyrkomusikerlönetillgång med sitt verkliga belopp.

8 §.

Vid bestämmandet av det öretal, som i 7 § sägs, och den del av den allmänna kyrkoavgiftens grundbelopp, som skall för året uttagas, tillses, att kyrkofondens inkomster under året såvitt möjligt bliva lika stora

Föreslagen lydelse:

Vid bestämmande av tillskott, som nu sagts, skall avkastningen av löneboställe, som avses i ecklesiastik boställsordning, tagas i beräkning med belopp, som fastställts med tillämpning av 9 § (löneboställets normalavkastning), avkastningen av pastorats prästlönefond beräknas till den procent av fondens kapital, som Konungen med hänsyn till de allmänna ränteförhållandena bestämmer, pastorat tillkommande andel av avkastningen av stiftets prästlönejordsfond och prästlönefondshemman upptagas till det belopp, vartill denna andel för näst föregående räkenskapsår uppgått, avkastningen av fastställt boställskapital, som för pastoratet utgör kyrkomusikerlönetillgång, upptagas till belopp motsvarande å boställskapitalet belöpande boställsränta samt annan inkomst upptagas till sitt verkliga belopp.

8 §.

Vid bestämmande av öretal, som i 5 och 7 §§ sägs, tillses, att kyrkofondens inkomster under året såvitt möjligt bliva lika stora som dess utgifter. I 7 § avsett öretal skall bestämmas till dubbla beloppet av det

Gällande lydelse:

ra som dess utgifter. Nämnda öretal skall bestämmas till dubbla beloppet av vad för skattekrona uttages i kyrkoavgift, dock må samma öretal ej överstiga tjugu.

Föreslagen lydelse:

öretal, som fastställles enligt 5 §, dock högst till tjugu.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952. I anledning av lagens ikraftträdande erforderliga övergångsbestämmelser meddelas av Konungen.

Förslag

till

L a g**om ändring i lagen den 27 juni 1947 (nr 275) om kyrkomusiker.**

Härigenom förordnas, dels att 2 § lagen den 27 juni 1947 om kyrkomusiker skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, dels ock att i lagen skall införas en ny paragraf, betecknad 1 a §, av nedan angiven lydelse.

Gällande lydelse:**Föreslagen lydelse:**

1 a §.

Vad i 1 § stadgas gäller, i den mån Konungen och riksdagen besluta, jämväl icke-territoriell församling.

2 §.

1. Kyrkomusiker åtnjuter — — — grunder bestämmer.

2. Kostnaderna för kyrkomusikers verksamhet gäldas, i den mån de icke skola enligt vad särskilt stadgas, annorledes utgöras, av pastorat och församling, vardera i den utsträckning Konungen efter av riksdagen godkända grunder bestämmer.

2 §.

1. Kyrkomusiker åtnjuter — — — grunder bestämmer.

2. Kostnaderna för kyrkomusikers verksamhet gäldas, i den mån de icke skola enligt vad särskilt stadgas annorledes utgöras, av pastorat och församling, vardera i den utsträckning Konungen efter av riksdagen godkända grunder bestämmer. Utgifter, som sålunda skola av pastorat bestridas, utgöra — med

Gällande lydelse:**Föreslagen lydelse:**

3. De särskilda — — — kyrkomusikers avlöning.

4. Till bestridande av *de på pastorat enligt 2 mom. ankommande kostnaderna har pastoratet att taga i anspråk,*

i första hand, avkastning av avlöningstillgångar, vilka jämlikt 3 mom. äro för detta ändamål avsedda eller eljest därtill anvisas, ävensom förekommande andra medel, som blivit härför tillgängliga,

samt i andra hand, församlingsavgifter till erforderligt belopp.

Om rätt — — — stadgas särskilt.

5. *Församlingsavgifter, som i 4 mom. avses, skola utgöras i den för församlingsavgifter till prästerskaps avlöning stadgade ordning.*

undantag för engångsavgift för pensionering — pastoratets kyrkomusikerlönekostnad.

3. De särskilda — — — kyrkomusikers avlöning.

4. *Om anskaffande av medel till bestridande av pastorats kyrkomusikerlönekostnad, i den mån den ej täckes av avkastning utav härför avsedda avlöningstillgångar (pastorats kyrkomusikerlönetillgångar) eller andra tillgängliga medel, stadgas i lagarna om församlingsstyrelse.*

Om rätt — — — stadgas särskilt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952, varvid andra stycket punkt 2 i övergångsbestämmelserna till lagen om kyrkomusiker upphäves i den mån lagen vinner tillämpning i icke-territoriell församling.

Förslag

till

Lag

**om upphävande av 17 och 18 §§ ecklesiastik boställsordning
den 30 augusti 1932 (nr 400).**

Härigenom förordnas, att 17 och 18 §§ ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 skola upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952.

Förslag

till

L a g**angående ändring av 5 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse.**

Härigenom förordnas, att bestämmelsen i 5 § under punkten b) lagen den 6 juni 1930 om församlingsstyrelse skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952.

Förslag

till

L a g**angående ändring av 13 § 3 mom. lagen den 13 november 1936 (nr 567) om domkapitel.**

Härigenom förordnas, att 13 § 3 mom. sista stycket¹ lagen den 13 november 1936 om domkapitel skall upphöra att gälla.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952.

Förslag

till

L a g**om ändrad lydelse av 1 § lagen den 21 november 1925 (nr 456) angående anlitande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift.**

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 21 november 1925 angående anlitande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

¹ Senaste lydelse se 1948: 490.

Gällande lydelse:

1 §.

I de fall, då inom Härnösands och Luleå stift tjänlig prästgård saknas för sådan kyrkoherde eller komminister, som *i därför stadgad ordning förklarats berättigad att uppbära ödebygdstillägg*, må Konungen — därest lämplig bostad för befattningshavaren icke finnes att förhyra och ett fullgörande av den pastoratet åliggande skyldigheten att bygga ny prästgård måste med hänsyn till de ekonomiska förhållandena i pastoratet anses medföra oskäligt stora tunga för pastoratet och dess invånare — medgiva, att från kyrkofonden må under de villkor, Konungen äger bestämma, till vederbörande pastorat utlämnas ett räntefritt lån till belopp motsvarande hela eller en del av kostnaden för byggnadsskyldighetens fullgörande.

Föreslagen lydelse:

1 §.

I de fall, då inom Härnösands och Luleå stift tjänlig prästgård saknas för sådan kyrkoherde eller komminister, som *är stationerad å ort av utpräglad ödebygdskaraktär*, må Konungen — därest lämplig bostad för befattningshavaren icke finnes att förhyra och ett fullgörande av den pastoratet åliggande skyldigheten att bygga ny prästgård måste med hänsyn till de ekonomiska förhållandena i pastoratet anses medföra oskäligt stora tunga för pastoratet och dess invånare — medgiva, att från kyrkofonden må under de villkor, Konungen äger bestämma, till vederbörande pastorat utlämnas ett räntefritt lån till belopp motsvarande hela eller en del av kostnaden för byggnadsskyldighetens fullgörande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 april 1951.

N ä r v a r a n d e:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NYGREN.

Statsrådet Quensel anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om nya grunder för avlöningen av präster m. m. samt anför därvid följande.

I. Inledning. Vissa allmänna synpunkter.

Inför Kungl. Maj:t i statsrådet den 1 mars 1946 anmälde jag det trängande behovet av ny lagstiftning rörande avlöning och pensionering för präster, i första hand församlingsprästerna.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag tillkallade jag såsom sakkunniga landshövdingen *Erik Axel Westling*, kyrkoherden i Hölö pastorat *Ake Bror Harald Berger*, professorn vid universitetet i Uppsala *Dick Adolf Viktor Helander*, ledamoten av riksdagens andra kammare, numera överrevisorn i statens arbetsmarknadsstyrelse *Johannes Wiktor Mårtensson*, ledamoten av riksdagens andra kammare, förutvarande statsrådet, lantbrukaren *Axel Ludvig Rubbestad* och kammarrådet *Tom Hugo Wohlin*, varjämte uppdrogs åt Westling att såsom ordförande leda utredningsarbetet. Den sålunda bildade beredningen antog benämningen 1946 års prästlönekommitté.

I skrivelse den 9 oktober 1948 anmälde prästlönekommittén, att den slutfört en första etapp av sitt arbete. Med skrivelsen överlämnade kommittén betänkande (Del I) med utredning och förslag beträffande nya grunder för avlöning av präster m. m. (SOU 1948: 44).

Över betänkandet avgav kyrkomötet med skrivelse den 7 december 1948 (nr 18) utlåtande.

Yttranden över betänkandet avgåvos i övrigt av kammarkollegiet, statskontoret, riksräkenskapsverket, statens lönenämnd, socialstyrelsen, medi-

cinalstyrelsen, försvarets civilförvaltning, domkapitlen och hovkonsistoriet, stiftsnämnderna samt svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund.

I ärendet inkommo skrifter från allmänna svenska prästföreningen, Sveriges yngre prästers förbund, Sveriges akademikers centralorganisation samt från ett 90-tal i huvudstadens församlingar anställda präster, med flera.

I proposition den 1 april 1949, nr 204, framlade Kungl. Maj:t för riksdagen förslag angående nya grunder för avlöningen av präster m. m. Såsom i propositionen betonades innefattade förslagen i det hela endast själva principerna för en reform på det prästerliga löne- och pensionsområdet. Propositionen vilade i huvudsak på kommitténs förslag, men på några punkter — nämligen beträffande tjänsteklassindelningen för kyrkoherdarna och lönegradsplaceringen för komministrarna — förordades i propositionen en från kommitténs förslag i viss mån avvikande reglering. Med några ändringar av jämförelsevis mindre vikt bifölls propositionen av riksdagen (se sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtande nr 2 och riksdagens skrivelse den 9 december 1949, nr 399).

I en till mig ställd skrivelse den 3 november 1950 har prästlönekommittén anmält, att den slutfört sitt utredningsuppdrag samt överlämnat *betänkande* (Del II) *med förslag till nya grunder för avlöningen av präster, m. m.* (SOU 1950: 43).

Om förutsättningarna för den fortsatta utredningen under den senare etappen av dess arbete har kommittén anfört, bland annat, följande.

Självfallet är, att prästlönekommittén haft att i allo fota sina slutliga förslag på de av riksdagen godkända grunderna. En del av de utav kommittén i principbetänkandet behandlade frågorna blevo emellertid — såsom framgår av Kungl. Maj:ts proposition 1949:204 — i berörda sammanhang icke underställda riksdagen, och även ett par av de spörsmål, som i övrigt omfattades av riksdagsbeslutet, lämnades till vissa delar öppna. Några av de här åsyftade frågorna av mera speciellt slag ha under remissen av kommitténs principbetänkande fått en allsidigare belysning. Kommittén har, där så varit fallet, givetvis funnit sig oförhindrad att beakta därvid gjorda erinringar och tillgodogöra sig framkomna uppslag, även om detta från kommitténs sida inneburit ett frånfallande av vad kommittén i dess första betänkande ansett sig ha anledning förorda.

Prästlönekommitténs slutbetänkande innefattar förslag till

- 1) prästlönereglemente;
- 2) tjänstepensionsreglemente för präster;
- 3) familjepensionsreglemente för präster;
- 4) lag om upphävande av lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning m. fl. författningar angående prästerskapets löne- och pensionsförhållanden;

5) förordning angående pastorats deltagande i kostnaderna för församlingsprästernas avlöning (prästlönekostnadsförordning);

6) lag angående ändring i lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond;

7) lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 27 juni 1947 (nr 275) om kyrkomusiker;

8) lag om upphävande av 17, 18 och 20 §§ ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400) samt om ändrad lydelse av 1 och 19 §§ samma boställsordning;

9) lag angående ändring av 5 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse;

10) lag angående ändring av 13 § 3 mom. lagen den 13 november 1936 (nr 567) om domkapitel; samt

11) lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 21 november 1925 (nr 456) angående anlåtande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift.

Betänkandet är icke enhälligt på alla punkter. Reservationer ha avgivits av herrar *Berger*, *Helander*, *Mårtensson* och *Rubbestad* beträffande vissa detaljer. Dessutom ha herrar *Wohlin* och *Helander* avgivit särskilda yttranden beträffande vissa rättsliga spörsmål.

Över kommitténs slutliga förslag ha yttranden avgivits av kammarkollegiet, statskontoret, riksräkenskapsverket, statens lönenämnd, statens bostadsnämnd, bostadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, försvarets civilförvaltning, domkapitlen, stiftsnämnderna samt svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och pastoratens riksförbund.

I ärendet ha inkommit skrifter från allmänna svenska prästföreningen och Sveriges yngre prästers förbund samt från vissa enskilda präster.

Innan jag övergår till en redogörelse för prästlönekommitténs förslag, får jag säga några ord om de vid lönereformens behandling vid 1949 års riksdag aktualiserade frågorna om en översyn dels av prästvalslagstiftningen, dels av pastoratsindelningen i riket och den prästerliga organisationen i församlingarna. Jag torde här vidare få angiva min uppfattning om det samband, som må föreligga mellan prästlönerformen, å ena sidan, och — å den andra — de i propositionerna nr 100 och 175 till innevarande års riksdag framlagda förslagen till religionsfrihetslagstiftning. Lämpligen torde jag också redan i detta inledande sammanhang få i korthet beröra den gamla — återigen väckta — frågan om den kyrkligt-ekonomiska lagstiftningens konstitutionella natur.

A. Översynen av prästvalslagstiftningen samt av pastoratsindelningen och den prästerliga organisationen i församlingarna.

I mitt yttrande till det vid propositionen nr 204 fogade statsrådsprotokollet för den 1 april 1949 hade jag anledning att med viss utförlighet beröra frågan om pastoratsindelningen i riket och den prästerliga organisationen inom dessa kyrkliga indelningsenheter. Jag lämnade en del uppgifter rörande det omfattande administrativa arbete, som sedan åtskilliga årtionden tillbaka nedlagts för en fortgående rationalisering på hithörande avsnitt av den kyrkliga förvaltningen, men framhöll, att detta arbete hämmats av särskilda omständigheter av rättslig natur. Prästerna vore nämligen — i motsats till vad som numera gällde för så gott som alla större grupper av befattningshavare i allmän tjänst — icke underkastade förflyttningsskyldighet vid fall av organisationsändringar, och gällande lagstiftning om tillsättning av prästerliga tjänster vore icke avpassad för ett utkrävande av en sådan skyldighet. Jag underströk emellertid, att de kyrkliga indelnings- och organisationsfrågorna — oaktat de arbetsresultat som på detta område hittills nåtts — måste under den närmaste framtiden påkalla en förstärkt uppmärksamhet, bland annat med hänsyn till utfallet av den beslutade allmänna kommunreformen. För att de här mötande problemen skulle kunna med någon högre grad av effektivitet praktiskt angripas och få en lösning inom rimlig tid, måste de rättsliga hinder, jag nyss berört, först undanröjas. Vad anginge förflyttningsskyldigheten komme så att ske i och med genomförandet av den föreslagna avlöningsreformen. Beträffande prästvalsbestämmelsernas anpassning till det uppkomna nya rättsläget borde en utredning snarast möjligt igångsättas.

Mina här återgivna uttalanden godkändes av riksdagen.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 mars 1950 uppdrog jag samma dag åt särskilda sakkunniga att inom ecklesiastikdepartementet biträda med utredning av hithörande speciella frågor. För *översynen av prästvalslagstiftningen och därmed sammanhängande frågor* utsåg jag ledamoten av riksdagens första kammare, överdirektören H. P. Göransson, kanslirådet N.-E. Brolin, ledamoten av riksdagens andra kammare, f. d. banvakten F. E. Gustafson, domkyrkosysslomannen, teol. dr O. L. Hassler och biskopen E. A. E. Malmeström. För *översynen av pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen* tillkallade jag kammarrådet, t. f. generaldirektören E. H. Schalling, ledamoten av riksdagens andra kammare, hemmansägaren K. A. M. Andersson, ledamoten av riksdagens första kammare, hemmansägaren L. E. Andersson, kanslirådet N.-E. Brolin, biskopen G. A. E. Hultgren och domprosten I. Hylander.

Beträffande direktiven för de båda sakkunnigdelegationerna — *1950 års prästlönekommitté* och *pastoratsindelningssakkunniga* — får jag hän-

visa till mina anföranden till statsrådsprotokollet för den 3 mars 1950, varav utdrag i vissa delar torde få såsom bilagor fogas vid statsrådsprotokollet i detta ärende (Bil. A och B).

I sitt över prästlönekommitténs slutbetänkande avgivna yttrande har *statskontoret* på förevarande punkt andragit huvudsakligen följande.

De problem, som pastoratsindelningssakkunniga och 1950 års prästvalskommitté hade att klarlägga, vore av grundläggande betydelse för den föreliggande lönerегleringsfrågan. Sålunda måste pastoratsindelningen uppenbarligen påverka den kyrkliga församlingsorganisationens omfattning och därmed församlingsprästernas antal och löneställning. En lönerегlering av det slag varom här vore fråga borde nämligen självfallet bygga på en organisation, som kunde förutses bli bestående i varje fall för den närmaste framtiden. Därest dessa förhållanden lämnades åsido förelåge allvarliga risker, att ett antal befattningshavare inplacerades å ordinarie tjänster, som vid en snart förestående ändring av pastoratsindelningen antingen komme att indragas eller hänföras till lägre lönegrad. Såmedelst skulle samhället få att bära onödiga kostnader. — Lika betydelsefullt vore, att lönerегleringen icke genomfördes förrän statsmakterna sattes i tillfälle att *samtidigt* taga ställning till en ändrad prästvalslagstiftning, varigenom möjligheter skulle skapas att utnyttja den förflyttningsskyldighet, som prästerna genom det nya prästlönerегlementet skulle bli underkastade. Därest denna ordning för behandlingen av frågorna icke iakttoges, komme statsmakterna att ställas inför det läget, att prästlönerегlementet stadgar en förflyttningsskyldighet, som i brist på korresponderande lagbestämmelser icke kunde effektueras. — Statskontoret finge fördenskill understryka vikten av att den ifrågavarande lönerегleringen icke sattes i kraft förrän dels ändringen i prästvalslagen trädde i tillämpning, dels ock den nödiga jämkningen av den kyrkliga indelningen kommit till stånd.

Föredraganden. Statskontoret synes ha lämnat obeaktat, att frågan huruvida översynen av pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen borde föregå lönerеformen eller huruvida, tvärtom, denna reform *först* borde få sin slutliga lösning, blivit av 1949 års riksdag efter ingående prövning avgjord. Riksdagen godkände det senare av dessa behandlingsalternativ. Det avgörande skälet för detta ställningstagande var som bekant den omständigheten, att lönerеformen visat sig i detta sammanhang vara nyckelfrågan: först i och med lönerеformens genomförande komme nämligen prästerna i likhet med andra befattningshavare i allmän tjänst att bli underkastade förflyttningsskyldighet och först med tillgången till detta institut i den kyrkliga administrationens hand kan ställas i utsikt, att den eftersträfvade rationaliseringen av pastoraten och den prästerliga organisationen skall kunna inom rimlig tid avsätta några handgripliga resultat.

Jag har från pastoratsindelningssakkunnigas, respektive 1950 års prästvalskommittés ordförande inhämtat vissa upplysningar rörande de båda sakkunnigdelegationernas preliminära ställningstagande till de åt dem till

behandling överlämnade frågorna. *Ordföranden hos pastoratsindelningssakkunniga* har meddelat följande.

Man torde kunna utgå från att pastoratsindelningssakkunniga komma att förorda sammanläggning av de minsta pastoraten till större, för det prästerliga arbetet mera ändamålsenliga enheter och att detta sker så, att största möjliga hänsyn toges till den nya indelningen i borgerliga kommuner. Vad angår den prästerliga organisationen kan man räkna med att de sakkunniga komma att förorda indragning av ett antal tjänster i de södra och mellersta delarna av landet. I allt fall för övre Norrlands del torde de sakkunniga anse, att f. n. behov föreligger av förstärkning av organisationen.

Ordföranden i prästvalskommittén har upplyst om följande.

Kommittén har utarbetat konkreta förslag till sådana jämkningar i prästvalslagen, som möjliggöra förflyttning av församlingspräst till ordinarie tjänst i samma eller annat pastorat. Till några av dessa förslag har kommittén tagit preliminär ställning.

Statskontoret har uttalat en farhåga för att den avsedda ändringen i prästvalslagen, varigenom möjlighet skulle skapas att utnyttja en för prästerna föreskriven flyttningsskyldighet, skulle komma för sent. Jag tror icke, att någon allvarligare risk härför föreligger.

B. Sambandet mellan prästlönereformen och den föreslagna religionsfrihetslagstiftningen.

Statskontoret framhåller härom följande.

Även verkningarna av en ifrågasatt ändring av dissenterlagstiftningen vore ägnade att öva inflytande på församlingsorganisationen. Anledning torde nämligen saknas till antagandet, att en allmän rätt att utträda ur statskyrkan, synnerligast om med densamma förbundnes en reduktion i den kyrkliga beskattningen, skulle lämna församlingarnas folkmängd — antalet statskyrkoanslutna — opåverkad. Först sedan någon tids erfarenhet om den nya dissenterlagstiftningens inverknings i berörda avseende förelåge, kunde sålunda säkra hållpunkter vinnas för ett bestämmande av den prästerliga organisationens omfattning. — Den nya dissenterlagstiftningen vore ägnad att skarpt inskräpa vikten av att nödig varsamhet iakttoges vid den förestående prövningen av den kyrkliga organisationen, så att denna icke gäves en ram, som snart nog kunde tvinga till en begränsning för undvikande av överorganisation.

Föredraganden. De för riksdagen i propositionerna nr 100 och 175 framlagda förslagen till en ny reglering av medlemskap i svenska kyrkan och därmed sammanhängande beskattningsförhållanden innebära en ändring av kyrkoväsendets ställning i samhället. Nygestaltningen har i första hand en principiell innebörd. Men man nödgas också räkna med, att denna ny-

gestaltning — om de föreliggande förslagen upphöjas till lag — komma att tvinga fram omläggningar såväl i den kyrkliga indelningen och den prästerliga organisationen som i finansiellt hänseende, omläggningar vilka måhända bli rätt ingripande. Många på bedömningen inverkan faktorer äro i närvarande läge synnerligen ovissa.

Det föreliggande förslaget till prästlönereform har — såsom jag vid flera tillfällen haft anledning att understryka — en dubbel innebörd. Reformen har i första hand en rent teknisk sida. Men den avser därjämte att omsider ge prästerna den löneförbättring, som redan för fyra år sedan kommit flertalet grupper av statens befattningshavare till del. Det bör enligt min mening vara uteslutet, att lönereformens genomförande nu skulle uppehållas av hänsyn till det pågående lagstiftningsarbetet i religionsfrihetsfrågan. Jag delar emellertid till fullo statskontorets uppfattning om angelägenheten av att den prästerliga organisationen i närvarande läge icke på den längre sikten låses fast. Såsom jag i det föregående understrukit kommer det för prästerna införda förflyttningsinstitutet att ge administrationen ett medel i hand att här hålla vägarna öppna. Vad här sagts gäller i första hand de — i det hela redan motsedda — indelnings- och organisationsändringar, som komma att framgå såsom ett resultat av den åt pastoratsindelningssakkunniga anförtrodda översynen på hithörande område. Men givet är, att förflyttningsinstitutet även bör vid behov kunna tillgripas för att komma till rätta med de särskilda indelnings- och organisationsproblem, som kunna uppkomma såsom konsekvenser av en rätt till fritt utträde ur statskyrkan. Jag kan dock icke underlåta att här fästa uppmärksamheten på en särskild omständighet.

Utkrävandet av den för befattningshavare i allmän tjänst stadgade förflyttningskyldigheten kan från förvaltningssynpunkt visa sig nödvändigt, men det bör icke undanskymmas, att åtgärden icke sällan träffar den enskilde befattningshavaren på ett nog så hårdhänt sätt. Föreligger möjlighet att åtminstone begränsa användningen av detta tvångsinstitut, synes sådan möjlighet böra tillvaratagas. Detta kan i den på det kyrkliga förvaltningsområdet nu uppkomna situationen ske genom en allmän vakanssättning under begränsad tid av de ordinarie församlingsprästerliga befattningarna. Anordningen skulle, med andra ord, innebära att dessa befattningar vid nu sittande befattningshavares avgång icke återbesattes med ordinarie innehavare utan finge enligt härför gällande bestämmelser tillsvidare uppehållas på förordnande. Till belysning av den praktiska betydelse, som en tillfällig vakanssättning av de församlingsprästerliga befattningarna i närvarande läge skulle kunna få, vill jag nämna att den årliga avgången från sådana befattningar av annan anledning än befordran för närvarande kan beräknas till omkring 80. Inom ett eller annat år efter det reformen i religionsfrihetsfrågan trätt i kraft, torde väl dess verkningar ligga i det hela klara.

Vakanssättningen skulle sålunda icke behöva utsträckas utöver en relativt begränsad tid.

Jag vill ytterligare framhålla, att en kortvarig vakanssättning — på sätt här antytts — av de församlingsprästerliga befattningarna kan förväntas komma att mildra verkningarna av tvångsförflyttningens användning även för *pastoratens* del, nämligen såtillvida att därigenom reduceras antalet fall, då ett pastorat — såsom en konsekvens av tvångsförflyttningen — skulle tillfälligtvis nödgas avstå från prästvalsrätten.

Jag anser mig av skäl som här angivits icke kunna underlåta att nu förordna en tillfällig vakanssättning av de församlingsprästerliga befattningarna. Denna vakanssättning bör visserligen för att fylla sitt syfte vara — i princip — allmän, men den torde för den skull varken behöva eller böra göras ovillkorlig. Åtskilliga fall måste utan tvivel förekomma, då en viss befattnings bibehållande under överskådlig tid rimligen icke kan ställas i fråga. Det bör då få ankomma på vederbörande domkapitel att göra den framställning till Kungl. Maj:t om tjänstens återbesättande i vanlig ordning, vartill omständigheterna må föranleda.

Jag anser det visserligen icke tveksamt, att befogetheten att i den på det kyrkliga förvaltningsområdet nu uppkomna situationen föreskriva en allmän vakanssättning tillkommer Kungl. Maj:t. Med hänsyn till det omedelbara samband, vari denna fråga står till de för den nu samlade riksdagen framlagda förslagen i religionsfrihetsfrågan, anser jag mig likväl böra hemställa att, innan en vakanssättning av Kungl. Maj:t beslutes, riksdagens yttrande däröver måtte inhämtas.

Därest riksdagen ej framställer erinran mot vad jag anfört och föreslagit, torde Kungl. Maj:t framdeles vilja utfärda erforderliga bestämmelser rörande vakanssättningen.

C. Den kyrkligt—ekonomiska lagstiftningens konstitutionella natur.

Allmänt kyrkomötes konstitutionella befogetheter finnas angivna i R. F. § 87 mom. 2, § 88 och § 114. Bestämmelserna äro — såvitt här är i fråga — av följande innehåll.

§ 87 mom. 2: Riksdagen äger gemensamt med Konungen stifta, förändra eller upphäva kyrkolag, dock att därvid erfordras samtycke jämväl av allmänt kyrkomöte;

§ 88: Med förklaring över kyrkolag förhålles såsom med sådan lags stiftande. Har Konungen — emellan riksdagarna — till svar på inkommen förfrågan om lagens rätta mening genom högsta domstolen (jämlikt RF § 19) givit förklaring i ämne, som hör till kyrkolag, kan dylik förklaring ogillas av det allmänna kyrkomöte, som efter förklaringens meddelande först hålles, och må förklaringen, där den sålunda ogillats, ej längre gälla eller av domstolarna iakttagas och åberopas;

§ 114: Ej må ändring eller upphävande ske av prästerskapets privilegier,

förmåner, rättigheter och friheter utan genom Konungens och riksdagens sammanstående beslut och med bifall av allmänt kyrkomöte.

I R. F. § 87 mom. 2 är tillika stadgat, att över förslag till kyrkolag skall lagrådets yttrande inhämtas och, där proposition avlåtes, meddelas riksdagen.

Något fall av förklaring över kyrkolag, vare sig jämlikt R. F. § 88 eller av högsta domstolen jämlikt § 19, synes alltsedan kyrkomötets första konstituerande år 1868 icke ha förekommit.

Den kyrkomötet genom R. F. § 114 tillerkända s. k. vetorätten vid lagstiftning berörande prästerskapets privilegier är — i likhet med motsvarande skydd för adelns privilegier — i det hela av endast historiskt intresse. De ekonomiska privilegierna för hithörande befattningshavargrupper äro nämligen numera avskaffade. För församlingspräster upphävdes sålunda dessa privilegier till större delen i sammanhang med 1910 års allmänna nygestaltning av det prästerliga avlöningsväsendet och till återstående del vid 1941 års familjepensionsreglering för prästerna. För biskoparnas del upphävdes privilegieskyddet genom 1936 års biskopslönereglering. Och slutligen sattes privilegierna genom den år 1938 utfärdade s. k. klockarboställslagen ur kraft i vad de dessförinnan haft tillämpning å de till klockar- och organisttjänst hörande avlöningstillgångarna.

Kyrkomötets allmänna kompetensområde anges i 1 § andra stycket kyrkomötesförordningen den 22 april 1949 (motsvarande 9 § i 1863 års kyrkomötesförordning) sålunda:

’Kyrkomötet tillkommer att upptaga kyrkliga ärenden, som Konungen till detsamma överlämnar eller varom fråga av någon dess ledamot väckes — — — Mötet äger dock ej att, utöver vad i grundlag är medgivet, annat eller mera besluta än underdåniga utlåtanden samt föreställningar och önsknings att hos Konungen anmälas.’

I skrivelse den 29 oktober 1948, nr 3, begärde Kungl. Maj:t kyrkomötets *yttrande* över prästlönekommitténs principbetänkande med förslag till nya grunder för avlöningen av präster m. m.

I sitt betänkande (nr 1) över kommitténs berörda förslag anförde *kyrkomötets särskilda utskott* i nu förevarande hänseende följande.

Såsom utskottet inledningsvis framhållit, innebär det av kommittén föreslagna och av utskottet med ovan angivna jämkningar förordade nya avlöningssystemet icke någon ändring i den av ålder gällande grundsatsen, att de kyrkliga ämbetsmännens löner skola bestridas med avkastningen av kyrkans och annan för kyrkliga ändamål avsedd egendom samt med bidrag av kyrkoförsamlingarna, eller i den utjämning av församlingarnas kostnader, som äger rum genom kyrkofondens förmedling. Förslaget nödvändiggör däremot ändring i åtskilliga delar av 1910 års med kyrkomötets samtycke utfärdade lag om prästerskapets avlöning, i vilken det äldre avlöningssystemets principer finns inskrivna, varjämte ett nytt reglemente angående prästerskapets avlöning blir erforderligt. Medan prästlöne-reglemente

givetvis kan såsom hittills utfärdas i administrativ väg, torde de nya huvudgrunderna i rättsförhållandet mellan församlingarna och deras prästerskap böra regleras i lag, vid vars tillkomst kyrkomötet medverkat (Sveriges riksdag, XIV, s. 74). På grund av tidens knapphet har förslag till ändringar i gällande prästlönelag eller en densamma ersättande ny lag icke kunnat av Kungl. Maj:t utarbetas och föreläggas kyrkomötet. För att då icke genomförandet av den välbehövliga avlöningsförbättringen för församlingsprästerskapet skall av formella skäl fördröjas, har utskottet ansett sig böra förorda det i och för sig mindre formenliga förfarandet, att kyrkomötet lämna sin medverkan till att de bestämmelser i prästlönelagen, som finnas stridande mot kommitténs förslag med, i huvudsak, däri av utskottet förordade jämkningar, må suspenderas i avvaktan på att huvudgrunderna för den nya regleringen hinna fixeras i en lagtext, till vilken kyrkomötet sedan får tillfälle att giva sitt formella samtycke.

Utskottet hemställde, »att kyrkomötet måtte för sin del förklara, att på sätt utskottet angivit lagen den 9 december 1910 om reglering av prästerskapets avlöning ej skall utgöra hinder mot att prästerskapets avlöning reglerades i huvudsaklig överensstämmelse med vad utskottet förordat».

Utskottets hemställan bifölls av kyrkomötet.

Utgångspunkten för de här återgivna uttalandena synes vara den åsikten, att regleringen av prästernas avlöningsförhållanden tillhör kyrkolagsområdet (R. F. § 87 mom. 2) samt att till följd härav den för löner reformen nu erforderliga författningsregleringen icke skulle kunna genomföras enbart genom samfällt beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen. Kyrkomötet skulle här äga en konstitutionell *medbeslutanderätt*.

I sitt slutbetänkande har *prästlönekommittén* i denna fråga anført följande.

Kommittén får erinra om att den av kyrkomötet hävdade uppfattningen om den kyrkligt-ekonomiska lagstiftningens grundlagsenliga natur blivit vid upprepade tillfällen efter senaste sekelskifte av Kungl. Maj:t och riksdagen underkänd. Första gången så skedde var i sammanhang med behandlingen vid 1908 års riksdag av det då framlagda förslaget till lag om reglering av prästerskapets avlöning (se härom närmare prop. nr 88, s. 207—210, första särskilda utskottets utlåtande nr 2, s. 130—136, första kammarens prot. nr 22, s. 2—13, samt nr 57, s. 3—20, ävensom andra kammarens prot. nr 65, s. 1—34). En andra gång, då denna grundlagsfråga kom under diskussion, var vid behandlingen av 1936 års lönerreglering för biskoparna (se härom prop. nr 242, s. 63—67, samt första lagutskottets utlåtande nr 46, s. 16 och 17). En tredje gång, då Kungl. Maj:t och riksdagen hade anledning att i ett allmännare sammanhang taga ställning till frågan, var vid tillkomsten av lagen den 27 juni 1947, nr 275, om kyrkomusiker. På förekommen anledning blev frågan vid detta sistnämnda lagstiftningstillfälle underställd lagrådets prövning. Lagrådets ståndpunkt framgår vid en sammanställning av remissens avfattning med lagrådets kortfattade svar; se härom Kungl. Maj:ts skrivelse, nr 11, till 1946 års kyrkomöte, s. 12 och 16.

De *prästerliga ledamöterna* i kommittén ha i denna statsrättsliga fråga

anmänt en avvikande mening, som närmare utvecklats i en vid kommitténs betänkande fogad promemoria. Enligt dessa ledamöter skulle kyrkomötet ha en vidsträckt medbeslutanderätt på området för den kyrkligt-ekonomiska lagstiftningen.

Under remissbehandlingen av prästlönekommitténs slutbetänkande ha *ett flertal domkapitel* anslutit sig till kyrkomötets ståndpunkt i förevarande fråga. *Kammarkollegiet* har däremot — under erinran, att 1910 års lagstiftning underställts kyrkomötet såsom privilegiefråga — biträtt kommitténs mening, att författningsregleringen på detta område icke är av kyrkolags natur.

Föredraganden.

Ett studium av prästlönefrågans behandling vid riksdagarna åren 1908, 1909 och 1910 ger enligt min mening vid handen, att mellan statsmakterna icke rådde någon meningsskiljaktighet om den konstitutionella karaktären av den sistnämnda år tillkomna prästlönelagstiftningen: den var icke av *kyrkolagsnatur* men erfordrade kyrkomötets samtycke enär den innebar upphävande av prästerskapets privilegier. De äldre privilegieskyddade löneförmånerna ersattes med nya, vilka enligt Kungl. Maj:ts förslag icke skulle — och grundlagsenligt ej heller kunde — omgärdas med ett dylikt skydd. Denna av Kungl. Maj:t och riksdagen samstämmigt omfattade mening stod också i full överensstämmelse med av ålder följd konstitutionell sedvanerätt, enligt vilken den kyrkligt-ekonomiska lagstiftningen icke hänförts till kyrkolagsområdet. Lika litet som lagrådets yttrande inhämtades över 1910 års prästlönerogleringslag, emeritilönelag eller kyrkofondslag har detta skett vid senare ändringar i eller tillägg till denna lagstiftning. Från riksdagens sida har icke vid något tillfälle gjorts någon erinran häremot. Av nu anförda skäl är det för mig icke möjligt att biträda kyrkomötets uppfattning, att kyrkomötet har en grundlagsenlig medbestämmanderätt i fråga om den nu aktuella författningsregleringen.

Den omständigheten, att kyrkomötet i kyrkligt-ekonomiska angelägenheter icke äger — tillsammans med riksdagen — utöva någon *bestämmanderätt*, bör dock självfallet icke medföra, att mötet vid behandlingen av hithörande för kyrkans verksamhet ofta nog högst betydelsefulla frågor skjuts åt sidan. Där initiativ till fortgående reformer på detta avsnitt av den kyrkliga förvaltningen tages, icke av kyrkomötet självt utan — såsom i regel är fallet — av Kungl. Maj:t, bör fördenskull, om ärendet är av någon större vikt och ett övermäktigt praktiskt hinder för en remiss icke föreligger, kyrkomötets yttrande däröver inhämtas. En sådan behandlingsordning har också städse blivit av Kungl. Maj:t iakttagen. Över prästlöne-

kommitténs principbetänkande, vari ställning togs till alla med lönereformen sammanhängande problem av väsentlig betydelse, har kyrkomötet avgivit sitt utlåtande. Det har varit av stort värde för förslagets slutliga utformning.

Det blir en given följd av prästernas inkopplande på det statliga avlöningssystemet, att framdeles skeende ändringar i och tillägg till de för de statliga befattningshavarna gällande avlönings- och pensionsreglementena i regel komma att påkalla ändringar i och tillägg till de motsvarande reglementen, som nu avses skola utfärdas för prästerna. Att i sådana fall, då jämkningarna i sistnämnda reglementen endast bli en från saklig synpunkt given konsekvens av jämkningarna i de förra, tynga och fördröja frågans behandling genom en särskild hänvändelse till kyrkomötet, torde icke vara lämpligt. Till frågan om den praktiska gränsdragning, som i detta hänseende synes böra iakttagas, återkommer jag närmare i det följande.

D. Den allmänna anordningen av den nya författningsregleringen.

Då lönereformen enligt statsmakternas principbeslut innebär, att det i statens allmänna avlöningsreglemente och statens löneplansförordning utformade lönesystemet skall tillämpas jämväl för prästernas avlöande, måste de nya prästlönebestämmelserna självfallet nära anpassas efter dessa båda författningar. Såsom även prästlönekommittén föreslagit finner jag, att anpassningen efter den senare författningen bör ske på det sättet, att *löneplansförordningen* göres omedelbart tillämplig även å prästerna. I valet mellan att antingen inordna de övriga prästlönebestämmelserna i statens allmänna avlöningsreglemente eller att upptaga dem i en hänvisningsförfattning till samma reglemente eller att utforma bestämmelserna i en självständig författning av samma typ som de särskilda avlöningsreglementena för folkskolan, för kyrkomusikerna och för övningslärarna har jag i likhet med kommittén stannat för att föreslå ett speciellt avlöningsreglemente för prästerna, benämnt *prästlönereglementet*. Till de skäl, som för mig härvidlag varit avgörande, torde jag få återkomma.

För pensionsregleringen föreslår jag, att särskilt *tjänstepensionsreglemente för präster* och nytt *familjepensionsreglemente för präster* utfärdas.

Beträffande åter den nu erforderliga författningsregleringen på det kyrkligt-ekonomiska området har kommittén erinrat om den centrala ställning, som här nu intages av gällande *lag om kyrkofond*. Även om anledning enligt kommittén icke sagnades att företaga en allmän översyn av denna med betydande tekniska brister behäftade lag, har kommittén likväl — på i principbetänkandet närmare angivna skäl — icke ansett sig i förevarande sam-

manhang böra förorda andra och mera omfattande ändringar av lagen än som påkallas av avlöningsreformen.

Vissa av de nya reglerna rörande finansieringen av kostnaderna för församlingsprästernas avlöning har kommittén ansett icke lämpligen låta sig infoga i kyrkofondslagen och därför föreslagit att dessa bestämmelser sammanföras i en ny författning, benämnd *prästlönekostnadsförordningen*.

Mot denna av kommittén föreslagna anordning av författningsregleringen på det ekonomiska området har kammarkollegiet gjort vissa erinringar, till vilka jag torde få återkomma. Jag vill dock redan nu säga, att jag biträder kommitténs förslag på denna punkt.

Lönereformens genomförande påkallar vidare smärre ändringar i ytterligare några författningar. Slutligen förutsätter reformen, att ett stort antal speciella författningar, som för närvarande reglera av reformen berörda prästers avlönings- och pensionsförhållanden, helt upphävas. De flesta av dessa sistnämnda författningar äro antagna av riksdagen. Vissa av dem innehålla såväl lönebestämmelser som stadganden rörande finansieringen av lönekostnaderna. Det skulle med hänsyn till denna de äldre författningarnas blandade natur vara från formell synpunkt mindre tillfredsställande att upphäva dem genom någon viss av de författningar, vari den nya regleringen föreslås bli utformad. Jag ansluter mig därför till ett förslag av prästlönekommittén, att hela detta författningskomplex upphäves genom en särskild lag.

II. Förslaget till prästlönereglemente.

A. Avlöningsreglementets utformning, benämning m. m.

De för närvarande gällande egentliga prästlönebestämmelserna återfinnas i ett stort antal författningar, av vilka främst böra nämnas lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning, lagen den 13 december 1929 (nr 382) om provisorisk tilläggs-lön åt kyrkoherdar och komministrar i nyreglerade pastorat m. m., ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400), reglementet den 15 februari 1935 (nr 17) för prästerskapets avlöning och förordningen den 27 november 1936 (nr 578) med ändrade bestämmelser för biskoparnas avlöande jämte nya grunder för dispositionen av därtill avsedda medel.

Vid den föreslagna löneregleringens genomförande måste givetvis de i dessa författningar meddelade avlöningsbestämmelserna upphöra att gälla beträffande sådan prästerlig befattningshavare, som vid löneregleringens genomförande övergår på densamma.

Vad angår de för löneregleringens genomförande erforderliga nya löneförfattningarna, så måste dessa, då reformen innebär en teknisk omläggning av prästlöneväsendet efter det i statens allmänna avlöningsreglemente och statens löneplansförordning utformade lönesystemet, rätt naturligt till såväl innehåll som form nära anpassas efter nämnda båda författningar. Anpassningen efter den senare författningen bör anordnas på det sättet, att löneplansförordningen även göres omedelbart tillämplig å prästerna. Beträffande utformningen av de övriga avlöningsbestämmelserna synas däremot olika alternativ teoretiskt möjliga.

Innan sistnämnda fråga närmare behandlas, må erinras att vid den senaste allmänna löneregleringen för bl. a. statstjänstemännen och de vid det statsunderstödda kommunala skolväsendet anställda lärarna de tidigare i en mångfald särskilda författningar meddelade avlöningsföreskrifterna sammanfördes till allenast tre författningar, nämligen statens löneplansförordning den 30 juni 1947 (nr 376) samt de den 30 juni 1948 utfärdade statens allmänna avlöningsreglemente (nr 436) — i det följande benämnt Saar — och avlöningsreglementet för folkskolan (nr 437) — i det följande benämnt Arf. I det förstnämnda reglementet ha givits avlöningsbestämmelser för huvudparten av de ordinarie och icke-ordinarie tjänstemännen (beställningshavarna, lärarna) vid den centrala och lokala civilförvaltningen, kommunikationsverken och de övriga affärsverken, försvaret, de statliga läroanstalterna samt de högre kommunala skolorna, ävensom för vissa befattningshavare vid hushållningssällskapen och skogsvårdsstyrelserna. Det allmänna avlöningsreglementet omspanner sålunda en mångfald sinsemellan synnerligen olikartade grupper av befattningshavare i statlig eller icke-statlig tjänst med avlöning enligt av Kungl. Maj:t och riksdagen bestämda grunder. Vid den redaktionella utformningen av denna författning har därför inom de flesta av reglementets paragrafer verkställts en sådan uppdelning, att under en rubrik »A. Allmänna bestämmelser» upptagits huvudbestämmelserna i ämnet, medan däremot ifrågakommande tilläggs- och undantagsbestämmelser för vissa förvaltningsområden intagits under rubriken »B. Särskilda bestämmelser» med underbeteckning för det speciella förvaltningsområde särbestämmelserna avse.

Vid utformandet av författningsbestämmelserna i anslutning till 1947 års lönereglering anfördes flera olika synpunkter till förmån för den i Saar genomförda koncentrationen av avlöningsbestämmelserna för de många skilda kategorier av statliga och kommunala tjänstemän med avlöning enligt av statsmakterna fastställda grunder. En mera allmän synpunkt, som härvid framhölls, var att avlöningsförfattningarna icke borde vara mera differentierade eller omfattande än att det vore möjligt även för den, som ej besatte fackkunskaper, att utan tidskrävande undersökning utröna vad för hela tjänstemannapersonalen i ett visst avseende gällde enligt det stat-

liga lönesystemet. Vidare erinrades i detta sammanhang, att ett sammanförande av löneföreskrifterna till ett fåtal författningar skulle väsentligt underlätta det tekniska genomförandet av lönerogleringar, vilka framdeles kunde förväntas komma till stånd på en gång för hela den personal det statliga lönesystemet omfattade. En sådan koncentration medförde också den fördelen, att man tydligt kunde överblicka förefintliga skiljaktigheter i lönehänseende olika tjänstemannagrupper emellan, vilket i sin tur kunde bidra till ett undanröjande av icke tillräckligt motiverade särregleringar för vissa kategorier. En splittring av författningsbestämmelserna på flera reglementen gäve däremot anledning till en del särskilda spörsmål, som ej uppkomme med ett gemensamt reglemente. För den händelse ett flertal särskilda reglementen utfärdades för de olika huvudgrupperna av befattningshavare, bleve sålunda särskilda bestämmelser erforderliga bland annat för att reglera tjänstemans övergång från det ena till det andra reglementets tillämpningsområde och för att reglera avlöningsförmånerna, då tjänsteman, som själv vore underkastad ett reglemente, uppehölle i annat reglemente avsedd tjänst.

Det bör emellertid i detta sammanhang framhållas, att de föregående år genomförda lönerogleringarna för övningslärare och kyrkomusiker erhållit sin författningsmässiga utformning i tvenne särskilda den 9 juni 1950 utfärdade avlöningsreglementen, nämligen dels avlöningsreglementet för kyrkomusiker (nr 385) och dels avlöningsreglementet för övningslärare (nr 386). Vidare har Kungl. Maj:t i en till detta års riksdag avlåten proposition nr 113/1951 angående löne- och pensionsreglering för lärarpersonal vid statsunderstödda folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter m. m. föreslagit ett särskilt, för denna lärarpersonal speciellt avlöningsreglemente. I en likaledes för årets riksdag framlagd proposition nr 112/1951 angående löne- och pensionsreglering för lärare vid vissa statsunderstödda privata läroanstalter, m. m., har föreslagits, att dessa befattningshavare skola vid lönerogleringen inordnas under Saar, vari föreslås härför erforderliga ändringar och tillägg. I den proposition (nr 234/1950), varmed de två förstnämnda avlöningsförfattningarna förelades riksdagen, uttalas en viss tveksamhet mot anordningen med tvenne nya avlöningsreglementen, vilka föreslagits av den sakkunnigutredning, som berett lönerogleringarna, och godtagits vid remissbehandlingen av de sakkunnigas betänkanden. I den förhandenvarande situationen ansågs dock i propositionen förslaget om två särskilda reglementen böra förordas. Härvid fästes särskilt avseende vid det förhållandet, att man knappast utan att närmare erfarenhet vunnits kunde våga mera bestämt avgöra, huruvida den detaljreglering, som reglementena innehölle, i alla hänseenden vore den mest lämpliga. Enligt uttalande i propositionen kunde frågan komma att framdeles påkalla förnyat ståndpunktstagande i samband med kommande lönerogleringar.

Prästlönekommittén.

I sitt slutbetänkande dryftar prästlönekommittén ingående de olika möjligheter, som vid prästlöne regleringen erbjuda sig för den författningsmässiga utformningen av de — förutom löneplansbestämmelserna — erforderliga avlöningsföreskrifterna. De alternativ mellan vilka man härvidlag har att välja anser kommittén vara *antingen* att inordna prästerna under Saar *eller* att anordna avlöningsbestämmelserna som en hänvisningsförfattning till detta reglemente *eller* att utforma bestämmelserna som en särskild författning i likhet med Arf m. fl. Härom anför kommittén följande.

Såvitt kommittén kan bedöma, lärer det i och för sig vara formellt möjligt att utvidga tillämpningsområdet för Saar till att även omfatta såväl biskoparna och övriga stiftspräster som församlingsprästerna. I de hänseenden detta reglementes allmänna bestämmelser icke skulle gälla för de prästerliga befattningshavarna kunde ifrågakommande särföreskrifter — i likhet med de för andra specialgrupper meddelade — i reglementet upptagas under rubriken särskilda bestämmelser inom vederbörande författningsrum.

De i proposition nr 225/1948 anförda synpunkterna till stöd för en koncentration av avlöningsbestämmelserna för olika befattningshavargrupper till en författning äga givetvis i och för sig giltighet även när det gäller att taga ställning till den lämpligaste formen för prästlöne regleringens författningsmässiga gestaltning. När kommittén likväl icke finner sig kunna förorda en lösning efter en dylik linje — innebärande en till det prästerliga löneområdet utvidgad tillämpning av det allmänna avlöningsreglementet, försett med härför erforderliga nya specialbestämmelser — så har detta sin grund däri, att enligt kommitténs mening i detta sammanhang tyngre vägande skäl tala emot en sådan författningsanordning.

De skäl som på denna punkt varit bestämmande för kommitténs uppfattning, ha huvudsakligen praktisk innebörd. Kommittén får först erinra om att det skedda sammanförandet av avlöningsbestämmelserna till Saar enligt åtskilliga myndigheters åsikt, vilka ha att tillämpa denna författning, medfört att reglementet blivit alltför svåröverskådligt på grund av sin omfattning och mångfalden av specialbestämmelser för olika förvaltningsområden. Sedan riksdagens revisorer och statsutskottet anfört liknande synpunkter, har riksdagen instämt i utskottets tvekan angående den praktiska användbarheten av ett reglemente av en dylik karaktär. Med hänsyn till den kritiska inställning, varmed det allmänna avlöningsreglementet i angivet hänseende sålunda bemötts, ställer sig kommittén självfallet betänksam mot en anordning, som rätt avsevärt skulle öka detta reglementes omfattning och därigenom försvåra dess praktiska bruk.

Inom kommittén har ingående undersökts, i vilka avseenden ett inordnande av prästerna under Saar skulle föranleda en omarbetning av denna författning. Vid undersökningen har framgått, att en sådan anordning skulle nödvändiggöra dels omformuleringar i vissa hänseenden av de allmänna bestämmelserna för att giva dessa en ännu mera generell innebörd än de för närvarande ha, dels ock en betydande mängd av speciellt för prästerna avsedda särskilda bestämmelser.

Kommittén har efter den företagna undersökningen fått den bestämda uppfattningen, att en utvidgning av det allmänna avlöningsreglementets tillämpningsområde skulle medföra sådana redaktionella ändringsåtgärder, att denna författning, som redan i sin nuvarande utformning är förhållandevis svåröverskådlig, härefter avsevärt mindre än för närvarande skulle tillgodose kravet på praktisk användbarhet. Svårigheter skulle framför allt uppkomma vid utläsandet av de för prästerna gällande avlöningsbestämmelserna. Olägenheterna härav komme av naturliga skäl att bli särskilt märkbara vid själva övergången till det nya avlöningssystemet och den närmaste tiden därefter.

Med hänsyn till de anförda förhållandena anser sig kommittén icke kunna föreslå en författningsanordning, som skulle innebära ett inordnande av prästerna under det allmänna avlöningsreglementet.

I stort sett samma synpunkter, som enligt kommitténs mening tala mot en till prästlöneområdet utvidgad tillämpning av Saar, anser kommittén också kunna anföras mot alternativet att anordna prästlönebestämmelserna som en hänvisningsförfattning till detta reglemente på samma sätt som 1947 års avlöningsreglemente för befattningshavare med anställning i viss statsunderstödd verksamhet till 1947 års allmänna avlöningsreglemente. Kommittén får även erinra om, att under överarbetningen av 1947 års avlöningsförfattningar tungt vägande invändningar riktades från berörda myndigheters sida mot den praktiska användbarheten av den nyss åsyftade hänvisningsförfattningen av år 1947.

På grund av här återgivna skäl anser sig kommittén icke kunna förorda, att prästlönebestämmelserna inordnas i det allmänna reglementet eller att de upptagas i en hänvisningsförfattning till detta. Kommittén föreslår i stället, att ifrågavarande bestämmelser utformas i en särskild författning av samma typ som avlöningsreglementet för folkskolan. Det av kommittén framlagda reglementsförslaget torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende (Bilaga C).

Kommittén understryker, att med utfärdandet av ett speciellt reglemente, vilket givetvis liksom folkskolläroreglementet kan givas ett mera begränsat omfång än det allmänna reglementet, prästlöneförfattningens innehåll kommer att bli väsentligt lättare att överblicka. I anledning härav har kommittén ansett det möjligt att i denna författning intaga även vissa sådana föreskrifter, till vilka omedelbar motsvarighet saknas i det allmänna reglementet, utan att kravet på överskådlighet åsidosättes. I sitt reglementsutkast har kommittén därför infört bestämmelser angående lönegraderna för samtliga såväl ordinarie som icke-ordinarie prästerliga tjänster, varå reglementet äger tillämpning. Kommitténs reglementsförslag innehåller således även huvudgrunderna för den reglerade befordringsgången för pastorsadjunkter. Genom införande av bestämmelser om de olika tjänsternas lönegradsplacering i själva reglementet har kommittén ansett detta vinna i praktisk användbarhet. Till stöd för nämnda huvudgrunders intagande i själva avlöningsreglementet har kommittén anfört i huvudsak följande.

För allmänna statsförvaltningens del ha bestämmelser om reglerad befordringsgång för den rekryteringspersonal, som är närmast jämförlig med pastoratsadjunkterna, meddelats i kungörelsen den 30 juni 1947 (nr 436) angående reglerad befordringsgång för viss icke-ordinarie personal i statens tjänst (befordringskungörelsen). Dessa bestämmelser ha, sedan huvudgrunderna för befordringsgången redovisats för och godkänts av riksdagen, utfärdats i administrativ ordning.

På det kyrkliga förvaltningsområdet synes det emellertid påkallat att huvudgrunderna för rekryteringspersonalens befordringsgång bindas i själva avlöningsreglementet. Anledningen härtill är, att någon motsvarighet till riksdagens årliga prövning av allmänna statsförvaltningens medelsbehov för den icke-ordinarie personalens avlöande saknas för detta förvaltningsområdes vidkommande. Kommittén får i detta sammanhang vidare erinra om att det nuvarande huvudstadgandet angående pastoratsadjunkternas avlöningsförmåner återfinnes i 12 § prästlönerегleringslagen. Detaljbestämmelserna till nyssnämnda befordringsgång böra emellertid intagas i de tilläggbestämmelser till reglementet, i vilka tillämpningsföreskrifter i olika hänseenden till detta avses skola meddelas.

Härefter behandlar kommittén frågan, huruvida det nya avlöningsreglementet för prästerna i ett visst avseende, nämligen beträffande reglerna om löneklassplacering med hänsyn till tidigare innehavd tjänst, bör innehålla fullständiga bestämmelser eller endast en hänvisning till det allmänna avlöningsreglementets föreskrifter härom. Kommittén anför härom följande.

De självständiga avlöningsreglementena för kyrkomusiker och övningslärare innehålla i fråga om löneklassplacering med hänsyn till tidigare innehavd tjänst (s. k. snedning) allenast hänvisningar till de i Saar härutinnan meddelade bestämmelserna. Vid remissbehandlingen av reglementsförslagen uttalade statens lönenämnd betänkligheter mot en sådan anordning. I propositionen 234/1950 ansåg sig dock föredragande statsrådet — under framhållande att enligt hans mening skäl kunde anföras såväl för som emot det föreslagna hänvisningsförfarandet — icke böra motsätta sig förslagets genomförande. Då kommittén framlägger en självständig, i övriga avseenden komplett avlöningsförfattning för prästerna, anser kommittén för sin del det lämpligast att häri även medtaga de s. k. snedningsbestämmelserna. Eljest komme de som använde prästlönerегlementet — däribland befattningshavarna själva — att vid de i praktiken ofta inträffande snedningsfallen nödgas anskaffa och tillämpa även Saar. Härtill må också erinras om, att vid ett hänvisningsförfarande de i och för sig föga lättfattliga snedningsreglerna i Saar bleve — som alltid då en motsvarande tillämpning av för ett annat område givna bestämmelser skall äga rum — än svårare att begagna på prästlöneområdet.

Vad angår det nya avlöningsreglementets benämning, så måste enligt prästlönekommitténs mening härvidlag beaktas kravet, att den skall kunna bekvämt begagnas vid hänvisningar och citat. Kommittén har därför föreslagit, att nämnda avlöningsförfattning benämnas *prästlönerегlementet* med förkortningen *Pr.* I anslutning härtill har kommittén framhållit följande.

Kommittén får i detta sammanhang erinra om att den nu gällande lagen den 9 december 1910 om regleringen av prästerskapets avlöning icke sällan i andra författningar — bland annat reglementet den 15 februari 1935 för prästerskapets avlöning — och eljest vid hänvisningar förkortas till prästlöneregleringslagen. Sistnämnda reglemente åter kallas — ehuru icke i någon författning — i officiella skrivelser och dagligt tal oftast prästlönereglementet. Några svårigheter att övergångsvis skilja mellan detta och det föreslagna nya prästlönereglementet synes kommittén icke behöva befaras.

Det nya avlöningsreglementets disposition har i kommitténs förslag utformats så, att det i huvudsak överensstämmer med uppställningen av Saar. Dock har en avsevärd del av bestämmelserna i sistnämnda reglemente självfallet icke behövt medtagas i Pr. Sålunda saknas häri — med få undantag — motsvarighet till de i Saar såsom särskilda bestämmelser upptagna föreskrifterna. Framhållas må vidare, att därjämte åtskilliga av de i detta reglemente meddelade allmänna bestämmelserna avse sådana förhållanden, att anledning icke förelegat att överföra dem till Pr. Av dessa senare må här nämnas bestämmelserna om statens bostadsnämnd, löneklassplacering i vissa fall, övertidstjänstgöring, enslighetstillägg m. m. Å andra sidan ha i Pr införts vissa i det föregående berörda föreskrifter utan motsvarighet i Saar.

Pr har uppdelats i fyra särskilda avdelningar. Kommittén har påpekat, att de i reglementets andra avdelning intagna bestämmelserna icke äro av löneteknisk natur utan av rent administrativ innebörd, och framhållit, att de ur systematisk synpunkt bort utmönstras ur en avlöningsförfattning som den här ifrågavarande. För deras intagande i reglementet har kommittén anfört följande skäl.

Då dessa bestämmelser likväl icke kunna undvaras och de enligt kommitténs mening icke för närvarande — utan samband med en mera omfattande omarbetning av den kyrkliga förvaltningslagstiftningen — kunna inpassas i annat lämpligare författningsmässigt sammanhang, anser kommittén att de tills vidare böra inrymmas i prästlönereglementet. Föreskrifter av motsvarande administrativa karaktär ansågos vid författningsarbetet i anslutning till 1947 års allmänna lönereglering böra bibehållas i Saar i avbidan på tillskapandet av en för statsförvaltningen avsedd allmän verksstadga.

En av huvudpunkterna i löneregleringsförslaget är att de i statens löneplansförordning intagna löneplanerna 1 och 2 ävensom författningens bestämmelser i övrigt skola gälla jämväl för prästerna. Beträffande de författningstekniska åtgärderna härför har kommittén framhållit följande.

Någon ändring av löneplansförordningen är icke erforderlig för att denna författning även skall bli tillämplig å de befattningshavare, vilka komma att hänföras under det nya avlöningsreglementet för prästerna. Enligt 1 § löneplansförordningen skola nämligen de löneplaner med tillhörande lönetabeller och särskilda föreskrifter, som förordningen innehåller, tillämpas i den utsträckning, som anges i avlöningsreglementen utfärdade av

Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut. Löneplansförordningen blir därför tillämplig å prästerna, om i det nya avlöningsreglementet — i analogi med vad som stadgas i 20, 26 och 27 §§ Saar — föreskrives, att de förekommande lönegraderna skola omfatta viss eller vissa löneklasser å någon av de i löneplansförordningen intagna löneplanerna och att lönerna för varje löneklass ävensom de olika slagen av löneavdrag framgå av förordningen.

Härefter har kommittén ingått på ett betydelsefullt praktiskt spörsmål, som äger ett nära samband med den legislativa behandlingen av en författning som prästlönereglementet. Kommittén har härutinnan anfört följande.

Å ena sidan tillhör en sådan författning som Pr området för den kyrkligt ekonomiska lagstiftningen, i vilken kyrkomötet enligt konstitutionell sedvanerätt icke äger medbestämmande¹, varav följer att författningen skall på samma sätt som den allmänna statsförvaltningens löneförfattningar antagas genom samstämmiga beslut av endast Kungl. Maj:t och riksdagen. Men å andra sidan har i fråga om behandlingsordningen för kyrkligt-ekonomiska författningar utbildats en praxis, vilken får sin omedelbara betydelse vid antagande, ändring och upphävande av bestämmelserna angående prästernas avlöningsförmåner. Kommittén syftar härvid på de från gamla kyrkomötesförordningen till 1 § andra stycket i nya kyrkomötesförordningen överförda bestämmelserna angående kyrkomötets befattning med frågor av icke kyrkolags natur och den praxis i fråga om tillämpningen av dessa bestämmelser, som vunnit stadga. Enligt detta författningsrum tillkommer det kyrkomötet — jämte dess lagstiftningsbefogenhet jämlikt § 87 mom. 2, § 88 och § 114 regeringsformen — bland annat att avgiva yttrande i de kyrkliga ärenden av icke-kyrkolags natur, som för sådant ändamål av Kungl. Maj:t hänskjutas till mötet. Någon formell skyldighet i grundlag eller eljest för Kungl. Maj:t att inhämta sådant yttrande föreligger visserligen icke, men 1936 års riksdag har — på förslag av första lagutskottet i dess utlåtande den 3 juni 1936, nr 46 — gjort ett uttalande som innebär en uppfordran till Kungl. Maj:t att i ärenden, i vilka kyrkomötet icke har något medbestämmande, inhämta mötets yttrande, så att detta må erhålla tillfälle att företräda de speciellt kyrkliga intressena. Dylika yttranden ha också därefter av Kungl. Maj:t regelmässigt inforrats.

En extensiv tolkning av detta uttalande från riksdagens sida skulle föranleda, att någon — i vart fall väsentlig — bestämmelse i Pr icke kunde ändras, tilläggas eller upphävas utan att Kungl. Maj:t före förslagets framläggande för riksdagen låtit inhämta kyrkomötets yttrande i ärendet. Enligt kyrkomötesförordningen skall allmänt kyrkomöte hållas vart femte år, såvitt icke Kungl. Maj:t finner anledning sammankalla mötet oftare. Efter senaste sekelskiftet har kyrkomötet sammanträtt i genomsnitt vart tredje år. Med de regelmässigt förekommande längre mellantiderna för kyrkomötets sammankomster — i jämförelse med riksdagens — skulle en tillämpning av det nämnda riksdagsuttalandet sålunda kunna medföra, att i många fall en samtidig ändring av likformiga bestämmelser i exempelvis Saar, Arf och Pr icke kunde komma till stånd. Att härvid revisionen av Pr komme att eftersläpa ändringarna i de övriga avlöningsreglementena bleve

¹ Se härom närmare s. 25 ff.

sannolikt en allmän regel. En följd bleve också att ändringar i statens löneplansförordning — exempelvis med avscende å löneplanerna — icke bleve omedelbart tillämpliga å prästerna. Att sammankalla kyrkomötet enkom eller huvudsakligen för att kunna verkställa samtidig ändring av de för prästerna och allmänna statsförvaltningens tjänstemän gällande avlöningsbestämmelserna lärer knappast vara möjligt.

Vid en genomförd tillämpning av det statliga lönesystemet på prästlöneområdet ha emellertid enligt kommitténs uppfattning de förutsättningar, varpå det omförmälda riksdagsuttalandet vilar, i viss mån förändrats. Ett förbehållslöst vidhållande av den grundsats, som kommit till uttryck i uttalandet, skulle också kunna medföra olägenheter både i administrativt hänseende och för de prästerliga befattningshavarna själva. Om nämligen statsmakterna ha beslutat, att det statliga lönesystemet skall tillämpas för prästernas avlöning, så måste ifrågasättas om det är nödvändigt eller praktiskt lämpligt att inhämta kyrkomötets mening beträffande föreslagna ändringar av detta system, därest dessa förslag icke innebära ett ifrågasättande av själva systemets huvudgrunder. Enligt kommitténs uppfattning bör exempelvis en ökning eller minskning av de i löneplanerna upptagna löneklassbeloppen eller en ändring av de i Pr innefattade sjukvårdsbestämmelserna kunna vidtagas utan att kyrkomötets utlåtande häröver behöver inforas. En förutsättning härför är givetvis, att ifrågavarande ändringar av löneplanerna och sjukvårdsbestämmelserna avse den stora huvudparten av stats-tjänstemännen. Samma synpunkter kunna enligt kommitténs mening jämväl anläggas beträffande ändringsförslag, som angå de i Pr intagna administrativa föreskrifterna, i den mån dessa äro likformiga med de för statsförvaltningens personal gällande.

Den nyss förordade reviderade behandlingsordningen för prästlönefrågorna kommer icke att innebära, att de speciellt kyrkliga intressen, som kyrkomötet givetvis företräder, framdeles bli åsidosatta. Dessa komma själfvallet vid frågornas remissbehandling allt framgent till uttryck i domkapitlens och stiftsnämndernas i ärendena avgivna yttranden. Kommittén förutsätter även, att de prästerliga personalorganisationerna komma att bli representerade vid de centrala förhandlingar i mera betydelsefulla lönefrågor, vilka kunna komma till stånd.

Från vad sålunda föreslagits vill kommittén likväl göra ett viktigt undantag. Kommittén anser nämligen, att ändringsförslag angående lönegradsplaceringarna vid de prästerliga tjänsterna fortfarande böra kunna hänskjutas till kyrkomötet för yttrande. Enligt kommitténs mening måste nämligen en dylik lönesättningsfråga, som på ett förhållandevis avgörande sätt kan antagas inverka på rekryteringen till prästbefattningarna och därigenom på kyrkans möjlighet att fullgöra sina uppgifter, vara av så stor betydelse, att kyrkomötet bör beredas tillfälle att häri uttala sig. Att den relativa lönesättningen för prästerna i förhållande till andra grupper av anställda i allmän tjänst även kan rubbas genom ändrade lönegradsplaceringar enbart inom dessa grupper, gör kommitténs förslag på denna punkt icke mindre bärande — bland annat med hänsyn till den kyrkomötet enligt 12 § i kyrkomötesförordningen tillkommande befogenheten att hos Kungl. Maj:t anmäla föreställningar och önsknigar.

Kommittén har härefter till behandling upptagit frågan om riksdagens

medverkan vid fastställande av avlöningsförmånerna för prästerliga befattningshavare och anført.

I den för närvarande gällande lagstiftningen kan härutinnan konstateras en markant skillnad mellan ordinarie präster, å ena, och — enligt nuvarande terminologi — extra ordinarie präster, å andra sidan. Medan sålunda de ordinarie befattningshavarnas avlöningsförmåner — såsom reglerad lön, provisorisk tilläggs-lön, ålderstillägg, ödebygdstillägg, nådårstillägg, dyrtidstillägg, kristillägg, provisoriskt lönetillägg, tjänstebostad, uppvärmningsbidrag, bränslekostnadsgottgörelse, fast resanslag och semesterkostnadsbidrag — antingen direkt till beloppet eller eljest med noggrant angivande av grunderna fastställts i vissa med stöd av riksdagens beslut utfärdade författningar, ha däremot de extra ordinarie prästernas förmåner allenast i begränsad utsträckning tillkommit med riksdagens medverkan. Således må framhållas, att prästlönerregleringslagens bestämmelser beträffande avlöning åt extra ordinarie präst inskränka sig till att bestämma, att ständig adjunkt (kyrkoadjunkt) och annan tjänstgörande adjunkt (pastorsadjunkt) skall äga åtnjuta årligt adjunktsarvode, bostad, vivre och skjuts i tjänsteärenden samt att adjunktsarvodet icke får understiga visst belopp för år, 1 000 kronor. Den närmare regleringen av dessa och andra löneförmåner åt extra ordinarie präst har ägt rum i författningar av administrativ natur. Påpekas bör dock, att nådårstillägg och ödebygdstillägg åt kyrkoadjunkt samt dyrtidstillägg, kristillägg och provisoriskt lönetillägg åt extra ordinarie präst i allmänhet utgå efter av Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt antagna grunder. Av de extra ordinarie prästerna intaga stifts- och kontraktsadjunkterna dock en särställning så till vida, att grunderna för deras avlöning numera godkännas av riksdagen. I detta sammanhang synes jämväl böra uppmärksammas, att de närmare föreskrifterna om ordinarie och extra ordinarie prästs avlöning under tjänstledighet meddelats i administrativ ordning.

Av det anförda framgår, att riksdagen hittills i förhållandevis ringa mån medverkat vid bestämmande av avlöningsförmånerna åt icke-ordinarie präster. Detta förhållande åter får ses mot bakgrunden av den på ett speciellt sätt verkande begränsning av medelstillgången för dessa prästers avlöning, som anordnats genom de av Kungl. Maj:t och riksdagen samfällt beslutade reglerna om allmänna kyrkoavgiftens ävensom församlingsavgiftens maximibelopp.

I fråga om riksdagens medverkan vid tillkomsten av Saar må framhållas, att riksdagen med bifall till propositionen nr 225/1948 bemyndigade Kungl. Maj:t bland annat a) att utfärda statens allmänna avlöningsreglemente i huvudsaklig överensstämmelse med det till ifrågavarande riksdagsproposition hörande reglementsförslaget, b) att under de förutsättningar och i den omfattning, som i det till nämnda proposition bilagda statsrådsprotokollet¹ förordats, vidtagna ändring i detta reglemente och c) att med iakttagande av de huvudgrunder, som i samma statsrådsprotokoll förordats, utfärda erforderliga bestämmelser om övergång till sagda reglemente. Denna riksdagens medverkan vid utfärdandet av det allmänna avlöningsreglementet, vilket innehåller avlöningsbestämmelser gemensamma för ordinarie och icke-ordinarie befattningshavare, innebar härigenom samma sakprövning

¹ Se proposition nr 225/1948 s. 26 och 264.

från riksdagens sida av den ordinarie som den icke-ordinarie personalens avlöningsförmåner. I jämförelse med den ordning, som dittills tillämpats beträffande den civila och militära statsförvaltningens personal, betydde formen för reglementets utfärdande en utvidgad riksdagens medverkan vid fastställande av icke-ordinarie befattningshavares löneförmåner.

Det vid den senaste allmänna löneregleringen tillämpade förfarandet vid fastställandet av befattningshavarnas avlöningsförmåner har självfallet sin omedelbara betydelse för prästlöneregleringens vidkommande. Härtill kommer, att hänsyn i förevarande sammanhang jämväl måste tagas till dels de speciella lagbestämmelserna om finansieringen av — de icke över riksstaten reglerade — prästlönekostnaderna, och dels Kungl. Maj:ts befogenheter med avseende på den kyrkliga tjänsteorganisationen. På grund härav synes det kommittén icke kunna ifrågasättas, att riksdagens medverkan vid fastställande av de icke-ordinarie prästernas avlöningsförmåner vid prästlöneregleringen skall begränsas på snävare sätt än som skedde vid den senast genomförda allmänna löneregleringen för huvuddelen av statstjänstemännen.

Med hänsyn till vad här framhållits om riksdagens medverkan vid de prästerliga befattningshavarnas avlöningsförmåner har kommittén föreslagit, att Kungl. Maj:t skall för prästlöneregleringens genomförande inhämta riksdagens bemyndigande dels att utfärda prästlönereglemente i huvudsaklig överensstämmelse med det förslag, som kommittén framlägger, och dels att med iakttagande av de huvudgrunder, som av riksdagen godkänts, utfärda erforderliga bestämmelser om övergång till nämnda reglemente. Någon befogenhet att utöver ramen i nyss angivna bemyndigande vidtaga ändringar i reglementet har kommittén ej ansett behövlig för det kyrkliga förvaltningsområdets vidkommande.

Kommittén har därefter något berört frågan om särskild supplementförfattning med tilläggsbestämmelser till prästlönereglementet och framhållit.

Som kommittén förut framhållit, torde förutom prästlönereglementet behövas en särskild löneförfattning innehållande vissa utöver reglementets bestämmelser erforderliga detaljföreskrifter eller s. k. tilläggsbestämmelser. Befogenheten att meddela sådana särskilda föreskrifter skulle — såsom framgår av författningstexten under olika paragrafer i reglementsförslaget — tillkomma Kungl. Maj:t. Härigenom skulle för detta förvaltningsområde erhållas en viss motsvarighet till den i anslutning till Saar utfärdade kungörelsen den 30 juni 1948, nr 564, med tilläggsbestämmelser till nämnda reglemente. Den ifrågavarande komplementförfattningen till prästlönereglementet torde i anseende till nu gällande prästlöneförfattningar närmast kunna jämföras med 1935 års reglemente för prästerskapets avlöning, vilket i huvudsak kan sägas innehålla tilläggsbestämmelser till prästlöneregleringslagen.

Yttranden.

Kommitténs förslag om ett särskilt avlöningsreglemente för prästerna, om reglementets huvudsakliga utformning, om reglementets benämning, om

statens löneplansförordnings tillämpning å prästerna, om riksdagens medverkan vid avlöningsförmånernas fastställande och om en särskild supplementförfattning med tilläggsbestämmelser till reglementet ha vid slutbetänkandets remissbehandling lämnats utan erinran. Härvid har *statskontoret* dock framhållit, att ämbetsverket, som helst sett att de prästerliga befattningshavarna inordnas under Saar, icke ville motsätta sig förslaget om ett särskilt avlöningsreglemente för dessa befattningshavare med hänsyn till att på senare tid speciella löneförfattningar utfärdats för sådana personalgrupper som kyrkomusiker och övningslärare.

Mot kommitténs i detta sammanhang gjorda uttalande om kyrkomötets medverkan vid framdeles skeende ändringar av avlöningsbestämmelserna för prästerna ha ej heller i och för sig rests invändningar under remissbehandlingen. Härvidlag måste dock beaktas, att åtskilliga remissinstanser — bland annat flertalet domkapitel — i frågan om den kyrkligt-ekonomiska lagstiftningens konstitutionella natur hävdad en uppfattning, motsatt den varå nämnda kommittéuttalande vilar.

Föredraganden.

Kommitténs överväganden om den författningsmässiga utformningen av de för lönereformen erforderliga avlöningsbestämmelserna ha utmynnat i ett förslag om en fristående avlöningsförfattning för prästerna. För egen del har jag funnit mig i närvarande läge böra godtaga den av kommittén föreslagna anordningen med ett särskilt prästlönerreglemente. Såsom förut framhållits ha under föregående år utfärdats särskilda avlöningsreglementen för kyrkomusiker och övningslärare, varjämte i en till årets riksdag avlåten proposition föreslagits ett speciellt avlöningsreglemente för folkhögskollärarna m. fl. I anslutning till framläggandet av dessa tre reglementsförslag har bl. a. påpekats, att bristande kännedom om den föreslagna detaljregleringens praktiska utfall talade för anordningen med en fristående författning och mot en utvidgad tillämpning av Saar med däri för ändamålet nyinförda särbestämmelser. Samma synpunkter kunna göras gällande vid den förevarande lönerregleringen, som avser ett i många hänseenden särprägladt förvaltningsområde. Frågan om prästlönebestämmelsernas författningsmässiga sammanförande med avlöningsbestämmelser för andra i allmän tjänst anställda synes mig emellertid framdeles böra i lämpligt sammanhang omprövas.

Den särskilda prästlöneförfattningen, som i fråga om lönebeloppen bygger på tillämpning av statens löneplansförordning, synes mig böra erhålla sin huvudsakliga utformning i enlighet med kommitténs förslag. Likaså tillstyrker jag den föreslagna benämningen av författningen.

Mot vad kommittén uttalat beträffande riksdagens medverkan vid fastställande och ändring av prästernas avlöningsförmåner samt inhämtande av kyrkomötets yttrande härvidlag, synes mig icke vara något att erinra. Jag biträder därför kommitténs uttalande i dessa hänseenden.

I anslutning till behandlingen av dessa senare frågor har kommittén även yttrat sig om beskaffenheten av det bemyndigande, som för avlöningsförfattningens utfärdande och övergångsregleringen bör utverkas av riksdagen. Vad kommittén här föreslagit överensstämmer i huvudsak med den ordning, som tillämpats vid utfärdandet av statens allmänna avlöningsreglemente och avlöningsreglementet för folkskolan ävensom övergångsbestämmelserna till dessa författningar. Jag får emellertid framhålla, att vid tillkomsten av avlöningsreglementena för kyrkomusiker och övningslärare en annan ordning än den nyss angivna iaktogs så till vida, att av 1941 års lärarlönesakkunniga uppgjorda, inom vederbörande departement icke överarbetade reglementsförslag förelades riksdagen. I propositionen angåvos i stället de ändringar i förslagen, som syntes böra vidtagas. Bemyndigande utverkades för Kungl. Maj:t att utfärda avlöningsreglementen i huvudsaklig överensstämmelse med de i propositionen framlagda förslagen.

I fråga om utfärdandet av prästlönerreglementet torde böra förfaras på i huvudsak samma sätt som tillämpats beträffande avlöningsreglementena för kyrkomusiker och övningslärare. Enahanda ordning iaktogs för övrigt även vid tillkomsten år 1949 av reglementet för pensionering genom statens pensionsanstalt av vissa icke-statliga befattningshavare. (SPA-reglementet). Jag förordar sålunda, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att utfärda *dels* prästlönerreglemente i huvudsaklig överensstämmelse med de förslag, som jag här kommer att förorda, *dels ock* — med iakttagande av vissa i det följande angivna huvudgrunder — för löneregleringen erforderliga övergångsbestämmelser.

B. Specialmotivering till prästlönerreglementets olika paragrafer.

Jag övergår nu till att redogöra för de av prästlönekommittén i prästlönerreglementet föreslagna bestämmelserna och de härför anförda motiven, de av remissinstanserna framställda ändringsförslagen och skälen därför samt min egen uppfattning i dessa frågor. Vid denna min redogörelse avser jag att i huvudsak endast upptaga sådana med löneregleringen förbundna frågor, vilka antingen för sin lösning kräva riksdagens medverkan eller eljest kunna äga betydelse för dess ställningstagande till löner reformen. Sedan riksdagen fattat beslut eller yttrat sig i dessa frågor, har jag för avsikt att i statsrådet anmäla de med reformens genomförande förenade detaljfrågor, av vilka prästlönekommittén behandlat de mera väsent-

liga i specialmotiveringen till förslaget till prästlönereglemente (betänkande II, sid. 106 ff.).

Prästlönekommittén har inledningsvis framhållit, att det föreliggande förslaget till prästlönereglemente utformats i nära anslutning till Saar. Till bestämmelserna i detta reglemente har i Kungl. Maj:ts proposition nr 225 till 1948 års riksdag lämnats en ingående specialmotivering. Kommittén har påpekat, att på grund av prästlönereglementets sålunda givna utformning de motiveringar och tolkningsanvisningar, för vilka redogjordes i nämnda proposition, i stor utsträckning äga giltighet även i fråga om bestämmelserna i sistnämnda reglemente.

1 §.

Reglementets tillämpningsområde.

Prästlönekommittén har härom anfört i huvudsak följande.

Vid bestämmandet av prästlönereglementets tillämpningsområde har valts tillvägagångssättet att uppräknat samtliga de kategorier av inom svenska kyrkan tjänstgörande präster, vilka skola vara underkastade reglementet. Av författningstextens avfattning framgår, att ej enbart prästvigningen såsom sådan konstituerar det prästbegrepp, som tillämpas i Pr. Reglementet gäller sålunda icke å annan inom svenska kyrkan prästvigd än den som innehar någon i 1 § avsedd för stift, pastorat eller eljest inrättad tjänst eller befattning. Av de enligt nuvarande terminologi extra ordinarie prästerna falla under reglementets tillämpningsområde allenast de i 1 § 1 mom. första stycket under b) och d) angivna icke-ordinarie prästerna.

Enligt bestämmelserna i inledningsparagrafen kunna de i reglementet avsedda prästerna anställas med anlitande av fem alternativa anställningsformer. De tre huvudanställningsformerna: ordinarie-, extra ordinarie- och aspirantanställning skola självfallet i första hand tillämpas. Vid en jämförelse med bestämmelserna i 17 § reglementsförslaget framgår, vilken anställningsform, som är den för varje särskild prästtjänst reguljära. De två övriga anställningsformerna extra- och arvodesanställning äro avsedda att subsidiärt anlitas, då någon av huvudanställningsformerna av lönetekniska eller andra skäl icke kan ifrågakomma. Att de sistnämnda båda anställningsformerna nu medtagits i Pr är ett uttryck för en strävan att utforma reglementet så, att det även blir tillämpligt med avseende å mera undantagsvis uppkommande personella och tjänsteorganisatoriska förhållanden. Detta har synts kommittén vara av betydelse bl. a. ur den synpunkten att härigenom kunna undvikas framdeles eljest erforderliga kompletteringsbeslut från Kungl. Maj:ts sida för reglering av särfall samtidigt som härmed också vinnes en önskvärd decentralisering av beslutanderätten på de lokala stiftsorganen.

I fråga om de subsidiära anställningsformernas användning på det kyrkliga förvaltningsområdet får kommittén framhålla följande. Vad först angår den extra anställningsformen, så är denna bl. a. avsedd att tillämpas, då vid anställning å någon i den kyrkliga organisationen inrättad tjänst den ifrågakommande prästen av hälsoskäl icke kan anställas med anlitande av den för tjänsten reguljära anställningsformen. Enligt kommitténs me-

ning ha nämligen de i kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 564) med tilläggsbestämmelser till Saar under 4 § i punkt 4, genom ändringskungörelsen den 3 juni 1949, nr 322, meddelade anvisningarna angående anställning i statlig tjänst av personer, som förete anmärkning mot hälsotillståndet, i vissa hänseenden motsvarande giltighet för den kyrkliga tjänsteorganisationens vidkommande. Vid utfärdandet av tilläggsbestämmelserna till Pr synas här berörda spörsmål närmare böra övervägas.

Den extra anställningsformen bör vidare enligt kommitténs mening anlitas vid anställande av vikarier i vissa fall. Enligt 1 § reglementet äga de i 2 och 3 avdelningarna meddelade bestämmelserna endast tillämpning å den som är innehavare av i reglementet avsedd tjänst. De nämnda bestämmelserna bli sålunda icke tillämpliga å någon av den anledningen, att han förordnats att uppehålla en sådan tjänst. Om en läroverksadjunkt i Ca 26 förordnas att vikariera å en kyrkoherdetjänst i Ca 29, bli de nyss angivna bestämmelserna icke automatiskt tillämpliga för reglering av hans avlöningsförmåner under vikariatet. Enligt kommitténs mening är det emellertid av betydelse, att dylika anställningsförhållanden regleras inom reglementets ram. Av denna anledning har tillskapats bestämmelserna i 7 § 2 mom. i reglementet. Om till ett vikariatslöneförordnande bör ifrågakomma annan inom svenska kyrkan prästvigd än den, som redan innehar en i Pr avsedd lönegradsplacerad tjänst, skall han enligt dessa bestämmelser anställas som innehavare av extra tjänst i lönegrad med samma ordningsnummer, som gäller för den uppehållna tjänsten. Med tillämpning härav skulle i det nyss angivna fallet läroverksadjunkten under kyrkoherdeförordnandet, såvitt detta avser längre tid än sex månader, anställas som vice pastor i lönegrad Cg 29. Om vid kortare ledighet än sex månader å prästerlig tjänst annan än i reglementet avsedd präst förordnas som vikarie, kan han anställas som innehavare antingen av extra tjänst i en efter omständigheterna avpassad lönegrad eller av arvodesbefattning. I sistnämnda fall skola avlöningsförmånerna utgå enligt bestämmelserna i 4:e avdelningen av reglementet. Såsom innehavare av extra tjänst bör jämväl anställas pastoratsadjunkt, som icke inom tre år vinner befordran från aspirant till extra ordinarie befattningshavare, såvitt han över huvud anses böra kvarstå i tjänst.

Såsom nyss antyddes kan således arvodesanställning anlitas, då annan än innehavare av i reglementet avsedd tjänst förordnas såsom korttidsvikarie å sådan tjänst. Arvodesanställning kan därjämte begagnas i vissa fall, då en prästvigd, mot vars hälsotillstånd anmärkning föreligger, anställas å en i tjänsteorganisationen inrättad tjänst.

I det föregående ha anförts vissa synpunkter för reglering inom reglementets ram även av vissa mera undantagsvis uppkommande personal- och organisationsförhållanden. Till förmån för intagande i Pr av huvudbestämmelserna angående arvodesanställda korttidsvikarier m. fl. talar därjämte ett annat skäl. Vad kommittén härmed åsyftar är den enklare redigering av kyrkofondslagen, som härigenom möjliggöres. Om huvudstadgandena om arvodesbefattning införas i prästlöne-reglementet, behöver nämligen vid utformningen av de bestämmelser i kyrkofondslagen, som reglera de kyrkofonden åvilande prästlönekostnaderna, icke upptagas någon särskild punkt angående bestridande av avlöningsförmånerna vid nämnda arvodesbefattningar.

I betänkande I har kommittén — i samband med framläggande av förslag till semesterfrågans ordnande för prästerna — förordat anställande i pastoraten av icke-prästvigd arbetskraft (assistenter) för fullgörande av vissa göromål, vartill icke kräves prästerlig behörighet. Då dessa assistenter avses skola förordnas endast för kortare perioder, böra de härunder, lönetekniskt sett, anställas i arvodesbefattning. Närmast av systematiska skäl har kommittén dock icke ansett det lämpligt att reglera assistenternas löneförmåner inom reglementets ram. Bestämmelser om ersättning åt dessa av domkapitlen förordnade tjänstebiträden — vilka enligt kommitténs förslag skulle erhålla ett arvode av 400 kronor för månad — böra i stället meddelas i särskild ordning (nådigt brev e. d.). Det för Kungl. Maj:t erforderliga bemyndigandet att taga i anspråk kyrkofondens medel för assistenternas avlöande m. m. bör upptagas under en särskild punkt i 6 § kyrkofondslagen.

Yttranden. Domkapitlen i Uppsala, Skara och Visby stift samt Sveriges yngre prästers förbund ha med hänsyn till prästvigningens betydelse motsatt sig aspirantanställningens tillämpning på det kyrkliga området. I övrigt har vad kommittén föreslagit eller eljest anfört lämnats utan erinran av remissinstanserna.

Föredraganden. I anledning av den vid remissbehandlingen gjorda invändningen mot införande av aspirantanställning inom den kyrkliga tjänsteorganisationen må framhållas, att statsmakternas principbeslut i prästlönefrågan innebar bl. a., att nyssnämnda anställningsform skulle anlitas vid den nyordinerade pastoratsadjunktens första tjänstgöring (se prop. 204/1949, sid. 98 ff. och sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtande nr 2/1949, sid. 74). I likhet med kommittén anser jag, att de s. k. assistenternas löneförmåner ej böra intagas i reglementet utan regleras av Kungl. Maj:t i särskild ordning under hänsynstagande till den allmänna lönenivån. Vad kommittén i specialmotiveringen till denna paragraf i övrigt uttalat, anser jag mig även böra biträda.

3 §.

Tjänsters inrättande.

Prästlönekommittén har i specialmotiveringen till denna paragraf framhållit följande.

Den i reglementsutkastet föreslagna formuleringen i fråga om inrättande av biskopstjänst har valts med hänsyn till att själva beslutet härom enligt gällande ordning fattas av Kungl. Maj:t på administrativ väg men att ett sådant beslut i sin tur förutsätter inrättandet av ett stift, vartill erfordras riksdagens medverkan. Att i reglementet angiva kyrkomötets medverkan vid dylikt beslut lär icke vara författningstekniskt påkallat.

De vederbörande församling icke åvilande kostnaderna för avlöning av dels de i reglementet avsedda garnisons- och amiralitetsprästerna och dels utlandskyrkoherdarna bestredos tidigare från vissa å riksstaten uppförda

anslag. Genom ändringar av kyrkofondslagen den 28 november 1941 (nr 909) och den 15 maj 1942 (nr 236) ha emellertid ifrågavarande kostnader överflyttats å kyrkofonden.

Vad angår de ordinarie och extra ordinarie församlingsprästtjänsterna i de territoriella pastoraten, så äger Kungl. Maj:t en på sedvanerätt vilande befogenhet att inrätta dylika tjänster. Utövandet av nämnda befogenhet får givetvis ses i sammanhang med tillämpningen av gällande bestämmelser om ändring av ecklesiastik indelning.

Beträffande stifts- och kontraktsadjunkterna må framhållas, att Kungl. Maj:t tidigare disponerade ett anslag på 400 000 kronor ur fonden för dessa prästers avlönande enligt av riksdagen godkända grunder. Genom lagändring den 13 juni 1947 (nr 272) har anslaget maximering borttagits. Numera äger Kungl. Maj:t till tjänstgöring i rikets stift fördela av riksdagen medgivet antal sådana stiftspräster.

I fråga om inrättande av extra tjänster må framhållas, att dessa — i de relativt få fall de beräknas bli behövliga inom tjänsteorganisationen — oftast komma att inrättas av domkapitlet. Om till vikariatslöneförordnande å domprost- eller utlandspastorstjänst eller garnisonspastorstjänsten i Boden ifrågakommer annan än innehavare av i reglementet avsedd lönegradsplacerad präst, skall dock förordnande för honom att under vikariatet vara innehavare av extra tjänst i respektive Cg 37, Cg 33 och Cg 26 meddelas av Kungl. Maj:t. Då eljest vikarie skall förordnas till innehavare av extra tjänst eller den, som ifrågakommer för ordinarie, extra ordinarie eller aspiranttjänst, med hänsyn till företedd brist i hälsotillståndet skall anställas i extra tjänst, tillkommer det i anseende till normerna för den extra anställningsformens tillämpning i det statliga lönesystemet domkapitlet att inrätta den ifrågavarande extra tjänsten.

En av kommitténs ledamöter, *herr Helander*, har i en till betänkandet fogad reservation uttalat sig för en sådan avfattning av förevarande paragraf, att kyrkomötets godkännande erfordras för inrättande av biskopstjänst.

Yttranden. Domkapitlet i Västerås stift och Sveriges yngre prästers förbund ha anslutit sig till herr Helanders reservation i fråga om biskopstjänsts inrättande. Enligt domkapitlet och stiftsnämnderna i Lunds och Luleå stift böra några positiva bestämmelser om dylik tjänsts inrättande ej införas i prästlöne-reglementet. Med hänsyn till att samma avlönings- och finansieringsbestämmelser föreslås framdeles skola gälla beträffande tjänsterna i garnisons- och amiralitetsförsamlingarna som beträffande tjänsterna i de territoriella församlingarna har kammarkollegiet förordnat borttagande av den begränsning i Kungl. Maj:ts befogenhet att inrätta tjänster i militärförsamlingarna, som kommittén ansett böra bibehållas.

Föredraganden. Jag ansluter mig till kommitténs uppfattning, att det ur författningsteknisk synpunkt icke är påkallat att i förevarande stadgande

angiva kyrkomötets medverkan vid biskopstjänsts inrättande. Att kyrkomötet har legislativ befogenhet i fråga om vissa lagstiftningsåtgärder, som förutsättas vid inrättandet av ett stift — exempelvis ändringar i kyrkomötesförfordningen — torde icke tarva lagteknisk återspeglning i här avsedda bestämmelse. Kammarkollegiets förslag att kravet på riksdagens medverkan vid inrättande av tjänster i militärförsamlingarna borde eftergivnas, om de föreslagna nya avlönings- och finansieringsbestämmelserna antagas, kan jag icke i detta sammanhang tillstyrka. Även andra skäl än de av kammarkollegiet anförda måste härvidlag tillmätas betydelse. Däremot förordar jag, att det bör såsom för närvarande ankomma på Kungl. Maj:t ensam att inrätta kyrkoherdetjänst i utlandsförsamling. Det nuvarande antalet stifts- och kontraktsadjunktstjänster anser jag även böra tills vidare bibehållas.

7 §.

Vikariatsförordnande m. m.

Prästlönekommittén har i sitt slutbetänkande ingående behandlat reglerna för vikariatsförordnande m. m. och anført:

Det lärer för närvarande råda en nästan enhetlig praxis i stiftet att städse förordna vikarie vid inträffande ledigheter — i anledning av tjänstinnehavarens semester eller tjänstledighet eller vid vakans — å de i tjänstorganisationen fast inrättade tjänsterna. Ifrågavarande praxis synes närmast ha utformats utifrån den principiella uppfattningen, att de vid en viss tjänst anslagna löneförmånerna i allmänhet icke böra förbli outnyttjade. Ett i stiftet nu icke sällan förekommande förfarande är sålunda, att kyrkoherde under semester eller tjänstledighet för en honom som stadigvarande ämbetsbiträde anvisad kyrkoadjunkt förordnas att jämte egen tjänst uppehålla ifrågavarande kyrkoadjunktur. Det lärer yttermera inträffa, att en kyrkoherde av domkapitlet meddelas förordnande att, med bibehållen utövning av sin tjänst, samtidigt bestrida såväl en komminister- som en kyrkoadjunktstjänst i eget pastorat. De i 1935 års reglemente för prästerskapets avlöning meddelade bestämmelserna angående avlöning under vikariat äro anordnade så, att de kunna tillämpas å nyss nämnda vikariatsförhållanden. Såsom kommittén i annat sammanhang påpekat kunna dylika förordnanden för kyrkoherde, som bär det primära ansvaret för pastoralvården i dess helhet, icke betraktas annorlunda än som oformligheter.

Vid en genomförd omläggning av prästlöneväsendet efter det statliga lönesystemet kunna självfallet dylika inadvartenser icke längre tillåtas. Som en allmän regel enligt detta system får anses gälla, att en tjänstinnehavare, som förordnas att uppehålla en annan befattning, härigenom formellt förutsättes frånträda utövningen av sin egen tjänst. Vidare bygger detta lönesystem på den administrativa ordningen, att en tjänstinnehavare i allmänhet endast skall meddelas vikariatsförordnande å tjänst, som är högre än hans egen.

Enligt de för närvarande gällande bestämmelserna för prästerna bestridas de speciella vikariatsarvodena i regel av innehavaren av den tjänst,

varå vikariatsförordnandet meddelas. Vid ett genomförande av kommitténs förslag komma emellertid de särskilda vikariatskostnaderna att utgå ur kyrkofonden. Med hänsyn härtill och de ökade kostnader i övrigt prästlöne-reformen föranleder, synes det kommittén angeläget, att återhållsamhet från stiftsledningarnas sida iakttages vid meddelande av vikariatsförordnanden. En för närvarande i sådan riktning naturligt verkande faktor är givetvis den begränsade tillgången på prästerlig arbetskraft. Enligt kommitténs mening bör vid uppkommande tjänstledigheter och eljest i varje särskilt fall noga övervägas, huruvida det kan anses nödvändigt för de kyrkliga göromålens utförande att vikariatsförordnande meddelas. Vid kortare ledigheter — även å kyrkoherdetjänst — synas i många fall på den ledige prästen eljest ankommande legalt föreskrivna tjänstebestyr utan större olägenheter kunna utan särskilt förordnande anförtros annan eller andra i pastoratet tjänstgörande präster. Det i fria former förekommande s. k. prästerliga initiativarbetet må härunder i erforderlig mån tillfälligt uppskjutas, såvitt detta utan allvarligare men kan ske. Även vid ledigheter av längre varaktighet än en eller annan vecka synes vikarie böra förordnas allenast, där sådan prövas behövlig för församlingsarbetets behöriga gång.

Å tjänster inom den för pastoratsadjunkterna fastställda reglerade befordringsgången, där befattningshavarens lönegradsplacering är beroende av hans anställningstid och icke av göromålens art, anser kommittén vikariatsförordnanden över huvud icke böra meddelas. Vad angår kyrkoadjunktstjänsterna, vid vilka lönesättningen är identisk med slutlönegraden i den nämnda befordringsgången, bör enligt kommitténs mening förordnande ifrågakomma endast under förutsättning, att Kungl. Maj:t bestämt särskilt tjänstgöringsområde för ifrågavarande kyrkoadjunkter på sätt i betänkande I (sid. 83 och 84) angivits i fråga om komministerstjänst. Med hänsyn till beskaffenheten av de innehavare av annan kyrkoadjunktur, å ena, och pastoratsadjunkt, å andra sidan, i allmänhet åvilande tjänstegöromålen anser kommittén, att särskilt förordnande att vikariera icke bör meddelas pastoratsadjunkt vid ledighet för sådan kyrkoadjunkt. Att kyrkoadjunkt genom av domkapitlet fastställd arbetsfördelning tilldelats speciella arbetsuppgifter kan enligt kommitténs mening icke anses påverka tjänstgöringens art i sådan mån, att vid honom beviljad ledighet pastoratsadjunkt bör med frånträdande av utövningen av egen tjänst förordnas att uppehålla kyrkoadjunktstjänsten. I dylikt fall bör pastoratsadjunkten i stället beordras att fullgöra de med kyrkoadjunkturen förenade göromålen även om ledigheten är av längre varaktighet. De av kommittén här framförda synpunkterna på vikariatsförordnande å pastorats- och kyrkoadjunktstjänsterna överensstämma med de härutinnan för närmast motsvarande tjänster inom allmänna statsförvaltningen anvisade riktlinjerna.

Prövas vid ledighet å stifts- och kontraktsadjunktstjänster, vilka äro placerade i 24:e lönegraden, ersättare erforderlig, bör enligt kommitténs mening med hänsyn till dessa tjänsters särskilda beskaffenhet hinder ej föreligga för meddelande av vikariatsförordnande.

I fråga om vikariatslöneförordnande har kommittén i sitt första betänkande (sid. 149) framhållit, att bestämmelserna härutinnan måste förutsättas på en väsentlig punkt avvika från motsvarande föreskrifter i Saar. Vikariatslöneförordnande å tjänst, som avsåges i lagen om tillsättning av prästerliga tjänster, kunde nämligen ej gärna tänkas böra meddelas i samma ordning,

som vore stadgad för tjänstens tillsättande på sätt i 8 § 1 mom. tredje stycket Saar föreskrevs. Rimligtvis kunde för dylikt förordnande ej vara påkallat att iakttaga den invecklade valprocedur, som enligt prästvalslagen krävdes i följd av sådan tjänsts ledigförklarande.

Sedan kommittén numera övervägt detaljutformningen av prästlöneordningens bestämmelser angående vikariatslöneförordnande, får kommittén härutinnan anföra följande. Beträffande kravet på förordnandets varaktighet anser kommittén tillräcklig anledning icke föreligga att här frångå den i Saar stadgade sexmånadersregeln. I fråga om ordningen för meddelande av vikariatslöneförordnande i sådana fall, där tjänstens tillsättning med innehavare skall föregås av ledigförklarande, bör uppställas en allmän föreskrift, att förordnande skall av domkapitlet genom offentligt anslag och genom tillkännagivande i allmänna tidningarna kungöras till ansökan ledigt med utsättande av lämplig ansökningstid. Framhållas må, att Kungl. Maj:t för närvarande i beslut angående långtidsvikariat med rätt till samtliga vid tjänsten förenade löneförmåner plägar föreskriva, att vikariatet skall tillsättas i nyss nämnd ordning. Syftet med ledigförklarande av visst förordnande är givetvis att skapa möjlighet för de härtill mest kvalificerade prästerna att inbördes tävla om förordnandet.

I det föregående har framhållits, att det statliga lönesystemets konstruktion bygger på den administrativa ordningen, att en tjänstinnehavare i allmänhet endast skall meddelas vikariatsförordnande å tjänst, som är högre än hans egen. Emellertid kunna i vissa undantagsfall uppkomma fullt legitima behov att förordna en tjänstinnehavare såsom vikarie å en tjänst, vilken är lika hög som eller rent av lägre än vederbörandes egen tjänst. Förordnande av sist angivet slag bör dock i möjligaste mån undvikas, då lönen under vikariatet utgår efter vikariens lönegrad i stället för enligt den lönegrad, till vilken den uppehållna tjänsten är hänförd; därtill komma i vissa fall särskilda kostnader för uppehållande av vikariens egen tjänst. I anledning härav böra sådana förordnanden endast meddelas under förutsättning, att de uppenbarligen äro betingade av kyrkans intressen. Om församlingspräst under slutet av den tidsperiod av året, då konfirmationsundervisning pågår, utnämnts å högre tjänst i annat pastorat, får enligt kommitténs mening merendels anses föreligga ett sådant intresse. I här avsett fall bör den nyutnämnde kunna förordnas att uppehålla sin förra tjänst till nämnda periods slut eller annan därefter infallande lämplig tidpunkt.

Yttranden. Även om vikariatsförordnande å biskopstjänst icke lärer kunna meddelas åt innehavare av annan tjänst har *statens lönenämnd* ansett det för tydlighets skull böra angivas i författningstexten, att paragrafen icke äger tillämpning å biskopstjänst. *Kammarkollegiet* har föreslagit, att i 4 mom. uttrycket »betingat av kyrkans intressen» bör utbytas mot orden »till fördel för församlingens värd» eller eventuellt, »till fördel för den prästerliga verksamheten». I förstnämnda uttryck kan nämligen enligt kollegiets mening inläggas mera än vad, såvitt av motiven framgår, därmed avses.

Föredraganden. Jag förordar det av statens lönenämnd föreslagna förtydligandet av paragrafens innebörd. Det i 4 mom. reglementsförslaget förekommande uttrycket »betingat av kyrkans intressen» synes mig, såsom kammarkollegiet förordat, lämpligen böra utbytas mot den mera adekvata lokutionen »till fördel för församlingsvärderna». I övrigt anser jag mig böra biträda de av kommittén föreslagna bestämmelserna och vad kommittén i anslutning härtill anfört.

8 §.

Stationeringsort. Ortsgrupper. Hyresgrupper.

Prästlönekommittén har i anslutning till bestämmelserna i denna paragraf framhållit följande.

Med hänsyn till prästlönereglementets förhållandevis enhetliga tillämpningsområde ha reglementets bestämmelser om stationeringsort — i likhet med folkskolereglementets — ansetts kunna givas en mera preciserande avfattning än motsvarande föreskrifter i Saar.

Bestämmelser, liknande de i 7 § 1 mom. kungl. kungörelsen den 30 juni 1948, nr 564, böra i särskild ordning meddelas jämväl med avseende å prästerna.

I tilläggsbestämmelserna till Pr bör införas ett stadgande att angående de olika orternas fördelning å Ortsgrupper kungörelsen den 12 december 1947, nr 942, skall gälla och att beträffande hyresgruppsindelningen kungörelsen den 16 januari 1948, nr 12, skall äga motsvarande tillämpning.

Yttranden. Med hänsyn till de skiftande lokala förhållandena har *kammarkollegiet* föreslagit den ändringen av 1 mom., att stationeringsorten för sådan präst, som ej har tjänstebostad, skall bestämmas av domkapitlet. *Statskontoret* åter har ansett att den föreslagna befogenheten för domkapitlet att för visst fall bestämma prästs stationeringsort i stället bör tillkomma Kungl. Maj:t.

Föredraganden. Stationeringsorten för sådan präst, som ej anvisats tjänstebostad, bör bestämmas av domkapitlet i enlighet med de bestämmelser Kungl. Maj:t utfärdar. Jag förordar, att 1 mom. ändras i överensstämmelse härmed. Ifrågavarande detaljföreskrifter böra meddelas i tilläggsbestämmelserna till reglementet. Vad kommittén eljest föreslagit tillstyrker jag.

10 §.

Prästs skyldighet att uppehålla annan tjänst m. m.

Prästlönekommittén har härom yttrat följande.

I fråga om den i paragrafens andra stycke stadgade tjänstedubblingsplikten får kommittén hänvisa till vad i betänkande I i semesterkapitlet (sid. 15 ff.) härom anförts. Skyldigheten för präst att jämte egen bestrida

jämväl annan tjänst har ansetts böra begränsas till sådant fall, då ledigheten å tjänsten föränledes av tjänst innehavaren beviljad semester.

Med högre tjänst (i första stycket) och annan tjänst (i andra stycket) inom samma stift avses tjänst i det stift, där prästen, som är skyldig mottaga förordnande, själv antingen innehar eller vikarierar å viss tjänst. Stiftstillhörigheten enligt prästvalslagen är således i detta sammanhang icke normerande.

Yttranden. Såväl *statskontoret* som *domkapitlet i Linköpings stift* har ansett den i 1 mom. föreskrivna skyldigheten att uppehålla högre tjänst vara i fråga om tidrymden alltför begränsad. Med hänsyn till de nu påtagliga svårigheterna att erhålla sjukvikarier har *domkapitlet och stiftsnämnden i Lunds stift* föreslagit, att den i 2 mom. stadgade tjänstedubblingskyldigheten skall utvidgas till att gälla *dels* även vid annan präst beviljad sjukledighet och *dels* under sammanlagt fyra månader av två på varandra följande kalenderår.

Föredraganden. I likhet med stiftsmyndigheterna i Lund anser jag tillgången på sjukvikarier böra säkerställas genom en utvidgning av tjänstedubblingsskyldigheten. Den i första och andra stycket för olika fall stadgade skyldigheten att uppehålla annan tjänst synes lämpligen kunna bestämmas till tre månader av ett och samma kalenderår.

12 §.

Ordinarie prästs förflyttningsskyldighet.

Prästlönekommittén har beträffande de föreslagna bestämmelserna påpekat följande.

I fråga om bestämmelsernas praktiska tillämpning förutsätter kommittén, att ordinarie präst, som icke själv är vållande till sin förflyttning, om så är möjligt, förflyttas till tjänst i innehavande tjänstegrad antingen inom samma stift eller, om han icke tillhör detta stift, inom hemstiftet.

De närmare bestämmelserna om själva det tekniska förfarandet vid förflyttning synas böra meddelas i administrativ ordning, sedan den av kommittén förutsatta revisionen av prästvalslagens hithörande stadganden blivit föremål för statsmakternas prövning.

Kommittéledamöterna herrar *Berger* och *Helander* ha i en till betänkandet fogad reservation framhållit att, då förflyttning av kyrkoherde till komministerstjänst enligt deras mening strider mot 3 § i prästerskapets privilegier av år 1723, de icke biträda kommittéförslaget i denna del.

Yttranden. *Domkapitlen i Uppsala, Västerås och Visby stift* ha uttalat en mot kommittéförslaget avvikande mening, såvitt angår den i paragrafen inrymda möjligheten att förflytta en kyrkoherde till en komministerstjänst,

vilken möjlighet enligt *Sveriges yngre prästers förbund* bör borttagas. Förstnämnda domkapitel har därjämte hävdad, att förflyttning bör kunna ske allenast inom samma stift. De *prästerliga personalorganisationerna* ha framhållit vikten av att befattningshavarnas berättigade intressen beaktas vid förflyttningsbestämmelsernas tillämpning. *Domkapitlet och stiftsnämnden i Luleå stift* ha motsatt sig införande av förflyttningsskyldighet för biskop, då en sådan plikt under vissa extrema politiska förhållanden skulle kunna undergräva hans oberoende ställning. Enligt *statskontorets* mening bör i prästlönereglementet stadgas skyldighet för präst att låta sig förflytta jämväl till i statens allmänna avlöningsreglemente avsedd ordinarie tjänst. Ämbetsverket har påpekat, att vissa prästerliga tjänster, exempelvis såsom fängelsepräst och dövsstumpräst f. n. äro reglerade i sistnämnda reglemente.

Föredraganden. Den av kommittén föreslagna utformningen av prästernas förflyttningsskyldighet synes mig vid ett samtidigt beaktande av alla de administrativa och personella skäl, som här måste tillmätas betydelse, vara lämpligt avvägd. Jag kan därför icke biträda de jämkningar i förflyttning sinstitutets utformning — i inskränkande eller utvidgande riktning — som vid remissbehandlingen ifrågasatts. Själva prästämbetets beskaffenhet och kyrkans organisatoriska särställning talar enligt min mening med särskild styrka mot den av statskontoret förordade vidsträcktare förflyttningsskyldigheten. I likhet med kommittén anser jag tillräcklig anledning saknas att, då förflyttningsskyldighet införes för prästerskapet, härvid undantaga biskoparna. I vad mån ändringar i den gällande lagstiftningen om biskopsval böra genomföras, är enligt min mening en fråga, varå man i detta sammanhang icke har anledning att närmare ingå.

13 §.

Ordinarie prästs avgångsskyldighet.

Prästlönekommittén har i anledning av de i denna paragraf föreslagna bestämmelserna framhållit följande.

I anslutning till det i principbetänkandet framlagda förslaget om införande av skyldighet för präst att låta sig förflytta, då lämplighetsskäl talade härför, påpekade kommittén, att behov måhända kunde föreligga jämväl av en anordning, som möjliggjorde avkoppling helt och hållet av en olämplig präst från tjänsten även i fall, där pensionering icke kunde äga rum. En sådan anordning hade på vissa förvaltningsområden genomförts, exempelvis genom inrättande av en disponibilitetsstat inom utrikesförvaltningen, en dylik stat och en avgångsstat inom försvarsväsendet samt en avgångsstat inom det statliga polisväsendet. Enligt kommitténs mening vore frågan om en motsvarande anordning på det prästerliga tjänsteområdet förtjänt att övervägas. Vid remissbehandlingen av betänkandet anslöto sig såväl

kyrkomötet som övriga remissinstanser till den av kommittén framförda tanken på inrättande av särskild specialstat för prästerna. I propositionen nr 204/1949 i prästlönefrågan uttalade föredragande statsrådet, att spørsmålet om införande av en dylik specialstat borde närmare utredas i annat sammanhang. På grund härav ansåge han det lämpligt, att det vid löne-regleringen stadgades skyldighet för ordinarie präst att låta sig överföra på avgångsstat i enlighet med de bestämmelser, som framdeles kunde bli antagna av Kungl. Maj:t och riksdagen. I sitt av riksdagen godkända ut-låtande nr 2/1949 uttalade sammansatta stats- och första lagutskottet sin anslutning till vad föredragande statsrådet på denna punkt förordat. Med anledning härav har kommittén i förevarande paragraf infört en bestäm-melse, som möjliggör inrättande framdeles av en specialstat, varå präst-lönereglementet underkastade befattningshavare äro skyldiga att låta sig överföra. Det bör understrykas, att kommittén härvidlag förutsätter, att bestämmelserna beträffande en dylik stat i avseende å löneförmånernas storlek m. m. komma att nära ansluta sig till vad som gäller för andra för-valtningsområden.

I förevarande paragrafs andra moment ha införts föreskrifter om vilken myndighet — Kungl. Maj:t eller domkapitel — som skall meddela avsked från de särskilda ordinarie tjänsterna.

Enligt 5 § lagen om emeritilöner för präster, vilken äger tillämpning å dels ordinarie och extra ordinarie präster, som tjänstgöra i annat territori-ellt pastorat än Karlsborgs pastorat, dels stifts- och kontraktsadjunkter, dels ock kyrkoherdar i svensk församling i utlandet utser Kungl. Maj:t innehavare av emeritilön. En motsvarande föreskrift finnes för biskoparnas vidkommande i 16:e punkten biskopsavlöningsförordningen. Beslut om emeritilön innebär tillika, att ifrågavarande präst meddelas avsked från och med den tidpunkt emeritilönen börjar utgå. Om beviljande av avsked, då detta icke sker i samband med emeritering, finnas icke några bestäm-melser utöver det föräldrade och till sin räckvidd begränsade stadgandet i 24 kap. 29 § kyrkolagen. Enligt en hävdvunnen praxis ligger dock i dom-kapitlets hand att meddela avsked från ordinarie eller extra ordinarie präst-erlig tjänst i stiftet, om avgången icke sker samtidigt med tilldelande av emeritilön.

Vid införandet av ett tidsenligt lönesystem för prästerna har det synts kommittén önskvärt, att för det kyrkliga förvaltningsområdet utfärdas ut-tryckliga, generella bestämmelser om avskedsbeviljande myndighet. I brist på annat för närvarande lämpligare författningssammanhang har kommit-tén ansett de här avsedda bestämmelserna böra intagas bland prästlöne-reglementets administrativa stadganden. Föreskrifter i ännu ha därför av kommittén upptagits, i fråga om ordinarie präster, i 13 § 2 mom. och, så-vitt angår icke-ordinarie präster, i 14 § 4 mom. Vid föreskrifternas utform-ning har kommittén i huvudsak iakttagit den i den offentliga förvaltningen gällande principen, att den myndighet, som tillsatt tjänsten, skall jämväl bevilja avsked från samma befattning. Kommitténs författningsförslag på denna punkt innebär avsteg från nämnda regel endast i fråga om de kyr-koherdar — visserligen i praktiken flertalet — för vilka fullmakt å tjäns-ten enligt prästvalslagens bestämmelser utfärdas av domkapitlet. Ifrågava-rande avsteg har kommittén ansett betingat av önskvärldheten av att samt-liga kyrkoherdar i förevarande hänseende behandlas likformigt. Ur prin-

ciell synpunkt synes avskedsbeviljandet vid kyrkoherdetjänsterna — såväl de av Kungl. Maj:t som de av domkapitlet tillsätta — vid sådant förhållande lämpligen böra ankomma på Kungl. Maj:t. Framhållas må också i detta sammanhang, att inom den allmänna statsförvaltningen avsked från tjänst med högre lönegradsplacering än Ca 26 regelmässigt beviljas av Kungl. Maj:t. Det må även påpekas, att avsked från ordinarie församlingsprästtjänster för närvarande i det ojämförligt största antalet fall — nämligen alltid vid avgång med emeritilön — beviljas av Kungl. Maj:t, något som får ses i samband med den ursprungligen stadgade — år 1937 upphävda — maximeringen av tillgängliga kyrkofondsmedel för emeritilöner åt rikets prästerskap. Den överflyttning av avskedsbeviljandet vid komministerstjänsterna på domkapitlet, vilken kommittén föreslår, innebär därför en åtgärd i decentraliserande riktning.

Yttranden. Med erinran om att det tillkommer domkapitlet att tillsätta det övervägande antalet ordinarie kyrkoherdetjänster har *statens lönenämnd* ifrågasatt, huruvida icke av praktiska skäl domkapitlet borde givas befogenhet att meddela avsked från de ordinarie församlingsprästtjänsterna över huvud taget.

Föredraganden. Frågan om avskedsbeviljande myndighet, vari lönenämnden beträffande kyrkoherdarna ifrågasatt en avvikelse från kommittéförslaget, måste även ses i samband med vad jag i det följande föreslår om anstånd med avgång från tjänsten. På grund härav och av principiella skäl måste kommitténs förslag på denna punkt givas företräde. Jag anser mig därför i denna liksom i övriga delar böra biträda vad kommittén här föreslagit.

14 §.

Icke-ordinarie prästs entledigande.

Prästlönekommittén har härom yttrat följande.

Reglementsutkastets bestämmelser ansluta sig i huvudsak till det allmänna avlöningsreglementets. De ha dock ansetts i vissa hänseenden kunna förenklas i jämförelse med motsvarande föreskrifter i Saar. Sålunda har motsvarighet till de utförliga bestämmelserna i 15 § 1 mom. andra stycket och 2 mom. första stycket i det allmänna reglementet helt eller delvis uteslutits i Pr. Därest särskilda förhållanden skulle påkalla längre uppsägningstermin än tre månader vid extra ordinarie prästtjänst i vissa fall, kan beslut om en utsträckning av uppsägningstiden fattas med stöd av 2 mom. i förevarande paragraf.

På grund av den noggranna och sorgfälliga individuella prövning av de olika prästkandidaternas lämplighet för prästämbetet, som biskoparna pläga anlägga vid rekryteringen av stiftens prästerskap, finnes grundad anledning antaga, att entledigande på grund av visad olämplighet för prästkallet kommer att i praktiken ske i ytterst ringa utsträckning.

I fråga om anledningen till och grunderna för den i paragrafens tredje moment införda bestämmelsen om myndighet, som skall meddela beslut

om entledigande från icke-ordinarie tjänst, får kommittén hänvisa till vad härutinnan anförts i specialmotiveringen till 13 §. Konsekvensen av bestämelsen i detta moment blir, att det tillkommer Kungl. Maj:t att bevilja entledigande från garnisonspastorstjänsten i Boden och från sådan extra tjänst, som enligt 7 § 2 mom. femte jämfört med andra stycket tillsettes av Kungl. Maj:t. I övrigt skall domkapitlet entlediga från icke-ordinarie tjänst.

Yttranden. Mot lydelsen av denna paragraf har endast *Sveriges yngre prästers förbund* gjort invändning. Enligt förbundet böra de här avsedda bestämmelserna gälla endast innehavare av aspirant- och extra tjänster. De extra ordinarie prästerna ha syntts förbundet böra i fråga om anställningens fasthet likställas med komministrarna.

Föredraganden. I anledning av vad Sveriges yngre prästers förbund anført må påpekas, att statsmakternas principbeslut om prästernas avlöning efter det statliga avlöningssystemet innebär, att jämväl detta lönesystems icke-ordinarie anställningsformer — aspirant-, extra och extra ordinarie anställning — skola tillämpas i all huvudsak oförändrade för den kyrkliga tjänsteorganisationens icke-ordinarie befattningshavare (se propositionen 204/1949, s. 98, och sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtande 2/1949, s. 74).

På grund härav och med hänsyn till vad kommittén framhållit i anslutning till sitt förslag tillstyrker jag de i denna paragraf föreslagna bestämmelserna.

15 §. Prästs rätt till avlöningsförmåner m. m.

Prästlönekommittén har härom framhållit följande.

Föreskrifterna i 1 mom. andra stycket ha utformats i enlighet med den för det statliga lönesystemet grundläggande principen, att en tjänst innehavare icke skall kunna vid sidan av avlöningsreglementet och dess tilläggsbestämmelser beredas andra eller större förmåner såsom vederlag för utförande av honom åvilande tjänstegöromål än som av statsmakterna avsetts eller beslutats. Den i andra styckets första mening stadgade begränsningen i Kungl. Maj:ts befogenhet att disponera kyrkofondens medel för medgivande av andra avlöningsförmåner än de i Pr förutsatta överensstämmer med vad som för närvarande gäller. De skäl, som betinga att denna begränsning jämväl omfattar de icke-ordinarie prästerna, sammanhånga med reglerna för prästlönekostnadernas finansiering. I fråga om förbudet för präst att mottaga kommunalt avlöningstillägg samt donations- och gåvomedel får kommittén hänvisa till vad i betänkande I (kapitel 14) härom anförts. Till andra stycket har vidare överförts det i 1 § andra stycket prästlönerегleringslagen och 6 § kungl. reglementet för prästerskapets avlöning för närvarande stadgade förbudet för präst att mottaga särskild ersättning för honom på grund av tjänsten åliggande förrättningar. Det har syntts kommittén påkallat att i detta sammanhang understryka vikten

av att stiftsledningarna noggrant tillse efterlevnaden av nämnda förbud och, i händelse av överträdelse häremot, vidta åtgärder för dessas beivrande. I samband härmed må påpekas, att det ifrågavarande förbudet icke avser sådana förrättningar, som det ej åligger prästen att i sin tjänst utföra — exempelvis vigsel, där ingendera kontrahenten är prästens församlingsbo. I fråga om kyrkoherde i utlandet gäller, att han icke får mottaga särskild ersättning för honom på grund av tjänsten åliggande förrättningar, vare sig sådan förrättning avser i utlandsförsamlingen inskrivna medlemmar eller andra till därvarande svenska koloni hörande personer eller resande eller eljest på orten tillfälligt vistande landsmän.

I paragrafens fjärde moment har införts en specialbestämmelse angående avlöningsförmånerna vid biskopstjänsten i Visby stift, vars innehavare för närvarande såsom prebende innehar kyrkoherdetjänsten i Visby pastorat. Enligt förkommittén tillgängliga uppgifter har kyrkoherdetjänsten haft prebendekaraktär alltsedan 1592.¹

I sitt betänkande I har kommittén föreslagit, att biskopen i Visby stift skall vara placerad i lönegrad Co 20. Förslaget innebär, att biskopen i Visby skall i lönehänseende likställas med biskoparna i rikets övriga stift utom ärkestiftet. Vid utarbetandet av förslaget till prästlöneordning har inom kommittén ingående övervägts alternativa lösningar för det rent lönetekniska bestämmandet av avlöningsförmånerna vid de förenade biskops- och kyrkoherdetjänsterna i Visby. En tänkbar konstruktion synes kommittén härvid vara att med viss anknytning till biskopsavlöningsförordningens nuvarande bestämmelser, enligt vilka avlöningen vid kyrkoherdetjänsten ligger så att säga i botten, bestämma, att biskopen-kyrkoherden skall å biskopsavlöningen vidkännas avdrag för vad han uppbär i egenskap av kyrkoherde. Denna lösning kan å ena sidan sägas väl korrespondera med tjänsteföreningens karaktär och grunderna för finansieringen av avlöningskostnaderna vid de förenade tjänsterna, men föranleder å andra sidan en i flera hänseenden betydande löneteknisk inveckling. Vid detta alternativ få nämligen i prästlöneordningens bestämmelser angående inplacering och uppflyttning i löneklass, löneavdrag, semester, prästdräktersättning och sjukvård intagas speciella föreskrifter om undantag för kyrkoherdetjänsten i Visby. Därest kyrkoherdetjänsten icke undantages från bestämmelserna i 19 § Pr, komme biskopen-kyrkoherden — ju länge tjänstetid han uppnådde — genom löneklassuppflyttningar i kyrkoherdelönegraden att erhålla allt högre lön i denna befattning men samtidigt att vidkännas däremot svarande större avdrag å biskopslönen. Ett likartat förhållande skulle inträda vid tjänstledighet från kyrkoherdetjänsten, om de i 25 § meddelade bestämmelserna skulle tillämpas å denna befattning. Avlöningsuträkningen vid tjänsteföreningen finge vid sådant förhållande mer eller mindre karaktär av självändamål. På anförda skäl har kommittén icke ansett sig kunna förorda den nyss angivna lönetekniska konstruktionen. Kommittén får i stället såsom en lösning av det här avsedda lönetekniska spørsmålet föreslå en bestämmelse av den innebörden, att biskopen i Visby stift, som tillika skall vara kyrkoherde i Visby pastorat, äger med undantag, varom i 34 § stadgas (tjänstebostad), vid föreningen av förevarande tjänster

¹ Enligt öppet brev från danska konungen den 4 juni 1592 skulle superintendenten på Gotland David Hansen Bilefelt tillika vara sockenpräst i Visby, vilket ämbetes inkomster av tionden och annat han skulle åtnjuta som de tidigare sockenprästerna .

allenast åtnjuta de med biskopstjänsten förenade avlöningsförmånerna. En sådan löneteknisk konstruktion, vilken medför enkelhet i reglementets utformning och dettas praktiska tillämpning, anser kommittén böra föredragas, även om den icke, på samma sätt som den gällande biskopsavlöningsförrordningens föreskrifter, avspeglar tjänsteföreningens nuvarande organisatoriska natur och de bakomliggande finansieringsbestämmelserna.

Yttranden. Enligt *domkapitlen i Uppsala och Skara stift* äro de i 1 mom. andra stycket meddelade bestämmelserna alltför snävt avfattade.

Föredraganden. Då de bestämmelser, vari ändring ifrågasatts vid remissbehandlingen, äro utformade, såvitt angår förbudet att uppbära s. k. kommunala lönetillägg och donationsmedel, i överensstämmelse med statsmakternas principbeslut samt i övrigt i enlighet med nu gällande föreskrifter, biträder jag desamma. Jag anser även den reglering som innefattas i paragrafens övriga bestämmelser lämplig. Till frågan om lönegradsplacementen för biskopen i Visby stift återkommer jag i annat sammanhang.

17 §. Lönegrader, löneklasser och löneplan.

Prästlönekommittén har — såsom statsmakterna vid principbeslutet förutsatte — vid fullföljandet av sitt utredningsuppdrag till ytterligare övertvägande upptagit frågan om vilka korrekationer av kyrkoherdes nuvarande s. k. reglerade lön, som böra vidtagas, då denna lägges till grund för befattningshavarens inplacering i lönegrad. Kommittén har härom inledningsvis anfört följande.

I betänkande del I förordade kommittén, att man såsom grund för den första inplaceringen av kyrkoherdetjänsterna i de tre av kommittén föreslagna tjänsteklasserna lade det belopp, vartill den »reglerade lönen» enligt den senast fastställda individuella löne regleringen för varje särskild kyrkoherdetjänst bestege sig. Den totala spännvidden för den »reglerade lönen» — 4 500 kronor — skulle uppdelas i tre lika delar: de kyrkoherdetjänster, för vilka den reglerade lönen ligger mellan 3 500 och 5 000 kronor, skulle hänföras till den lägsta nya tjänsteklassen, kyrkoherdetjänsterna med reglerad lön över 5 000 kronor men högst 6 500 kronor till den mellersta nya tjänsteklassen och slutligen kyrkoherdetjänster med reglerad lön därutöver till den nya högsta tjänsteklassen.

Denna inplaceringsmetod godtogs i princip av statsmakterna. Genom riksdagens beslut i prästlönefrågan tillfogades emellertid en ytterligare tjänsteklass, och i samband därmed företogs en annan uppdelning av den »reglerade löns» spännvidd. Till undvikande av att kyrkoherde skulle komma att tillhöra samma eller lägre lönegrad än honom biträdande komminister infördes den jämkningsregeln, att i sådant fall kyrkoherden skulle hänföras till den näst lägsta tjänsteklassen, d. v. s. till Ca 29, i stället för till den lägsta.

Enligt propositionen skulle resultatet av en efter dessa grunder företagen klassindelning av kyrkoherdetjänsterna bli följande.

regl. lön	tjänsteklass	antal tjänster
3 500—4 500	1 (Ca 27)	157
4 501—5 500	2 (Ca 29)	741
5 501—7 000	3 (Ca 31)	273
7 001—8 000	4 (Ca 33)	179

Redan kommittén hade emellertid förordat, att man vid tillämpningen av det föreslagna klassificeringsförfarandet skulle göra ett par särskilda »korrektioner», dock av helt begränsad räckvidd. I några remissyttranden framställdes förslag om ytterligare korrektioner. Kammarkollegiet pekade sålunda uti sitt i propositionen delvis intagna yttrande i denna del på ett flertal delposter i den reglerade lönen, vilka icke borde oförändrade ingå i det lönebelopp, som lades till grund för viss kyrkoherdetjänsts inplacering i tjänsteklass. Enligt riksdagsbeslutet skulle det ankomma på kommittén att överväga frågan om ytterligare korrektioner utöver dem kommittén för egen del funnit nödvändiga. Den nyss angivna fördelningen av tjänsterna på tjänsteklasser skulle följaktligen icke vara att anse som definitiv; den kunde komma att undergå vissa förskjutningar.

Kommittén framhöll i sitt tidigare betänkande, att vid valet av inplaceringsmetod framför allt borde eftersträvas enkelhet. Det kunde enligt kommitténs mening ej ifrågasättas att därvid upprepa ett försök till finavvägning motsvarande gällande system för reglering av kyrkoherdelönerna. Den av kommittén föreslagna och av statsmakterna antagna metoden för kyrkoherdetjänsternas inplacering i lönegrader kännetecknas också av en relativt långt driven — rättvisesynpunkterna i stort tillgodoseende — schematisering. Det ligger i öppen dag, att det icke kan vara förenligt med den sålunda godtagna huvudregeln att nu göra så många eller så komplicerade justeringar i den reglerade lönen, att inplaceringen på en omväg blir en nyprövning av vad som kan anses vara skälig lön vid envar kyrkoherdetjänst.

En ytterligare synpunkt måste i detta sammanhang strängt fasthållas. Det kan icke anses väl överensstämmande med den i princip antagna inplaceringsmetoden att giva korrektionsregler, vilkas tillämpning kräver ett diskretionärt avgörande. Reglerna böra verka mekaniskt.

De ifrågasatta korrektionerna avse såväl de i den reglerade lönen eventuellt ingående fyllnadsbeloppen för pastorats folkmängd och för dess areal som fyllnadsbeloppet »för särskilda förhållanden i pastoratet».

Härefter har kommittén närmare undersökt vilka ytterligare korrektioner av den reglerade lönen, som böra vidtagas, samt därvid först behandlat ifrågakommande jämkningar av fyllnadsbeloppen för folkmängd och för areal; kommittén har härom framhållit:

Kommittén erinrade i principbetänkandet därom, att de specifika »löne-regleringarna» för prästerskapet i varje särskilt pastorat regelmässigt skola gälla under tjugo år och att det komme att bli en ren tillfällighet, huruvida vid tidpunkten för den nya klassificeringens företagande en omräkning av den »reglerade lönen» för viss tjänst nyligen ägt rum eller om den kanske i stället skulle vara omedelbart förestående. På grund härav föreslog kommittén, att vid den allmänna klassificeringen av kyrkoherdetjän-

terna sådan »justering» verkställdes av den enligt då gällande lönereglering fastställda reglerade lönen, som må betingas av en dåmera inträdd *stegring* i pastoratets folkmängdstal.

Vid förnyat övertvägande av frågan har kommittén funnit sig böra biträda kammarkollegiets förslag, att motsvarande justering göres för inträdd *minskning* i pastoratets folkmängdstal. Härutöver har kommittén icke funnit tillräckliga skäl att föreslå ytterligare jämkningar i den reglerade lönen såsom inplaceringsnorm, i vad denna lön utgöres av fyllnadsbelopp för folkmängd.

Vad härefter beträffar det fyllnadsbelopp för pastorats areal i land, som ingår i den reglerade lönen vid vissa tjänster, har icke under remissbehandlingen av principbetänkandet ifrågasatts någon regel om jämkning av den »reglerade lönen» på grund av att pastoratets areal ökats eller minskats, sedan »lönereglering» senast fastställdes för pastoratet. En dylik jämningsregel torde ock av flera skäl få mycket ringa betydelse.

Det har emellertid påpekats, att detta fyllnadsbelopp avsetts inbegripa viss kompensation för resekostnader och att detta, såvitt angår tillfälliga resanslag, kommit till uttryck i Kungl. Maj:ts praxis på så sätt, att $\frac{1}{3}$ av det belopp utöver 300 kronor, varmed fyllnadsbeloppet ingår i den reglerade lönen, avdragits vid anslagstildelningen.

Ehuru denna erinran är principiellt riktig, synes dock det anmärkta förhållandet ha blott ringa betydelse. Av fyllnadsbeloppet för areal torde endast en mindre, obestämd del kunna anses utgöra ersättning för resekostnad. I nära halva antalet pastorat utgår ej något fyllnadsbelopp för areal, och i drygt två tredjedelar av de pastorat, där beloppet utgår, utgör det endast 50—150 kronor, varav den större delen, såsom nämnts, utgör lön i egentlig mening. De pastorat, i vilka lönefyllnad för areal utgår med högre belopp, äro till väsentlig del belägna i Norrland och norra Svealand och bestå av vidsträckta områden, inom vilka den prästerliga tjänstgöringen anses särskilt krävande. Att även i dessa fall bibehålla hela fyllnadsbeloppet för areal skulle därför innebära ett hänsynstagande till speciella norrlandsförhållanden i linje med den förbättring av vissa norrlandskommunistrars löneställning, som riksdagens principbeslut innebar i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag.

Kommittén anser sig sålunda icke kunna tillstyrka, att några jämkningar göras i det genom senaste »lönereglering» för kyrkoherde bestämda fyllnadsbeloppet för areal.

Beträffande det av många olika delposter sammansatta fyllnadsbeloppet för särskilda förhållanden i pastoratet har kommittén i förevarande hänseende anfört följande.

Flertalet av de ifrågasatta korrektionerna av den »reglerade lönen» avse fyllnadsbeloppet för särskilda förhållanden i pastoratet. Till belysning av detta fyllnadsbelopp vill kommittén framhålla följande.

»Millimeterrättvisan» vid bestämmandet enligt det gällande avlöningssystemet av kyrkoherdelönerna har avsatt sina rikaste frukter vid utmätaudet i de särskilda löneregleringsresolutionerna av detta fyllnadsbelopp. Det är ofta sammansatt av ett stort antal delposter, som skola utgöra ersättningar för de mest skilda bestyr eller besvärligheter vid den särskilda

kyrkoherdetjänsten. Vissa delposter ha i sin tur en så till vida sammanfattad natur, att de till någon mindre del utgöra ersättning för resekostnader eller dyrortsförhållanden och till återstående del utgöra honorar för särskilda tjänsteuppgifter. Med ledning av praxis vid bestämmandet av detta fyllnadsbelopp och av uppgifter i kammarkollegiets och ecklesiastikdepartementets akter rörande de särskilda löneregleringarna är det ofta möjligt att i efterhand konstatera, på vad sätt fyllnadsbeloppet för en viss kyrkoherdetjänst bestämts, d. v. s. vilka delposter som ingå däri. Att en dylik rekonstruktion dock icke alltid är möjlig sammanhänger med att fyllnadsbeloppet är maximerat dels enligt 4 § prästlöneregleringslagen till 1 000 kronor och dels genom stadgandet i 5 § tredje stycket, att högsta lönebelopp för kyrkoherde är 8 000 kronor. Sistnämnda regel innebär, att detta fyllnadsbelopp icke kan utgå med mera än skillnaden mellan 8 000 kronor och summan av för viss tjänst bestämd grundlön och fyllnadsbelopp för folkmängd och areal.

Kommittén har ingående övervägt, huruvida ur detta fyllnadsbelopp borde utrensas delposter, som utgöra ersättningar för förhållanden, vilka beaktas genom dyrortsgrupperingen eller eljest äro av beskaffenhet att kunna sägas icke böra få särskilt inverka på lönegradsplaceringen. Särskild uppmärksamhet har ägnats frågan om möjligheten att göra en dylik utrensning på ett enkelt men ändock invändningsfritt sätt. Kommittén har härvid stannat för att föreslå, att vid lönegradsplaceringen från den »reglerade lönen» frånräknats två i fyllnadsbeloppet för särskilda förhållanden stundom ingående delposter, som med hänsyn till sin storlek, frekvens i löneregleringarna och renodlade karaktär kunna sägas stå i en särklass.

Den ena delposten är det belopp av 300 kronor, som enligt stadgad praxis i mån av utrymme inom 1 000- och 8 000-kronorsgränserna utgår såsom ersättning för höga levnadskostnader å orterna E—I enligt den tidigare dyrortsgrupperingen och orterna 3—5 enligt nu gällande dyrortsgruppering. Förekomsten av denna post har direkt stöd uti 4 § prästlöneregleringslagen, där såsom första exempel på »särskilda förhållanden» av beskaffenhet att motivera lönefyllnad nämnes »synnerligen höga levnadskostnader i orten». Tillätes detta belopp inverka på lönegradsplaceringen av kyrkoherdetjänsterna, skulle vissa kyrkoherdar bli i dubbelt måtto kompenserade för höga levnadskostnader.

Den andra delposten, som kommittén föreslår skola fråndragas den »reglerade lönen», är den säregna ersättning för höga levnadskostnader, som med 300 kronor ingår i fyllnadsbeloppet för särskilda förhållanden vid flertalet skånska pastorat, där den förenämnda dyrortersättningen ej utgår. Förekomsten av denna lönepost anses innebära en tillämpning av nyssnämnda lagrums ord om »för prästerskapet eljest ökade utgifter» och går tillbaka på ett uttalande i prästlöneregleringskommitténs betänkande den 19 juni 1903, att församlingarna i Skåne av gammalt vore vana att i flera hänseenden på sina kyrkoherdar ställa fordringar, som betingade en icke obetydlig höjning av levnadskostnaderna jämförda med vad dessa vore i de flesta av rikets övriga landskap. Så till vida har löneposten börjat försvinna som densamma icke beräknats i under senare år fastställda löne-regleringar för kyrkoherdetjänster, vilka vid lörens bestämmande varit vakanta. Den 1 januari 1950 förekom dock löneposten i 159 av Skånes 194 pastorat. Då förekomsten av detta provinsiala representationsbidrag icke

synes böra påverka den nya differentieringen av kyrkoherdelönerna, föreslår kommittén, att beloppet fråndrages den »reglerade lönen».

Vid ingen kyrkoherdetjänst ingå i den reglerade lönen båda 300-kronorsbeloppen.

I de fall, då uti löneredlingsresolutionen angivits, att fyllnadsbeloppet för särskilda förhållanden i pastoratet begränsats med hänsyn till stadgandet i 4 § första stycket prästlöneredlingslagen, få de särskilda delposterna i fyllnadsbeloppet anses ingå däri med lägre belopp än eljest. Reduktionen av den reglerade lönen synes i dessa fall skäligen böra göras med allenast hälften så stort belopp som i övriga fall eller med 150 kronor. I de fall åter, då samma fyllnadsbelopp enligt löneredlingsresolutionen begränsats med hänsyn till stadgandet i 5 § tredje stycket och i enstaka fall kan utgå med mindre än 300 kronor, synes reduktionen böra ske med hälften av utgående fyllnadsbelopp, dock högst med 150 kronor.

De förordade korrektionsreglerna låta sig enligt kommitténs mening tillämpa utan svårighet.

Rörande samtliga övriga korrektioner, som ifrågasatts uti remissyttrandet över principbetänkandet, har kommittén påpekat, att de med hänsyn till lönebeloppens storlek och frekvens skulle få mycket ringa betydelse men till den grad tekniskt komplicera lönegradsplaceringen, att den av kommittén eftersträfvade enkelheten i metoden skulle gå till spillo. På grund härav har kommittén icke ansett sig kunna biträda dessa förslag.

Kommittén har beträffande kyrkoherdarnas lönegradsinplacering ytterligare anfört följande.

Utöver de av kommittén nu förordade justeringarna i den »reglerade lönen» såsom grundval för lönegradsplaceringen skulle endast behöva göras den av kommittén redan i principbetänkandet föreslagna korrektionen vid kyrkoherdetjänster, där den reglerade lönen f. n. är reducerad med hänsyn till att innehavaren tillagts donationsförmån »över lönen». Självfallet skola vid inplaceringen av dessa tjänster härutöver gälla samma grunder som beträffande övriga kyrkoherdetjänster.

Spännvidden för den sålunda justerade »reglerade lönen» blir densamma som för den ojusterade, d. v. s. 3 500 kronor—8 000 kronor, och den uppdelning av denna latitud i fyra delar, som principbeslutet innebär, behöver därför i och för sig icke ändras. Inplaceras nu kyrkoherdetjänsterna efter den modifierade formeln i den sålunda uppdelade skalan med begagnande av folkmängdssiffrorna per den 31 december 1949 och med tillämpning av den särskilda jämkningsregeln, att kyrkoherde, som eljest skulle komma att tillhöra samma eller lägre lönegrad än honom biträdande komminister, placeras i lönegrad Ca 29 i stället för i lönegrad Ca 27, blir fördelningen av tjänsterna på de olika tjänsteklasserna följande (se tab. s. 62).

Mot kommitténs förslag att den speciella lönepost å 300 kronor, som för närvarande ingår i vissa skåneprästers reglerade lön, skall frånräknas lönen vid kyrkoherdes inplacering i lönegrad har ledamoten *herr Helander* reserverat sig. Enligt hans mening måste nämnda lönepost betraktas dels som en kompensation för de löneförmåner, som tillkommo de skånska

Stift	Ca 27	Ca 29	Ca 31	Ca 33	Summa
Uppsala	22	74	20	13	129
Linköping	37	71	11	9	128
Skara	17	77	10	10	114
Strängnäs	23	57	8	11	99
Västerås	21	39	16	19	95
Växjö	31	84	25	5	145
Lund	24	143	30	22	219
Göteborg	5	69	31	20	125
Karlstad	8	42	19	7	76
Härnösand	1	37	39	12	89
Luleå	—	6	22	29	57
Visby	1	27	1	1	30
Stockholm	4	14	4	27	49
Summa	194	740	236	185	1 355

prästerna under den danska tiden, dels som en ersättning för speciella tjänsteförhållanden, exempelvis pastoratens ringa areal och folkmängd.

Kommittén har härefter behandlat frågan om löneavvägningen för garnisons- och amiralitetsprästerna och framhållit i huvudsak följande.

I principbetänkandet föreslog kommittén, att de heltidsanställda garnisons- och amiralitetsprästerna skulle omfattas av löneregleringen och inplaceras i följande lönegrader: 1) i Karlskrona amiralitetsförsamling amiralitetspastorn i Ca 33, amiralitetspredikanten i Ca 28 och extra ordinarie amiralitetspredikanten i Ce 26¹. 2) i Skeppsholms församling amiralitetspastorn i Ca 33, 3) garnionspastorn i Karlsborg, tillika kyrkoherde i Karlsborgs pastorat, i Ca 33 samt 4) extra ordinarie garnionspastorn i Boden i Ce 26.

Då kommittén föreslog, att de ifrågavarande fyra ordinarie prästtjänsterna skulle tagas med i den allmänna prästlöneregleringen, oaktat frågan om amiralitetsförsamlingarnas och Karlsborgs pastorats framtida bestånd i sin nuvarande form stode öppen, var kommitténs ståndpunkt främst grundad på det förhållandet, att tjänsternas inordnande i det nya lönelementet komme att underlätta en framtida, dessa tjänster berörande omorganisation. Rörande samtliga här avsedda ordinarie och icke-ordinarie tjänster framhöll kommittén, att de föreslagna lönegradsplaceringarna utmätts med beaktande även av tjänsternas organisatoriska särställning.

Vid remissbehandlingen av principbetänkandet möttes den av kommittén föreslagna löneavvägningen vid ifrågavarande tjänster av kritik i några av remissyttrandena, varav en sammanfattning återfinnes i propositionen i prästlönefrågan (nr 204/1949, s. 80). I samma proposition förklarade sig föredragande statsrådet, som förordade militärprästtjänsternas medtagande i löneregleringen, icke för det dåvarande beredd att taga ställning till frågan om lönesättningen för tjänsterna. Detta uttalande lämnades av riksdagen utan erinran (sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtande nr 2/1950, s. 70).

¹ Den icke-ordinarie amiralitetspredikanten benämnes för närvarande extra amiralitetspredikant.

Efter ytterligare överväganden i denna fråga får kommittén nu anföra följande.

Amiralitetsförsamlingen i Karlskrona hade den 31 december 1949 10 424 medlemmar. Enligt såväl den av kommittén ursprungligen föreslagna som dess nu framlagda modifierade allmänna formel för kyrkoherdetjänsternas inplacering i lönegrad, komma kyrkoherdar i pastorat med motsvarande folkmängdstal att placeras i lönegrad Ca 33. Kommittén vidhåller därför den i det första betänkandet föreslagna löneställningen för amiralitetspastorn i Karlskrona amiralitetsförsamling.

Enligt art. I § 2 det för prästerskapet i samma församling den 24 maj 1864 utfärdade reglementet motsvarar amiralitetspredikanten — i reglementet benämnd bataljonspredikant — en komminister i territoriell församling. Denna amiralitetspredikanttjänstens likställighet i tjänstehänseende med komminister synes kommittén alltjämt — bortsett från de särskilda organisatoriska förhållandena i församlingen — gälla med oförminskad giltighet. Med hänsyn härtill har kommittén vid förnyat övervägande funnit sig nu höra revidera sitt tidigare förslag angående tjänstens löneställning och i stället föreslå, att den placeras i den lönegrad, vartill tjänsten enligt de av statsmakterna antagna grunderna för komministerstjänsternas lönegradsplacering skulle ha hänförts, om församlingen utgjort en territoriell stadsförsamling, d. v. s. i Ca 26.

Även för icke-ordinarie amiralitetspredikanten i Karlskrona vill kommittén nu föreslå en annan lönegradsplacering än som föreslogs i principbetänkandet. Såsom kyrkomötet framhållit synes denne prästman i fråga om tjänsteställning närmast vara jämförlig med kyrkoadjunkt. På grund härav förordar kommittén, att den icke-ordinarie amiralitetspredikanttjänsten, som med hänsyn till sin stadigvarande karaktär och normerna för de olika anställningsformernas tillämpning i det statliga lönesystemet bör inrättas såsom extra ordinarie, inplaceras i den för kyrkoadjunkterna fastställda lönegraden, Ce 24.

Vad härefter beträffar amiralitetspastorstjänsten i Skeppsholms församling är denna tjänst i alla väsentliga hänseenden helt ensartad med amiralitetspastorstjänsten i Karlskrona. På grund härav anser kommittén, oaktat folkmängden i Skeppsholms församling är något mindre — den 31 december 1949 6 988 personer — tillräcklig anledning icke föreligga för att densamma i lönehänseende skulle bedömas annorlunda än tjänsten i Karlskronaförsamlingen.

Om den allmänna karaktären hos garnisonspastors-kyrkoherdetjänsten i Karlsborg har nuvarande tjänst innehavaren i skrivelse till kommittén den 11 februari 1947 uttalat, att den från att ha varit en ren garnisonspastorstjänst utvecklats till att bli mer och mer lik en vanlig kyrkoherdetjänst; vidare hade antalet militärförband minskat, medan den civila församlingen tillvuxit avsevärt. Enligt kommitténs mening medger knappast det sätt, varpå kyrkoherdens lön i gällande löne regleringsresolution bestämts (se härom principbetänkandet s. 37), att för tjänstens inplacering i lönegrad direkt tillämpas den av kommittén föreslagna allmänna metoden för kyrkoherdetjänsternas lönegradsplacering. Då folkmängden i pastoratet den 31 december 1949 utgjorde allenast 3 760 personer och då de till tjänsten hörande rent militärprästerliga åliggandena måste anses vara mindre omfattande, synes inplacering i lönegrad Ca 31 bäst överensstäm-

ma med de föreslagna allmänna grunderna för kyrkoherdarnas lönegradsplacering. Vid omprövning av frågan har kommittén därför stannat för att föreslå, att tjänsten placeras i nämnda lönegrad.

Den extra ordinarie garnisonspastorstjänsten i Boden, som tidigare utgjort en bisyssla för kyrkoherden i Överluleå pastorat, ombildades år 1936 till en extra ordinarie fulltidstjänst. Med bifall till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 130 framlagt förslag beslöt riksdagen år 1943 en höjning av arvodet vid tjänsten från 6 000 till 7 600 kronor, varå därjämte skulle utgå dyrtidskompensation. I propositionen lämnades en utförlig redogörelse för de arbetsuppgifter, som åvila garnisonspastorn, till vilken framställning kommittén får hänvisa. Vid arvodets bestämmande år 1943 synes främst ha beaktats, å ena sidan, garnisonspastorns — i jämförelse med stiftsadjunkternas — mera omfattande och ansvarsfulla arbetsuppgifter samt önskemålet, att garnisonspastorn finge en i förhållande till komministrarna i Överluleå pastorat skälig löneställning, och, å andra sidan, önskvärdheten av att befattningen innehades av en yngre prästman. Sitt tidigare förslag till lönegradsplacering — Ce 26 — har kommittén avvägt utifrån samma synpunkter. Med tillämpning av statsmakternas principbeslut i prästlönefrågan och folkmängdssiffran för pastoratet per den 31 december 1949 komma de två komministrarna i Överluleå pastorat att bli placerade i Ca 28. Kommittén finner sig därför nu — liksom i betänkande I — böra förorda, att garnisonspastorstjänsten inplaceras i lönegrad Ce 26.

Beträffande de i förevarande paragrafs andra och tredje moment föreslagna bestämmelserna har kommittén framhållit.

Jämlikt 2 mom. tillkommer det Kungl. Maj:t att i enlighet med av riksdagen beslutade grunder meddela närmare bestämmelser och beslut om fördelningen av kyrkoherde- och komministerstjänsterna ävensom de därmed likställda amiralitets- och garnisonsprästtjänsterna på de olika för dessa tjänster avsedda lönegraderna. Enligt kommitténs mening skulle det vara ur flera synpunkter olämpligt att i Pr medtaga bl. a. de omfattande och detaljerade inplaceringsreglerna för de ordinarie församlings-tjänsterna. Bestämmelser härom synas kommittén böra i stället meddelas i särskild ordning.

Vidkommande lönegradsplaceringen av extra tjänster har i reglementet givits bestämmelser härom för visst fall (7 § 2 mom.). I övrigt läser den extra anställningsformen vinna föga användning på det kyrkliga förvaltningsområdet. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att med avseende å dessa senare fall utfärda närmare bestämmelser och anvisningar angående lönegradssättningen. Härvid förutsätter kommittén, att de inom den civila statsförvaltningen härutinnan tillämpade riktlinjerna kunna tjäna till vägledning.

Föreskrifterna i 3 mom. motsvara de i 20 § 1 mom. tredje stycket Saar meddelade. De i sistnämnda stycke intagna lönerumsbeteckningarna d_1 , d_2 , d_3 och d_4 ha synts kommittén icke böra införas i själva prästlönereglementet. Föreskrift om de olika lönerummens utmärkande genom särskilda koefficienter vid siffran för högsta löneklassen i varje lönegrad har lämnats i förtexten till den som bil. A till Pr fogade placeringstabellen.

Yttranden. De av kommittén föreslagna korrektionerna av kyrkoherdes s. k. reglerade lön för inplaceringen i lönegrad ha godtagits av *kammarkol-*

legiet, statskontoret och statens lönenämnd. Kammarkollegiet har därjämte anfört bl. a. följande.

Kommittén har icke ansett sig kunna tillstyrka någon jämkning i det i kyrkoherdelönerna ingående fyllnadsbeloppet för pastoratets areal. Kollegiet finner väl i likhet med kommittén, att denna fråga har ekonomisk betydelse allenast beträffande de stora pastoraten i Norrland och norra Svealand, men då i många av dessa pastorat stora arealer utgöras av obodda skogs- och fjälltrakter, dit någon tjänsteresa för kyrkoherden icke lärers påkallas, torde besvärlighet i tjänstgöringen i sådana pastorat icke föreligga i sådan grad, som på grund av de stora arealerna kunna antagas och som avsetts att kompenseras med dylikt fyllnadsbelopp. Då emellertid riksdagen beträffande komministrarnas löneplacering godtagit »de stora arealernas» betydelse för lönesättningen, är kollegiet ense med kommittén däri, att korrektion av fyllnadsbeloppet för areal beträffande kyrkoherdelönerna icke bör ifrågakomma.

Kollegiet får i detta sammanhang vidare erinra om det i 3 § prästlöne-regleringslagen avsedda avdrag, som vid beräkning av det i kyrkoherdelönen ingående fyllnadsbeloppet för folkmängd göres för folkmängden i annexförsamling, där komminister på eget ansvar sköter kyrkobokföringen under kyrkoherdens tillsyn. På grund av sin ordalydelse har ifrågavarande stadgande icke tillämpats på de genom senare ändringar i kyrkobokföringsförordningen tillkomna kyrkobokföringsdistrikten, vilka i viss utsträckning trätt i stället för bildande av nya annexförsamlingar, och ej heller där kyrkoadjunkt varit förordnad att på eget ansvar under kyrkoherdens tillsyn sköta kyrkobokföringen för församling eller kyrkobokföringsdistrikt. Då förutsättningarna för reduktion av folkmängden vid beräkning av förevarande fyllnadsbelopp — minskning i arbetsbördan för kyrkoherden — äro enahanda vare sig komminister eller kyrkoadjunkt sköter kyrkobokföringen eller det särskilda kyrkobokföringsdistriktet utgör egen församling eller ej, har förevarande praxis medfört ojämnhet i lönesättningen för kyrkoherdar med jämförlig arbetsbördan. För befordrande av en rättvis lönegradsplacering av kyrkoherdetjänsterna anser kollegiet, att denna ojämnhet bör elimineras och korrektion av de reglerade lönerna även på detta avsnitt vidtages. Enligt verkställd undersökning utgör antalet särskilt bildade kyrkobokföringsdistrikt omkring 70 och antalet kyrkoadjunkter, vilka självständigt handhava kyrkobokföringen i annexförsamling, omkring 30, vadan frågan ej är av så ringa räckvidd. Då enligt kommitténs förslag korrektion av de reglerade lönerna ändock skall vidtagas med hänsyn till ändringar i folkmängden, torde den ytterligare justering av klassificeringen, som påkallas av den nu ifrågasatta korrektionen, icke komma att »till den grad tekniskt komplicera lönegradsplaceringen, att den av kommittén eftersträfvade enkelheten i metoden skulle gå till spillo».

Det av kammarkollegiet föreslagna tillägget till kommitténs korrektionsregler har även påyrkats av *statskontoret*.

De av kommittén föreslagna lönegradsplaceringarna för *amiralitetsprästerskapet i Karlskrona* ha godtagits vid slutbetänkandets remissbehandling. Med hänsyn till den avsevärt mindre folkmängden i Skeppsholms församling samt då den reglerade lönen för amiralitetspastorn där är 1 000

kronor lägre än för amiralitetspastorn i Karlskrona amiralitetsförsamling, ha *kammarkollegiet* och *statskontoret* ansett, att *amiralitetspastorn i Stockholm* bör, i överensstämmelse med de grunder, som antagits för inplacering av kyrkoherdetjänsterna i de territoriella pastoraten, placeras i lönegraden Ca 31. Av enahanda skäl har *kollegiet* funnit en lönegradsplacering i Ca 29 för *garnisonspastorn i Karlsborgs församling* vara med hänsyn till folkmängden och övriga förhållanden fullt tillräcklig och skälig. Såväl den för amiralitetspastorn i Skeppsholms församling som den för garnisonspastorn i Karlsborgs församling föreslagna löneställningen har synts *statens lönenämnd* väl hög i jämförelse med den lönegradsplacering, som enligt förslaget skulle tillkomma amiralitetspastorn i Karlskrona amiralitetsförsamling. *Statskontoret* har hävdadt, att *garnisonspastorn i Boden* icke bör placeras i högre lönegrad än Ce 24. För sistnämnde militärpräst ha *domkapitlet* och *stiftsnämnden i Luleå stift* ansett någon annan lönegradsplacering än Ce 28 icke kunna ifrågakomma, då denne befattningshavare enligt dessa stiftsmyndigheters mening har en minst lika stor arbetsbörda och kvalificerad arbetsuppgift som de i Överluleå pastorat anställda komministrarna, vilka enligt statsmakternas principbeslut komma att tillhöra Ca 28.

Vid löneavvägningen för de här avsedda militärprästerna bör enligt *försvarets civilförvaltning* beaktas de särskilda förhållanden, under vilka garnisons- och amiralitetsprästerna ha att bedriva sin verksamhet; civilförvaltningen har härom framhållit.

Medan prästerna i de territoriella församlingarna huvudsakligen ha att göra med en i stort sett bofast befolkning med normal åldersfördelning, ha prästerna i här avsedda militära församlingar (motsvarande) ett klientel, till övervägande del bestående av unga män, som under en för deras utveckling betydelsefull period av livet för kortare tid omplanteras från egna miljöer till en många gånger påfrestande och främmande verksamhet. Huruvida här angivna förhållanden tillmätts betydelse vid lönesättningen för ifrågavarande befattningar vid sidan av övriga för lönegradsplacering av prästtjänster tillämpliga normer kan civilförvaltningen icke utläsa ur betänkandet.

Civilförvaltningen har vidare föreslagit, att den icke-ordinarie garnisonspastorstjänsten i Boden skall omändras till ordinarie, då tjänst innehavaren måste anses fylla ett stadigvarande behov av prästerlig arbetskraft vid garnisonen.

I anslutning till stadgandet i 2 mom. andra stycket ha *pastoratsindelningssakkunniga* framhållit, att i kommitténs löne regleringsförslag saknas bestämmelser, som reglera inplaceringen i lönegrad av kyrkoherdetjänster i nyinrättade pastorat. Enligt de sakkunnigas mening torde det vid en sådan inplacering ofta nog bli svårt att finna ett lämpligt jämförelseled i tjänster inom angränsande pastorat. Då det finnes anledning antaga, att

den översyn av pastoratsindelningen, som må bli följden av de sakkunnigas arbete, skall resultera i nybildning av ett förhållandevis stort antal pastorat (främst genom sammanslagning av pastorat), ha de sakkunniga velat understryka angelägenheten av dylika inplaceringsregler. De sakkunniga ha även — utan att taga ställning till detaljutformningen — erinrat om det förslag till löneklassificering av kyrkoherdetjänsterna efter rent statistiskt fastställbara faktorer, som kammarkollegiet skisserat i sitt överkommitténs principbetänkande avgivna yttrande. Behovet av objektiva regler för nyinrättade kyrkoherdetjänsters inplacering i lönegrad ha även påtalats av *kammarkollegiet*, *statskontoret* och *statens lönenämnd*. Enligt lönenämndens mening bör denna fråga lämpligen undersökas i samband med det pastoratsindelningssakkunniga meddelade uppdraget.

Då dylika objektiva regler för kyrkoherdetjänsternas framtida lönegradsinplacering enligt *kammarkollegiet* icke torde kunna i detta sammanhang fastställas av statsmakterna, har kollegiet föreslagit, att orden »med stöd av riksdagens beslut» skola utgå ur författningstexten. Kungl. Maj:t torde enligt kollegiets mening oberoende härav vara bunden av de av riksdagen redan fastställda grunderna. Beträffande kyrkoherdetjänsternas lönegradsplacering i framtiden har kollegiet framhållit, att Kungl. Maj:t torde tills vidare och intill dess andra grunder blivit fastställda kunna med ledning av de beslutade inplaceringsreglerna förfara efter omständigheterna.

Stiftsnämnden i Västerås stift har föreslagit, att huvudreglerna för fördelningen av kyrkoherde- och komministerstjänsterna på lönegrader skola införas i 2 mom. I samma moments tredje stycke bör enligt *statens lönenämnd* intagas en motsvarighet till den i 4 § 2 mom. Saar innefattade bestämmelsen, att extra tjänst må åsättas högst det lönegradsnummer, som gäller för ordinarie eller extra ordinarie tjänst med motsvarande arbetsuppgifter.

Föredraganden. Såsom förutsattes vid statsmakternas principbeslut i prästlönefrågan har prästlönekommittén under slutförandet av sitt utredningsuppdrag närmare övertvägt de ytterligare korrektioner av den s. k. reglerade lönen vid kyrkoherdetjänst, som böra vidtagas, innan lönen lägges till grund för tjänstens lönegradsinplacering. Efter en redogörelse för gällande bestämmelser och praxis för beräkning av den — av grundbelopp jämte fyllnadsbelopp för folkmängd, för areal i land och för särskilda förhållanden bestående — reglerade lönen har kommittén föreslagit vissa schematiska och mekaniskt verkande regler för sådana fall, då enligt kommitténs mening denna lön bör såsom inplaceringsgrund justeras. Enligt kommitténs förslag skola korrektioner göras, dels av den *reglerade lönen* på grund av sådan minskning, som jämlikt 7 § prästlönereglingslagen

företagits med hänsyn till tjänstinnehavaren tillkommande donationsavkastning, dels av *fyllnadsbeloppet för folkmängd* till följd av den ökning eller minskning i befolkningstalet, som inträtt efter fastställandet av den för pastoratet nu gällande specifika löneregleringen, dels ock av *fyllnadsbeloppet för särskilda förhållanden*, i den mån särskilda delposter för höga levnadskostnader i orten ingå i beloppet i form av det speciella prästerliga dyrortstillägget eller den åt vissa skånepräster utgående ersättningen för bl. a. representation. Kommittén har jämväl behandlat vissa andra vid principbetänkandets remissbehandling eller eljest ifrågasatta korrekitioner. Sålunda har kommittén även dryftat skälen för och emot en jämkning av *fyllnadsbeloppet för areal* i land på grund av ökning eller minskning i pastoratets areal eller med hänsyn till i beloppet ingående resekostnadsersättning. Härjämte har kommittén övervägt en reducering av *fyllnadsbeloppet för särskilda förhållanden*, i den mån det innefattar speciell ersättning för med ifrågavarande tjänst förenade särskilda bestyr och besvärigheter. Kommittén har dock ansett sig böra avstå från att föreslå dessa sistnämnda korrekitioner. En utrensning av den i fyllnadsbeloppet för areal ingående resekostnadsersättningen skulle nämligen enligt kommitténs mening väsentligen gå ut över de vidsträckta pastoraten i landets nordligare delar, där tjänstgöringen i allmänhet är särskilt påfrestande. Övriga korrekitioner ha av kommittén avvisats på i huvudsak två samverkande skäl; dessa korrekitioner skulle dels med sin storlek och frekvens i praktiken få helt ringa betydelse och dels genom det gällande lönesystemets invecklade beskaffenhet i sådan grad tekniskt försvåra lönegradsinplaceringen, att den eftersträfvade enkelheten i metoden skulle gå förlorad.

Vid slutbetänkandets remissbehandling ha kammarkollegiet och statskontoret föreslagit ytterligare en korrektion utöver de av kommittén förordade. Ämbetsverken ha sålunda erinrat om de under senare tid — i stället för nya annexförsamlingar — bildade kyrkobokföringsdistrikten, där komminister eller kyrkoadjunkt förordnats att på eget ansvar under kyrkoherdes tillsyn sköta kyrkobokföringen. I sådana fall liksom då dylikt förordnande meddelats kyrkoadjunkt för viss församling bör, enligt ämbetsverkens mening, vid beräkning av kyrkoherdens fyllnadsbelopp för folkmängd denna minskas med befolkningstalet i kyrkobokföringsdistriktet respektive församlingen på samma sätt som jämlikt 3 § prästlöneregleryngslagen sker, om komminister erhållit sådant förordnande för viss församling. I samtliga här avsedda fall ha ämbetsverken ansett enahanda skäl — nämligen en för kyrkoherden minskad arbetsbörda — föreligga för folkmängdstalets reducering vid fyllnadsbeloppets utmätande.

För egen del anser jag de av kommittén föreslagna korrektionerna välbefogade och ägnade att härefter göra den reglerade lönen bättre lämpad såsom inplaceringsgrund. Av denna anledning och då dessa korrekitioner i

praktiken bli förhållandevis enkla att tillämpa tillstyrker jag desamma. Jag är vidare ense med kammarkollegiet och statskontoret, att några sakliga skäl icke föreligga för att vid övergången till det nya lönesystemet konservera de påtagliga ojämnheter i kyrkoherdarnas inbördes lönesättning, som med hittills tillämpad praxis föranletts av huruvida nyss avsett förordnande beträffande kyrkobokföringen meddelats en komminister eller en kyrkoadjunkt eller avser en församling eller ett kyrkobokföringsdistrikt. I samtliga dessa fall är nämligen det kyrkobokföringsuppdrag, som anförtrotts den biträdande prästen, kriterium på såväl en markerad självständighet i dennes tjänsteverksamhet som en däremot svarande avlastning av kyrkoherdens ansvar och arbetsbörda. Att detta förhållande får påverka den nya löneavvägningen för kyrkoherden synes mig skäligt. Jag biträder därför ämbetsverkens förslag, att kyrkoherdes fyllnadsbelopp för folkmängd skall omräknas efter här angivna grunder, om i pastoratet finnes biträdande präst med självständig kyrkobokföring.

Som nyss antyddes är det dock icke kyrkobokföringsuppdraget såsom sådant utan i stället uppdraget såsom uttryck för den biträdande prästens självständiga handhavande av pastoralvården inom församlingen eller kyrkobokföringsdistriktet som härvidlag är avgörande. En lika självständig tjänsteutövning tillkommer även sådan komminister eller kyrkoadjunkt, som av vederbörlig myndighet tilldelats eget tjänstgöringsområde inom pastoratet utan att därvid ha pålagts det primära ansvaret för kyrkobokföringen. Innehav av eget tjänstgöringsområde har av denna anledning också av statsmakterna ansetts såsom en till högre lönegradsplacering kvalificerande faktor enligt inplaceringsreglerna för komministrarna. Jag kan därför icke finna annat än följdriktigt, att en omräkning av kyrkoherdes fyllnadsbelopp för folkmängd även bör ske i sådana pastorat, där biträdande präst finnes med eget tjänstgöringsområde men utan primärt ansvar för kyrkobokföringen, och att därvid befolkningstalet i tjänstgöringsområdet frånräknas. För egen del föreslår jag alltså, att också denna korrektion vidtages.

De av mig här förordade två korrektionerna — utöver de av kommittén föreslagna — kunna sammanfattas i en regel, att det i kyrkoherdes reglerade lön ingående fyllnadsbeloppet för folkmängd skall för hans inplacering i lönegrad bestämmas med bortseende från folkmängden i särskilt tjänstgöringsområde inom pastoratet. Med särskilt tjänstgöringsområde skall härvid förstås varje sådan del av pastoratet, för vilken jämlikt Kungl. Maj:ts bestämmande komminister eller kyrkoadjunkt är anställd för pastoralvårdens handhavande — vare sig tjänstgöringsområdet utgöres av en hel annexförsamling eller av två eller flera sådana församlingar eller av särskilt avskilt kyrkobokföringsdistrikt eller av annan del av pastoratet, som i detta syfte bestämts. Vid denna definitions avfattning förutsättes

därjämte, att Kungl. Maj:t skall vid löneregleringen taga under prövning att jämväl fastställa sådana särskilda tjänstgöringsområden, som nu äro bestämda av domkapitlen. Från denna förutsättning har den i princippropositionen angivna fördelningen av komministrarna på olika lönegrader beräknats.

De av kommitén dryftade men avvisade ytterligare korrektionerna synas mig på de av kommittén och kammarkollegiet anförda skälen icke böra ifrågakomma. Om dessa korrektioner godtoges, komme otvivelaktigt den av statsmakterna redan antagna schematiska och enkla inplaceringsmetoden för kyrkoherdetjänsterna att mot metodens ursprungliga syfte bli en fingraderad och komplicerad nyavvägning av lönesättningen vid varje tjänst.

I anledning av de av mig här förordade korrektionerna har jag låtit undersöka kyrkoherdetjänsternas fördelning på olika lönegrader, om dessa korrektioner vidtagas. Härvid ha begagnats folkmängdssiffrorna per den 1 januari 1950 och även iakttagits den av statsmakterna godtagna jämkningsregeln, att kyrkoherde, som eljest icke skulle komma att tillhöra högre lönegrad än honom biträdande komminister, placeras i lönegrad Ca 29. Fördelningen blir — i jämförelse med motsvarande siffror i princippropositionen och slutbetänkandet — följande.

	Ca 27	Ca 29	Ca 31	Ca 33	Summa
Princippropositionen	157	741	273	179	1 350
Slutbetänkandet	194	740	236	185	1 355
Här framlagt förslag	205	760	220	170	1 355

Det bör emellertid framhållas, att den beräknade fördelningen enligt det av mig förordade förslaget kan komma att undergå smärre jämkningar vid en ännu noggrannare granskning än som hittills skett av de faktorer, var till hänsyn skall tagas enligt de av mig nu förordade inplaceringsreglerna. I detta sammanhang synes mig för övrigt ställning böra tagas till den tidpunkt, som skall vara avgörande för de för lönegradsinplaceringen relevanta förhållandena. Då löneregleringen föreslås skola träda i kraft den 1 januari 1952, tala enligt min mening flera skäl för att välja den 1 januari 1951 till sådan tidpunkt.

Enligt statsmakternas principbeslut skola biskoparna i överensstämmelse med prästlönekommitténs förslag inplaceras, ärkebiskopen i Co 21 och övriga biskopar i Co 20.

I en till årets riksdag avlåten proposition, nr 114, angående lönerrevision för vissa cheftjänstemän m. m. föreslås bl. a. en ändring av löneplan 2 i löneplansförordningen, innebärande bl. a. att lönegrad Co 21 ersättes med en ny lönegrad Co 22 och lönegrad Co 20 med en ny lönegrad Co 21. Då

statsmakternas principbeslut år 1949 avsåg att utgöra en avvägning av lönenivån för de prästerliga tjänsterna, föreligger enligt min mening icke anledning att nu ompröva grundlönerna för dessa tjänster. Biskoparna böra alltså hänföras till de lönegrader å den nya löneplanen 2, där grundlönebeloppet närmast motsvara de nuvarande lönegraderna Co 20 och 21. Ett annat ställningstagande skulle även påverka relationerna mellan de olika prästerliga tjänsterna. Med hänsyn till vad sålunda anförts bör ärkebiskopen inplaceras i nya lönegraden Co 20 och övriga biskopar i nya lönegraden Co 18. Härigenom erhåller ärkebiskopen i jämförelse med principbeslutet en grundlöneförbättring på 300 kronor för år, medan grundlönen för övriga biskopar blir oförändrad. I samband härmed bör också påpekas, att den i nyssnämnda proposition nr 114 föreslagna höjningen från 1 200 till 1 600 kronor av det månatliga maximibelopp, å vilket rörlig förhöjning å lön må beräknas, givetvis även kommer prästerna till godo.

Vad härefter angår garnisons- och amiralitetsprästerna, så synes det lämpligt, att lönesättningen för dessa befattningshavare sker genom en i möjligaste mån analog tillämpning av de grunder, som av statsmakterna antagits för avvägningen av lönerna åt motsvarande präster i de territoriella församlingarna. Då de av kommittén föreslagna lönegradsplaceringarna för amiralitetspastorn (Ca 33), amiralitetspredikanten (Ca 26) och extra ordinarie amiralitetspredikanten (Ce 24) i Karlskrona amiralitetsförsamling utmåtts i överensstämmelse med här angivna riktlinje för lönesättningen, anser jag mig böra biträda kommitténs förslag i denna del. Vid löneavvägningen för de övriga två militärförsamlingarnas präster har kommittén däremot något avvikit från denna riktlinje. Ett iakttagande härav skulle — såsom vid remissbehandlingen framhållits — närmast medföra, att amiralitetspastorn i Skeppsholms församling inplaceras i Ca 31 och garnisonspastorn i Karlsborg i Ca 29. För nämnda präster förordar jag därför dessa lönegradsplaceringar. Den av kommittén föreslagna lönegradsplaceringen för garnisonspastorn i Boden (Ce 26) synes mig väl avvägd, varför jag tillstyrker densamma. Frågan om denna tjänsts ordinarie sättning, som främst är av organisatorisk natur, anser jag böra prövas i annat lämpligt sammanhang.

I sina remissyttranden över slutbetänkandet ha kammarkollegiet, statskontoret, statens lönenämnd och pastoratsindelningssakkunniga — främst med hänsyn till förutsatta ändringar i pastoratsindelningen — understrukt behovet av mera preciserade bestämmelser, som reglera inplaceringen i lönegrad av kyrkoherdetjänster i nyinrättade pastorat. Härvid har framhållits fördelen av sådana inplaceringsgrunder, som bygga på en indexberäkning efter rent statistiskt fastställbara men schablonmässigt fixerade faktorer. En dylik mekanisk lönesättningsmetod — som enligt statsmakternas principbeslut skall tillämpas beträffande komministerstjänsterna —

har i fråga om kyrkoherdetjänsterna skisserats av kammarkollegiet i yttrandet över principbetänkandet. Då en likformig inplacering bör ske av kyrkoherdetjänster, som framdeles inrättas, anser jag en sådan metod äga avgjort företräde framför den av kommittén förordade mera skönsmässigt bestämda lönesättningen av nytillkommande tjänster. Att i detta sammanhang fastställa automatiskt verkande regler för lönegradsinplacering av nya kyrkoherdetjänster kan dock av flera skäl icke ifrågakomma. Såsom statens lönenämnd föreslagit bör denna fråga lämpligen undersökas i anslutning till den förestående pastoratsregleringen. Jag förordar därför, att det uppdrages åt pastoratsindelningssakkunniga att ytterligare utreda denna fråga och framlägga förslag till dess lösning. Vid fullgörandet av detta utredningsuppdrag ha de sakkunniga själfvallet att utgå från de lönegrader, som statsmakterna besluta för kyrkoherdetjänsterna vid förevarande löne reglering. Det blivande förslaget bör själfvallet underställas riksdagen.

Det av stiftsnämnden i Västerås stift framlagda förslaget, att huvudreglerna för kyrkoherde- och komministerstjänsternas fördelning skola införas i reglementet, kan jag icke biträda. I likhet med kommittén anser jag öfvervägande skäl tala för att de omfattande och detaljerade inplaceringsbestämmelserna meddelas i särskild ordning.

I sitt yttrande har kammarkollegiet anmärkt mot det i paragrafens 2 mom. förekommande uttrycket »med stöd av riksdagens beslut». Med hänsyn till kommitténs i specialmotiveringen till paragrafen och i annat sammanhang gjorda uttalanden synes nyssnämnda uttryck icke adekvat för vad kommittén härmed åsyftar. Jag förordar i stället en bestämmelse av innebörd, att det tillkommer Kungl. Maj:t att förordna om kyrkoherde- och komministerstjänsternas fördelning på de olika lönegraderna i enlighet med grunder, som av riksdagen godkänts. I anslutning till kammarkollegiets yttrande på denna punkt får jag även framhålla, att beträffande de enstaka kyrkoherdetjänster, som kunna komma att inrättas mellan tidpunkterna för löne regleringens och den förutsatta pastoratsregleringens genomförande, det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma ifrågavarande tjänsters lönegradsplacering med hänsynstagande till lönesättningen vid närmast jämförliga kyrkoherdebefattningar.

I likhet med statens lönenämnd anser jag, att till bestämmelserna i 2 mom. tredje stycket bör göras det tillägget, att extra tjänst må åsättas högst del lönegradsnummer, som gäller för ordinarie eller extra ordinarie tjänst med motsvarande arbetsuppgifter.

22 §.

Lön enligt högre löneklass än den, vari prästen är placerad.

Präslönekommittén har framhållit, att förevarande paragraf motsvarar 25 § 2 mom. Saar. Enligt kommitténs mening saknas anledning att i Pr intaga motsvarighet till sistnämnda paragrafs första moment.

Yttranden. Domkapitlet och stiftsnämnden i Luleå stift ha föreslagit, att bestämmelser motsvarande de i 25 § 1 mom. Saar meddelade skola införas i Pr.

Föredraganden. Enligt min mening föreligger icke anledning att på förevarande punkt frångå kommitténs förslag, vilket jag sålunda förordar.

23 §.

Lönebeloppet inom vederbörande löneklass.

Prästlönekommittén har i anslutning till denna paragraf framhållit, att tillräckliga skäl icke synts kommittén föreligga för att bereda präst, som på grund av prästvals-systemet ej vunnit befordran trots många tjänstår, särskild compensation i form av antingen lön efter högre löneklass än den, vari han är placerad, eller uppflyttning i högre lönegrad än den för ifrågasvarande tjänst reguljära. Dylika särbestämmelser för prästerna skulle enligt kommitténs mening kunna föranleda motsvarande anspråk från personalhåll inom andra förvaltningsområden, där befodringsförhållandena — visserligen icke på grund av analoga men under i detta sammanhang jämförliga omständigheter — äro ojämna och ur vissa befattningshavares synpunkter otillfredsställande.

Yttranden. Sveriges yngre prästers förbund har ansett det önskvärt, att präst, som på grund av prästvals-systemet ej vunnit befordran trots många tjänstår, kompenseras på det sättet att hans tjänst tillfälligt uppflyttas i högre lönegrad.

Föredraganden. På av kommittén anförda skäl anser jag mig icke kunna förorda, att någon extraordinär löneställning tilldelas sådan präst, vars befodringsstur försenats genom de gällande tjänstetillsättningsbestämmelserna.

25 §.

De fall, då löneavdrag skall tillämpas.

Prästlönekommittén har i specialmotiveringen till denna paragraf anført bl. a följande.

T j ä n s t l e d i g h e t. De i reglementsutkastet föreslagna bestämmelserna överensstämma i huvudsak med vad härutinnan stadgats i 28 § I Saar. Med hänsyn till för prästerna föreliggande speciella förhållanden synes det kommittén sannolikt, att vissa i förevarande punkt upptagna tjänstledighetsorsaker komma att i praktiken ytterst sällan inträffa. När kommittén likväl i sitt författningsförslag medtagit bestämmelser om nyss berörda — i

övriga avlöningsreglementen omförmälda — tjänstledigheter och löneför-
månerna härunder, har den för kommittén härvidlag avgörande synpunk-
ten varit önskvärdheten att undvika eljest nödvändiga särbeslut från Kungl.
Maj:ts sida i eventuellt uppkommande tjänstledighetsfall av här avsedd na-
tur. Anmärkas bör, att vunna erfarenheter efter löneregleringar, som ge-
nomförts på andra förvaltningsområden, tala till förmån för de av kom-
mittén förordade mera uttömmande bestämmelserna.

Föreskrifterna under 1) — 4) och 6) — 10) motsvara helt bestämmelserna
28 § I 1) — 4, 6) och 8) — 11) Saar.

De under punkt 5) föreslagna bestämmelserna angående löneför-
mån under tjänstledighet för studier m. m. äro utformade efter förebild av de
för bl. a. läroverkslärarna i sådant hänseende givna föreskrifterna i Saar.
Enligt kommitténs mening tala — vid prästernas inordnande i det statliga
lönesystemet — flera vägande skäl för åvägbringande av likställighet
mellan präster och lärare i förevarande avseende.

I anslutning till reglementsförslaget på denna punkt får kommittén där-
jämte anföra följande. Det torde böra understrykas, att de ifrågavarande
tjänstledighetsbestämmelserna givetvis icke skola tillämpas vid prästs från-
varo från den omedelbara tjänstutövningen i pastoratet eller annat för ho-
nom fastställt tjänstgöringsområde på grund av deltagande i det för för-
samlingarna inom visst kontrakt eller stiftet gemensamma arbetet. Den
enskilde prästens medverkan i det här avsedda kontrakts- och stiftsarbetet
faller givetvis inom ramen för hans tjänstäligganden i vidare mening. Då
en församlingspräst sålunda på grund av bestämmelserna i 25 kap. kyrko-
lagen och förordningen den 7 mars 1855 (nr 32) angående ändring i vissa
delar av kyrkolagens stadganden om prästmöte bevisar det minst vart
sjätte år av biskopen sammankallade prästmötet i stiftet, fullgör han där-
med en obligatorisk förrättning i själva tjänsten. På liknande sätt måste
betraktas prästens deltagande i vissa andra inom stiftet eller del därav an-
ordnade sammankomster såsom stiftsmöten m. m. Kontraktskonvent och
sammankomster mellan kontraktsprostarna inför biskopen måste i allmän-
het också betraktas såsom hörande till vederbörande prästs tjänsteförrätt-
ningar. Det bör ankomma på domkapitlet att tillse, att nu angivna möten
och sammankomster icke anordnas i större utsträckning än som prövas
erforderligt med hänsyn till den kyrkliga verksamhetens bedrivande i stiftet.

Enligt kommitténs mening föreligga rätt så stora svårigheter att upp-
draga bestämda riktlinjer för beviljande av tjänstledighet med oavkortad
lön för iakttagelser, studier eller arbete av betydelse för kyrkan. Vid pröv-
ningen av de i praktiken uppkommande fallen, huruvida iakttagelserna
m. m. äga ett sådant värde, att de böra anses på ett påtagligt sätt kunna
tjäna kyrkans intressen, komma nämligen — såvitt kommittén kan förutse
— att föreligga för de olika tjänstledighetsansökningarna speciella om-
ständigheter av de mest skiftande slag, vartill hänsyn måste tagas. För
att ernå enhetlighet och tillsyn beträffande förevarande bestämmelsers till-
lämpning har det synts kommittén lämpligt, att beslutanderätten i fråga
om här avsedd tjänstledighet i princip lägges i Kungl. Maj:ts hand. Så-
som av reglementsutkastet framgår har kommittén dock ansett möjlighet
böra beredas Kungl. Maj:t att delegera avgörandet till domkapitlet, i den
mån en decentralisering kan befinnas ändamålsenlig. Enligt vad kommittén
kan bedöma, lär i praktiken utbildas vissa typfall av tjänstledighet för

iakttagelser och studier. Sedan dessa efter vederbörlig framställning kommit under Kungl. Maj:ts prövning och ställning tagits till ifrågasvarande typfalls betydelse för kyrkan, synes vid bifall till framställningen en delegation av beslutanderätten för ett vart sådant typfall kunna ske till de lokala stiftsorganen. Såvitt kommittén kan förutse, torde bland sådana typfall, som på angivet sätt få antagas komma under Kungl. Maj:ts precedensavgörande, kunna förväntas, tjänstledighetsframställningar för deltagande i vissa av svenska kyrkans missionsstyrelse, svenska kyrkans diakonistyrelse, svenska kyrkans sjömansvårdsstyrelse, Sigtunastiftelsen, Sveriges kyrkliga studieförbund m. fl. anordnade kurser, konferenser och andra sammankomster för olika ändamål. Den vid principprövningen av dessa framställningar bestämmande faktorn bör självfallet vara graden av kursämnenas samband med prästens församlingsarbete.

I vissa stift pläga dock för prästerskapet anordnas vissa kurser för iakttagelser och studier, vilka enligt kommitténs mening få anses vara av sådan beskaffenhet, att deras hänskjutande till Kungl. Maj:t för skapande av typfall icke synes vara erforderligt. Kommittén syftar härvid dels på de av prästerliga sammanslutningar i stiftet anordnade sammankomsterna med uppgift att vidmakthålla och öka medlemmarnas insikter i teologiska ämnen och dels på de förekommande s. k. teologisk-homiletiska seminarierna. För deltagande häri bör präst beviljas tjänstledighet med oavkortad lön. Dylik tjänstledighet bör även kunna ifrågakomma för författande av prästmötesavhandling.

Under tjänstledighet för studier för vinnande av högre lärdomsmeriter kan präst enligt reglementsförslaget medgivas lön med B-avdrag sammanlagt högst 360 dagar under loppet av tio på varandra följande kalenderår, dock högst 180 dagar av den tid, under vilken han innehar tjänst i samma lönegrad. Frågan huruvida prästerna för sistnämnda ändamål borde kunna beviljas längre sådan tjänstledighet än läroverkslärarna med hänsyn tagen till de senares långa ferier i jämförelse med de förras semester har varit föremål för överväganden inom kommittén. Tillräcklig anledning har emellertid icke ansetts föreligga att på grund härav ställa prästerna förmånligare än läroverkslärarna i fråga om ledighet för akademiska studier.

Med stöd av stadgandet om tjänstledighet för studier av betydelse för prästens kompetens för viss tjänst bör enligt kommitténs mening präst, som tjänstgör eller har för avsikt att söka prästtjänst i landets finsk- eller lapsktalande församlingar, kunna erhålla ovan avsedd tjänstledighet med B-avdrag för studier i dessa språk.

Tjänstledighet med B-avdrag bör givetvis icke beviljas för akademiska studier, om dessa utgöra förberedelser för prästens övergång till lärarbanan.

Avstängning från tjänstgöring m. m. Bestämmelserna under förevarande punkt överensstämman med föreskrifterna i 28 § III Saar. Då stadgandet i andra stycket innehåller bestämmelser om avlöning jämväl under avstängning, som avses i 13 § 3 mom. första stycket lagen om domkapitel, bör den i sagda moments tredje stycke innefattade regeln om löneförmåner under sådan avstängning vid prästlöneordningens ikraftträdande upphävas.

Yttranden. Kommitténs uttalande, att det med hänsyn till de för prästerna föreliggande speciella förhållandena syntes sannolikt, att vissa av de

i förevarande paragraf upptagna tjänstledighetsorsaker komme i praktiken att ytterst sällan inträffa, har föranlett *statens lönenämnd* till följande uttalande.

Därest härmed åsyftas att prästerna skulle äga frihet att förlägga sin tjänstgöring så, att de skulle kunna åtnjuta exempelvis ledighet för enskilda angelägenheter utan att formellt uttaga tjänstledighet — och sålunda utan att vidkännas avdrag å lönen — vill det förefalla nämnden mindre lämpligt att i avlöningsreglementet intaga bestämmelser, som förutsättas icke komma att efterföljas. Å andra sidan synes det lönenämnden obilligt att å prästerna rigoröst tillämpa samma bestämmelser om löneavdrag, som gälla för tjänstemän med reglerad arbetstid. I avsaknad av närmare kännedom om innebörden av prästlönekommitténs i det föregående återgivna uttalande samt om nu tillämpad praxis i fråga om tjänstledighetsavdrag o. dyl. för prästerna vill lönenämnden inskränka sig till att rikta uppmärksamheten på här behandlade spörsmål.

I anledning av kommitténs specialmotivering till denna paragraf har lönenämnden vidare framhållit.

Lönenämnden har icke ansett sig kunna ingå på en närmare prövning av frågan om i vilken utsträckning prästs deltagande i kontraktskonvent och vissa andra i specialmotiveringen angivna sammankomster bör betraktas såsom hörande till vederbörande prästs tjänsteförrättningar eller icke. — Bestämmelserna angående löneförmåner under tjänstledighet för studier m. m. (p. 5) ha av kommittén utformats efter förebild av de för bl. a. läroverkslärarna i sådant hänseende givna föreskrifterna i Saar. Enligt lönenämndens mening ha tillräckliga skäl icke förebragts för att beträffande prästerna tillämpa förmånligare bestämmelser i detta avseende än de, som gälla beträffande statstjänstemän i allmänhet. — Lönenämnden kan icke finna såväl föreliggande för att i detta sammanhang skulle fastställas riktlinjer för beviljande av tjänstledighet med oavkortad lön för iakttagelser, studier eller arbete av betydelse för kyrkan. I anslutning till vad kommittén föreslagit synes det i stället lämpligt, att i avvaktan på närmare erfarenheter beslutanderätten i fråga om här avsedd tjänstledighet lägges i Kungl. Maj:ts hand med möjlighet för Kungl. Maj:t att sedermera delegera beslutanderätten till domkapitlet.

Även *statskontoret* har föreslagit, att bestämmelserna i Pr angående löneförmåner under tjänstledighet för studier m. m. böra anpassas efter de för statstjänstemännen i allmänhet gällande reglerna (Saar 28 § 5 punkten). De skäl, som föranlett statsmakterna att beträffande läroverkslärarna göra avsteg från vad som stadgas i fråga om statstjänstemän i allmänhet, däribland tjänstemän vid vetenskapliga institutioner, gälla enligt ämbetsverket icke med samma styrka beträffande kyrkans befattningshavare.

Domkapitlet i Linköpings stift har anfört i huvudsak följande.

Då prästs tjänstgöring måste vara förlagd till sön- och helgdagar, anser domkapitlet det naturligt, att det i Pr utsåges, att den söndagliga tjänstgöringen skall kompenseras genom ledighet annan veckodag. Bestämmelsen om partiell tjänstledighet kommer att i praktiken bli utomordentligt svår

att tillämpa, eftersom prästerna icke ha någon reglerad arbetstid. Stadsgandet om löneförmåner under tjänstledighet för studier bör enligt domkapitlet så tillämpas, att oavkortad lön medgives, om studierna bedrivs vid teologisk fakultet eller eljest ha teologisk innebörd. Vidare synes det domkapitlet föga överensstämmande med rättvisesynpunkter, att en kyrkoherde, som i tio år innehaft sin tjänst, icke skall vara berättigad att åtnjuta avdrag efter samma grunder som en prästman, vilken vunnit befordran från komministerstjänst till kyrkoherdetjänst. Beträffande prästerna gäller, att dessa i motsats till läroverkslärarna äro beroende av en valgång för sin befordran. Redan detta måste vara en så avgörande skillnad, att likheten emellan Saar och Pr icke bör bibehållas. Härtill kommer, att, i det nyss angivna exemplet, kyrkoherden genom de av honom bedrivna studierna i lika hög grad som den befordrade komministern kan för sin församling nyttiggöra resultatet av de bedrivna studierna.

Sveriges yngre prästers förbund har föreslagit, att 25 § I punkt 1 a även skall avse uppdrag att vara kyrkobokföringsinspektör.

Samma formella anmärkning som *kammarkollegiet* framfört mot lydelsen av 7 § 4 mom. har kollegiet även riktat mot 25 § I punkt 5.

Föredraganden. I anledning av kommitténs — av statens lönenämnd anmärkta — uttalande att det med hänsyn till de för prästerna föreliggande speciella förhållandena syntes sannolikt, att vissa av de i paragrafen angivna tjänstledighetsorsakerna komme att i praktiken ytterst sällan inträffa, må framhållas, att kommittén, enligt vad jag inhämtat, därmed åsyftade de i paragrafen under 3) b och c samt 6) a 1 avsedda tjänstledighetsorsakerna. Den av lönenämnden ifrågasatta tolkningen av nämnda uttalande och de synpunkter nämnden i anslutning härtill framfört, liksom vad domkapitlet i Linköpings stift härutinnan påpekat ger mig likväl anledning att här något beröra frågan om regleringen av prästernas tjänstgöringstid. Vissa föräldrade bestämmelser härom återfinnas för prästernas del i 19 kap. 18 § i 1686 års kyrkolag och i nådigt cirkulärbrev den 5 maj 1762. Några tidsenliga föreskrifter i ämnet äro icke meddelade. I de olika stifteten har emellertid med tidernas lopp utbildats en tämligen enhetlig praxis i förevarande hänseende. Vid en övergång till det statliga lönesystemet med dess specificerade ledigheter av olika slag och löneavdrag härunder synes mig dock anledning föreligga att till prövning upptaga frågan om en närmare reglering av prästernas tjänstgöringstid. Denna fråga anser jag dock icke böra behandlas i förevarande sammanhang utan lämpligen övervägas i samband med utfärdandet av tilläggsbestämmelser till reglementet.

Förslaget att anpassa prästlöneordningens bestämmelser om lön under tjänstledighet för studier till de för läroverkslärarna gällande föreskrifterna har icke godtagits av statskontoret och statens lönenämnd, som ansett att prästerna i förevarande hänseende böra likställas med statstjänstemän-

nen i allmänhet. Skillnaden mellan de för läroverkslärarna, å ena, och huvuddelen av statstjänstemännen, å andra sidan, gällande bestämmelserna om studieledighet består i huvudsak däri, att de förra kunna erhålla dylik ledighet 360 dagar och de senare 240 dagar med B-avdrag å lönen under en tidrymd av 10 år, dock högst 180 respektive 120 dagar i en och samma lönegrad. Enligt min mening saknas beträffande prästerna motsvarighet till de speciella skäl, som ansetts påkalla de för läroverkslärarna föreskrivna förmånligare särreglerna. Jag förordar därför, att prästlöneordningens föreskrifter om tjänstledighet för studier utformas efter förebild av de i statens allmänna avlöningsreglemente härutinnan meddelade allmänna bestämmelserna.

Med anledning av den anmärkning, som kammarkollegiet framställt mot uttrycket »av betydelse för kyrkan» i bestämmelserna under punkt 5 synes detta böra utbytas mot orden »av betydelse för den prästerliga verksamheten».

Såsom lönenämnden framhållit, saknas skäl för att i detta sammanhang fastställa riktlinjer för beviljandet av tjänstledighet med oavkortad lön för studier m. m. av betydelse för den prästerliga verksamheten. Enligt vad jag inhämtat har detta ej heller varit avsikten med kommitténs, av lönenämnden här åsyftade uttalande, som enligt kommitténs mening endast borde tjäna till ledning för Kungl. Maj:ts tillämpning av ifrågavarande stadgande.

Vad i remissyttrandena i övrigt anförts mot kommitténs förslag, anser jag icke utgöra skäl till att frågå detsamma.

26 §.

Semester.

Prästlönekommittén har beträffande regleringen av prästernas semester framhållit:

Frågan om beredande av semester åt präst och därmed sammanhängande spörsmål har av kommittén ingående behandlats i betänkande I (sid. 115—122). I enlighet med kommitténs därvid framlagda förslag har i Pr semestern icke utformats såsom en prästen ovillkorligen tillkommande förmån. Efter förebild av de för civilstatstjänstemännen före den 1 juli 1939 gällande semesterbestämmelserna har i reglementsförslaget i stället föreskrivits, att präst äger erhålla efter tillämplig avdragsgrupp och lönegrad angiven semester, när det kan ske utan hinder av göromålen behöriga gång. Det tillkommer sålunda vederbörande domkapitel att pröva, huruvida begärd semester med hänsyn till det rådande tjänstgörings- och personalförhållandena skall beviljas. I överensstämmelse med vad kommittén i sitt första betänkande förordat, har vidare i reglementsförslaget domkapitlen bemyndigats att — om semester på grund av tjänstgöringsförhållandena icke kunnat uttagas under löpande kalenderår eller eljest skäl därtill i det enskilda fallet föreligga — medgiva, att präst må åtnjuta vid sam-

ma års utgång återstående semester under nästpåföljande år jämte semester för detta år.

I övrigt ha bestämmelserna i förevarande paragraf utformats i huvudsaklig överensstämmelse med föreskrifterna i 29 § Saar men kunnat något förenklats i jämförelse med dessa. Sålunda har i reglementsutkastet på grund av prästernas speciella tjänstgöringsförhållanden icke behövt medtagas vad i sistnämnda paragraf stadgats om tjänstefria dagars inräknande i semestern.

Yttranden. Sveriges yngre prästers förbund har föreslagit, att präst, som på grund av tjänstgöringsförhållandena icke kunnat medgivas semester, såsom kompensation härför skall tillerkännas en extra månadslön.

Föredraganden. Jag tillstyrker de av kommittén i förevarande paragraf föreslagna semesterbestämmelserna. Det av Sveriges yngre prästers förbund framförda förslaget om särskild penningersättning vid utebliven semester kan jag icke biträda. En sådan ersättning synes mig principiellt oförenlig med den villkorliga semesterrätt, som nu införes för prästerna. Framhållas må, att dylik ersättning icke utgick enligt de för statstjänstemännen före den 1 juli 1939 gällande semesterbestämmelserna, varefter de i förevarande paragraf meddelade föreskrifterna för prästerna anpassats. Frågan om införande av en ovillkorlig semesterrätt för prästerna anser jag böra omprövas, sedan verkningarna av de organisatoriska omläggningar, som äro förbundna med lönereformen, kunna överblickas.

27 §.

Semesterersättning.

Prästlönekommittén har framhållit, att bestämmelserna äro av samma innehåll som föreskrifterna i 30 § Saar.

Yttranden. Statens lönenämnd har påpekat, att bestämmelserna rörande semesterersättning i 27 § förutsätta en ovillkorlig semesterrätt, under det att semestern enligt 26 § icke utformats såsom en sådan förmån.

Föredraganden. Av skäl, som jag anfört i anslutning till 26 §, avstyrker jag de föreslagna bestämmelserna om semesterersättning. Jag föreslår därför, att förevarande paragraf skall utgå.

29 §.

Tjänstedubblersarvode.

Prästlönekommittén har i fråga om tjänstedubblersingens utnyttjande och avvägningen av det särskilda tjänstedubblersarvodet hänvisat till vad i betänkandet I (sid. 117 ff.) härom anförts samt ytterligare framhållit.

Under förordnande att jämte egen tjänst såsom vikarie uppehålla tjänst i närbeläget pastorat utgår icke vikariatsersättning utan i stället tjänstedubblersarvode i enlighet med bestämmelserna i förevarande paragraf.

För tillämpning av 29 § har bland annat uppställts den förutsättningen, att förordnandet skall avse tjänst i annat pastorat. Huruvida den uppehållna tjänsten är högre eller lägre än den, som vikarien själv innehar, saknar däremot betydelse. Ålägges komminister — enligt för närvarande i vederbörande löneregleringsresolution meddelade administrativa föreskrifter — att med bibehållande av utövningen av innehavande tjänst tillika uppehålla annan i eget pastorat inrättad tjänst, komministratur eller kyrkoadjunktur, med samma eller lägre lönegradsplacering, utgår under ifrågavarande vikariatsförordnande icke någon särskild ersättning. Är åter den uppehållna tjänsten åsatt högre lönegradsnummer än vikariens egen tjänst, är han berättigad till vikariatsersättning enligt bestämmelserna i 28 §.

I en reservation till betänkandet ha ledamöterna *herrar Berger och He-lander* föreslagit, att tjänstedubblersarvode skall utgå jämväl under förordnande att vid sidan av tjänstgöring i egen tjänst uppehålla annan tjänst med särskilt tjänstgöringsområde inom samma pastorat.

Yttranden. Mot de av kommittén föreslagna bestämmelserna har kammarkollegiet erinrat följande.

Kommitténs förslag kan medföra den egendomliga konsekvensen, att om av två komministrar i samma pastorat den ene förordnas att uppehålla kyrkoherdetjänsten i det egna pastoratet och den andre kyrkoherdetjänsten i närbeläget pastorat, den förre erhåller vikariatsersättning men den senare till 5 kronor begränsat tjänstedubblersarvode, även om vikariatsersättningen för förordnande å sistnämnda tjänst skulle uppgå till högre belopp. En dylik ordning kan icke anses rättvis. För en befattningshavare i löneklass Ca 25 (lägsta för komministrar), som förordnas att uppehålla kyrkoherdetjänst i lönegrad Ca 33, skulle vikariatsersättningen, inberäknat 12 % rörligt tillägg, uppgå till kronor 9:25 för dag, sålunda nära det dubbla tjänstedubblersarvodet. Skillnaden mellan ersättningarna stiger vid höjning av procenttalet för det rörliga tillägget.

Även förslaget att begränsa tjänstedubblersarvodet till förordnanden utom prästens eget pastorat synes kollegiet obilligt, i synnerhet i det fall förordnandet avser tjänst med särskilt tjänstgöringsområde. Skillnaden exempelvis mellan dubbleringen av två komministerstjänster, som tillhöra samma pastorat men hava särskilda tjänstgöringsområden, kanske med egen kyrkobokföring, och två komministerstjänster i olika pastorat måste ur synpunkten av ökning i arbetsbördan under i övrigt lika förhållanden i praktiken vara ringa eller ingen.

På grund av vad sålunda anförts anser kollegiet, att tjänstedubblersarvodet skall vara 5 kronor för dag, dock ej understigande det belopp, var till vikariatsersättningen vid förordnande å tjänsten skulle uppgå, samt att tjänstedubblersarvode skall utgå jämväl vid förordnande å tjänst med eget tjänstgöringsområde inom det pastorat den förordnade tillhör.

I likhet med kammarkollegiet ha även *domkapitlen i Linköpings, Strängnäs, Lunds, Göteborgs, Härnösands, Luleå och Visby stift, stiftsnämnderna i Uppsala, Lunds och Luleå stift* samt *de prästerliga personalorganisationerna* tillstyrkt det inom kommittén reservationsvis framlagda förslaget,

att tjänstedubblersarvode även bör utgå till präst, som vid sidan av tjänstgöring i egen tjänst förordnats att bestrida jämväl annan tjänst med särskilt tjänstgöringsområde i samma pastorat. *Domkapitlet och stiftsnämnden i Luleå* ha härvid bl. a. anfört följande.

Det kan knappast vara kommitténs mening, att en komminister i Gällivare kyrkby vid tjänstedubbling i Hakkas kyrkobokföringsdistrikt ej skall åtnjuta någon särskild ersättning härför, ehuru han har att färdas 10,4 mil för att fullgöra sina skyldigheter i Hakkas och får ombesörja det prästerliga arbetet där för 3 228 personer, under det att exempelvis kyrkoherden i Vaksala pastorat vid tjänstedubbling i Danmarks pastorat härför skulle få uppbära 5 kronor för dag, ehuru han för tjänstedubblingen har att färdas endast cirka 1 mil och ombesörja pastoralvården för allena ytterligare 1 134 personer. Domkapitlet finner det för sin del ofrånkomligt, att tjänstedubblersarvode får utgå jämväl vid tjänstedubbling i annan församling och annat kyrkobokföringsdistrikt, om rättvisa skall vederfaras prästerskapet i Luleå stift.

I fråga om tjänstedubblersarvodets avvägning ha *domkapitlen i Uppsala* och *Visby stift* ansett det av kommittén föreslagna beloppet väl lågt, vilket enligt *domkapitlen i Växjö* och *Härnösands stift* ävensom *allmänna svenska prästföreningen* bör höjas till 10 kronor per dag.

Föredraganden. Inom kommittén har av tvenne reservanter framförts ett — i vissa remissyttranden tillstyrkt — förslag, att tjänstedubblersarvode även skall utgå till präst, som vid sidan av tjänstgöringen i egen tjänst uppehåller jämväl annan tjänst med särskilt tjänstgöringsområde inom samma pastorat. I anledning härav må framhållas, att det icke kan vara ur principiell synpunkt riktigt att tillerkänna en kyrkoherde vikariatserättning i någon form för fullgörande av underlydande prästman — i första hand — åvilande arbetsuppgifter, då ju kyrkoherden har ansvaret för pastoralvården i dess helhet inom pastoratet. Löneställningen för honom har utmätts även med avseende härå. Har åter en biträdande präst förordnats att samtidigt bestrida jämväl annan komministers- eller kyrkoadjunkts-tjänst med särskilt tjänstgöringsområde inom pastoratet, synes icke heller speciell gottgörelse härför principiellt kunna ifrågakomma, eftersom den tjänsteutövande prästen, även om särskilt tjänstgöringsområde enligt löne-regleringsresolutionen tilldelats honom, är anställd i pastoratet såsom sådant med skyldighet att där biträda med pastoralvården i dess helhet. På grund härav anser jag mig böra förorda kommitténs mera restriktiva förslag på ifrågavarande punkt. I anslutning härtill får jag även understryka, att ett frångående av kommittéförslaget i denna del skulle kunna föranleda motsvarande anspråk från personalhåll inom andra förvaltningsområden, där tjänstgöringsförhållandena i förevarande hänseende visserligen icke äro analoga men likväl i detta sammanhang jämförliga.

Vid framläggandet av sitt förslag till arvodets beräkning synes kammar-

kollegiet ha förbisett, att det vid tjänstedubbling endast är fråga om partiellt vikariat, som vid en tillämpning av vikariatsersättningsreglerna i allmänhet skulle medföra utbetalning av blott halv sådan ersättning. På grund härav och då tillräckliga skäl för en höjning av det föreslagna arvodet enligt min mening ej heller i övrigt föreligga, anser jag mig böra tillstyrka kommittéförslaget jämväl i denna del.

30 §.

Särskilda ersättningar.

I m o m. Prästdräktsbidrag m. m.

I betänkande I framlade *kommittén* förslag om att särskild gottgörelse för hållande av tjänstedräkt skulle utgå till präst i form av dels ett bidrag å 500 kronor till första anskaffningen av den egentliga prästdräkten, dels ock en årlig ersättning å 75 kronor för underhåll och förnyelse av denna dräkt. Förstnämnda belopp skulle utbetalas vid antagningen till icke-ordinarie pastoratsadjunkt i stiftet.

I sina över kommitténs principbetänkande avgivna yttranden ha *kammarkollegiet*, *riksräkenskapsverket* samt *domkapitlen i Luleå och Göteborgs stift* avstyrkt här avsedda löneförmåner, den senare stiftsstyrelsen dock endast med avseende å underhållsbidraget. *Domkapitlet i Karlstads stift* har föreslagit, att gottgörelse för anskaffning och underhåll av prästdräkt skall utgå efter samma grunder, som gälla för officerare. Kommitténs förslag har däremot biträtts av *kyrkomötet*, *övrige domkapitel* och *de prästerliga personalorganisationerna*. Anmärkas bör, att kyrkomötets särskilda utskott i sitt över betänkandet avgivna utlåtande motsatte sig de föreslagna anskaffnings- och underhållsbidragen av principiella skäl. Prästdräkten vore icke — yttrade utskottet — i vanlig mening en uniform för prästen såsom befattningshavare. Prästdräkten bures sålunda icke allenast av de präster, som erhöle befattningar, å vilka det blivande prästlöneordningen komme att äga tillämpning, utan av var och en som hade vigts till präst, oavsett om han innehade dylik tjänst eller icke.

Statens lönenämnd har ansett det tveksamt, om prästerna borde tillerkännas här ifrågavarande löneförmån. Lönenämnden vore nämligen icke övertygad om, att begagnandet av prästdräkten medförde, att prästerna finge vidkännas nämnvärt högre klädkostnader än statstjänstemän i motsvarande tjänsteställning. I varje fall borde bidraget begränsas till att avse den första anskaffningen av prästdräkten. Därest denna begränsning vidtoges, syntes det föreslagna bidragsbeloppet — 500 kronor — kunna godtagas.

Statskontoret har lämnat förevarande del av förslaget utan erinran.

I sitt slutbetänkande har *prästlönekommittén* upptagit det av statsmakternas principbeslut icke omfattade förslaget om prästdräktsbidrag och prästdräktsersättning till förnyad behandling och framhållit följande.

Enligt kommitténs mening saknar det förhållandet, att även andra präster än de i kyrkoorganisationen tjänstgörande äga behörighet att anlägga den speciella prästdräkten, i detta sammanhang reell betydelse. Det avgörande för frågan om införande av prästdräktsbidrag måste givetvis vara, huruvida det för statskyrkans aktiva befattningshavare existerar en faktisk bundenhet att begagna den särskilda prästdräkten och härigenom tillika för dem uppkomma högre klädkostnader än för i offentlig tjänst anställda tjänstemän i allmänhet. Denna frågeställning synes kommittén icke kunna besvaras annat än jakande. Ett allmänt bedömande av bundenhetens omfattning samt merkostnadernas storlek i och för sig anser kommittén tala för, att kompensationen för prästdräkt skäligen bör avvägas till de av kommittén föreslagna beloppen.

I reglementsförslaget har engångsbeloppet å 500 kronor, som skall utbetalas vid tillträdet av den första anställningen — alltså i allmänhet i anslutning till prästvigningen — ansetts böra benämnas prästdräktsbidrag. Det mindre årliga beloppet å 75 kronor har betecknats prästdräktsersättning. De olika benämningarna å dessa båda löneförmåner ha motiverats av praktiska skäl. Med hänsyn till avlöningsredogörarnas arbete har föreskrivits, att prästdräktsersättning skall utanordnas vid en och samma tidpunkt för alla präster, även om härigenom vissa befattningshavare kunna få vänta intill två år på första prästdräktsersättningens utbetalande.

I en till slutbetänkandet fogad reservation har ledamoten *herr Mårtensson* förklarat sig icke kunna biträda kommittémajoritetens förslag om årlig prästdräktsersättning å 75 kronor till underhåll och förnyelse av prästdräkten, då en präst icke är skyldig att bära tjänstedräkt annat än vid vissa förrättningar och då dessa för flertalet präster inskränka sig till en eller ett par dagar i veckan. Enär det däremot enligt *herr Mårtenssons* uppfattning kan vara förenat med ekonomiska svårigheter för ett flertal prästmän att vid första tillträdet av prästerlig tjänst anskaffa tjänstedräkt, har han ansett det vara berättigat med ett visst bidrag för den första anskaffningen av prästdräkten, vilket bidrag lämpligen bör avvägas till 500 kronor.

I en annan reservation har ledamoten *herr Helander* med hänsyn till skedda prisstegringar föreslagit en höjning av den årliga prästdräktsersättningen.

Yttranden. I yttranden över kommitténs slutbetänkande ha *statens lönenämnd* och *riksräkenskapsverket* vidhållit sina tidigare ståndpunkter till kommittéförslaget i denna del. *Kammarkollegiet* och *statskontoret* ha — med biträdande av *herr Mårtenssons* reservation — endast tillstyrkt det föreslagna prästdräktsbidraget.

2 mom. Reseersättning.

I sitt principbetänkande framlade *kommittén* förslag till nya grunder för reseersättning åt präster. Kommittén påpekade härvid, att övergången till det nya avlöningssystemet förutsatte en översyn av de gällande reseersättningsbestämmelserna. Men jämväl väsentliga brister i själva den gällande ordningen med fasta och tillfälliga resanslag påkallade en omprövning av hela reseersättningsfrågan. Efter att ha anfört vissa på frågan inverkan synpunkter föreslog *kommittén*, att ordinarie och icke-ordinarie församlingspräster skulle i första hand tilldelas ett årligt resanslag såsom gottgörelse för sådana tjänsteresor, vilka med nöjaktig tillförlitlighet kunde på förhand förutses. Härmed avsågos resor för hållande av allmänna gudstjänster, konfirmationsundervisning och mottagning å pastorsexpedition. För övriga tjänsteresor skulle reseersättning utgå enligt allmänna resereglementets bestämmelser efter ingiven reseräkning.

Enligt *kommittéförslaget* skulle vidare det årliga resanslaget fastställas av domkapitlet med tillämpning av de i allmänna resereglementet stadgade grunderna för resekostnadsersättnings beräkning.

Förutom resekostnadsersättning skulle även traktamentsersättning utgå under vissa — i jämförelse med allmänna resereglementets bestämmelser — snävare villkor.

De över *kommittébetänkandet* avgivna remissyttrandena innehålla — såvitt angår reseersättningsfrågan — i huvudsak följande.

Kyrkomötet har framhållit, att den njugghet, som präglade den nuvarande ordningen, i många fall befunnits hindersam för såväl effektivitet som planmässighet i församlingsarbetet. Mot den av *kommittén* förordade lösningen av prästernas reseersättningsfråga har *kyrkomötet* gjort följande erinringar.

Kyrkomötet vore icke övertygat om att — som *kommittén* förmenade — de tjänsteresor, för vilka reseersättning skulle utgå i form av årligt resanslag, kunde på förhand med nöjaktig tillförlitlighet förutses. Med hänsyn härtill förordade *kyrkomötet*, att reseersättning i samtliga fall borde utgå enhetligt efter reseräkning enligt allmänna resereglementet. Samtidigt erinrade *kyrkomötet* om möjligheten att enligt resereglementet erhålla reseförskott. I fråga om rätten att företaga tjänsteresor, biträdde *kyrkomötet* i huvudsak *kommitténs* förslag. Beträffande rätten till traktamentsersättning ansågo sig *kyrkomötet* i princip böra vara avvisande till en viss inskränkning härutinnan. *Kyrkomötet* ansåg sig slutligen förvissat om, att bruket av tjänsteresor komme att ske under ansvar och aktsamhet samt att resereglementets föreskrift om kombination av olika tjänsteuppgifter vid en och samma tjänsteresa komme att beaktas.

Domkapitlet i Uppsala, Linköpings, Skara, Västerås, Växjö, Karlstads, Luleå och Visby stift, stiftsnämnderna i Uppsala, Linköpings, Västerås, Växjö och Karlstads stift, allmänna svenska prästföreningen och Sveriges yngre prästers förbund ha i huvudsak instämt i vad *kyrkomötet* i föreva-

rande fråga anfört. Vissa av dessa myndigheter och sammanslutningar ha härutöver framfört ytterligare synpunkter på kommittéförslaget.

Stiftsnämnden i Västerås stift har i fråga om kyrkoherdarnas fördelning på löne- och traktamentsklasser påpekat, att genom den föreslagna indelningen av kyrkoherdetjänsterna i tre tjänsteklasser med placering i respektive lönegrad Ca 29, 31 och 33 skulle kyrkoherde, vilkens lön utginge enligt Ca 33, tillhöra rese- och traktamentsklass I A, under det att kyrkoherde med lön enligt Ca 29 eller 31 skulle erhålla sådan ersättning enligt klass II B, vilket förefölle mindre lämpligt. Alla kyrkoherdar borde enligt stiftsnämndens mening likställas i fråga om rese- och traktamentsersättning.

Enligt *domkapitlet i Visby stift* och *allmänna svenska prästföreningen* skulle arbetet med förhandsberäkningarna av de årliga reseanslagen enligt kommittéförslaget bli för domkapitlet synnerligen betungande och troligen kräva åtminstone temporärt utökad arbetskraft å expeditionerna; därjämte komme hela förfaringssättet att hänga i luften, då det vore praktiskt taget omöjligt att på förhand beräkna det för de olika resorna lämpliga och möjliga färdsättet. Enligt domkapitlet och prästföreningen syntes den enda möjliga vägen här vara, att samtliga resor gottgjordes efter kvartalsvis insända reseräkningar.

Domkapitlet i Stockholms stift, *stiftsnämnden i Karlstads stift* och *Sveriges yngre prästers förbund* ha beträffande reseersättning åt prästerna i städer och därmed jämförliga samhällen framhållit i huvudsak följande.

Uttrycklig bestämmelse borde givas, att resekostnadsersättning finge utgå vid färd genom stads, köpings eller därmed jämförligt samhälles planlagda område, även där färden företoges annorlunda än med järnväg, fartyg, spårväg eller omnibus. Det vore ofta i dessa samhällen nödvändigt att anlita bil för att medhinna resor till begravningsplats eller till förrättningar i hemmen och det skulle icke vara rimligt, att prästerna med egna medel skulle bestrida merkostnaden för sådana resor. För närvarande åtnjöte också ifrågavarande präst sådan resekostnadsersättning genom fastställt resanslag.

En förtjänst med den nu gällande ordningen med fasta och tillfälliga resanslag har synt *kammarkollegiet* vara dess förhållandevis stora enkelhet i tillämpningen.

Att såsom kommittén i detta sammanhang tala om drastiskt omständliga regler förefölle kollegiet vara att skjuta över målet. För de allra flesta prästerna torde det en gång bestämda fasta resanslaget vara tillfyllest. Sannolikt lämnade ej sällan det nuvarande systemet rum för en viss marginal för utjämning mellan olika år. Endast ett mindre antal präster inom stiftet brukade årligen ansöka om och tilldelas tillfälligt resanslag. Inom Uppsala stift, vilket enligt kommitténs statistik hade 229 präster med fast resanslag, uppburo för åren 1946 och 1947 endast respektive 13 och 20 präster tillfälligt resanslag. Motsvarande siffror för vissa andra stickprovvis valda stift vore inom Linköpings stift 188 samt 21 och 27, Skara stift 210 samt 45 och 61, Växjö stift 257 samt 22 och 26, Lunds stift 312 samt

46 och 51 ävensom Härnösands stift 168 samt 13 och 14. Det nuvarande systemet kunde ej heller med fog påstås innebära någon njuggighet emot prästerna, då ju varje präst, som hade fast resanslag, ägde få tillfälligt resanslag, i den mån de skäligen resutgifterna överstege det fasta resanslaget. Kommitténs förslag syntes kammarkollegiet vid jämförelse härmed invecklat och skulle ge upphov till en tyngande administration. Sålunda skulle alla de präster, som nu voro befriade från dylika besvär, nödgas prestera reseräkningar och därvid ha att tillämpa resereglementets icke alltför lätt-tillgängliga bestämmelser. Reseräkningsförfarandet komme därjämte att kompliceras genom de understundom korta resavstånden, kravet på lämplig kombination av tjänsteresorna, kanske samtidiga resor i kommunala ärenden och dylikt. Vidare skulle domkapitelsexpeditionerna betungas med att granska och utanordna de talrika reseräkningarna. För präster i städer och andra tätorter skulle resereglementet ofta icke utan vidare kunna tillämpas utan särskilda föreskrifter bleve här nödvändiga. Slutligen skulle den kontroll över det allmännas kostnad för här ifrågavarande ändamål, som det nuvarande systemet möjliggjorde, gå förlorad. Kollegiet ansåge därför starka skäl föreligga att till övervägande upptaga frågan, huruvida icke det nuvarande systemet med fasta och tillfälliga resanslag i någon form borde bibehållas. En av de olägenheter, som tidigare varit förknippade med systemet, nämligen den ofta fördröjda utbetalningen av de tillfälliga resanslagen, vore numera hjälpt genom provisoriska regler om förskottering av dylika resanslag. Vissa andra förbättringar kunde tänkas. Nuvarande maximum för det fasta resanslaget 500 kronor syntes sålunda kunna slopas. Där ett stadigvarande behov av högre resanslag inom en ej alltför växlande kostnadsram visat sig föreligga, skulle det fasta resanslaget kunna anpassas därefter. Härigenom kunde man eventuellt nedbringa antalet av de fall, då tillfälligt resanslag måste sökas.

Den av kommittén anförda kritiken mot det nuvarande systemet med fasta och tillfälliga resanslag har *statskontoret* icke funnit sig helt kunna biträda. Ämbetsverket har anført:

Det syntes ämbetsverket visserligen icke kunna bestridas, att ett system med fast resanslag kunde premiera den hemmasittande prästmannen. Då detta anslag emellertid icke i något fall finge överstiga 42 kronor per månad och ej sällan understege detta belopp, måste dock den eventuella »vinsten» belöpa sig till ganska blygsamma belopp. Att merutgifter skulle uppstå enligt nuvarande system för den mera verksamma prästen, torde som regel sammanhånga med att i de fall, där redan i den reglerade lönen medräknats en viss gottgörelse för resekostnader, avdrag stundom gjorts i det prästmannen tillkommande tillfälliga resanslaget. Det angivna skälet torde vid övergången till det nya avlöningssystemet helt förlora sin giltighet. Mot ett system med en — för huvuddelen av tjänsteresorna — efter räkning utgående ersättning hyste statskontoret däremot betänkligheter med hänsyn framför allt till det synnerliga besvär, som skulle föranledas av reseräkningarnas granskning. För Lunds stift, där antalet församlingspräster icke torde understiga 400, skulle troligen, därest reseräkningarna inlämnades förslagsvis minst en gång i kvartalet, mint 350 av dessa prästmän äga rätt till dylik ersättning för varje kvartal. Domkapitlet i Lund skulle med denna utgångspunkt ha att granska icke mindre än 1 400 reseräkning-

ar per år. I stift med mera begränsat antal prästmän borde visserligen arbetsbördan bli mindre. I många fall, framför allt i Norrland, torde emellertid detta förhållande motverkas av mer omfattande reseverksamhet. På grund av det anförda förordade statskontoret, att de huvudprinciper, som legat till grund för den nuvarande lagstiftningen, alltjämt borde upprätthållas vid utformningen av de bestämmelser, som skulle träda i dess ställe.

Kommitténs förslag till reseersättningsfrågans lösning har *statens lönenämnd* förklarat sig i huvudsak kunna tillstyrka.

Med hänsyn till den speciella arten av församlingsprästernas verksamhet och vanskligheten att bedöma, vilka resor som vore av beskaffenhet att böra hänföras till tjänsteresor, har *riksräkenskapsverket* ifrågasatt, huruvida icke ersättning för samtliga resor inom det egna tjänstgöringsområdet borde utgå i form av ett fast årligt resekostnadsanslag, avpassat efter varje pastorats speciella förhållanden, varvid en omprövning av anslagsbeloppet torde böra ske med vissa års mellanrum. Riksräkenskapsverket har även påpekat, att en liknande anordning funnes genomförd inom domänverket för vissa kategorier av tjänstemän (resereglementet för domänverket den 19 juni 1942).

I slutbetänkandet har *prästlönekommittén* ånyo behandlat reseersättningsfrågan och härvid anført bl. a. följande om församlingsprästernas tjänsteresor.

Kommittén har i principbetänkandet understrukt, att den gällande — av ämbetsverken förordade — ordningen för reseersättnings utgående gynnar den av det fria församlingsarbetet mindre intresserade och i övrigt föga verksamme prästen. Att en sådan motsättning mellan ersättningsreglernas syfte och verkningar i möjligaste mån elimineras måste anses önskvärdt. Vid en förhöjning av de fasta resanslagen synes denna inkonsekvens under vissa betingelser i stället kunna skärpas. Den vid en återhållsam reseverksamhet möjliga inbesparingen på det fasta resanslaget kan härigenom bli större än den av statskontoret antydda.

Mot det nuvarande huvudsättet med resekostnadernas ersättande genom ett fast resekostnadsanslag kan vidare anmärkas, att möjlighet saknas att med tillfredsställande noggrannhet beräkna prästens årliga reseutgifter. Den utveckling, som på många håll ägt rum beträffande de prästerliga arbetsuppgifterna, har medfört att församlingsprästerskapets verksamhet alltmot kommit att präglas av prästens individuellt betonade och i friare former bedrivna arbete för församlingens utveckling. Att härigenom möjligheten minskas att på förhand beräkna hans totala reseomkostnader för år är självklart. Av samma anledning ha de för närvarande tillämpade schematiska grunderna för de fasta resanslagens bestämmande — såsom pastoratets areal, duplikationsskyldighet, pastorsexpeditionens läge och avlägset liggande predikoställen — blivit i viss mån inadekvata. De inrymma icke heller något beaktande av de olika befattningshavarnas individuella beredvillighet att å sammankomster och eljest runt omkring i pastoraten verka bland sina församlingsbor.

Mot den nuvarande metoden för de fasta resanslagens fastställande

kunna även riktas anmärkningar av rent teknisk natur. Sålunda kunna färdställen för tjänstresorna icke alltid förutses. Förändringar i järnvägs- eller bussturlistorna kunna inträffa under anslagsperioden. Innehav av egen bil är också en varierande ersättningsfaktor, vartill hänsyn bör men icke alltid kan tagas.

Härtill kommer att såväl nyavvägningen vid löneregleringens ikraftträdande som de därefter tid efter annan återkommande omprövningarna av de fasta resanslagens belopp skulle av förut angivna förhållanden medföra betydande administrativa svårigheter, samtidigt som nämnda anslag enligt kommitténs mening bleve alltför grovt tillskurna.

I fråga om den av riksräkenskapsverket påpekade, inom ett annat förvaltningsområde genomförda anordningen med fasta resekostnadsanslag må framhållas, att de praktiska förutsättningarna inom denna och den kyrkliga förvaltningen enligt kommitténs mening äro alltför olikartade för en analog reglering för församlingsprästerna.

Av de anförda skälen anser sig kommittén icke kunna biträda det av kammarkollegiet, statskontoret och riksräkenskapsverket framförda förslaget att i reviderad form bibehålla den nuvarande metoden med fasta och — under vissa förutsättningar uppräknade — tillfälliga resanslag.

De av kommittén föreslagna nya bestämmelserna för reseersättningens utgående baserades på den principiella uppfattningen, att prästerna — i motsats till vad nu är fallet — å ena sidan borde garanteras full gottgörelse för sina reseutgifter men å andra sidan icke beredes möjlighet till oberättigade nettoinkomster å de fasta resanslagen. Redan vid de tidigare överväganden, som gjordes före principbetänkandets framläggande, stod det för kommittén klart, att prästernas reseersättningsfråga — om man bortsågo från de administrativa konsekvenserna för stiftsmyndigheterna — enklast och rättvisast löstes genom att låta resekostnadsersättningen för tjänstresorna utgå efter reseräkning enligt allmänna resereglementets bestämmelser. Kommitténs förslag kan också sägas vara en lösning efter en sådan linje. Den av kommittén härutinnan förordade modifikationen, nämligen förslaget om bestämmande av ett årligt resanslag för vissa »obligatoriska» tjänstresor, var endast betingad av organisatoriska skäl. Härmed avsågs endast att om möjligt något minska stiftsmyndigheternas besvär med reseräkningarnas granskning och likvidering. Därvid var dock kommittén underkunnig om att endast en förhållandevis ringa del av de totala resekostnaderna komme att bestridas genom de årliga resanslagen, varför den angivna vinsten i administrativt hänseende icke bleve betydande.

Mot ett system med årliga resanslag till vissa tjänstresor kan riktas den invändningen, att det icke alltid går att med tillräcklig tillförlitlighet på förhand beräkna de sammanlagda kostnaderna för dessa resor. Det förutsedda antalet resor kan förändras exempelvis vid tjänstgöringshinder på grund av sjukdom. Vidare kunna ändringar i kommunikationerna under anslagsperioden rätt avsevärt förskjuta kostnaderna för dessa resor. Därjämte kan anmärkas, att förhandsberäkningen av kostnaderna för här avsedda resor ansetts bli tidsödande och kräva temporärt ökad arbetskraft å domkapitelsexpeditionerna.

Vid framläggandet av sitt förslag räknade kommittén med, att ändringar av de förutsedda färdställen ävensom andra förhållanden kunde medföra, att de årliga resanslagen icke exakt täckte de verkliga resekostnaderna.

Vidare var kommittén medveten om, att det icke vore möjligt att alltid beräkna kostnaderna för gudstjänstresorna, då på många håll vederbörande präst håller flera gudstjänster än de i kyrkolagen och lönereglerings-resolutionerna stadgade. Kommittén förutsatte emellertid, att erforderliga jämkningar av huvudreglerna här skulle vidtagas och avsåg att närmare behandla dessa frågor i samband med sitt förslag till författningsreglering.

Vid den nu vidtagna omprövningen av de ur såväl församlingsarbetets som stiftsadministrationens synpunkt i praktiken viktiga reglerna för reseersättningens utgående har kommittén detaljundersökt dels alternativet med resekostnadsersättning för samtliga tjänsteresor efter reseräkning enligt allmänna resereglementet och dels alternativet med årliga resanslag för vissa tjänsteresor samt gottgörelse för övriga resor efter räkning enligt reglementet. Kommittén har därvid funnit övervägande skäl tala för det förstnämnda alternativet. Kommittén föreslår därför nu, att reseersättning åt församlingsprästerna skall, med vissa smärre jämkningar, utgå efter reseräkning jämlikt föreskrifterna i allmänna resereglementet. Till de med en sådan reglering förbundna administrativa frågorna skall kommittén senare återkomma.

Vid färd annorledes än med järnväg, fartyg, spårväg eller buss inom stads, köpings eller därmed jämförligt samhälles planlagda område må enligt allmänna resereglementet resekostnadsersättning icke utgå med mindre Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande myndighet prövar skäligt medgiva sådan ersättning. Under framhållande att det ofta i dessa samhällen är nödvändigt för församlingsprästerna att anlita bil för att medhinna resor till begravningsplats och till förrättningar i hemmen ha vissa remissinstanser förordat särskilda bestämmelser, som berättigade prästerna till gottgörelse för sådana resor. Enligt vad prästlönekommittén erfarit, komma emellertid berörda bestämmelser att omprövas av 1949 års reseersättningskommitté, som har till uppgift att bl. a. verkställa en översyn av allmänna reglementet. Av denna anledning anser sig kommittén icke nu böra upptaga nämnda detaljspörsmål till särskild behandling.

Det i ett av remissyttrandena framförda förslaget att hänföra samtliga kyrkoherdar till samma rese- och traktamentsklass anser sig kommittén icke böra biträda. Enligt kommitténs mening saknas tillräcklig anledning att vid övergången till det statliga lönesystemet för dessa speciella fall göra undantag från lönesystemets regel att anknyta rese- och traktamentsklassindelningen till tjänsternas lönegradsplacering. Ett specialbeslut för kyrkoherdarnas vidkommande skulle kunna föranleda förslag till liknande jämkningar på andra förvaltningsområden.

Kommittén har även närmare ingått på de särskilda frågorna dels om vilka s. k. besparingsbestämmelser, som borde för prästerna införas beträffande rätten till resekostnads- och traktamentsersättning dels om vilka resor utom tjänstgöringsområdet som borde anses såsom tjänsteresor i egentlig mening. Beträffande vad kommittén härutinnan föreslagit må hänvisas till betänkandet (sid. 147 ff). Härefter har kommittén övergått till att behandla den organisatoriska sidan av det föreslagna systemet med reseersättning enligt reseräkning och framhållit.

Såväl vid 1925 års omreglering av den prästerliga ämbetsskjutsen som

ock i vissa av yttrandena över kommitténs första betänkande har betonats det administrativa besvär, som bleve förenat med reseräkningarnas granskning och likvidering. Framhållas må emellertid, att den nuvarande metoden med fasta och tillfälliga resanslag är — även den — ur administrativ synpunkt arbetskrävande, då de årliga framställningarna om tillfälliga resanslag skola prövas av stiftsmyndigheterna, kammarkollegiet och Kungl. Maj:t. Att reseräkningssystemets införande kommer att något öka stiftsadministrationens arbete i detta avseende är dock tydligt. Denna organisatoriska nackdel, som ej får överdrivas, har kommittén dock ansett klart uppvägas av systemets förut nämnda, betydelsefulla fördelar.

Möjligheterna att förenkla reseräkningssystemets praktiska användning på förevarande förvaltningsområde böra självfallet tillvaratagas. I detta syfte föreslår kommittén nu, att reseräkningarna böra — i likhet med vad som tillämpas på vissa håll inom statsförvaltningen — insändas till domkapitlet i form av utdrag av resedagbok enligt fastställt formulär. Vidare synes det icke vara nödvändigt, att reseräkningarna för attest skola passera kontraktsprostarna. Vederbörande kyrkoherdes attestering torde vara tillräcklig beträffande övriga församlingsprästers reseräkningar. Någon attestering av kyrkoherdes reseräkning torde över huvud icke vara erforderlig. Resedagboksutdragen böra insändas halvårsvis, varigenom domkapitlens gransknings- och stiftsnämndernas utanordningsarbete nedbringas. Till prästerna böra, likaledes halvårsvis, utanordnas reseförskott å förslagsvis 80 procent — avrundat till närmast lägre hela tiotal kronor — av det i senast granskade halvårsräkning upptagna godkända beloppet. Påpekas bör, att granskningsarbetet torde väsentligt underlättas därav, att åtskilliga av de i resedagboksutdragen upptagna beloppen — exempelvis för gudstjänstresorna — komma att utgöras av återkommande oförändrade poster.

Enligt kommittén bör även reseersättning åt k o n t r a k t s p r o s t a r n a utgå enligt allmänna resereglementet. Härjämte förordar kommittén, att kontraktsprost, som för närvarande tillhör rese- och traktamentsklass II B, skall i denna egenskap åtnjuta resekostnads- och traktamentsersättning enligt klass I A. Med hänsyn till att kyrkoherde i lönegrad Ca 33 kommer att hänföras till klass I A tala enligt kommitténs mening vägande skäl för att låta reseersättning åt kontraktsprost utgå efter sistnämnda resekostnads- och traktamentsklass.

Kommittén har även behandlat frågan om reseersättning åt s t i f t s- o c h k o n t r a k t s a d j u n k t e r och därvid erinrat om, att riksdagen vid behandlingen föregående år av stifts- och kontraktsadjunkternas reseersättningsfråga — med instämmande i ett första lagutskottets uttalande (utl. nr 20/1950) — framhållit, att ifrågavarande adjunkters styrkta resekostnader i tjänsten i princip borde ersättas samt att statsmakterna icke borde genom för snävt utmätta resanslag begränsa dessa prästers resmöjligheter. Efter att ha övervägt, efter vilka grunder reseersättning åt stifts- och kontraktsadjunkterna lämpligen bör utgå, har kommittén funnit sig böra föreslå, att jämväl ersättning åt dessa präster skall utgå efter reseräkning enligt allmänna resereglementet. Härvid böra dock i besparingssyfte föreskrivas

sådana jämkningar i reglementets ersättningsbelopp, som kunna befinnas skäligen.

I fråga om reseersättning åt biskoparna, som för närvarande åtnjuta gottgörelse enligt resereglementets bestämmelser, har kommittén icke föreslagit annan ändring än att vissa nu gällande särföreskrifter för biskopen-kyrkoherden i Visby skola upphöra.

Yttranden. Kommitténs förslag att ersättning för prästernas samtliga tjänsteresor skola — såsom kyrkomötet förordat i sitt över principbetänkandet avgivna yttranden — utgå enligt allmänna resereglementet har tillstyrkts av *samtliga domkapitel och stiftsnämnder utom domkapitlet i Göteborgs stift och domkapitlet och stiftsnämnden i Skara stift samt av de prästerliga personalorganisationerna*, vilka dock motsatt sig de av kommittén föreslagna besparingsbestämmelserna.

Kammarkollegiet, statskontoret och riksräkenskapsverket ha däremot — med vidhållande av sina i yttranden över principbetänkandet uttalade meningar — föreslagit, att det nuvarande systemet med fasta och såsom komplettering härtill tillfälliga resanslag borde i reviderad form bibehållas.

I sitt utlåtande över kommitténs slutbetänkande har *kammarkollegiet* anfört bl. a. följande.

De anmärkningar för tyngande administration, som kollegiet riktade mot kommitténs första förslag, drabba i ännu högre grad det nu föreslagna systemet, enligt vilka alla tjänsteresor skola ersättas efter reseräkning. Då kommittén såsom stöd för sitt nu framlagda förslag i stort sett åberopat de i betänkande I anförda skälen får kollegiet beträffande denna fråga anföra följande. Kommittén har mot det nuvarande systemet anfört att det fasta resanslaget icke kunde bestämmas med hänsyn till prästens individuellt betonade och i friare former bedrivna församlingsarbete. Anmärkningen torde vara riktig, men anordningen med tillfälliga resanslag torde just vara avsedd att utfylla det fasta resanslaget i dylika fall. Att en för det fria församlingsarbetet mindre intresserad präst i enstaka fall kan göra besparingar på det fasta resanslaget är väl möjligt. I och för sig är kommitténs sats, att ingen skall beredas möjlighet till oberättigade nettoinkomster å de fasta resanslagen, givetvis riktig. Kollegiet betvivlar dock, att den stora apparat och det betydande administrativa arbete, både för prästen och domkapitlet, som kommitténs förslag skulle medföra, kunna vara motiverade för att undvika den obetydliga risken av ett missbruk av det fasta resanslaget. Att, med hänsyn till de obetydliga belopp det här kan röra sig om, någon besparing för det allmänna skulle uppkomma, om förslaget genomföres, håller kollegiet ej för troligt. Kommittén har framhållit, att de årliga framställningarna om tillfälliga resanslag också förorsaka myndigheterna arbete, men då endast ett mindre antal präster bruka begära tillfälliga resanslag — enligt av kollegiet anförd statistik (s. 143 i betänkandet) kan detta antal uppskattas till i genomsnitt 13 % av det antal präster som uppbära fast resanslag — är det klart, att arbetet med granskning av reseräkningar enligt kommitténs förslag skulle bli avse-

värt mera omfattande. Kollegiet har således ej funnit anledning att frångå den mening, varåt kollegiet givit uttryck i sitt förra utlåtande.

Riksräkenskapsverket har i anledning av kommitténs senaste förslag framhållit huvudsakligen följande.

Enligt riksräkenskapsverkets mening måste det av kommittén förordade systemet vara förenat med stora olägenheter. En tillämpning av allmänna resereglementets bestämmelser beträffande alla resor inom vederbörandes eget tjänstgöringsområde måste medföra ett avsevärt merarbete såväl för förrättningsmännen, som vid sin debitering ha att iakttaga resereglementets bestämmelser, som för de utbetalande organen, vilka före utanordningen skola granska reseräkningarna. Ett icke oväsentligt merarbete uppstår även för riksräkenskapsverket, vilket såsom centralt revisionsorgan har att utöva kontroll även å ifrågavarande reseutgifter. Därest vederbörande förrättningsman skulle erhålla ersättning för alla av honom företagna tjänsteresor, som var för sig vore av beskaffenhet att böra ersättas, kan vidare befaras att de sammanlagda årliga resekostnaderna inom visst tjänstgöringsområde bleve oproportionerligt stora. En begränsning i någon form av de årliga resekostnaderna torde i allt fall bliva erforderlig.

Riksräkenskapsverket är alltjämt av den uppfattningen att ett system med fasta resanslag, vilka med vissa tidsintervaller kunde jämkas med hänsyn till ändrade förhållanden, är att föredraga framför det av kommittén förordade systemet. Eventuellt kunde vederbörande domkapitel be- myndigas att, där särskilda skäl förebragts, anvisa ytterligare medel inom en för hela stiftet maximerad kostnadsram. Givetvis måste härvid bedömningen av anslagsbehovet kunna ske efter enklare grunder än som nu tillämpas i fråga om de tillfälliga resanslagen.

Riksräkenskapsverket får vidare framhålla, att den föreslagna löneregleringen för vissa chefstjänstemän i nuvarande lönegrad 33 torde komma att påkalla en jämkning jämväl av lönegradernas nuvarande fördelning på de olika rese- och traktamentsklasserna. I avvaktan på de ändringar, som kunna bli resultatet av en sådan omprövning, anser riksräkenskapsverket skäl tala för att samtliga kyrkoherdar tills vidare hänföras till rese- och traktamentsklass II B. Av samma orsak kan riksräkenskapsverket icke biträda utredningens förslag att kontraktsprost i denna sin egenskap hänföres till rese- och traktamentsklass I A.

Statens lönenämnd har i och för sig icke funnit anledning till erinran mot att allmänna resereglementet med vissa jämkningar göres tillämpligt å prästerna. Av lönenämnden har dock ifrågasatts, huruvida icke det nuvarande systemet med särskilda resanslag borde även efter löneregleringen kunna provisoriskt tillämpas i avbidan på de förslag 1949 års reseersättningskommitté kan komma att framlägga; lönenämnden har härom och beräffande kommitténs förslag i övrigt anfört följande.

Då resereglementet f. n. är föremål för översyn genom 1949 års reseersättningskommitté, vill det förefalla lönenämnden mindre lämpligt att nu fastställda specialbestämmelser rörande resekostnads- och traktamentsersättning för präster. Erinras må att i reseersättningskommitténs uppdrag ingår att överse de s. k. besparingsreglementena. Lönenämnden vill därför förorda, att det vid ärendets fortsatta behandling närmare överväges, huru-

vida icke nu gällande system med särskilda resanslag kunde — i avvaktan på resultatet av reseersättningskommitténs arbete — fortsättningsvis tillämpas. Därest emellertid detta icke anses böra ske, har lönenämnden icke funnit anledning till erinran mot de av prästlönekommittén förordade grunderna för avvägningen i skilda fall av resekostnads- och traktamentsersättningen. — Lönenämnden har icke ansett sig böra ingå på en närmare prövning av frågan om vilka resor inom och utom vederbörande tjänstgöringsområde, som skola anses som tjänsteresor. — I avvaktan på resultatet av reseersättningskommitténs arbete vill lönenämnden föreslå, att samtliga kyrkoherdar liksom f. n. hänföras till rese- och traktamentsklass II B.

4 mom. Tjänstgöringstraktamente.

Prästlönekommittén har erinrat om att huvudstadgandet angående tjänstgöringstraktamente åt civilstatstjänstemännen m. fl. återfinnes i 33 § 3 mom. Saar, medan detaljbestämmelserna härutinnan äro meddelade i 20 § 3 mom. tillägsbestämmelserna till Saar. Enligt kommitténs mening böra i den tilltänkta supplementförfattningen till Pr intagas närmare tillämpningsföreskrifter angående tjänstgöringstraktamente åt präst med i huvudsak samma innehåll som de i nyssnämnda tillägsbestämmelser utformade.

Yttrandena över slutbetänkandet innehålla icke någon erinran mot vad kommittén här föreslagit.

5 mom. Ersättning för flyttningskostnad.

Prästlönekommittén har ansett, att övervägande skäl tala för att regleringen härav i huvudsak anpassas efter de för folkskollärarna gällande bestämmelserna (Arf 25 § SFS 565/1948 4 och 13 §§ samt SFS 382/1944). Med hänsyn till att med prästtjänsterna som regel följer tjänstebostad, torde enligt kommittén en eventuell rätt till omplaceringstraktamente få ringa betydelse för priserna. Kommittén anser därför lämpligt att detta spörsmål, om så finnes erforderligt, upptages till närmare behandling först sedan verkningarna av prästernas förflyttningsskyldighet kunna överblickas.

Yttranden. *Statens lönenämnd* har påpekat, att kommitténs förslag på denna punkt innebär bl. a., att präst icke skulle erhålla ersättning för flyttningskostnad vid flyttning, som står i samband med befordran. Några skäl för en mindre förmånlig behandling i detta avseende av prästerna än av statstjänstemän i allmänhet ha enligt lönenämnden icke anförts av kommittén. Jämväl *domkapillen i Lunds, Karlstads, Härnösands, Luleå och Visby stift, stiftsnämnderna i Lunds och Luleå stift samt de prästerliga personalorganisationerna* ha ansett anledning saknas att på ifrågavarande punkt avvika från de för statstjänstemännen i allmänhet gällande bestämmelserna.

Domkapitlet och stiftsnämnden i Luleå stift samt Sveriges yngre prästers förbund ha föreslagit, att prästerna vid löneregleringen skola tillerkännas rätt till omplaceringstraktamente i likhet med statstjänstemännen.

7 m o m. *Biträdesersättning åt ärkebiskopen.*

Prästlönekommittén har härom framhållit följande.

Bestämmelserna i detta moment äro överflyttade från 9:e punkten biskopsavlöningsfördordningen. Vissa tillämpningsföreskrifter till detta stadgande äro nu meddelade i 7 punkten cirkuläret den 30 april 1937 angående biskopsgårds förvaltning m. m. Ärkebiskopens biträdesersättning är för närvarande maximerad till 7 000 kronor för år. Då ifrågavarande ersättning till sin natur icke är någon egentlig avlöningsförmån, kan ifrågasättas, huruvida bestämmelser härom borde intagas i Pr. Liknande invändningar kunna emellertid även göras mot vissa andra i detta reglemente reglerade ersättningar. Framhållas må också i detta sammanhang, att Saar exempelvis innehåller vissa föreskrifter om expensersättningar till förste provinsialläkare. Då ett införande av bestämmelser om biträdesersättning i prästlönereglementet i sin tur möjliggör en enklare avfattning av 6 § kyrkofondslagen, har kommittén låtit ett huvudstadgande om denna ersättning inflyta i förevarande moment. Biträdesersättningens belopp anser kommittén lämpligast böra regleras i tilläggsbestämmelserna till prästlönereglementet. Till frågan om beloppets storlek har kommittén icke anledning att taga ställning.

Yttranden. Enligt *statens lönenämnd* böra bestämmelser om ärkebiskopens biträdesersättning icke intagas i Pr. *Domkapitlet i Linköpings stift* samt *domkapitlet och stiftsnämnden i Lunds stift* ha föreslagit en sådan avfattning av förevarande moment att även annan biskop än ärkebiskopen skall kunna tilldelas biträdesersättning.

8 m o m. *Utlandstillägg.*

Prästlönekommittén har i specialmotiveringen till detta moment uttalat följande.

De för innevarande budgetår gällande bestämmelserna av avlöningsförmånerna vid kyrkoherdetjänsterna i de svenska församlingarna i utlandet äro meddelade i brev till statskontoret den 19 maj 1950 angående avlöning till pastorer vid svenska församlingar i utlandet. Enligt nämnda brev utgår till här avsedda kyrkoherdar tillfälligt utlandstillägg med årliga grundbelopp, varierande mellan 1 600—2 600 kronor. Dessa grundbelopp kunna efter Kungl. Maj:ts särskilda prövning provisoriskt förhöjas. Kommittén anser sig sakna anledning att i samband med lönereglering på grund av rådande valutaförhållanden m. m. föreslå någon ändring av dessa belopp. I mån av behov synas de, liksom för närvarande, kunna provisoriskt upphjälpas. Vid bedömning av skäligheten av utlandstilläggens storlek bör hänsyn tagas därtill, att för utlandskyrkoherdarna föreslagits rätt till fri tjänstebostad. I likhet med de inom utrikesförvaltningen förekommande ortstilläggen böra utlandstilläggens grundbelopp icke fixeras i avlönings-

reglementet. Bestämmelserna om dessa tillägg synas kommittén böra meddelas i särskild ordning.

Vad i förevarande moments andra stycke föreskrivits om barntillägg motsvarar nu gällande bestämmelser.

De i fjärde och femte styckena föreslagna löneförmånerna, flyttningsbidrag och resebidrag, tillkomma för närvarande icke de svenska utlandskyrkoherdarna. Till utrikesförvaltningens personal utgå emellertid motsvarande förmåner. Enligt kommitténs mening tala goda skäl för att dessa bidrag även böra medgivas af svenska utlandspastorerna.

Kommittén har emellertid icke ansett tillräckliga skäl föreligga att för kyrkoherden i Buenos Aires införa motsvarighet till utrikesrepresentationens utomeuropeiska tillägg. Skulle anledning därtill framdeles uppkomma, synes detta kunna tekniskt anordnas genom en motsvarande förhöjning av utlandstillägget.

Enligt för närvarande gällande bestämmelser skall utlandskyrkoherde, som jämte honom tillkommande prästerlig avlöning uppbär särskilt arvode eller annan fast ersättning för tjänsteuppdrag vid sidan af pastorstjänsten, för tid, varunder dylik ersättning utgår, vidkännas en häremot svarande minskning av utlandstilläggets grundbelopp. Enligt kommitténs mening bortfalla genom prästlönereglementets bestämmelser om förening av tjänst med tjänstebefattning eller uppdrag grunderna för nyss angivna specialstadgande.

Yttranden. Beträffande det föreslagna förflyttningsbidraget har *statskontoret* anfört i huvudsak följande.

Då förflyttningsbidraget i stort sett kommer att utgå med belopp motsvarande vederbörande befattningshavares månadslön i den nya tjänsten, skulle samma bidrag komma att utgå vid flyttning till Köpenhamn och till Buenos Aires. En sådan ordning finner statskontoret icke tillfredsställande. Ämbetsverket vill i stället förorda, att dessa befattningshavare liksom hittills erhålla bidrag till flyttningskostnad efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Bidrag synes härvid böra beräknas allenast för kostnaderna utomlands från och till närmaste svenska hamn. Bidraget bör icke överstiga 75 % av vare sig kostnaderna eller den ersättning, som skulle ha beräknats vid tillämpning av flyttningskungörelsen.

Föredraganden. De av kommittén och under remissbehandlingen anförda skälen för införande av ett engångsbidrag å 500 kronor till första anskaffning av prästdräkt anser jag bärande. Jag biträder därför kommitténs förslag i denna del. Däremot har jag — i likhet med en reservant inom kommittén och vissa remissmyndigheter — icke funnit tillräckliga skäl föreligga för att införa den föreslagna årliga prästdräktersättningen, vilken jag sålunda avstyrker.

Frågan om reglering av prästernas reseersättning har genom såväl omfattande undersökningar redovisade i kommitténs båda belänkanden som vad i remissyttrandena häröver anförts blivit ingående och allsidigt belyst. Härav synes framgå, att det nuvarande systemet med särskilda resanslag åt församlingsprästerna är behäftat med påtagliga brister både av teknisk

art och från rättvisesynpunkt. En övergång till systemet med reseersättning enligt allmänna resereglementet — med vissa jämkningar i besparings-syfte — skulle, såsom kommittén framhållit, vara dels ägnad att aktivisera prästernas pastoralvårdande verksamhet i församlingarnas intresse och dels innebära mera adekvat kompensation åt befattningshavarna för havda re-seutgifter. Då jag trots det föreslagna systemets sålunda obestridliga fördelar likväl icke anser mig kunna i nuvarande läge tillstyrka detsamma, så beror det av tvenne härtill samverkande skäl, vilka i detta sammanhang måste särskilt beaktas. Såsom i vissa remissyttranden framhävts, skulle det föreslagna systemet med ersättning enligt resedagbok medföra administrativa nackdelar för stiftsmyndigheternas vidkommande. För egen del är jag förstående för den av flera stiftsmyndigheter uttalade tveksamheten angående möjligheten att utan personalförstärkning pålägga stifts-expeditionerna en sådan ökning av göromålen, som det nya systemet skulle medföra. I samband härmed må även framhållas, att jag tidigare i annat sammanhang uttalat mig för en översyn av domkapitlens och stiftsnämndernas inre organisation. Jag får vidare erinra om att resereglementet för närvarande är föremål för en allmän översyn av särskilda sakkunniga, 1949 års reseersättningskommitté, vars uppdrag även innefattar granskning av de inom olika förvaltningsområden gällande s. k. besparingsreglementena. Av denna anledning ifrågasätter jag — i likhet med lönenämnden — lämpligheten av att för prästerna nu meddela särskilda besparingsbestämmelser. Med utfärdandet härav synes mig snarare böra anstå i avbidan på statsmakternas ställningstagande till de förslag, som reseersättningskommittén härutinnan kan komma att framlägga. På grund av vad jag här sålunda anfört dels om den förutsatta översynen av stiftsadministrationen, som bl. a. bör taga sikte på en rationalisering av domkapitels- och stiftsnämndsexpeditionernas verksamhet, och dels om den för närvarande pågående översynen av statsförvaltningens reseersättningsbestämmelser, anser jag mig icke kunna förorda, att det av kommittén föreslagna reseersättningssystemet införes i samband med löneregleringen. Denna fråga synes mig i stället böra upptagas till förnyad prövning vid senare tidpunkt. Härvid bör enligt min mening jämväl övervägas möjligheten att lägga reseersättningens gäldande enligt dylikt system på pastoraten. Denna möjlighet torde även vara beroende av huruvida reseersättningskommitténs blivande förslag resultera i förenklade bestämmelser.

Vid detta mitt ställningstagande förordar jag i stället, att det nuvarande systemet med fasta och tillfälliga resanslag för församlingsprästerna tills vidare bibehålles. Bestämmelserna härom äro meddelade i dels lagen den 9 december 1910 (nr 141) om reglering av prästerskapets avlöning, dels lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat, dels lagen den 21 december 1934 (nr 618) med ändrade

bestämmelser för ikraftträdandet av lagen den 21 november 1925 (nr 449) om resanslag åt vissa präster i nyreglerade pastorat, dels reglementet den 15 februari 1935 (nr 17) för prästerskapets avlöning, dels ock cirkuläret den 4 juni 1948 angående förskott åt präst för bestridande av utgifter för resor i tjänsten. Oavsett att de i nyssnämnda författningskomplex innefattade grunderna angående reseersättning även fortsättningsvis skola gälla, böra ifrågavarande författningar av skäl, som sammanhännga med uppläggningsen av den kyrkligt-ekonomiska författningsregleringen för lönerreformens genomförande, likväl jämlikt kommitténs förslag upphävas. De upphävda författningarna synas mig lämpligen böra ersättas med den av kommittén i förevarande moment föreslagna generella bestämmelsen, att angående ersättning vid resa i tjänsteärenden gäller vad därom stadgas i allmänna resereglementet och i särskilda av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter. Med hänsyn till vad jag förut anfört innebär denna bestämmelse, att Kungl. Maj:t har att i enlighet med det däri innefattade bemyndigandet i administrativ ordning reglera reseersättningen åt församlingsprästerna enligt i huvudsak samma grunder, som för närvarande gälla. Såsom kammarkollegiet föreslagit bör dock den nu lagbestämda maximeringen till 500 kronor av de fasta resanslagen, som gällt oförändrad sedan år 1925 -- med hänsyn till penningvärdesförsämringen och för nedbringande av antalet tillfälliga resanslag — vid lönerregleringen bortfalla. Vissa mindre avvikelser i andra hänseenden torde även böra göras. Bland annat synes med hänsyn till övergången till det nya lönesystemet vad i 3 kap. 2 § under punkterna 4 och 5 i reglementet för prästerskapets avlöning stadgats icke fortsättningsvis böra tillämpas. Vid nyssnämnda föreskrifters utfärdande torde även böra övervägas möjligheten att av administrativa skäl decentralisera fastställandet av de tillfälliga resanslagen till domkapitlen. I anslutning härtill må även framhållas, att Kungl. Maj:t i proposition nr 101 till årets riksdag föreslagit, att den nuvarande maximeringen av kyrkofondsanslaget till tillfälliga resanslag skall upphävas.

Reseersättning åt biskopar, kontraktsprostar ävensom pastoratsadjunkter i vissa fall bör såsom hittills utgå enligt resereglementet.

För stifts- och kontraktsadjunkterna förordar jag, att i förenämnda proposition nr 101/1951 föreslaget anslag å 125 000 kronor till reseersättningar får även efter lönerregleringen tills vidare för ändamålet disponeras.

Jag förordar, att prästernas reseersättning regleras i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som jag här angivit. Till frågan om reseersättningens finansiering återkommer jag i annat sammanhang.

Vad prästlönekommittén föreslagit i fråga om tjänstgöringstraktamente anser jag mig böra förordas.

I reglements-förslaget ha bestämmelserna om ersättning för flyttningsskostnad anpassats efter de föreskrifter, som härutinnan gälla för de kom-

munalanställda lärarna. Vissa remissmyndigheter och personalorganisationerna ha föreslagit, att prästerna skola i förevarande hänseende likställas med statstjänstemännen. I likhet med kommittén anser jag för min del övervägande skäl tala för att regleringen av prästernas flyttningkostnadsersättning bör anordnas i enlighet med de bestämmelser, som redan gälla för lärarna vid det statsunderstödda kommunala skolväsendet och kyrkomusikerna. Jag förordar därför kommitténs förslag i denna del.

På av kommittén anförda skäl tillstyrker jag, att en bestämmelse om biträdesersättning åt ärkebiskopen införes i reglementet. Nämnda ersättning bör tills vidare utgå med nuvarande belopp, 7 000 kronor för år.

I proposition nr 101 till årets riksdag angående bl. a. anslag ur kyrkofonden till särskild prästerlig verksamhet utom riket har föreslagits, att utlandskyrkoherdarna skola — med förlängning av nu gällande reglering — under tiden den 1 juli 1951—den 30 juni 1952 erhålla, förutom tills vidare utgående avlöningsförmåner, bl. a. tillfälligt utlandstillägg bestående av grundbelopp och barnbidrag. Nämnda grundbelopp utgöra nu för kyrkoherden i Berlin 2 600 kronor, envar av kyrkoherdarna i Paris, London och Buenos Aires 2 000 kronor samt envar av kyrkoherdarna i Köpenhamn, Helsingfors och Oslo 1 600 kronor. Barnbidrag utgår för närvarande till utlandskyrkoherde, som på grund av försörjningsplikt underhåller barn under 19 år, med 750 kronor för ett och 500 kronor för varje ytterligare barn under 10 års ålder samt med 2.000 kronor för varje barn, som fyllt 10 år, allt för år räknat. I samma proposition har därjämte föreslagits, att ett anslag ur kyrkofonden å 46 600 kronor — mot 36 600 kronor under innevarande budgetår — skall ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för förhöjning av här avsedda grundbelopp under nyssnämnda tid.

I 8 mom. av förevarande paragraf har föreslagits, att utlandstillägg skall utgå till utlandskyrkoherde enligt av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut meddelade bestämmelser. Enligt samma moment skall utlandskyrkoherde därjämte erhålla barntillägg med samma belopp, varmed barnbidrag nu utgår.

Vid prästlönerregleringens ikraftträdande skola självfallet de i förenämnda proposition avsedda löneförmånerna åt utlandskyrkoherdarna upphöra att utgå. Om reglementsförslaget i denna del godtages, vilket jag förordar, ersättas de nuvarande barnbidragen med enligt samma grunder utgående barntillägg. Jag föreslår därjämte, att de i detta moment avsedda utlandstilläggen skola tills vidare utgå med samma belopp som de nuvarande tillfälliga utlandstilläggens grundbelopp. I detta sammanhang anser jag mig även böra förorda, att ett anslag ur kyrkofonden å 46 600 kronor för helt budgetår — eller ett lika stort belopp som föreslagits i nyss berörda proposition — från och med den 1 januari 1952 tills vidare ställes till Kungl. Maj:ts förfogande för provisorisk förhöjning av de i momentet an-

givna utlandstilläggen. Liksom hittills bör denna förhöjning även framgent bestämmas av Kungl. Maj:t efter prövning för varje särskilt fall.

Med anledning av vad statskontoret framhållit, förordar jag, att utlands-kyrkoherde bör såsom hittills kunna medgivas bidrag till flyttningskostnad efter prövning av Kungl. Maj:t i varje fall. I övrigt tillstyrker jag de i 8 mom. föreslagna bestämmelserna.

31 §. Kallortstillägg.

Att kallortstillägg enligt det statliga lönesystemet skulle tillerkännas prästerna vid löneregleringen förutsatte kommittén såsom självklart. Där- emot syntes det kommittén icke kunna ifrågakomma — främst med hän- syn till de i samma eller närbelägna orter stationerade statstjänstemännen och kommunalanställda lärarna — att för prästernas vidkommande tilläm- pa, jämte kallortstillägg, även ett från det gamla lönesystemet i arv taget speciellt prästerligt ödebygdstillägg.

I sitt yttrande över principbetänkandet har *kyrkomötet* understrukt, att ett borttagande av de nu utgående ödebygdstilläggen skulle, trots det före- slagna lönesystemets kallortstillägg, innebära en relativ sänkning av löne- standarden vid de flesta ödemarkstjänsterna. Härigenom skulle rekrytering- en till nämnda tjänster med deras för befattningshavarna besvärliga och pressande tjänstgöringsförhållanden allvarligt äventyras. Efter att ha be- tonat, att rekryteringen av ödemarkstjänsterna hittills främjats genom öde- bygdstilläggen, vilka verksamt bidragit till att unga präster av ekonomiska skäl sökt sådana tjänster, har kyrkomötet vidare framhållit i huvudsak följande.

Givetvis kunde kallortstilläggen bereda viss kompensation, men kyrko- mötet ville framhäva, att dessa tillägg, vilka också utginge vid tjänster i städer och andra icke ödebygdsbetonade orter med betydligt gynnsammare tjänstgöringsförhållanden, icke följde ödebygdstilläggens gradering. Så- lunda kunde det exempelvis hända, att vid tjänst, där ödebygdstillägg nu utginge med 1 200 kronor jämte dyrtids- och kristillägg, tjänsteinnehavaren skulle uppbära kallortstillägg med endast 240 kronor, under det att vid tjänst, där ödebygdstillägg nu helt saknades, tjänstinnehavaren likaledes skulle erhålla 240 kronor i kallortstillägg. Detta visade, att kallortstilläggen såsom kompensation icke fyllde samma uppgift som de nu utgående öde- bygdstilläggen.

Visserligen kunde det sägas, att den av kommittén föreslagna metoden för inplacering av kyrkoherdebefattningarna i tjänsteklass liksom i någon mån även den av kyrkomötet förordade inplaceringen av komministerstjäns- terna i viss utsträckning toge hänsyn till övre Norrlands särskilda förhål- landen. Detta borde verka till förmån för prästrekryteringen i allmänhet i de båda nordligaste stiftet men stärkte icke tillräckligt de egentliga öde- bygdstjänsternas ställning i förhållande till övriga befattningar inom dessa

stift. För kyrkomötet stode det därför klart, att särskild kompensation vore erforderlig vid de prästerliga befattningarna i ödebygden. Vad åter anginge formen för en dylik kompensation, funne kyrkomötet enklast och naturligast vara att i princip bibehålla de redan existerande och efter förhållandena avpassade ödebygdstilläggen. Om dessa utginge efter nuvarande grunder men utan tillägg och med avdrag av beloppen för de blivande kallortstilläggen — som givetvis skulle tillkomma alla präster, vilka enligt reglerna för sådana tillägg åt statstjänstemän vore på grund av sin stationeringsort därtill berättigade — så skulle de sålunda reducerade ödebygdstilläggen för de båda stift, som det här gällde, komma att uppgå till omkring 50 000 kronor. Befunnes emellertid denna väg oframkomlig, syntes det kyrkomötet ligga närmast tillhands att tillerkänna ödebygdspästerna en gynnsammare tjänstårsberäkning. Ett tillägg av t. ex. 50 % av den i verkligheten intjänta tiden torde därvid kunna anses skäligt.

Domkapitlet i Härnösand, som anfört i huvudsak samma synpunkter med avseende å kallortstilläggen som kyrkomötet, har dessutom framhållit, att enligt verkställd utredning ett borttagande av ödebygdstilläggen och införande av kallortstilläggen skulle för de elva ödebygdspästerna i Härnösands stift, om hänsyn toges till endast dessa båda slag av lönetillägg, medföra en årlig löneminskning på högst 1 633 och lägst 644 kronor.

Kammarkollegiet, domkapitlet i Luleå stift och de prästerliga personalorganisationerna ha anslutit sig till vad kyrkomötet yttrat rörande kommittéförslaget i förevarande del.

Statens lönenämnd — liksom även *riksräkenskapsverket* — har ansett sig i huvudsak kunna biträda kommitténs förslag på denna punkt. I anslutning härtill må också framhållas, att lönenämnden i annat sammanhang understrukt, att i och med att samma lönesystem tillämpades å präster och statstjänstemän eventuella särbestämmelser för prästerna kunde få konsekvenser i fråga om jämförliga statliga tjänstemannagrupper. Sådana särbestämmelser borde därför enligt lönenämndens mening såvitt möjligt undvikas.

Prästlönekommittén har i sitt slutbetänkande ingående undersökt ödebygdspästernas relativa lönestandard efter löneregleringen och härom anfört följande.

Det har i vissa remissyttranden gjorts gällande, att de nuvarande ödebygdstilläggens ersättande med kallortstillägg skulle medföra en sänkning av ödebygdspästernas lönestandard i förhållande till övriga prästers i de båda norrlandsstiften. En dylik nedpressning av den relativa lönenivån vid de svårrekryterade ödebygdstjänsterna synes kommittén böra om möjligt undvikas. För att erhålla klarhet i denna fråga har kommittén genom en särskild utredning undersökt, huruvida löneregleringen i verkligheten får det påstådda, för ödebygdspästerna jämförelsevis oförmånliga utfallet. Kommittén har härvid till en början låtit beräkna avlöningen vid varje kyrkoherde- och komministerstjänst i Härnösands och Luleå stift dels enligt

gällande bestämmelser¹, dels ock efter löneregleringen². De nuvarande och blivande spännvidderna mellan den högsta och lägsta av kyrkoherdelönerna och av komministerslönerna ha härefter uträknats. Envar av de härvid framkomna spännvidderna har sedan jämnt delats i fem löneskikt. Spännvidderna och löneskikten framgå av följande sammanställning.

Enligt gällande bestämmelser.

Befattningshavare	Spännvidd	L ö n e s k i k t				
		1	2	3	4	5
Kyrkoherdar	5 498 kr. {	12 328—	13 428—	14 528—	15 628—	16 728—
		13 427	14 527	15 627	16 727	17 826
Komministrar	4 342 kr. {	10 133—	11 003—	11 871—	12 739—	13 607—
		11 002	11 870	12 738	13 606	14 475

Enligt löneregleringen.

Befattningshavare	Spännvidd	L ö n e s k i k t				
		1	2	3	4	5
Kyrkoherdar	5 790 kr. {	14 352—	15 510—	16 668—	17 826—	18 984—
		15 509	16 667	17 825	18 983	20 142
Komministrar	3 672 kr. {	12 972—	13 704—	14 439—	15 174—	15 909—
		13 703	14 438	15 173	15 908	16 644

Alltefter den uträknade avlöningen vid vederbörande tjänst ha sedan samtliga ordinarie församlingspräster — uppdelade på innehavare av dels ödebygdstjänster³, dels ock icke ödebygdstjänster — inplacerats i det för varje kyrkoherde eller komminister tillämpliga löneskiktet. Resultatet av denna differentiering redovisas i efterföljande tablå 1.

I tablåen har angivits, huru många av samtliga tjänster i ett visst löneskikt, som äro ödebygdstjänster och icke-ödebygdstjänster. Huruvida löneregleringen medför en relativ förbättring eller försämring framgår vid en jämförelse mellan procentalen i kol. a och b. Vid en dylik jämförelse kan fastställas, att löneregleringen icke medför någon försämring av ödebygdspjästernas relativa lönestandard utan tvärtom en mindre förbättring. Efter löneregleringen komma sålunda samtliga tjänster i högsta löneskiktet att vara ödebygdstjänster, medan före löneregleringen dylika tjänster allenast

¹ I den nuvarande avlöningen ha inräknats: grundavlöning, provisorisk tilläggs-lön, ödebygdstillägg, nådärstillägg, dyrtidstillägg, kristillägg, provisoriskt lönetillägg, uppvärmsningsbidrag och förmån av hyresfri bostad med samma belopp som bostadsavdraget enligt prästlönekommitténs förslag; härefter har familjepensionsavdraget frånräknats.

² Avlöningen har härvid beräknats efter lönen i respektive tjänsts tredje löneklass, då enligt den senast tillgängliga officiella lönestatistiken denna löneklass är den i praktiken genomsnittliga. Kostnadsberäkningarna i prästlönepropositionen verkställdes också under antagandet, att prästerna i genomsnitt vore placerade i tredje löneklassen. Språktillägg ingå efter de i slutbetänkandet föreslagna grunderna.

³ Med ödebygdstjänster avses här sådana tjänster, vid vilka ödebygdstillägg f. n. utgå.

utgöra 85 procent av tjänsterna i samma löneskikt. Vidare utgöra i näst högsta löneskiktet ödebygdstjänsterna före löneregleringen 44 procent men efter densamma 57 procent av tjänsterna i detta löneskikt.

Den verkställda utredningen utvisar därjämte, att den genomsnittliga löneökningen genom löneregleringen blir, om man utgår från en medelplacering i tredje löneklassen, för ödebygdspräst 2 128 kronor och för icke-ödebygdspräst 1 926 kronor för år.

Framhållas må även, att de vid löneregleringen tillämpliga grunderna för inplacering av kyrkoherdar och komministrar i lönegrader verka synnerligen förmånligt för ödebygdsprästerna i jämförelse med rikets ordinarie församlingspräster i övrigt. Av ödebygdskyrkoherdarna komma nämligen 46 (14) procent att tillhöra Ca 33, 50 (17) procent Ca 31, 4 (55) procent Ca 29 och icke någon (14) Ca 27 samt av ödebygdskomministrarna 74 (13) procent Ca 28, 24 (21) procent Ca 27, 2 (39) procent Ca 26 och icke någon (27) Ca 25. (De inom parentes angivna procenttalen avse rikets kyrkoherdar respektive komministrar i övrigt.)

Med hänsyn till bl. a. här anförda förhållanden kan kommittén för sin del icke förorda, att de speciellt prästerliga ödebygdstilläggen bibehållas i någon form.

Det av kyrkomötet framförda alternativa förslaget att medgiva förmånligare tjänstårsberäkning för ödebygdsprästerna synes kommittén närmast vara av beskaffenhet att — om det anses böra till prövning upptagas — böra övervägas vid den pågående översynen av prästvalslagstiftningen.

De för civilstatstjänstemännen gällande föreskrifterna om kallortstillägg äro meddelade i 14 § Saar, 21 § tillägsbestämmelserna till samma reglemente och kungörelsen den 30 juni 1948 (nr 533) med vissa bestämmelser om kallortstillägg. Sistnämnda författning bör göras tillämplig även för prästerna.

Tablå 1. Löneavvägningen vid kyrkoherde- och komministerstjänsterna i Härnösands och Luleå stift.

Löneskikt (5 för vardera kyrkoherdar och komministrar)	Härnösands stift				Luleå stift				Båda stift			
	Ödebygds-tjänster		Övriga tjänster		Ödebygds-tjänster		Övriga tjänster		Ödebygds-tjänster		Övriga tjänster	
	Enligt gäll. best.	Enligt löne-regl.	Enligt gäll. best.	Enligt löne-regl.	Enligt gäll. best.	Enligt löne-regl.	Enligt gäll. best.	Enligt löne-regl.	Enligt gäll. best.	Enligt löne-regl.	Enligt gäll. best.	Enligt löne-regl.
	Procenttal		Procenttal		Procenttal		Procenttal		Procenttal		Procenttal	
a	b	c	d	a	b	c	d	a	b	c	d	
Lägsta . . .	0	0	100	100	0	0	100	100	0	0	100	100
Näst lägsta .	0	0	100	100	0	5	100	95	0	1	100	99
Mellersta . .	12	6	88	94	9	13	91	87	10	9	90	91
Näst högsta	20	28	80	72	56	66	44	34	44	57	56	43
Högsta . . .	100	100	0	0	90	100	10	0	85	100	15	0

Yttranden. Domkapitlet i Härnösands stift, domkapitlet och stiftsnämnden i Luleå stift samt de prästerliga personalorganisationerna ha i avgivna yttranden över slutbetänkandet under åberopande av särskilda utredningar gjort gällande, att löneregleringen skulle medföra en sänkning av vissa ödebygdspjästernas löneställning i förhållande till andra ödebygdspjästernas och till icke-ödebygdspjästernas i dels samma pastorat, dels samma stift och dels annat stift. I dessa utredningar — utom den av domkapitlet i Härnösands stift förebragta — har dock bortsetts från olikheterna i dyrortsplacering och i bostadsavdrag samt från de föreslagna språktilläggen¹. Med stöd av de verkställda utredningarna ha de nämnda myndigheterna och personalorganisationerna föreslagit, att ett speciellt lönetillägg skall även efter löneregleringen utgå vid de nuvarande ödebygdstjänsterna för rekryterings säkerställande till dessa befattningar. Det här avsedda lönetillägget bör enligt dessa remissinstanser för varje ifrågakommande tjänst bestämmas till ett belopp motsvarande det nuvarande ödebygdstillägget minskat med det blivande kallortstillägget jämte dyrtidskompensation å nämnda belopp.

Domkapitlet och stiftsnämnden i Luleå stift ha i anledning av kommittéförslaget i denna del därjämte uttalat följande.

Den undersökning, som refereras i betänkandet, är enligt domkapitlets mening alltför generell och visar ej hur saken ställer sig i de enskilda fallen. En präst, som står tvekande inför valet, huruvida han skall söka en ödebygdstjänst eller ej, lockas säkert icke att söka därför att den genomsnittliga löneökningen genom löneregleringen blivit för en ödebygdspjäst 2 128 kronor och för en icke-ödebygdspjäst 1 926 kronor för år räknat. Domkapitlet vill också framhålla, att resultatet av undersökningen säkert blivit ett helt annat, om i densamma ingått kyrkoadjunktstjänsterna och språktillägget, som avses utgå för särskilda kvalifikationer och prestationer, vilka fordras av prästerna i finnbygden, ej medräknats. Tyvärr har tiden icke medgivit för domkapitlet att på så sätt utvidga undersökningen. Om man emellertid skall få en rättvisande jämförelse, är det nödvändigt, att man håller sig till tjänster med i huvudsak samma grundlön och tillåter sig domkapitlet rörande resultatet av sådana jämförelser hänvisa till den vid domkapitlets utlåtande fogade utredningen. Domkapitlet får alltså bestämt vidhålla sitt tidigare förslag om dessa tillägg.

Skulle emellertid icke detta vinna beaktande, anser domkapitlet nödvändigt, att kompensation beredes ödebygdspjästerna i enlighet med 1948 års kyrkomötes förslag på så sätt att för tjänstgöring i ödebygd tillämpas en förmånligare tjänstårsberäkning än eljest. En sådan förmån synes dock böra förbindas med villkor, att ödebygdstjänstgöringen varit av viss längd. Huru lång densamma bör vara, är emellertid domkapitlet för närvarande ej berett att taga ställning till. Därest ödebygdstilläggen nu helt borttagas, vill domkapitlet förorda, att det uppdrages åt de för översyn av prästvalslagstiftningen särskilt tillkallade sakkunniga att upptaga härovan berörda spörsmål till behandling.

¹ Med ödebygdspjäster avses här sådana tjänster, vid vilka ödebygdstillägg f. n. utgå.

Kammarkollegiet, som i sitt utlåtande över principbetänkandet uttalat vissa betänkligheter mot ödebygdstilläggens utbytande mot de i regel lägre kallortstilläggen, har i yttrandet över slutbetänkandet framhållit att, då högre språktillägg nu föreslagits och språktilläggen i regel torde komma att utgå till de präster, vilka för närvarande uppbära ödebygdstillägg, kompensation för de bortfallna ödebygdstilläggen härigenom torde beredas prästerna. På grund härav har kollegiet icke haft något att erinra mot kommitténs förslag på denna punkt.

Föredraganden. Av skäl som statens lönenämnd framhållit synes det icke böra ifrågakomma att efter prästernas inordnande under det statliga lönesystemet bibehålla det hittillsvarande prästerliga ödebygdstillägget i en eller annan form. En sådan åtgärd skulle otvivelaktigt få konsekvenser i fråga om jämförliga tjänstemannagrupper. Av den av prästlönekommittén förebragta utredningen angående lönereglernas verkningar med avseende å de s. k. ödebygdstjänsterna i rikets båda nordligaste stift torde f. ö. kunna utläsas, att lönereglernas verkningar bli gynnsammare för ödebygdspästerna än för rikets övriga ordinarie församlingspräster, även om ödebygdstilläggen slopas. Detta synes gälla även efter den jämkning av grunderna för kyrkoherdarnas inplacering i lönegrad, som jag i ett tidigare sammanhang förordat.

Under remissbehandlingen har med hänvisning till en särskild undersökning anmärkts, att ödebygdstilläggens borttagande vid lönereglerna skulle medföra en försämring av den relativa löneställningen för vissa ödebygdspäster. Den återopade undersökningen kan dock icke anses såsom i detta sammanhang relevant, då den — beträffande Luleå stift — icke bygger på de totala löneförmånerna och därjämte är behäftad med vissa tekniska brister. I några enstaka fall torde likväl en dylik relativ försämring inträda. Med den genomgripande omläggning av prästlöneväsendet, som lönerenormen innebär, kunna emellertid sådana verkningar icke undvikas.

Med hänsyn till vad jag här framhållit avstyrker jag i likhet med kommittén ödebygdstillägg för prästerna. Enligt vad jag inhämtat kommer frågan om en förmånligare tjänstårsberäkning för ödebygdspästerna att av särskild anledning upptagas till övervägande vid den pågående översynen av prästvalsagstiftningen.

32 §. *Språktillägg.*

Ett särskilt språktillägg å 150 kronor för år föreslogs i principbetänkandet skola utgå till prästerna i Norrbottens och Lappmarkens finsk- eller lapsktalande församlingar. Vid det föreslagna lönetilläggets avvägning ansåg sig kommittén böra taga hänsyn till att det vissa folk- och småskol-

lärare inom rikets nordligaste gränssorter f. n. tillkommande språktillägget utginge med nyssnämnda belopp.

I sitt yttrande över principbetänkandet har *kyrkomötet* uttalat, att det föreslagna språktillägget borde väsentligt höjas, därest detta speciella lönetillägg över huvud skulle utgöra en faktor ägnad att stimulera rekryteringen till de arbetstyngda prästbeställningarna i övre Norrlands två- och trespråkiga bygder. Särskilda utskottet har i sitt — på ifrågavarande punkt av kyrkomötet godtagna — utlåtande anfört bl. a. följande.

Kommitténs jämförelse mellan ett prästerna tillkommande språktillägg och det tillägg, som på grund av pedagogiska svårigheter utginge till vissa av finnbygdens lärare, funne utskottet näppeligen hållbar. Prästerna måste i motsats till lärarna behärska och använda finska — i färre fall lapska — språket. Detta innebure i och för sig en hård arbetsbelastning och betydde i en mängd fall en faktisk tjänstedubbling, eftersom vid gudstjänsterna, både i kyrkan och särskilt i byarna, prästerna mycket ofta måste predika på såväl finska eller lapska som svenska. Utskottet ansåge sig därför i anslutning till en i ämnet väckt motion böra förorda en väsentlig höjning av de föreslagna språktilläggen, men funne skäl tala för att de utginge med ett enhetligt belopp av 900 kronor för år och icke — såsom i motionen föreslagits — differentierade i tre olika belopp.

Domkapitlet i Luleå har funnit en betydande höjning av språktilläggen erforderlig, om dessa tillägg skulle fylla sitt ändamål. I anslutning härtill framhåller domkapitlet i huvudsak följande.

Man finge ej heller glömma bort, att prästerna ofta hade betydande kostnader för inlärandet av språket. Många gånger hände det, att de vistades en tid i Finland för att riktigt lära sig finska. Med hänsyn till att begagnandet av det främmande språket vid de olika tjänsterna vore betydligt skiftande, kunde det ifrågasättas, huruvida icke tilläggen borde differentieras. För sådant fall ville domkapitlet föreslå, att de finge utgå med 800, 1 000 och 1 200 kronor efter domkapitlets bedömande. Ansågs differentiering ej böra ifrågakomma, borde tillägget utgå med lägst 1 000 kronor.

Av de prästerliga personalorganisationerna har *allmänna svenska prästföreningen* tillstyrkt kyrkomötets yrkande och *Sveriges yngre prästers förbund* domkapitlets i Luleå förslag på ifrågavarande punkt; förbundet har därjämte ansett, att vid bruk av två främmande språk (finska och lapska) borde för det andra främmande språket ett ytterligare, reducerat språktillägg kunna utgå.

Statens lönenämnd har uttalat, att i de fall då präst måste kunna förätta gudstjänst och utföra andra prästerliga bestyr med begagnande av finska eller lapska språken, kraven på hans färdighet i språket i fråga finge anses så stora, att det vore befogat med ett språktillägg, som utginge med större belopp än motsvarande löneförmån för lärarna i finnbygdens skoldistrikt. Lönenämnden förordade därför för sin del, att språktillägget till prästerna fastställdes till 600 kronor.

Kammarkollegiet har framhållit, att vad kyrkomötet anfört i denna fråga syntes motivera en höjning av det föreslagna språktillägget för vissa präster i Luleå stift.

Riksräkenskapsverket, som ifrågasatt, huruvida språktillägg å 150 kronor för år kunde ha någon nämnvärd betydelse för rekryteringen av präster till de flerspråkiga församlingarna, har förordat, att nämnda lönetillägg, därest de ansåges erforderliga, måtte bestämmas till högre belopp än kommittén föreslagit.

Prästlönekommittén har i slutbetänkandet upptagit frågan om prästernas språktillägg till förnyad behandling och därvid förordat en differentiering av språktilläggen i tre belopp, nämligen 200, 400 och 600 kronor för år. Såsom skäl för sitt ändrade ställningstagande anför kommittén i huvudsak följande.

Vid avgivandet av sitt principbetänkande var kommittén underkunnig om, att de för tillskapandet av ett prästerligt språktillägg i betänkandet anförda skälen finge anses vara av en helt annan beskaffenhet och styrka än de, som åberopas för finnbygdslärares likabemänta lönetillägg. Att en begränsning av språktillägget för finn- och lapprästerna till samma belopp som lärarlönetillägget i viss mån innebure en underkompensation av de merprestationer, som den åsyftade löneförmånen avsåg att gottgöra, därom var kommittén även medveten. Med hänsyn härtill och till önskemålet att säkerställa rekryteringen till ödebygdstjänsterna i det nordligaste stiftet vill kommittén icke motsätta sig en höjning — såsom bland annat statens lönenämnd förordat — av de föreslagna prästerliga språktilläggen.

I fråga om lämpligheten av en differentiering av språktillägget må framhållas, att å ena sidan tilläggets natur av ersättning för kostnad och tids-spillan för språkkunskapernas förvärvande och bibehållande talar för ett enhetligt tillägg, varför även lönetekniska synpunkter kunna anföras. Å andra sidan lærer man näppeligen kunna bortse från att finska eller lapska språken i praktiken måste begagnas av ifrågavarande präster i mycket olika omfattning under ämbetsutövningen alltefter församlingarnas struktur i språkligt hänseende. Då förrättnings hållande på något av dessa språk givetvis kräver en betydligt större insats i fråga om förberedelse än eljest, anser kommittén, att vid en höjning av språktilläggens belopp skäl föreligga för en differentiering av språktillägget efter den mycket skiftande frekvensen av sådana förrättningar. Härtill kommer, att vissa församlingspräster äro hänvisade till att i sin tjänstutövning använda både finska och lapska språken. På grund härav och av vad kommittén nyss framhållit med avseende å språktilläggets avvägning anser sig kommittén böra föreslå, att språktillägget differentieras i tre belopp, vilka skäligen böra bestämmas till 200, 400 och 600 kronor för år. Det hör ankomma på Kungl. Maj:t att, efter förslag av vederbörande domkapitel, bestämma de olika språktilläggsbeloppens tillämpning vid ifrågavarande tjänster. Med en sådan avvägning av språktillägget torde denna löneförmån kunna i någon mån bidra till att lätta de nuvarande rekryteringssvårigheterna vid ifrågavarande tjänster.

Enligt verkställd beräkning kommer den av kommittén föreslagna höjningen av språktilläggens belopp att föranleda en utgiftsökning med allena näst omkring 4 000 kronor.

I två till slutbetänkandet fogade reservationer ha dels ledamöterna *her- rar Berger och Helander* föreslagit, att språktillägget åt prästerna skall differentieras i tre årliga belopp å 400, 600 och 800 kronor, dels ock ledamoten *herr Mårtensson* föreslagit, att det prästerliga språktillägget skall bestämmas till samma belopp, vartill motsvarande lönetillägg för vissa folkskollärare fastställts. Enligt *herr Mårtenssons* mening är det icke lämpligt att fastställa ett högre språktillägg för prästerna än det för närvarande till vissa lärare utgående, förrän frågan om en rättvis avvägning av språktilläggen mellan de olika tjänstgrupperna blivit helt klarlagd.

Yttranden. *Statskontoret* har biträtt den av *herr Mårtensson* avgivna reservationen angående avvägningen av språktilläggens belopp.

Statens lönenämnd har ifrågasatt, om tillräckliga skäl föreligga för en differentiering av språktillägget på tre olika belopp. Mot beloppens storlek har lönenämnden i och för sig icke funnit anledning till erinran.

Domkapitlet och stiftsnämnden i Luleå stift ha funnit de av kommittén föreslagna beloppen alltför låga och därvid anfört bl. a. följande.

Domkapitlet har tidigare utförligt redogjort för de svårigheter, som äro förknippade med rekryteringen av ifrågavarande tvåspråkiga tjänster och de besvärligheter innehavarna av dessa tjänster måste underkasta sig. Domkapitlet är förvissat om att underlättandet av rekryteringen till dessa tjänster, vilket får anses vara tilläggens huvudsakliga uppgift, ej märkbart kan främjas med så låg kompensation, som kommittén föreslagit, och vidhåller alltjämt sitt tidigare förslag, att tilläggen bestämmas till 800, 1 000 och 1 200 kronor. Enligt av domkapitlet åt kommittén gjord preliminär uppdelning av tjänsterna på de olika grupperna skulle i lägsta gruppen komma 12, i mellersta gruppen 11 och i högsta gruppen 10. Den sammanlagda kostnaden för språktilläggen enligt domkapitlets förslag skulle bliva 32 600 kronor. Denna kostnad synes icke alltför avskräckande. Det gäller dock till stor del en gränsbygd, där det måste anses vara av stor nationell betydelse att rekryteringen av präster ej försummas. Därest domkapitlets förslag likväl skulle anses för högt, synes anledning icke föreligga att gå under vad statens lönenämnd föreslagit. Håller man sig till detta förslag, bör vid en differentiering av tilläggen desamma ej bestämmas lägre än till 400, 600 och 800 kronor. Kostnaderna skulle då bliva 19 400 kronor.

De prästerliga personalorganisationerna ha föreslagit, att språktilläggen skola bestämmas till 800, 1 000 och 1 200 kronor för år.

Föredraganden. Uppenbart är att hållande av kyrkliga förrättningar på finska och lapska språken förutsätter en ingående kunskap i dessa språk. Ett förhållandevis omfattande ordförråd och en god insikt i övrigt i dessa språk torde sålunda vara nödvändiga förutsättningar för att prästen på ett värdigt sätt skall kunna utföra dylika förrättningar. Av dessa präster

fordras otvivelaktigt betydligt större språkkunskaper än av de finnbygds-lärare, som för närvarande åtnjuta ett särskilt språktillägg. Dessa lärare ha icke att undervisa i finska språket utan endast att använda detsamma såsom pedagogiskt hjälpmedel. Med hänsyn till de speciella förhållanden, som föreligga för de präster som avses skola erhålla språktillägg, vill jag icke motsätta mig, att dessa tillägg under det nu förordade löneläget utgå med de av kommittén föreslagna beloppen. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare bestämmelser i ämnet.

33 §. Prostarvoden.

I fråga om arvoden åt kontraktsprostarna föreslog kommittén i principbetänkandet, att dessa befattningsarvoden skulle — med frångående av de för närvarande tillämpade grunderna — utgå efter antalet ordinarie präster och kyrkoadjunkter i kontraktet, kontraktister, samt differentieras i tre olika årsbelopp. Prostarvudet, vilket icke borde vara automatiskt dyrtidsreglerat och ej heller pensionsgrundande, skulle i kontrakt med färre än 15 kontraktister utgöra 1 200 kronor, i kontrakt med 15—25 kontraktister 1 500 kronor och i kontrakt med flera än 25 kontraktister 1 800 kronor. Med hänsyn till att ojämnheten i den nuvarande kontraktsindelingen påkallade en översyn av denna, ansåg kommittén, att den föreslagna arvodesregleringen endast borde ha provisorisk karaktär.

I sina över kommitténs principbetänkande avgivna utlåtanden voro *kammarkollegiet*, *statskontoret*, *riksräkenskapsverket* och *statens lönenämnd* kritiskt inställda mot kommitténs förslag om prostarvodena.

Kammarkollegiet har härvid bl. a. erinrat, hurusom på grund av 1932 års omläggning av boställsförvaltningen och systemet för prästlönernas finansiering, kontraktsprostarnas åligganden med avseende å syner och ekonomiska besiktningar å prästlöneboställen och prästgårdar samt arrendeuppskattningar å löneboställen ävensom granskningen av avräkningarna mellan pastoraten och kyrkofonden bortfallit. Genom avvecklingen av klockarboställena bortföle även kontraktsprostens skyldighet att närvara såsom konsistorieombud vid syner och ekonomiska besiktningar å dylika boställen. Även i vissa andra avseenden skulle kontraktsprostarnas arbetsbörda eventuellt kunna minskas. Kollegiet hade sålunda i annat sammanhang ifrågasatt nödvändigheten av att kontraktsprosten fungerade som mellaninstans vid kollektredovisningen. Utvecklingen inom det kyrkliga livet hade visserligen föranlett stiftsledningarna att pålägga kontraktsprostarna nya uppgifter, men detta torde i och för sig knappast motivera den föreslagna stora höjningen av prostarvodena, vilka även jämförda med de befattningsarvoden, som utginge till vissa statstjänstemän enligt bilaga D till kungörelsen med tilläggsbestämmelser till statens allmänna avlöningsreglemente (1948:564), föreföllo alltför höga. På grund av det anförda avstyrkte kollegiet kommitténs förslag till arvodesreglering för kontraktsprostarna. En mera genomgripande förändring av de nuvarande bestämmelserna om kontraktsprostarnas arvoden och reseersättning borde före-

gåås av en översyn och reglering icke bara av kontraktsindelningen utan även av hela kontraktsprostinstitutionen.

Statskontoret har framhållit, att då kyrkolagens stadganden om kontraktsprostarna numera vore mycket föråldrade, någon tidsenlig reglering av prostarnas ämbetsåligganden allenast funnes i de inom vissa stift av domkapitlet utfärdade prostinstruktionerna. En närmare granskning av kvarstående ämbetsåligganden syntes giva vid handen, att ämbetets betydelse numera så starkt nedgått, att tillräckliga skäl knappast funnes för dess bibehållande, i vart fall i dess nuvarande form.

Statskontoret ville i detta sammanhang erinra om vad kyrkolagsutskottet i betänkande nr 21 vid 1934 års kyrkomöte anfört angående kontraktsprostarnas arbetsuppgifter. Utskottets härvid gjorda uttalande syntes vitsorda, att de arbetsuppgifter, som numera åvilade kontraktsprostarna, näppeligen vore av så maktpåliggande beskaffenhet, att särskild ersättning härför kunde anses motiverad. På grund härav föreslog statskontoret, att Kungl. Maj:t, innan prostarvodena slutligt reglerades, föranstaltade om icke blott en översyn av kontraktsindelningen i riket utan även en utredning om prostämbe- tets bibehållande överhuvud. Där- est prostämbe- tet skulle anses böra bibehållas, borde en stadga för rikets kontraktsprostar utfärdas, vilken lämnade klart besked om de ämbetsålig- ganden, som åvilade prostar- na. I avvaktan på resultatet av den förordade utredningen borde prostarvodet bestämmas till ett för alla prostar lika be- lopp å förslagsvis 500 kronor om året.

Statens lönenämnd har funnit det tveksamt, om en sådant höjning av prostarvodena, som kommitténs förslag i flertalet fall innebure, vore moti- verad, och har därför ifrågasatt, huruvida icke arvodena — i avbidan på en översyn av kontraktsindelningen i riket — kunde fastställas till förslags- vis 900, 1 200 respektive 1 500 kronor. I varje fall syntes anledning icke föreligga att höja prostarvodena i de minsta kontrakten till 1 200 kronor. I detta sammanhang har lönenämnden även ifrågasatt lämpligheten av att taga antalet kontraktister till utgångspunkt för beräklandet av prostarvo- denas storlek. Kontraktets areal och antalet pastorat inom kontraktet före- fölle nämligen lönenämnden ha direkt inverkan på kontraktsprostens ar- betsuppgifter.

Riksräkenskapsverket har förslagit, att prostarvodena måtte avvägas i närmare anslutning till nu utgående belopp.

Kyrkomötet samt domkapitlen och stiftsnämnderna i samtliga stift även- som de prästerliga personalorganisationerna ha tillstyrkt kommittéförsla- get på denna punkt. *Domkapitlet i Lunds stift* har beträffande prostarvo- dena framhållit bl. a. följande.

Även inom den kyrkliga förvaltningen borde allt göras för genomföran- det av en önskad decentralisering. Åtskilliga förvaltningsangelägenheter, som nu ankomme på domkapitlet, kunde med förtroende överlämnas till prostarna för avgörande. I annat sammanhang hade domkapitlet sålunda hos Kungl. Maj:t framställt förslag om ökade befogenheter för prostarna vid tillsättning av ordinarie prästerliga tjänster samt vid kollektredovis- ningen. Enligt domkapitlets mening torde kontraktsprostarna även böra erhålla i uppdrag att var och en för sitt kontrakt uppgöra förslag till se- mesterlista för inom kontraktet tjänstgörande präster, för kortare tids-

period bevilja ledighet från prästerlig tjänst, inkomma med förslag å lämpliga personer som assistenter m. m. Allt detta gjorde, att prostämberet högst avsevärt komme att öka i betydelse för den kyrkliga förvaltningen. Självfallet borde prostarvodena bestämmas med hänsyn härtill.

Prästlönekommittén, som i slutbetänkandet ytterligare övertägt frågan om prostarvodenas avvägning, har föreslagit en jämkning neråt av de av kommittén ursprungligen förordade beloppen med 300 kronor eller till 900, 1 200 och 1 500 kronor för år. I samband härmed har kommittén anfört i huvudsak följande.

En av kommittén verkställd undersökning har givit vid handen, att i tio av rikets stift prostinstruktioner — i stort sett likalydande — finnas av vederbörande biskop eller domkapitel fastställda (varav den för ärkestiftets kontraktsprostar gällande återgivits å bilaga 3 till betänkande I). I övriga tre stift ankomma enligt stadgad praxis på prostarna i huvudsak samma göromål, som upptagits i nämnda instruktioner. Enligt kommitténs mening torde därför kontraktsprostbestyren i praktiken vara tillräckligt fixerade för att utgöra grundval för en provisorisk reglering av arvodena. Samtidigt anser kommittén emellertid vägande skäl tala för att den i vissa remissyttranden förutsatta utredningen angående kontraktsprostinstitutionens framtida utformning upptages i samband med den av kommittén förordade revisionen av kontraktsindelningen.

Som en väsentlig del av de nuvarande prostarvodena äro avsedda att utgöra ersättning för resekostnader vid prostuppdragets fullgörande och då reseersättning efter prästlönerreformens genomförande föreslås skola utgå till kontraktsprosten enligt allmänna resereglementet, kunna självfallet de gällande bestämmelserna för arvodenas utmätande icke längre tillämpas. Då vid principbetänkandets remissbehandling enligt kommitténs mening icke framförts några egentliga förslag till lämpligare grunder för arvodesbeloppens bestämmande än de av kommittén förut förordade, finner sig kommittén böra vidhålla sitt härutinnan avgivna förslag.

I fråga om själva avvägningen av prostarvodena, vilka i lönetekniskt hänseende hänföras till de s. k. befattningsarvodena, får kommittén framhålla, att deras relativa nivå i förhållande till övriga befattningsarvoden synes böra prövas vid den i proposition 1948:225 av föredragande statsrådet förordade allmänna översynen av hithörande slag av lönetillägg. Med hänsyn härtill anser sig kommittén lämpligen böra ansluta sig till den av statens lönenämnd föreslagna nedskärningen av prostarvodenas belopp till 900, 1 200 och 1 500 kronor om året. Den härav uppkommande kostnadsminskningen belöper sig till cirka 55 000 kronor.

I en till slutbetänkandet fogad reservation har ledamoten *herr Helander* uttalat, att enligt hans mening anledning saknats för kommittén att på denna punkt frågå i principbetänkandet avgivna förslag.

Yttranden. *Kammarkollegiet* har förordat, att prostarvodena skola differentieras på fyra arvodesklasser med ett lägsta arvodesbelopp å 600 kronor för år. Såsom skäl härför har kollegiet framhållit följande.

Enligt kommitténs förslag skulle lägsta kontraktsprostarvodet vara 900

kronor att utgå i kontrakt, där antalet församlingspräster (kyrkoherdar, komministrar och kyrkoadjunker) utgör högst 14. Då lägsta arvodet för närvarande håller sig vid omkring 600 kronor, innebär kommitténs förslag en höjning av det lägsta arvodet med omkring 50 procent. Med hänsyn till den betydande lättnad i kontraktsprostarnas arbetsbörda, som ägt rum, sedan grunderna för de nuvarande arvoden bestämdes, samt därtill att kontraktsprostarna i stor utsträckning jämväl beretts ersättning för tjänsteresor, förefaller det kollegiet, som om det föreslagna lägsta arvodet vore för högt tilltaget. Kollegiet anser fördenskull skäligt, att lägsta arvodet sättes till 600 kronor att utgå i kontrakt med förslagsvis högst 10 församlingspräster. Dylika kontrakt finnas till ett antal av 49 (= 27 procent av samtliga kontrakt).

Kollegiet föreslår sålunda fyra arvodesklasser mot kommitténs tre enligt följande indelning:

Kontrakt med högst 10 präster	kronor	600:—
» » 11—15 »	»	900:—
» » 16—25 »	»	1 200:—
» » minst 26 »	»	1 500:—

Statskontoret har icke ansett sig böra frångå den ståndpunkt beträffande prostarvoden, som ämbetsverket intagit i sitt över principbetänkandet avgivna yttrande.

Statens lönenämnd har icke funnit anledning till erinran mot den av kommittén föreslagna storleken av prostarvoden. Lönenämnden har emellertid vidhållit, att lämpligheten av att taga antalet kontraktister till utgångspunkt för beräkandet av prostarvodenas storlek kunde ifrågasättas.

Domkapitlen i Växjö och Visby stift ha föreslagit, att prostarvoden skola bestämmas till de i principbetänkandet angivna, av kyrkomötet tillstyrkta beloppen.

Föredraganden. I likhet med kommittén anser jag kontraktsprostarnas arbetsuppgifter — trots avsaknaden av egentliga författningsbestämmelser härom — vara i domkapitlens prostinstruktioner eller eljest i praxis tillräckligt bestämda för att utgöra underlag för en provisorisk arvodesreglering. Kontraktsprostinstitutionens framtida utformning synes mig lämpligen böra prövas i samband med den översyn av kontraktindelningen, som bör komma till stånd i anslutning till pastoratsregleringen. Därvid bör även slutlig ställning kunna tagas till arvodesfrågan.

För den differentiering av de provisoriska arvoden, som synes påkallad, föreligger enligt min mening för närvarande ingen lämpligare grund än den av kommittén föreslagna. Såsom kammarkollegiet anmärkt, måste arvodet i den lägsta arvodesgruppen i förhållande till de arvoden, som nu utgå i de minsta kontrakten, anses för högt. Även arvoden i de övriga arvodesgrupperna förefalla mig alltför förmånliga i jämförelse med de enligt Saar utgående befattningsarvoden. Vid den förevarande arvodesätt-

ningen synes mig även böra beaktas, att kontraktsprost, som i anledning av sitt uppdrag anlitar ämbetsbiträde eller vikarie i sin församlingstjänst, enligt gällande bestämmelser har att själv delvis bestrida kostnaderna här för. Efter löneregleringen komma dessa kostnader att gäldas av det allmänna. Med hänsyn till vad jag här anfört får jag förorda, att arvodet i de av kommittén förslagna tre arvodesgrupperna bestämmas till 600, 900 och 1 200 kronor för år.

34 §. Tjänstebostad m. m.

Prästlönekommittén har i specialmotiveringen till denna paragraf framhållit, att de i förevarande paragraf föreslagna bestämmelserna utgöra en — med iakttagande av vad kommittén i principbetänkandet förordat — verkställd sammanställning av gällande stadganden angående tjänstebostad i biskopsavlöningsförordningen, cirkuläret angående biskopsgårds förvaltning, prästlönerregleringslagen, ecklesiastik boställsordning och statens allmänna avlöningsreglemente. Härutöver har kommittén anfört bl. a. följande.

I fråga om bestämmelserna i 1 mom. tredje stycket angående fri bostadstelefon må framhållas, att föreskrifter härom för närvarande finnas bl. a. i 12:e punkten biskopsavlöningsförordningen. Som skäl för dessa bestämmelser medtagande i Pr, ehuru föreskrifter om fria bostadstelefoner för vissa civilstatstjänstemän icke finnas intagna i statens allmänna avlöningsreglemente, åberopas synpunkter liknande dem, som anförts i specialmotiveringen till 30 § 7 mom.

Kommittén har i 3 mom. andra stycket föreslagit fri tjänstebostad för kyrkoherdarna i de svenska utlandsförsamlingarna. Som i specialmotiveringen vid 30 § 8 mom. antytts, har kommittén vid sitt ställningstagande till utlandstilläggens storlek, vilkas grundbelopp föreslås icke skola ändras vid löneregleringen, beaktat utlandspastorernas förmån av fri bostad. Med hänsyn till grunderna för finansieringen av utlandskyrkoherdarnas avlöning saknas enligt kommitténs mening vidare anledning att låta utlandsförsamlingarna — i likhet med pastoraten i riket — bekomma de belopp, som befattningshavarna vid ett bruttolönesystem skulle få vidkännas å lönen i form av bostadsavdrag.

Yttranden. Enligt statens lönenämnd är bestämmelsen i 1 mom. första punkten tredje stycket om anordnande av rikstelefonförbindelse till biskops tjänstebostad ej av natur att böra intagas i Pr. Statens bostadsnämnd har ifrågasatt huruvida icke i 2 mom. första stycket det redaktionella förtydligandet borde vidtagas, att biskopen i Visby stift skall, såsom synes ha varit av kommittén avsett, åtnjuta »fri» tjänstebostad. Statskontoret har förordat, att de funktioner, som enligt 5 mom. tredje stycket och 6 mom. ålagts stiftsnämnd, skola handhavas av statens bostadsnämnd i vart fall beträffande statsverkets boställen. Enligt 8 mom. första stycket på stiftsnämnd ankommande prövning har synts kammarkollegiet i stället böra an-

förtros domkapitlet, som i här avsedda ärenden bör inhämta vederbörande pastorats yttrande.

Föredraganden. Av skäl, som kommittén anfört, förordar jag, att en bestämmelse om bostadstelefon åt biskop medtages i reglementet. Bestämmelsen i 2 mom. första stycket synes mig böra förtydligas på sätt statens bostadsnämnd föreslagit. Några bärande skäl för de av statskontoret väckta ändringsförslagen anser jag icke föreligga, varför jag avstyrker desamma. Däremot biträder jag den av kammarkollegiet föreslagna ändringen av bestämmelserna i 8 mom. I övrigt förordar jag den i förevarande paragraf av kommittén föreslagna regleringen. I anslutning härtill vill jag erinra, att de svenska kyrkoherdarna i utlandet redan nu åtnjuta förmånen av fri bostad.

*35 §. Bränslekostnadsgottgörelse, ersättning för gulden
fastighetskatt m. m.*

I sitt första betänkande framlade kommittén i anslutning till regleringen av tjänstebostäderna även förslag om särskild bränslekostnadsgottgörelse åt innehavare av överdimensionerade sådana bostäder. Om kyrkoherdebostad innehölle mer än sex rum och kök samt komministerbostad mer än fem rum och kök, skulle enligt förslaget bostadsinnehavaren av pastoratet erhålla bränslekostnadsgottgörelse med ett årligt belopp av 90 kronor för varje rum utöver nämnda antal. Ombesörjde pastoratet centraluppvärmning av tjänstebostaden, borde bostadsinnehavaren erlægga ersättning allenast för den del av bränslekostnaderna, som belöpte på nyss angivet rumsantal.

Kommittéförslaget möttes i vissa remissyttranden av kritik, för vilken en redogörelse lämnats i prästlönepropositionen (s. 116). Här må framhållas, att *kyrkomötet* föreslog en begränsning av prästens sammanlagda kostnader för bostadsavdrag och bränslekostnader till högst en femtedel av avlöningen i sådana fall, där tjänstebostaden uppvärmdes genom pastoratets försorg. Enligt *domkapitlet i Stockholms stift* komme den föreslagna regleringen med bränslekostnadsgottgörelse utmätt per rumsenhet att verka ojämnt och orättvist. För sin del ansåge domkapitlet den lämpligaste ordningen vara, att bränslekostnadsgottgörelse beräknades efter det antal kubikmeter, varmed tjänstebostadens volym översköte en bostad av normal storlek.

Socialstyrelsen har i sitt utlåtande påpekat, att den av kyrkomötet förordade maximeringen av bostads- och bränslekostnaderna torde leda till oegentliga resultat i vissa fall.

I prästlönepropositionen till 1949 års riksdag förklarade jag mig i egen-
skap av föredragande statsråd, å ena sidan ense med kommittén om att
8 *Bihang till riksdagens protokoll 1951. 1 saml. Nr 156.*

särskild bränslekostnadsgottgörelse borde utgå åt innehavare av överdimensionerade prästbostäder men å andra sidan icke beredd att för det dåvarande taga slutlig ställning till den beräkningsgrund, som för ersättningens avvägning borde tillämpas. Huruvida bostadsavdragets och uppvärmningskostnadens sammanlagda belopp borde begränsas till viss andel av lönen, vore en fråga, som syntes mig böra av kommittén övervägas.

Prästlönekommittén har i slutbetänkandet beträffande den särskilda bränslekostnadsgottgörelsen m. m. anfört i huvudsak följande.

För att förhindra oskäligen verkningar i visst fall av den föreslagna schematiska metoden för avvägande av bränslekostnadsgottgörelsen har bl. a. kyrkomötet förordat en begränsning av bostads- och uppvärmningskostnaderna till en viss andel, en femtedel, av lönen. Kommittén har låtit undersöka verkningarna av en dylik maximeringsregel. Av undersökningen framgår, att den föreslagna 20-procentsspärren skulle — såsom socialstyrelsens i sitt yttrande avsåg — verka avsevärt mera gynnsamt för huvudstadens präster än för landsortsprästerna i allmänhet. På grund härav anser sig kommittén icke kunna hiträda den av kyrkomötet förordade spärrregeln.

Ojämnheterna vid bränslekostnadsgottgörelse efter rumsenhet kunna emellertid i praktiken bli så påtagliga, att det syntes kommittén påkallat att ompröva de i principbetänkandet föreslagna ersättningsnormerna. Vid en sådan omprövning synes det ligga närmast till hands att undersöka, huruvida icke — såsom domkapitlet i Stockholms stift föreslagit — tjänstebostadens volym i stället för rumsantalet lämpligen kunde läggas till grund för gottgörelsens beräkning. Framhållas må, att de i boställsordningen för folkskolans lärare meddelade bestämmelserna om bränsleersättning, som skall erläggas av lärare med av skoldistriktet uppvärmd tjänstebostad, äro utformade enligt det här antydda alternativet.

Enligt 18 § boställsordningen skall nämligen ersättningen utgöra så stor del av skoldistriktets kostnad för det i värmeledningssystemet använda bränslet, beräknat efter självkostnadspris, som tjänstebostadens volym utgör av hela den uppvärmda volymen (i vilken kan ingå exempelvis en skollokal). Vid beräkning av tjänstebostadens volym skall i fråga om bostad, som anvisats ordinarie lärare, hänsyn icke tagas till större våningshöjd än 3 meter eller till större golvyta än 100 m². Det bör här tilläggas, att ordinarie folkskollärares tjänstebostad skall omfatta en golvyta av omkring 90 m², lämpligt fördelad på minst tre rum.

Såvitt kommittén kan bedöma, torde liknande ersättningsgrunder och — i fall då befattningshavaren själv uppvärmer tjänstebostaden — häremot svarande kompensationsregler med fördel kunna tillämpas i fråga om prästernas tjänstebostäder. Härigenom skulle de i det föregående angivna ojämnheter kunna undvikas. Kommittén föreslår därför, att präst, som bebor av pastoratet uppvärmd tjänstebostad, skall deltaga i bränslekostnaderna för fastighetens uppvärmning med den del härav, som belöper på bostadsvolymen i förhållande till hela det uppvärmda fastighetsutrymmet. Anparten skall dock, där prästen anvisats en onormalt stor tjänstebostad, begränsas till en viss volym. Enligt kommittén synes maximivolymer

lämpligen böra bestämmas till förslagsvis för kyrkoherdebostad 675 m³ och komministerbostad 540 m³, vilka volymer beräknats efter en golvyta av 225 respektive 180 m² och en våningshöjd av 3 m. Efter motsvarande grunder bör bränslekostnadsgottgörelse utgå till präst, som själv har att uppvärma en överrymlig tjänstebostad. I sådana fall synes prästen böra av pastoratet gottgöras den del av den verifierade bränslekostnaden, som belöper på den uppvärmda lägenhetsvolymen utöver 675 m³ av kyrkoherdebostad och 540 m³ av komministerbostad.

De nu föreslagna reglerna utmärka sig icke för sådan enkelhet i tillämpningen som de i principbetänkandet förordade bestämmelserna om bränslekostnadsgottgörelse. Sålunda erfordras enligt det nya systemet en uppmätning av de aktuella tjänstebostädernas volym. Det bör emellertid påpekas, att detta endast är en engångståtgärd. De årliga uträkningarna av vad pastoratet har att fordra i bränsleersättning respektive bostadsinnehavaren i bränslekostnadsgottgörelse torde icke komma att kräva särskilt omfattande arbete.

Enligt kommitténs mening böra de här föreslagna detaljerade bestämmelserna icke intagas i själva prästlönereglementet. Endast huvudstadgandena synas böra införas i Pr, medan detaljföreskrifterna lämpligen böra meddelas i supplementförfattningen till reglementet. De två erforderliga huvudstadgandena ha upptagits *dels* i 34 § 5 mom. sista stycket, *dels ock* i förevarande paragrafs första moment.

Mot kommittéförslaget i denna del ha anmälts reservationer *dels* av ledamöterna *herrar Berger och Helander dels ock* av ledamoten *herr Mårtensson*. De förstnämnda reservanterna ha med hänsyn till de för prästerna enligt deras mening ytterst betungande bränslekostnadnaderna i onormalt stora bostäder, föreslagit att gottgörelse skall utgå för kyrkoherdebostad med en volym över 600 m³ och för komministerbostad över 450 m³. I jämförelse med för folkskollärarna gällande bestämmelser anse reservanterna nu nämnda siffror riktigare än de av majoriteten föreslagna. Enligt herr Mårtenssons mening hade kommittén bort göra ett uttalande av innebörd, att utrymmen i överrymliga tjänstebostäder borde efter undersökning i varje särskilt fall kunna få disponeras av församlingen eller den borgerliga kommunen för något dess ändamål. Med hänsyn till den stora bristen på sammanträdes- och samlingslokaler borde nämnda fråga närmare undersökas. Möjlighet att efter löneregleringen införa erforderliga bestämmelser för frågans lösning föreläge, då den föreslagna avfattningen av 47 § Pr förpliktade präst att underkasta sig ändrade bestämmelser om bl. a. tjänstebostad.

Yttranden. Statskontoret, statens lönenämnd och statens bostadsnämnd ha icke haft någon erinran mot de av kommittén föreslagna ändrade grunderna för beräkning av bränslekostnadsgottgörelse åt innehavare av överdimensionerade tjänstebostäder. Av *statskontoret* har ifrågasatts, om icke anledning finnes att i detta sammanhang i ecklesiastik boställsordning in-

föra bestämmelser rörande storleken av boningshus å prästgård räknat i kubikmeter.

Domkapitlen i Uppsala, Västerås, Stockholms och Visby stift samt *stiftsnämnderna i Uppsala och Visby stift* ha tillstyrkt den av herrar Berger och Helander avgivna reservationen. *Domkapitlet i Strängnäs stift* har föreslagit, att den bostadsvolym, för vilken tjänst innehavaren själv skall ha att bestrida uppvärmningskostnaden, bestämmes till 550 m³ för kyrkoherdebostad och 400 m³ för komministerbostad. *Sveriges yngre prästers förbund* har ifrågasatt, huruvida icke nämnda bostadsvolym — i likhet med vad som gäller beträffande folkskollärarnas tjänstebostäder — borde fastställas till 300 m³ för såväl kyrkoherde- som komministerbostad.

Enligt *domkapitlet i Linköpings stift* bör frågan om maximering av de sammanlagda bostads- och bränslekostnaderna ytterligare undersökas.

Föredraganden. Under slutförandet av sitt utredningsuppdrag har kommittén ytterligare övertvägt frågan om särskild bränslekostnadsgottgörelse åt ordinarie församlingspräster, som anvisats överdimensionerad tjänstebostad i prästgård eller annorstädes. Den beräkningsgrund, som i principbetänkandet förordades, innebar, att gottgörelse skulle utgå med visst belopp per rumsenhet utöver ett bestämt rumsantal. I slutbetänkandet har kommittén på anförda skäl i stället föreslagit, att bostadsinnehavaren skall bestrida endast den del av uppvärmningskostnaden, som belöper på en viss bostadsvolym, och att återstoden skall gäldas av pastoratet. Denna volym har av kommittén föreslagits till 600 m³ för kyrkoherdebostad och till 540 m³ för komministerbostad. Vid slutbetänkandets remissbehandling har den av kommittén förordade nya beräkningsgrunden godtagits i samtliga yttranden. De nämnda bostadsvolymer ha dock på vissa håll ansetts för stora. För egen del anser jag den i slutbetänkandet föreslagna beräkningsgrunden lämplig. Även de av kommittén förordade volymer, som härvid skola tillämpas, äro enligt min mening väl avvägda. Jag tillstyrker därför kommitténs förslag i denna del.

Av skäl, som kommittén åberopat, anser jag, att någon regel om begränsning av bostadsavdragens och uppvärmningskostnadernas sammanlagda belopp till viss andel av lönen icke bör införas i reglementet.

Vid framläggandet av princippropositionen i prästlönefrågan uttalade jag mig för en omarbetning av 10 § ecklesiastik boställsordning, vilket lagrum innehåller bestämmelser om prästgårds storlek. Av statskontoret har nu ifrågasatts en omarbetning i visst hänseende av nämnda lagrum i samband med lönereformen. Denna fråga liksom även den av herr Mårtensson berörda är emellertid av beskaffenhet att böra ytterligare beredas innan ställning härtill kan tagas. Jag anser därför, att dessa frågor icke kunna upptagas i förevarande sammanhang.

37—44 §§. Sjukvård m. m.

I principbetänkandet föreslog prästlönekommittén, att prästerna vid löneregleringen skulle medgivas rätt till sjukavlönning och sjukvårdsförmåner efter i huvudsak samma bestämmelser, som enligt Saar gälla för stats-tjänstemännen i allmänhet. Vidare skulle enligt kommitténs förslag den för meddelande av sjukvård åt statsanställd personal m. m. tillskapade verksläkarorganisationen även utnyttjas för prästernas vidkommande.

I sina över principbetänkandet avgivna yttranden ha *kyrkomötet, samtliga domkapitel* och de *prästerliga personalorganisationerna* tillstyrkt kommittéförslaget i denna del. *Riksräkenskapsverket* har ansett starka skäl tala för att prästerna i fråga om rätt till sjukvårdsförmåner jämföras med lärarna vid det statsunderstödda kommunala skolväsendet, icke minst med hänsyn till de fördelar ur administrativ synpunkt, som voro förenade med detta system. Däremot har *medicinalstyrelsen* biträtt den av kommittén uttalade meningen om lämpligheten av att verksläkarinstitutionen utnyttjas jämväl för prästerna. Kommittéförslaget har lämnats utan erinran av *statens lönenämnd, kammarkollegiet* och *statskontoret*.

Prästlönekommittén har i anledning av vad riksräkenskapsverket anfört mot kommitténs förslag på denna punkt framhållit, att det alternativ, enligt vilket bestämmelserna om prästernas sjukvårdsförmåner borde anpassas efter nu gällande regler för de kommunalanställda lärarna, ingående övervägts av kommittén men funnits böra vika för det av kommittén föreslagna på i huvudsak följande skäl.

De organisatoriska konsekvenser, som betinga en begränsning av lärarnas sjukvårdsförmåner, kunna icke åberopas i fråga om prästerna. Vidare synas betydande administrativa vinster kunna göras genom att den redan utbyggda verksläkarorganisationen jämväl utnyttjas för meddelande av sjukvård åt prästerna. Utnyttjandet läser nämligen i allmänhet icke tarva annan åtgärd än att en redan såsom verksläkare för statlig personal tjänstgörande läkare av medicinalstyrelsen förordnas att jämväl vara verksläkare för viss eller vissa präster i hans praktikområde. Genom verksläkarorganisationens ianspråktagande lösas enklast frågorna om prövning av sjukledighetsbehov, läkarersättning och taxationsgranskning av apoteksräkningar samt undvikes en centralisering av hithörande ärendens handläggning, för vilken speciell läkarexpertis skulle behöva anlitas.

På grund av vad sålunda anförts vidhåller kommittén sitt förslag angående sjukvårdsförmåner m. m. i sin helhet.

Yttranden. *Statskontoret* har i sitt yttrande över slutbetänkandet förordat, att prästerna i fråga om rätt till sjukvårdsförmån skola jämföras med lärarna vid det statsunderstödda kommunala skolväsendet. Till motivering för sitt ändrade ställningstagande har statskontoret anfört bl. a. följande.

Statskontoret ansåg sig i sitt utlåtande över principbetänkandet sakna anledning att beröra denna fråga med hänsyn till att den av riksdagen antagna sjukförsäkringslagen beräknades träda i tillämpning inom en förhållandevis kort tidrymd efter förutsedd lönerreglering för prästerna. Sedan numera tidpunkten för ikraftträdandet av sjukförsäkringslagen uppskjutits på obständigt tid, har statskontoret funnit påkallat att upptaga frågan till närmare behandling. Ämbetsverket hyser härvid bestämda betänkligheter mot att förordna en utsträckning av det ur administrativ synpunkt förhållandevis tungrodda statliga systemet för sjukvårdsersättningens bestämmande till tjänstemannagrupper, som bli underkastade särskilda avlöningsbestämmelser. Det system, som tillämpas för lärarna vid det statsunderstödda kommunala skolväsendet, synes ur praktiskt administrativa synpunkter ha visat sig avgjort bättre än den för statstjänstemännen tillämpade ordningen. Nämnas må således, att enligt vad statskontoret under hand inhämtat från skolöverstyrelsen antalet ärenden angående ersättning för sjukvårdskostnader endast utgjort omkring 600 för år beträffande bortåt 30 000 lärare. I fråga om prästerna hör prövningen av ersättningsräkningarna kunna centraliseras till statskontoret.

Riksräkenskapsverket har icke funnit anledning frångå sin tidigare uppfattning, att prästerna i förevarande hänseende böra likställas med lärarna vid högre kommunala skolor m. fl.

Medicinalstyrelsen har vidhållit sin i yttrandet över principbetänkandet uttalade mening, att prästerna böra i fråga om sjukvårdsförmåner jämsställas med statstjänstemännen. En reservant inom styrelsen har dock föreslagit, att prästernas sjukvårdsförmåner skola regleras, i första hand, genom obligatorisk anslutning till det statsunderstödda sjukkasseväsendet, därvid kostnaderna borde bestridas med allmänna medel, eller, i andra hand, enligt samma bestämmelser, som för närvarande gälla för de kommunalanställda lärarna.

Föredraganden. Frågan om regleringen av prästernas sjukvårdsförmåner har i kommitténs båda betänkanden och vid remissbehandlingen härav blivit ingående belyst. Av kommittén har föreslagits, att ifrågavarande bestämmelser skola utformas enligt de för statstjänstemännen gällande bestämmelserna. En anpassning efter sjukvårdsbestämmelserna för lärarna vid de högre kommunala skolorna har däremot förordats av statskontoret, riksräkenskapsverket och en reservant inom medicinalstyrelsen, vilken dock i första hand uttalat sig för att regleringen av prästernas sjukvårdsförmåner bort ordnas genom obligatorisk anslutning till det statsunderstödda sjukkasseväsendet. För egen del anser jag övervägande skäl tala för att ifrågavarande reglering anpassas efter de bestämmelser, som för närvarande gälla för lärarna vid det statsunderstödda kommunala skolväsendet, särskilt som motsvarande bestämmelser gälla för organister m. fl. enligt 1950 års avlöningsreglemente för kyrkomusiker. Jag förordar därför, att reglementets sjukvårdsbestämmelser utformas i enlighet härmed.

46 §. Beräkning och utbetalning av kontanta löneförmåner.

I principbetänkandet föreslog kommittén, — med hänsyn till bl. a. vad som där förordats i fråga om avräkningsförfarande mellan kyrkofonden och pastoraten — att alla präster efter avlöningsreformens genomförande skulle få samtliga sina kontanta avlöningsförmåner, med undantag av bränslekostnadsgottgörelse, utbetalda från ett och samma utbetalningsorgan. Ehuru detta icke direkt framhölls, var det kommitténs avsikt att det skulle ankomma på stiftsnämnderna (i Stockholms stift statskontoret) att ombesörja avlöningsutbetalningen för alla grupper av prästerliga befattningshavare.

Vid remissbehandlingen förordade *kyrkomötet*, att församlingsprästerskapets avlöning i sin helhet skulle utbetalas av pastoraten, medan av *domkapitlen och stiftsnämnderna* vissa uttalade sig för pastoraten och andra för stiftsnämnderna såsom utbetalningsorgan. *Svenska landskommunernas förbund* tillstyrkte avlöningsutbetalningens läggande på stiftsnämnderna.

Prästlönekommittén har i slutbetänkandet föreslagit, att avlöningsutbetalningen i sin helhet lägges i stiftsnämndens (statskontorets) hand för att på förevarande område vinna största möjliga rationalisering och säkerhet. Till stöd för förslaget har kommittén framhållit i huvudsak följande.

Enligt kommitténs mening skulle efter de nya avlönings- och avräkningsbestämmelsernas genomförande — med hänsyn till den tekniska apparat, som därmed skapas — en avsevärd inveckling uppkomma, om exempelvis utbetalningen av församlingsprästers avlöning uppdelades mellan stiftsnämnden och pastoratskyrkorådet på ett sätt, som närmast motsvarade vad som för närvarande gäller. Att låta pastoratskyrkoråden utbetala församlingsprästers hela avlöning skulle också på grund av bl. a. att det är domkapitlet som beviljar tjänstledighet, meddelar vikariatsförordnanden o. s. v. samt med hänsyn till bestämmelserna om finansiering och avräkning medföra en onödig tillkrångling.

Frågan om domkapitels- och stiftsnämndsexpeditionernas personalbehov med hänsyn till de nya arbetsuppgifter, som genom prästlönereformen — och även kyrkomusikerreformen — påläggas dessa myndigheter, har kommittén icke ansett sig böra närmare undersöka. Enligt kommitténs mening bör frågan om stiftsstyrelseexpeditionernas framtida organisation göras till förmål för en särskild undersökning.

Ledamoten *herr Berger* har i en till slutbetänkandet fogad reservation föreslagit, att församlingsprästers löner skola utbetalas av pastoraten och till stöd för detta förslag framhållit bl. a. följande.

Genom denna anordning komme prästens ställning som församlingens tjänare att framhåvas. Då prästers och kyrkomusikers löner finansieras på i huvudsak samma sätt, och de senares löner utbetalas av pastoratet, bör här konsekvens förefinnas i fråga om utbetalande myndighet.

Utbetalning genom stiftsnämnderna torde komma att medföra behov av personalförstärkning å stiftsnämndernas expeditioner. Lägges löneutbetalningen å pastoraten, stannar kostnaden för ifrågavarande bestyr å dessa.

Yttranden. Statskontoret har ansett det lämpligt att låta stiftsnämnderna övertaga utbetalningen av prästernas samtliga kontanta avlöningsförmåner.

Domkapitlen i Linköpings, Skara och Göteborgs stift, stiftsnämnderna i sistnämnda två stift och Strängnäs stift ha godtagit kommittéförslaget i denna del, om en utökning av domkapitels- och stiftsnämndsexpeditioner-
nas personal kommer till stånd.

Domkapitlen i Uppsala, Strängnäs, Luleå och Visby stift, stiftsnämnderna i Uppsala, Härnösands, Luleå och Visby stift samt allmänna svenska prästföreningen ha tillstyrkt den av herr Berger avgivna reservationen. *Svenska pastoratens riksförbund och Sveriges yngre prästers förbund* ha förordat, att av församlingsprästens avlöning pastoratet skall utbetala lönen i lägsta löneklass jämte eventuellt kallortstillägg och stiftsnämnden övriga löneförmåner.

Domkapitlet i Uppsala och stiftsnämnden i Visby stift ha ifrågasatt, huruvida icke det förfaringsättet kunde tillämpas, att stiftsnämnden beräknar men pastoratet utbetalar församlingsprästs avlöning.

Föredraganden. Prästlöneereglementets bestämmelser om utbetalning av församlingsprästernas avlöning måste i vissa betydelsefulla hänseenden lämpas efter reglerna för prästlönekostnadernas finansiering samt avräkningen mellan kyrkofond och pastorat. Av denna anledning må redan här framhållas, att jag i ett senare sammanhang kommer att — med frångående av kommitténs förslag i denna del — förorda en sådan bestämning av pastorats prästlönekostnad, att däri innefattas bl. a. alla församlingsprästernas månadsvis eller eljest mera regelbundet utgående avlöningsförmåner. Vid sådant förhållande bortfaller ett väsentligt skäl som kommittén anfört mot dessa löneförmånens utbetalning av pastoratet.

Mot kommittémajoritetens förslag om hela löneutbetalningens läggande å stiftsnämnderna har anmärkts, att en sådan ordning vore ägnad att öka stiftsexpeditioner-
nas personalbehov. Enligt min mening bör denna invändning i nuvarande läge särskilt beaktas. Det är därjämte även från andra synpunkter angeläget, att förefintliga möjligheter att på det kyrkliga området decentralisera förvaltningsuppgifterna tillvaratagas. För stiftsadministrationen vore det därför en fördel, om utbetalningen av församlingsprästernas avlöning kunde uppdragas åt pastoraten. Såsom nyss framhållits försvinner ett häremot anfört skäl med de av mig förordade finansieringsreglerna. Vad kommittén i övrigt anfört mot en decentralisering av utbetalningen synes mig icke utgöra något påtagligt hinder mot en sådan

anordning. Härvid kan dock icke bortses ifrån en viss svårighet — i varje fall begynnelsevís — för pastoratskyrkoråden att tillämpa de nya avlöningsbestämmelserna. Detta förhållande får dock icke överskattas. Jag får i detta sammanhang erinra om att dessa kyrkoråd redan ha att utbetala avlöning åt kyrkomusiker enligt ett likartat avlöningsreglemente. Vidare föreligger möjlighet att i uppkommande tillämpningsfrågor inhämta upplysning från stiftsmyndigheterna. Några mera vägande skäl mot att insätta pastoratskyrkoråden såsom utbetalningsorgan föreligga därför enligt min mening icke. På grund härav och då en dylik decentralisering av löneutbetalningen är ur organisatorisk synpunkt fördelaktig anser jag mig böra i huvudsak förorda en sådan anordning.

Av kommunalbudgetära skäl och med hänsyn till avräkningssystemet böra pastoraten dock icke påläggas utbetalningen av sådana löneförmåner åt församlingspräster, vilka enligt finansieringsreglerna skola bestridas omedelbart ur kyrkofonden, såsom prästdräktsbidrag, sjukvårdersättning m. m. Dessa senare löneförmåner böra utanordnas av stiftsnämnderna eller statskontoret efter Kungl. Maj:ts närmare bestämmande. På dessa myndigheter bör vidare ankomma att utbetala avlöningsförmånerna åt stiftspräster, såvitt angår pastoratsadjunkterna dock endast i den mån förmånerna enligt finansieringsreglerna skola utgå ur kyrkofonden. Frågan om utbetalningsmyndighet för övriga prästers löneförmåner bör regleras av Kungl. Maj:t.

47 §. Prästs skyldighet att underkasta sig ändring i avlöningsbestämmelserna.

Prästlönekommittén har påpekat, att bestämmelserna i denna paragraf överensstämmer med motsvarande föreskrifter i Saar och Arf.

Yttranden. *Statskontoret* har erinrat, att Kungl. Maj:t i cirkulär den 11 november 1949 bl. a. föreskrivit, att i fullmakt å ordinarie prästerlig tjänst inom territoriellt pastorat ävensom vissa andra tjänster förbehåll skall intagas om skyldighet för den utnämnde att underkasta sig de ändringar i fråga om tjänstgöring och lönevillkor, som kunna bli en följd av efter hans utnämning ikraftträdande ändring i den ecklesiastiska indelningen och därav påkallad omorganisation av den prästerliga tjänstgöringen. Liknande bestämmelse bör enligt statskontorets mening införas under 47 §.

På grund av särskild remiss ha *pastoratsindelningssakkunniga* haft att undersöka, vad som med hänsyn till den förestående allmänna översynen av pastoratsindelningen och den prästerliga tjänsteorganisationen bör iakttagas vid övergången till den nya löneregleringen för prästerskapet. De sakkunniga ha därvid övervägt frågan om införande av en bestämmelse av innehåll, att präst skall vara pliktig att — oavsett huruvida förbehåll i fullmakten enligt cirkuläret den 11 november 1949 gäller för honom eller icke

— underkasta sig minskning i avlöningsförmånerna, i den mån minskningen påkallas av en minskning av pastoratet i samband med den väntade allmänna översynen av pastoratsindelningen och den prästerliga tjänsteorganisationen. De sakkunnigas majoritet¹ har emellertid funnit, att en dylik bestämmelse icke skulle stå i god överensstämmelse med principen i det nya avlöningsreglementet, att prästerskapets avlöningsförmåner skola i görligaste mån utgå efter samma grundsatser som gälla för statstjänstemän. Därtill komme, att de fall där en dylik löneminskning skulle bli aktuell torde bli få.

Två av nämnda sakkunniga² ha anmält avvikande mening. De ha på grundval av en stickprovsundersökning av nuvarande pastoratsindelning lämnat några exempel på pastorat, beträffande vilka en sådan delning kunde komma att framstå som ur indelningssynpunkt önskvärd, att de ordinarie prästtjänsterna i de nya delpastoraten skulle efter principbeslutet och prästlönekommitténs allmänna inplaceringsgrunder ha blivit placerade i lägre lönegrad än de ordinarie tjänsterna i de nuvarande odelade pastoraten. I vilken utsträckning liknande situationer kunde uppkomma vid ett genomförande av översynen av pastoratsindelningen, vore själfallet omöjligt att i närvarande läge ens närmelsevis angiva. Det kunde dock icke tagas för visst, att de fall där en löneminskning skulle bli aktuell komma att bli få.

Sakkunnigminoriteten har givit sin principiella anslutning till den av kommittén i 15 § 5 mom. Pr föreslagna rätten för präst, som utan eget förvållande blir förflyttad till tjänst i lägre lönegrad, att vara bibehållen vid redan erhållen löneställning och uttalat, att denna regel också bör gälla vid framdeles lokalt uppkommande indelningsförändringar. Däremot har sakkunnigminoriteten på skäl, som i det följande angivas, ansett, att präst skall vara skyldig att underkasta sig ändrad löneställning i anledning av förflyttning, som påkallas av genomförandet närmast efter lönerglementets ikraftträdande av en allmän reglering av pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen i riket.

En präst kan icke vid en allmän reglering av pastoratsindelningen ha skäl att vänta sig att just hans tjänst skall under alla förhållanden lämnas utanför indelningsändringarna. Varken av skälighetshänsyn eller från rättvisesynpunkt kan det vid dessa indelningsfall vara betingat, att befattningshavare, vilkas tjänster bli föremål för regleringen, skola bibehållas ej blott vid sin för närvarande tillerkända löneställning utan även vid den löneförbättring, som övergången på prästlönerglementet medfört. Ej heller kan det från det allmännas synpunkt vara försvarligt att, så att säga, »i dag» utan förbehåll medgiva tillträde till förhöjd lön vid en tjänst, som

¹ T. f. generaldirektören Schalling, riksdagsmannen L. E. Andersson, biskopen Hultgren och domprosten Hylander.

² Kanslirådet Brolin med instämmande av riksdagsmannen K. A. M. Andersson.

enligt förutsedd och kanske redan »i morgon» aktuell plan i stället skall vara förbunden med lägre lön.

De i de särskilda fallen med prästlönereformen inträdande löneförbättringarna synas, ehuru de formellt icke äro provisoriska, i föreliggande situation närmast böra betraktas såsom interimistiskt medgivna tills den *allmänna* indelningsregleringen blivit för respektive stift genomförd. För befattningshavare i det allmännas tjänst torde nämligen icke tidigare någonsin ha genomförts en lönereglering, innan de därav berörda tjänsterna blivit slutligt reglerade. Den förevarande situationen lärer väl därför tillräckligt motivera en avvikelse från vad eljest är vanligt vid övergångsarrangordningar till lönereformer; givetvis skall präst, som förpliktas att underkasta sig en sänkning av lönegradsplaceringen, dock icke vara skyldig att lida minskning i sina enligt nuvarande lönebestämmelser fastställda löneförmåner.

Statskontoret, som haft att yttra sig över pastoratsindelningssakkunnigas här återgivna utlåtande, har därvid i huvudsak åberopat vad ämbetsverket i berörda hänseende anfört i sitt över prästlönekommitténs slutbetänkande avgivna yttrande.

Från 1950 års prästvalskommitté, vars utredningsuppdrag, jämte annat, innefattar att bereda den för förflyttningsskyldighetens praktiska tillämpning erforderliga revisionen av prästvalslagstiftningen, har inkommit en skrivelse, vari framhållits bl. a. följande.

Under sitt hittills bedrivna utredningsarbete har prästvalskommittén övervägt sådana ändringar i prästvalslagen, som skulle möjliggöra ett utnyttjande av den i prästlönereglementet för prästerna föreslagna förflyttningsskyldigheten. Vid sitt sysslande med ifrågavarande lagrevision har kommittén redan bildat sig en uppfattning om denna frågas både ömtåliga och komplicerade natur. För kommittén framstår det därför som en angelägenhet av vikt, att alla de utvägar tillvaratagas, vilka överhuvud kunna erbjuda sig att på ett smidigt och lämpligt sätt inpassa sådana befattningshavare inom den kyrkliga tjänsteorganisationen, som av administrativa eller andra skäl böra omplaceras. Av denna anledning anser kommittén, att det skulle vara en påtaglig fördel att kunna genom *vikariatsförordnande* på begränsad tid utröna, huruvida de praktiska betingelserna för en ifrågasatt omplacering verkligen äro för handen, innan ståndpunkt tagges till frågan om definitiv förflyttning av ifrågavarande befattningshavare. Beträffande den författningsmässiga reglering, som erfordras för att möjliggöra en dylik omplacering på försök, må framhållas följande. Enligt praxis har domkapitlet sedan gammalt befogenhet att — utan att samtycke härtill behöver inhämtas av vederbörande pastorat — till vikarie å ordinarie prästerlig tjänst inom pastoratet förordna den prästman stiftsledningen anser därtill böra ifrågakomma. Denna praxis har under den hittillsvarande beredningen av prästlöneregleringen — som även berört vissa administrativa förhållanden av i stort sett likartad beskaffenhet med den nu nämnda — eller eljest icke ansetts böra ändras. Prästlönekommitténs förslag till prästlönereglemente innehåller i 10 § första stycket en bestämmelse om skyldighet för präst att under viss tid upphålla *högre* tjänst. Någon skyldighet för präst att vikariera å *lika hög* eller *lägre* tjänst

har emellertid icke föreslagits. Med den begränsning som stadgas i 7 § 4 mom. reglementet skulle därför — efter löneregleringen — endast föreliggande möjlighet att med hans *eget medgivande* förordna ordinarie präst att uppehålla dylik tjänst. Av skäl som kommittén nyss framhållit bleve det säkerligen av stor betydelse att under vissa organisatoriska och personella förhållanden kunna tillgripa jämväl vikariatsförordnanden å sist avsedda tjänster, även om prästen icke därtill samtyckte. Det skulle även vara ändamålsenligt att under samma förutsättningar kunna tvångsvis meddela förordnande att uppehålla högre tjänst under längre tid än föreslagna tre månader. För sin del anser kommittén några betänkligheter knappast kunna ur anställningsrättslig synpunkt anföras mot att en skyldighet att mottaga förordnande av här angivet slag införes, i varje fall icke därest en generell tidsbegränsning för förordnandet föreskrives. En sådan skyldighet kan ju sägas vara inrymd i själva förflyttningssplikten.

Av förut anförda skäl anser kommittén, att de författningsmässiga förutsättningarna för här avsedda tvångsförordnanden böra tillskapas. Kommittén är emellertid icke nu beredd att framlägga något preciserat förslag angående skyldighet för präst att mottaga nyss nämnt förordnande. Kommittén ämnar i stället överväga detta spörsmål, som under utredningsarbetet måste inkopplas i ett vidare sammanhang, ytterligare i samband med sitt slutliga ställningstagande till den förutsatta revisionen av prästvalslagstiftningen och andra därmed sammanhängande frågor. I nuvarande läge kunna emellertid de av kommittén förut anförda synpunkterna i denna fråga genom en särskild anordning på annat sätt tillfredsställande tillgodoses. Kommittén syftar härvid på möjligheten att i prästlönereglementet införa ett stadgande, som medför, att de präster, varå reglementet vinner tillämpning, automatiskt bli underkastade sådana bestämmelser om tvångsförordnande att uppehålla annan tjänst, som *framdeles* kunna utfärdas. Av denna anledning föreslår kommittén att, om proposition i prästlönefrågan på grundval av prästlönekommitténs slutbetänkande förelägges innevarande års riksdag, förslaget till prästlönereglemente i angivna syfte kompletteras med avseende å (10 kap.) 47 §.

Statens lönenämnd har icke funnit anledning till erinran mot att prästlönereglementet kompletteras på sätt prästvalskommittén föreslagit. Lönenämnden har emellertid framhållit, att det enligt nämndens mening kan ifrågasättas, huruvida icke med stöd av 7 § reglementsförslaget (jfr 8 § Saar) möjlighet föreligger att utan vederbörande tjänstemans eget medgivande meddela honom förordnande å lika hög eller lägre tjänst.

Statskontoret har — med instämmande i vad statens lönenämnd i ärendet uttalat — framhållit, att den av kommittén föreslagna kompletteringen torde vara av särskild vikt och synes oundgängligen nödvändig, därest lönereglementet skulle bliva föremål för prövning, innan beslut kan fattas på grundval av prästvalskommitténs och pastoratsindelningssakkunnigas undersökningar.

Föredraganden. I ett av pastoratsindelningssakkunniga infordrat särskilt yttrande angående ifrågakommande specialbestämmelser vid lönereformen med hänsyn till den förutsatta pastoratsregleringen ha de sakkun-

nigas majoritet närmast av principiella skäl icke funnit sig böra biträda en inom de sakkunniga föreslagen bestämmelse om skyldighet för präst att vidkännas löneminskning vid förflyttning i anledning av nämnda omreglering. Två av de sakkunniga ha dock ansett sig böra förorda en sådan bestämmelse.

Enligt yttrandet synes de sakkunnigas blivande förslag angående pastoratsregleringen komma att gå ut på en förhållandevis omfattande omläggning av pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga tjänsteorganisationen. Vidare torde med hänsyn till vad sakkunnigminoriteten framhållit det icke med säkerhet kunna antagas, att ett genomförande av förslaget kommer att medföra blott ett fåtal sådana förändringar av tjänsteorganisationen, som nödvändiggöra förflyttning av präst till tjänst i lägre lönegrad. Om vid dylika förflyttningar prästlönereglementets normalbestämmelser skola tillämpas, uppstår efter pastoratsregleringen en ökning av de sammanlagda prästlönekostnaderna som vid en omkastad ordning mellan de båda reformerna icke skulle ha uppkommit. Angeläget är att prästlönereformens finansiering, som i huvudsak sker med skattemedel, icke tynges med en sådan kostnadsökning, om ett undvikande härav kan ske genom en ur anställningsrättslig synpunkt godtagbar specialbestämmelse. För egen del anser jag någon bärande invändning ur angiven synpunkt icke kunna göras under förutsättning att vederbörande präst tillförsäkras att icke genom förflyttningen komma i oförmånligare läge, än om han redan vid löneregleringens ikraftträdande skulle ha inplacerats i den lägre lönegraden. De i övergångsbestämmelserna innefattade reglerna om lönefyllnad komma härigenom att så att säga aktualiseras efter nu avsedda förflyttningar. Med hänsyn till vad jag här anfört förordar jag, att en bestämmelse av nyss angivet innehåll införes i förevarande paragraf.

Det av prästvalskommittén föreslagna stadgandet, för vilket starka positiva skäl anförts och mot vilket några invändningar ur anställningsrättslig synpunkt icke kunna resas, anser jag mig böra tillstyrka.

I övrigt biträder jag de av kommittén i denna paragraf föreslagna bestämmelserna.

48 §. Bestämmande av avlöningsförmåner för innehavare av arvodesbefattning.

Prästlönekommittén har erinrat, att kommittén i specialmotiveringen till 1 § bl. a. berört frågan om arvodesanställningens användning på det kyrkliga förvaltningsområdet. Av vad där anförts framginge, att arvodesbefattningarna endast vore avsedda som ersättning för någon viss i tjänsteorganisationen fast inrättad lönegradsplacerad ordinarie eller icke-ordinarie tjänst, vilken på grund av vakans, tjänstinnehavarens ledighet eller eljest

för tillfället icke uppehölls med tillämpning av de i reglementets andra och tredje avdelningar innefattade bestämmelserna. Arvodestjänstningen vore däremot icke avsedd att möjliggöra en reell utvidgning av de i tjänsteorganisationen fast inrättade tjänsternas antal.

Enligt kommitténs mening bör det ankomma på Kungl. Maj:t att vid behov i administrativ ordning till ledning för domkapitlen utfärda närmare bestämmelser angående arvodessättningen vid ovan avsedda korttidsvikariat, därvid de på allmänna statsförvaltningens område härutinnan tillämpade normerna böra vara vägledande.

Yttranden. Mot betänkandet i denna del har under remissbehandlingen icke gjorts någon erinran.

Föredraganden. Jag biträder vad kommittén här uttalat och föreslagit.

Övriga paragrafer i förslaget till prästlönerreglemente.

Föredraganden. De bestämmelser, som upptagits i övriga paragrafer av kommitténs reglementsförslag, anser jag mig böra tillstyrka med de jämkningar, som påkallas av vad jag vid den föregående behandlingen av särskilda paragrafer i reglementsförslaget förordat.

Övergångsregleringen.

I principbetänkandet angåvos de huvudlinjer, vilka enligt kommitténs mening borde vara normerande vid övergången till det nya lönesystemet. Vid utformningen av övergångsanordningarna borde å ena sidan tillgodoses befattningshavarnas anspråk på en härutinnan skälig avvägning och å andra sidan undvikas för löneadministrationen alltför invecklade och tidsödande omräkningar. Med beaktande härav föreslog kommittén, att de enligt löneplan 1 avlönade prästerna skulle medgivas rätt att för inplacering och uppflyttning i högre löneklass i den vid löneregleringen innehavda tjänsten tillgodoräkna tjänstgöring i tidigare innehavd prästerlig tjänst i viss begränsad omfattning (se betänkande I, s. 173 och 174).

Vidare föreslog kommittén, att i tjänst varande befattningshavare borde vid övergången till de nya avlöningsbestämmelserna erhålla garanti mot löneminskning. Vid den härför erforderliga jämförelsen mellan nuvarande och blivande lön borde vissa av de nu utgående löneförmånerna beräknas enligt särskilda, i betänkandet (s. 174) angivna grunder.

Vid principbetänkandets remissbehandling lämnades kommitténs förslag angående löneklassplacering vid övergången i huvudsak utan erinran. *Kammarkollegiet* ifrågasatte dock, huruvida icke föregående tjänstgöring i respektive tjänstegrad — om detta vore förenligt med lönetekniska principer — kunde få tillgodoräknas såsom tjänstetid i den lönegrad, som till-

delades vederbörande vid första inplaceringen i tjänsteklass. Enligt *statens lönenämnd* borde vid övergångsbestämmelsernas utfärdande särskilt tillses, att reglerna icke medförde ojämnheter i befattningshavarnas inbördes lönetur.

Mot den av kommittén förordade beräkningen av den nuvarande reallönen, varpå fastställandet av eventuell lönefyllnad skulle baseras, restes invändningar av *kyrkomötet* samt *domkapitlen i Göteborgs och Stockholms stift*. Av dessa remissinstanser påyrkades nämligen, att den nuvarande förmånen av fri bostad i prästgård eller annorstädes skulle i orter, där vissa av prästerna hade dylik bostad men andra uppbure av Kungl. Maj:t fastställd hyresersättning, beräknas icke till bostadsavdragens belopp — såsom kommittén föreslagit — utan i stället till hyresersättningarnas årsbelopp. Härvid borde dock tjänstebostadsförmån för präst bosatt i huvudstaden, där hyresersättning till kyrkoherde utginge med 3 200 kronor för år, värderas till den för kyrkoherde i Göteborg bestämda årliga ersättningen, 4 500 kronor.¹

I prästlönepropositionen förordade jag, i egenskap av föredragande statsråd, att övergångsregleringen skulle utformas i huvudsaklig överensstämmelse med kommittéförslaget. Vad kyrkomötet och vissa domkapitel påyrkat i fråga om den nuvarande reallönens beräkning för bestämmande av eventuell lönefyllnad borde av kommittén närmare prövas vid utredningsuppdragets fullföljande.

Prästlönekommittén har i slutbetänkandet ägnat frågan om övergångsregleringen en ingående behandling och därvid sökt finna en övergångsreglering, som icke medför några mera markerade ojämnheter i befattningshavarnas inbördes lönetur. Härvid har kommittén låtit verkställa försöksinplacering av stifts- och församlingsprästerna i ett av stiftens (Karlstads stift) för att kunna i detalj bedöma verkningarna av olika alternativa inplaceringsmetoder.

Efter dessa undersökningar har kommittén kommit till den uppfattningen, att en skälig och likformig övergångsreglering endast vinnes, om en omräkning verkställs av varje prästs hela lönetur med tillämpning av de i Pr och därtill anslutna författningar meddelade bestämmelserna angående reglerad befordring, lönegradsplaceringar i övrigt, placering och uppflyttning i löneklass samt tjänstledighet. För att av förutberörda skäl undvika ett retroaktivt bestämmande av lönegradsplacering vid annan komministers- och kyrkoherdetjänst — ävensom därmed likställd garnisons- och amiralitetsprästtjänst — än den, som av vederbörande präst innehaves vid lönegradsplaceringen, anser kommittén det nödvändigt, att för

¹ Det av kommittén föreslagna och av statsmakterna beslutade bostadsavdraget för kyrkoherde utgör i Stockholm 3 012 kronor och i Göteborg 2 172 kronor.

envar av dessa båda tjänstegrader en enhetlig lönegradsplacering fastställles speciellt för omräkningen. Enligt kommitténs mening synas härvid icke kunna ifrågakomma andra lönegradsplaceringar än de för dessa tjänster lägsta, nämligen Ca 25 för komministerstjänstegraden och Ca 27 för kyrkoherdetjänstegraden. I fråga om annan ordinarie församlingsprästtjänst än sådan, som innehaves vid löneregleringens ikraftträdande, föreslår kommittén sålunda, att den vid omräkning av prästens lönetur — i förekommande fall — anses placerad, komministerstjänst ävensom därmed likställd garnisons- och amiralitetsprästtjänst i Ca 25 samt kyrkoherdetjänst ävensom därmed likställd garnisons- och amiralitetsprästtjänst i Ca 27. Tjänst i komministers- och kyrkoherdetjänstegraderna, som innehaves vid lönereformens genomförande, skall givetvis vid omräkningen anses under hela tjänstinnehavet ha varit placerad i den lönegrad, vartill tjänsten hänföres vid löneregleringen. Om prästen tidigare innehaft annan än i Pr avsedd lönegradsplacerad tjänst, vid vilken avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser — exempelvis adjunkts- eller lektorstjänst vid läroverk, folkskoleseminarium eller högre kommunal skola — skall hänsyn tagas till sådan tjänst i analogi med vad som härom stadgas i Pr.

Vid framläggandet av sitt förslag om fullständig omräkning av löneturen för präst, varå Pr blir tillämpligt, förklarar kommittén sig ha varit väl underkunnig om den tidsspillan och de svårigheter, som äro förenade med ett sådant förfarande, även om detta förenklas genom enhetliga lönegradsplaceringar för de två största tjänstekategorierna. Kommittén har emellertid den uppfattningen, att denna olägenhet uppväges av att sådana ojämnheter i befattningshavarnas inbördes lönetur undvikas, som eljest kunde vara ägnade att skapa irritation och föranleda framställningar från enskilda befattningshavare om rättelse av opåkallade olikheter i löneklassplacering.

Prästlönekommittén har härefter övergått till frågan om värdering av tjänstebostadsförmån vid beräkning av eventuell lönefyllnad och med hänsyn till remissinstansernas invändningar mot förslaget i denna del omprövat de i principbetänkandet förordade grunderna och anfört:

För att härvid erhålla ett säkert underlag för sina överväganden har kommittén låtit undersöka de verkliga hyreskostnaderna för de i större och medelstora städer bosatta församlingspräster, som för närvarande åtnjuta hyresersättning i stället för tjänstebostad. Undersökningen, vilken avsett 14 kyrkoherdar och 30 komministrar, har givit vid handen, att de från uppvärmningskostnader renodlade hyror, som ifrågavarande präster erlægga för sina förhyrda bostäder, i det stora flertalet fall väsentligt understiga dem tillerkända hyresersättningar. De nu utgående hyresersättningarna utgöra därför — givetvis i strid mot de nuvarande bestämmelsernas syfte — för många präster i verkligheten förtäckta lönetillägg till icke obetydliga belopp, som exempelvis i Göteborg torde kunna uppskattas

för en av kyrkoherdarna till cirka 2 100 kronor och en av komministrarna till cirka 1 400 kronor samt i genomsnitt för kyrkoherdarna till cirka 1 300 kronor och för komministrarna till cirka 900 kronor för år.

Enligt kommitténs mening bör i detta sammanhang beaktas, att de här avsedda hyresersättningarna, vilka av Kungl. Maj:t endast fastställts att utgå tillsvidare, lika litet som exempelvis de särskilda kommunala lönetilläggen ha karaktären av någon till beloppet garanterad löneförmån. Anledning saknas därför att vid den för beräkning av eventuell lönefyllnad erforderliga jämförelsen mellan nuvarande och blivande bruttolöner taga speciell hänsyn till dessa hyresersättningar, vilka för övrigt, såsom nämnts, i verkligheten delvis utgöra förtäckta lönetillägg. Kommittén kan ej heller i övrigt finna några bärande skäl, varför de kyrkoherdar och komministrar, som nu uppbära hyresersättning, och givetvis långt mindre å samma orter bosatta präster med fri tjänstebostad, böra i fråga om rätt till eventuell personlig lönefyllnad vid övergången sättas i ett förmånligare läge än övriga församlingspräster. På grund härav förordar kommittén i fråga om beräkning av eventuell lönefyllnad, *dels* att i nuvarande avlöning ingående förmån av hyresfri tjänstebostad uppskattas till samma belopp, som enligt Pr skall erläggas i bostadsavdrag för samma bostad, *dels ock* att i de fall, där hyresersättning utgår, den nuvarande bruttolönen bestämmes såsom om ersättning utgått med det belopp, vartill bostadsavdraget i den ifrågavarande hyresgruppen uppgår för präst i samma tjänstegrad med tjänstebostad.

För tydlighets skull har kommittén i förevarande sammanhang även framhållit — då detta endast indirekt framginge av betänkande I — att enligt kommitténs mening någon hänsyn till nu utgående kommunala lönetillägg icke bör tagas vid beräkning av eventuell personlig lönefyllnad.

Kommittén har slutligen berört omfattningen av det bemyndigande, som bör för övergångsregleringen utverkas av riksdagen och framhållit:

Enligt kommitténs mening måste det förutsättas, att utöver vad som i principbetänkandet och ovan föreslagits i fråga om övergångsregleringen åtskilliga andra övergångsbestämmelser bli erforderliga. Dessa senare övergångsanordningar torde emellertid icke vara av beskaffenhet att böra här upptagas. Med hänsyn till att lönereformen innebär, att ett lönesystem ersättes med ett annat, som till sin tekniska struktur har intet eller föga gemensamt med det förstnämnda, torde det för övrigt vara ogörligt att i detta sammanhang uttömmande angiva alla de detaljföreskrifter, som komma att påkallas vid löneregleringen. Det bemyndigande, som Kungl. Maj:t torde böra inhämta av riksdagen med avseende å övergångsanordningarna, synes därför böra bli förhållandevis vidsträckt. På grund härav föreslår kommittén, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande, *dels att* utfärda övergångsbestämmelser i huvudsaklig överensstämmelse med de av kommittén förordade huvudgrunderna, *dels ock att* i övrigt meddela de föreskrifter, som bli erforderliga vid övergången.

Yttranden. Kammarkollegiet har beträffande kommitténs förslag till övergångsreglering anført bl. a. följande.

Det synes kollegiet mest rättvist att då det nu gäller övergång till ett helt nytt lönesystem, den lönegrad, i vilken viss tjänst vid övergången placeras, även får bli avgörande vid bestämmande av i vad mån tillgodoräkning för tjänstgöring i denna tjänst må ske. Att vid tillgodoräkandet lönegradsplaceringen för den tidigare innehavda tjänsten skall ske med tillämpning av de korrektionsregler, som komma att gälla för fördelningen av tjänsterna på lönegrader, finner kollegiet uppenbart. Tillgodoräkandet av tjänstgöring i den sålunda lönegradsplacerade tjänsten torde rimligen ej kunna försvåras därav, att vid inplacering av kyrkoherdetjänst efter den nuvarande reglerade lönen denna lön i vissa avseenden omräknas.

Däremot kan i annat avseende svårigheter med en dylik metod uppstå. Om en tjänst blivit indragen eller viss tjänst blivit så förändrad, att dess identitet med en vid övergången befintlig tjänst är svår att finna, bli de indragna eller förändrade tjänsterna icke lönegradsplacerade. Försåvitt man icke i sådant fall vill använda den av kommittén nu föreslagna metoden, nödgas man företaga en särskild allenast för nu förevarande ändamål behöfelig lönegradsplacering av de tidigare tjänsterna. Då dylika fall torde kunna beräknas bli ganska fåtaliga, synes arbetet med den särskilda lönegradsplaceringen för dessa tjänster ej behöva bli så betungande. Vid en sådan lönegradsplacering torde beträffande kyrkoherdetjänsterna korrektion av de reglerade lönerna ske och till grund för lönegradsplaceringen i övrigt ligga de förhållanden med avseende å folkmängd m. m. som föreligga vid tjänstens upphörande.

På grund av vad sålunda anförts anser kollegiet, att tillgodoräkandet bör ske av tjänstgöring i tidigare innehavd tjänst efter den lönegradsplacering tjänsten vid övergången erhåller eller om tjänsten då upphört efter särskild företagen lönegradsplacering med tillämpning av de beslutade inplaceringsreglerna och efter förhållandena vid tiden för tjänstens upphörande.

Kommittén föreslog i betänkande I, att i tjänst varande befattningshavare borde vid övergången till de nya avlöningsbestämmelserna erhålla *garanti mot löneminskning*. Vid den härför erforderliga jämförelsen mellan nuvarande och blivande lön skulle vissa av de nu utgående löneförmåner beräknas enligt särskilda grunder. Kommittén har nu för tydlighets skull framhållit — då detta endast indirekt framginge av betänkandet I — att någon hänsyn till nu utgående kommunala tillägg icke borde tagas vid beräkning av den personliga lönefyllnaden.

Av pastorat enligt 10 § prästlönerregleringslagen fattat beslut »att höja lön, som Konungen enligt denna lag för viss tjänst bestämt», skall för att vinna bindande kraft fastställas av Konungen. Den rubbning av lönerregleringen som dylikt beslut innebär har sålunda godkänts av Kungl. Maj:t, och beslutet måste, såvitt ej annorlunda bestämts vid beslutets fattande, gälla för hela lönerregleringsperioden. Prästen är sålunda garanterad denna lönehöjning till periodens utgång. Vid sådant förhållande anser kollegiet, att lönehöjningen skäligen bör inräknas i lönefyllnaden under så lång tid som beslutet i varje fall gäller. Någon anledning att i förevarande hänseende behandla de »kommunala tilläggen» annorlunda än 7 §:s förmåner synes knappast föreligga. Enligt en i betänkandet I intagen bil. 18

(s. 217) uppgick antalet dylika lönehöjningar då till endast nio med ett sammanlagt belopp av 7 475 kronor. Frågan har sålunda ringa ekonomisk betydelse för det allmänna, därvid ju är att märka, att helt säkert icke i alla dessa fall lönefyllnad kommer att utgå.

Vidare har kommittén beträffande beräkningen av nu utgående förmåner ändrat sitt förslag i vad avser beräkningen av nu utgående hyresersättningar. Enligt betänkandet I skulle denna ersättning upptagas till det av Kungl. Maj:t fastställda beloppet men enligt nu föreliggande förslag till det bostadsavdrag, vartill förmånen av tjänstebostad skulle ha uppskattats om sådan funnits vid tjänsten. Kollegiet, som icke gjorde anmärkning mot kommitténs tidigare förslag, har icke funnit vad kommittén nu anfört mot detta förslag utgöra tillräckliga skäl för ett frångående av det samma. Att hyresersättningarna i vissa fall överstiga de hyresbelopp som prästerna erlägga för sina förhyrda bostäder och enligt kommitténs mening i verkligheten utgöra »förtäckta lönetillägg», torde i och för sig ej innebära, att hyresersättningarna äro bestämda till för höga belopp. I den mån hyresersättningarna skulle överstiga hyreskostnaden i orten torde de i förevarande hänseende kunna likställas med kommunala lönetillägg.

Kollegiet anser således, att de av Kungl. Maj:t fastställda hyresersättningarna liksom lönehöjningarna enligt 10 § böra medtagas vid beräkning av lönefyllnaden.

Domkapitlet i Linköping har ansett, att kommitténs i förenklande syfte framlagda förslag om kyrkoherde- och komministerstjänsternas fingerade inplacering i Ca 27 respektive Ca 25 vid omräkning inkräftar på rättvisesynpunkterna. Av denna anledning har domkapitlet föreslagit en översyn av här avsedda övergångsregler.

Vad kommittén anfört och föreslagit beträffande övergångsregleringen har godtagits av *statskontoret, riksräkenskapsverket, statens lönenämnd, stiftsmyndigheterna och personalorganisationerna.*

Föredraganden. I princippropositionen förordades att övergångsregleringen skulle utformas i huvudsaklig överensstämmelse med kommitténs förslag. Vissa speciella spørsmål, bl. a. angående lönefyllnad, skulle av kommittén ytterligare övervägas vid utredningsuppdragets fullföljande. Vad i propositionen föreslagits angående övergångsregleringen godkändes av riksdagen. I slutbetänkandet har kommittén upptagit övergångsregleringen till förnyad behandling och därvid föreslagit vissa jämkningar i sitt tidigare förslag, såvitt detta avsåg de ordinarie församlingsprästerna. Dessa jämkningar har kommittén ansett påkallade dels av de väsentligt utvidgade korrektionsregler, som föreslagits skola tillämpas vid kyrkoherdetjänsts första inplacering i lönegrad, dels ock för undvikande av mera påtagliga ojämnheter i församlingsprästernas inplacering i löneklass vid övergången. Kommitténs slutförslag innebär, att en förenklad omräkning enligt de nya lönebestämmelserna skall göras av dessa prästers hela lönetur vid ikraftträdandet. Härvid skall annan ordinarie tjänst än sådan

som innehaves vid övergången anses tillhöra, kyrkoherdetjänst Ca 27 och komministerstjänst Ca 25. Vid remissbehandlingen har kommittéförslaget i denna del godtagits av samtliga hörda myndigheter och organisationer utom kammarkollegiet. Enligt kollegiets mening vore det mest rättvist, om tidigare innehavd kyrkoherde- eller komministerstjänst vid omräkningen antages tillhöra den lönegrad, vartill samma tjänst hänfördes vid ikraftträdandet.

För egen del finner jag det av kommittén nu framlagda reviderade förslaget vara i stort sett lämpligt att läggas till grund för övergångsregleringen. Vid en översiktlig jämförelse med de övergångsbestämmelser, som tillämpats vid statliga lönerogleringar för andra personalgrupper, synes dock förslaget i vissa hänseenden väl förmånligt. En skälig avvägning anser jag härvidlag kunna uppnås, om den jämkningen av förslaget vidtages, att den i 19 § prästlöneroglementet avsedda tidsperioden för löneklassuppflyttning vid omräkningen av löneturen bestämmes till fem i stället för tre år. Härvid bör även övriga för löneklassuppflyttning angivna tidsbestämningar i ungefär motsvarande mån ändras. Med denna jämkning förordar jag kommitténs förslag i denna del. Kammarkollegiets ändringsförslag synes mig verka omotiverat gynnsamt i vissa fall och därjämte förenat med nackdelar i administrativt hänseende.

I fråga om beräkning av eventuell lönefyllnad vid övergången har kommittén — med ändring av sitt tidigare förslag — nu förordat, att i de fall, där hyresersättning utgår, den nuvarande bruttolönen skall beräknas såsom om ersättning utgått med det belopp, vartill bostadsavdraget i den ifrågavarande hyresgruppen uppgår för präst i samma tjänstegrad med tjänstebostad. På av kommittén anförda skäl och då nuvarande hyresersättningar äro fastställda att utgå tills vidare tillstyrker jag kommitténs förevarande förslag. Utfallet av den undersökning, som kommittén verkställt till belysning av nyssnämnda fråga, synes mig böra föranleda, att en omprövning göres av hyresersättningens belopp, om vederbörande präst icke övergår på den nya lönerogleringen.

I motsats till kommittén har kammarkollegiet föreslagit, att de nu utgående s. k. kommunala lönetilläggen skola inberäknas i nuvarande avlöningsförmåner för bestämmande av eventuell lönefyllnad. Av skäl, som kollegiet anført anser jag mig böra förordna, att för präst, som uppbär dylikt lönetillägg, särskilda lönefyllnader skola, i ifrågakommande fall, bestämmas *dels* för tid, varunder lönetillägget skulle ha utgått, med hänsyn till tillägget, *dels ock* för tid därefter utan sådan hänsyn.

Jag får vidare framhålla, att lönefyllnad bör minskas i mån av löneförhöjning genom löneklassuppflyttning eller befordran.

Med beaktande av vad 1949 års riksdagsrevisorer anført i fråga om barntilläggen och med hänsyn till vad i proposition nr 112 till årets riks-

dag i detta hänseende föreslagits i fråga om privatläroverkens lärare kan jag icke tillstyrka att barntilläggen övergångsvis bibehållas för prästerna.

I fråga om beskaffenheten av det bemyndigande, som Kungl. Maj:t bör för övergångsregleringen inhämta av riksdagen, får jag hänvisa till vad jag anfört i det föregående.

III. Förslaget till tjänste- och familjepensionsreglementen för präster

1949 års riksdags beslut.

Beslutet vid 1949 års riksdag om en reform av löne- och pensionsbestämmelserna för präster innebar bl. a. ett godkännande av prästlönekommitténs förslag att ordna pensioneringen i anslutning till gällande bestämmelser för civilstatstjänstemännen m. fl. Pensionsåldern fastställdes till 65 år, varvid dock förutsattes en omprövning i samband med översynen av de statliga pensionsåldrarna. Den sammanlagda tiden för längsta anstånd med avgång på grund av uppnådd pensionsålder bestämdes till fem år.

Med undantag av den s. k. tjänstårsgarantiregeln blevo även de föreslagna huvudgrunderna för övergången till de nya pensionsbestämmelserna föremål för riksdagens ställningstagande. Till frågan om nämnda garanti-regel togs emellertid icke slutgiltig ställning utan beslöts att den skulle övervägas ytterligare.

Prästlönekommitténs förslag.

De av kommittén föreslagna tjänste- och familjepensionsreglementena för präster, vilka reglements-förslag torde få såsom bilagor fogas vid protokollet i detta ärende (Bilaga D och E), ha utformats i nära anslutning till de allmänna tjänste- och familjepensionsreglementena. Statskontoret, som handhar den nuvarande prästerliga pensioneringen, föreslås bliva pensionsprövande myndighet.

I specialmotiveringen till reglementena och övergångsbestämmelserna har kommittén berört endast sådana spörsmål, vilka sakna motsvarighet på det statliga pensionsområdet. Stadganden, som — ofta likalydande — återfinnas i de statliga bestämmelserna, ha däremot icke ansetts kräva några förklaringar.

Beträffande de nu framlagda detaljbestämmelserna anför kommittén bl. a. följande.

Tjänstepensionsreglementet.

4 §.

Enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens principbeslut skall anstånd med avgång efter uppnådd pensionsålder kunna erhållas för en sammanlagd tid av fem år eller två år längre än som eljest i allmänhet gäller för befattningshavare med statligt ordnad pensionsrätt.

I förenklade syfte har under de senare åren beträffande vissa grupper av befattningshavare, t. ex. kyrkomusiker och övningslärare, rätten till prövning av frågor om anstånd med avgång efter uppnådd pensionsålder helt lagts i handen på den myndighet, som äger att från tjänsten avskeda. Kommittén har dock beträffande prästerna icke funnit anledning att i den avskedsbeviljande myndighetens hand lägga avgörandet i dessa frågor i större utsträckning än som gäller för statsanställda i allmänhet.

12 §.

1 mom. Detta moment motsvarar i huvudsak 15 § 1 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet. Föreskriften att tid, under vilken befattningshavare varit tjänstledig för att uppehålla annan med tjänstepensionsrätt förenad befattning, icke skall medföra avdrag vid tjänstårsberäkningen innebär bl. a., att församlingspräst med tjänstledighet för att vikariera i sådan befattning inom diakonien, missionen eller sjömansvården, å vilken SPA-reglementet är tillämpligt, äger i pensionshänseende tillgodoräkna denna tjänstledighetstid.

Har tjänstledighet som medför avdrag varit partiell, bör avdraget ske i förhållande till den omfattning, vari tjänstgöringstiden nedsatts. Bestämelse härom synes kunna intagas i tillämpningsföreskrifterna.

2 mom. Detta stadgande innebär i huvudsak, att vid bestämmande av tjänstårens antal hänsyn skall tagas även till sådan tid, under vilken allmänna tjänstepensionsreglementets bestämmelser eller andra av Kungl. Maj:t och riksdagen antagna tjänstepensionsbestämmelser varit tillämpliga på befattningshavaren. Motsvarande stadgande återfinnes i bl. a. allmänna tjänstepensionsreglementet.

Mot att tjänståren medfölja befattningshavare, som övergår från ett förvaltningsområde till ett annat, synes intet vara att erinra när fråga är om flyttning mellan tvenne områden, vilkas pensionskostnader finansieras genom anslag från statsbudgeten. Ur finansieringssynpunkt kunde det vara tveksamt, om här ifrågavarande grundregel bör gälla vid övergång mellan statstjänst å ena sidan till anställning med rätt till pension från kyrkofonden å andra sidan. Med hänsyn till att sådana flyttningar kunna väntas bli i stort sett lika ofta förekommande i båda riktningarna och att därför staten kan antagas komma att få övertaga pensionsförpliktelser från kyrkofonden i ungefär lika omfattning som kyrkofonden från staten, synes knappast någon invändning kunna göras mot en regel, enligt vilken prästerna i likhet med statstjänstemännen m. fl. i pensionshänseende generellt få tillgodoräkna anställningstid i befattningar, för vilka gällt av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställda tjänstepensionsbestämmelser.

Övergångsbestämmelserna till tjänstepensionsreglementet.

Punkterna 1—3. Här ifrågavarande stadganden reglera den successiva pensionsålderssänkning, som kommittén föreslagit och motiverat i betänkandet, del I. Därvid har likväl förutsatts, att anståndstiden för avgång ur tjänst efter uppnådd pensionsålder enligt huvudbestämmelserna kommer att bli 5 år i stället för, såsom kommittén i principbetänkandet föreslagit, 3 år.

Punkt 6. Denna bestämmelse avser att övergångsvis tillförsäkra befattningshavaren rätt att såsom tjänstår räkna så lång tid tillbaka, att denna tid utökad med de tjänstår, som han har möjlighet att ytterligare förvärva till pensionsåldern, uppgår till 30 år.

Exempel 1: En vid de nya pensionsreglementenas ikraftträdande 55-årig präst har i femton år innehaft i emeritilönelagen avsedd befattning. Han har tio år kvar till pensionsåldern. Utan tjänstårsgarantiregeln kan han således till pensionsåldern förvärva endast 25 tjänstår och således erhålla 25/30 av hel pension. Garantiregeln ger honom ytterligare fem tjänstår och således möjlighet att erhålla hel pension.

Exempel 2: En vid de nya pensionsreglementenas ikraftträdande 35-årig präst har möjlighet att till pensionsåldern förvärva ytterligare trettio tjänstår. Garantiregeln ger honom 0 tjänstår. Om det antages, att han under den återstående tjänstetiden kommer att åtnjuta på tjänstårsberäkningen inverkan ledighet fem (tio) år, blir pensionen således (25/30) av hel pension.

Mot den föreslagna tjänstårsgarantin har statskontoret invänt, att den vore för gynnsam och att den borde ersättas med en regel, enligt vilken pensionen skulle beräknas enligt vanliga avkortningsnormer men dock skulle uppgå till lägst nyreglerad emeritilön. En liknande anmärkning har kammarkollegiet gjort. Övriga remissmyndigheter ha på denna punkt lämnat förslaget utan erinran.

I propositionen biträdde föredraganden kommitténs förslag och erinrade, att den av ämbetsverken föreslagna regeln skulle, utan hänsyn till nuvarande ålder, tillförsäkra befattningshavarna en av tjänstårens antal oberoende minimipension.

Utskottet fann icke nödvändigt taga slutgiltig ställning till frågan utan förordade, att den ytterligare övervägdes.

De framförda betänkligheterna ha icke ställt behovet av en garantiregel i tvivelsmål. Tveksamheten har gällt valet av regel. Härvidlag har anförts, att tjänstårsgarantin vore för gynnsam och att den borde ersättas med en bestämmelse om viss minimipension. Enligt verkställd undersökning torde man kunna utgå från, att denna minimipension genomsnittligt motsvarar ungefär 26/30 av hel tjänstepension enligt de föreslagna tjänstepensionsbestämmelserna. Med denna utgångspunkt ge de båda reglerna, ställda vid sidan av varandra, följande garanti, uttryckt i 30-delar av hel tjänstepension, för olika åldrar.

Nuvarande ålder	Kommitténs regel	Ämbetsverkens regel
70 år	30/30	26/30
60 år	25/30	26/30
50 år	15/30	26/30
40 år	5/30	26/30
30 år	0	26/30

Ovanstående sammanställning visar, att den av kommittén föreslagna regeln, i jämförelse med ämbetsverkens, endast för de allra högsta åldrarna medför gynnsammare resultat än ämbetsverkens — skillnaden är dock högst $\frac{4}{30}$ av hel tjänstepension — under det att den senare regeln från åldern 60 år och nedåt garanterar högre pension än kommitténs regel.

Kommittén finner det emellertid angeläget framhålla, att man icke kan draga några generella slutsatser angående den ena eller andra regelns gynnsamhet för befattningshavaren. Man kan nämligen i det särskilda fallet icke förutsäga omfattningen av de framtida avbrotten i tjänstårsberäkningen och således icke nu beräkna, om och i vad mån pensionen enligt ämbetsverkens regel en gång kommer att grunda sig på den garanterade rätten. Det torde emellertid kunna antagas, att antalet präster, som komma att beröras av garantiregeln, i båda fallen kommer att bli obetydligt. Kommittén anser det dock föga tilltalande att, såsom ämbetsverken förordat, i fråga om pensionens storlek göra utfästelser utan hänsyn till befattningshavarnas nuvarande levnadsålder. I varje fall läser anledning saknas att för präster, som icke uppnått 35 års ålder, lämna någon som helst förbindelse om minimipension enligt det nya tjänstepensionsreglementet. Ej heller finner kommittén ur praktiska synpunkter ändamålsenligt att välja en sådan lösning av förevarande spörsmål, som under en avsevärd tidrymd förutsätter fortsatt tillämpning av emeritilönelagens antikerade regler för beräkning av pension. På dessa grunder har kommittén ansett övertvägande skäl tala för att vidhålla det i principbetänkandet framlagda förslaget till denna frågas lösning: en efter uppnådd levnadsålder graderad tjänstårsgaranti på det nu gällande statliga pensionssystemets grund.

Övergångsbestämmelserna till familjepensionsreglementet.

Punkt 1. I överenskommelsen om statens övertagande av prästänkekassan gjordes vissa förbehåll beträffande kassadelägarnas rättigheter efter övergång till familjepensionsreglementet för prästerskapet. Härav nu påkallade bestämmelser ha sammanförts i denna punkt i huvudsaklig överensstämmelse med vad kommittén förordat i principbetänkandet. Vad särskilt angår den under a) andra stycket omnämnda prövningen torde i tillämpningsföreskrifterna böra intagas en bestämmelse om att befattningshavare, som med stöd av ifrågavarande stadgande önskar statskontorets prövning av familjepensionsunderlaget, har att före viss dag till statskontoret anmäla sin önskan härom.

Punkt 2. Det nuvarande familjepensionsreglementet stadgar generellt, att ordinarie präst efter övergång till befattning med lägre familjepensionsunderlag icke skall vidkännas någon försämring i familjepensionshänseende. Motsvarigheten till denna bestämmelse i det nu framlagda förslaget till familjepensionsreglemente — 8 § 2 mom. — gäller endast det fallet, att ordinarie befattningshavare utan något sitt förvållande förflyttas till befattning med lägre familjepensionsunderlag. Med hänsyn till vad som övergångsvis gäller för statstjänstemännen i motsvarande hänseende har sådan präst, vilken av annan anledning än som nyss sagts övergått till befattning med lägre familjepensionsunderlag, ansetts böra få behålla sin särställning i familjepensionshänseende även under det blivande reglementets giltighetstid.

Enligt det nuvarande familjepensionsreglementet gäller vidare att för präst, vilken i sin befattning på grund av donation av enskild uppbär särskild förmån utöver lönen, efter Kungl. Maj:ts prövning kan bestämmas högre familjepensionsunderlag än grundavlöningen motiverar. Under förutsättning att, på sätt kommittén föreslagit, befattningshavaren äger att kvarstå på hittills gällande familjepensionsbestämmelser, finns det visserligen intet formellt hinder att häva verkan av en dylik särbestämmelse. Vid de statliga familjepensionsregleringarna har emellertid praxis varit att icke av befattningshavarna kräva avstående från redan befintliga förmåner såsom villkor för att övergå till de nya pensionsbestämmelserna. Med hänsyn härtill har kommittén ansett det skäligt att även i nu förevarande hänseende bibehålla den förmånsställning, som kan vara förvärvad, när det nya reglementet träder i tillämpning.

Till förebyggande av missförstånd må framhållas, att här stadgade undantag upphöra att gälla, om befattningshavaren byter befattning, i vilket fall huvudförfattningens bestämmelser angående familjepensionsunderlag träda i tillämpning.

Punkt 3. Stadgandet i den senare delen av denna punkt är påkallat av att enligt det nuvarande familjepensionsreglementet pensionsåldern skall anses vara 65 år för ordinarie befattningshavare och 60 år för extra ordinarie befattningshavare. Då såsom tjänstår endast räknas tid före uppnådd pensionsålder, skulle vid tjänstårsberäkning med utgångspunkt från det nuvarande reglementets bestämmelser tjänstetid efter angivna åldrar i vissa fall komma att lämnas obeaktad, vilket förhindras genom den föreslagna bestämmelsen.

I fråga om sättet för utfärdandet av de föreslagna pensionsreglementena och övergångsbestämmelserna anför kommittén följande.

Vid 1947 års allmänna pensionsreglering underställdes de nya reglementena riksdagen för godkännande. Någon anledning att härvidlag tillämpa ett annat förfarande i fråga om de nya pensionsreglementena för präster synes icke finnas. Då emellertid den definitiva detaljutformningen i formellt hänseende av prästlönerreglementet avses skola ankomma på Kungl. Maj:t, torde — på sätt jämväl skedde år 1947 — Kungl. Maj:t böra för sig utverka bemyndigande att vid pensionsreglementenas utfärdande i dem vidtagna sådana huvudsakligen redaktionella ändringar, som kunna visa sig påkallade av lönerreglementets slutliga avfattning eller eljest.

De av kommittén framlagda förslagen till huvudbestämmelser för övergångsregleringen på pensionsområdet äro avsedda att på samma sätt underställas riksdagen för godkännande. Då emellertid ytterligare föreskrifter kunna bli erforderliga vid övergången, föreslår kommittén, att Kungl. Maj:t utverka bemyndigande att meddela de ytterligare övergångsstadganden, som i anslutning till förslagets huvudgrunder kunna visa sig påkallade.

Yttrandena.

Samtliga remissinstanser ha tillstyrkt eller lämnat utan erinran de av kommittén föreslagna tjänste- och familjepensionsreglementena.

Vad den detaljmässiga utformningen av övergångsbestämmelserna an-

går har denna icke blivit föremål för några erinringar med undantag av att statskontoret och kammarkollegiet vidhållit den i utlåtandena över kommitténs principbetänkande uttalade meningen, att prästerna övergångsvis borde tillförsäkras — i stället för tjänstårsgaranti — rätt till minst nyreglerad emeritilön att utgå vid uppnådd pensionsålder. Statskontoret uttalar dock nu, att denna förmån bör begränsas till präster som vid reformens genomförande är i sådan ålder, att hel pension enligt de nya bestämmelserna icke kan intjänas.

Föredraganden.

Principbeslutet om 65 års pensionsålder för prästerna vilade på den förutsättningen, att den prästerliga pensionsåldern skulle tagas under omprövning i anslutning till översynen av de statliga pensionsåldersbestämmelserna.

I proposition till årets riksdag har Kungl. Maj:t på föredragning av chefen för civildepartementet framlagt förslag till nya avgångsbestämmelser för civila anställningshavare i statens tjänst m. fl. Förslaget innebär, att nuvarande fasta pensionsåldrar skola ersättas med pensioneringsperioder, inom vilka anställningshavarna skola äga välja tidpunkt för avgången under förutsättning dock, bl. a., att icke vederbörande myndighet med hänsyn till befattningshavares bristande tjänstbarhet finner anledning förordna om tidigare avgång. De f. n. vanligaste pensionsåldrarna, 60, 63 och 65 år, skola sålunda ersättas med pensioneringsperioderna 60—63, 63—65 respektive 65—66 år. När anställningshavare når pensioneringsperiodens övre gräns, inträder avgångsskyldighet. Anstånd med avgång skall kunna förekomma endast efter prövning av Kungl. Maj:t. Tiden för dylikt anstånd skall vara högst två år.

I avseende å beräkningen av tjänstår för pension skall tiden inom pensioneringsperioden likställas med tiden före periodens början, varför all tjänstgöringstid fram till periodens övre gräns skall tillgodoräknas såsom tjänstår. I de fall då enligt nuvarande bestämmelser vid fastställande av sjukpension och familjepension hänsyn skall tagas till tid, som från sjukpensioneringen respektive dödsfallet återstår till pensionsåldern, skall i stället räknas med tiden fram till pensioneringsperiodens övre gräns.

Om förslaget med pensioneringsperioder för civilstatstjänstemännen m. fl. vinner riksdagens godkännande, bör enligt min mening samma system införas för prästerna. Pensioneringsperiodens undre gräns bör sättas vid utgången av den årsintervall, räknad fr. o. m. den 1 oktober t. o. m. den 30 september, under vilken prästen uppnått 65 levnadsår.

Vad angår pensioneringsperiodens längd anser jag, med hänsyn till den prästerliga tjänstgöringens art, denna böra bestämmas till två år. Regulerad avgångsdag inom denna period bör vara den 30 september, såvida icke

avgången påkallas av nedsatt arbetsförmåga hos befattningshavaren eller myndigheten eljest finner skäl medgiva att avgången sker annan dag.

Kvarstående i tjänst efter det pensioneringsperioden utlöpt bör icke komma i fråga för längre tid än sammanlagt högst tre år. Prövningen av kvarståendefrågor bör ankomma på Kungl. Maj:t.

Kommitténs förslag i övrigt till huvudbestämmelser för tjänste- och familjepensioneringen kan jag biträda.

Beträffande spørsmålet huruvida övergången från emeritilönesystemet till de föreslagna pensionsreglementena skall regleras genom en särskild bestämmelse om beräkning av tjänstår eller genom att generellt tillförsäkra prästerna lägst nyreglerad emeritilön får jag anföra följande.

Enligt den huvudprincip, på vilken den prästerliga pensioneringen för framtiden skall grundas, bildas den enskilde befattningshavarens pension efter hand som befattningshavaren fullgör sitt arbete. Pensionen avvägs i varje särskilt fall i förhållande till det fullgjorda arbetsmättet, uttryckt i tjänstår; är tjänstårens antal minst 30, utgår hel pension. Enligt emeritilönelagens bestämmelser är pensionens storlek oberoende av tjänstetidens längd och ej heller påverkas sådan pension av avbrott i tjänstgöringen. Tjänstårens antal — betraktat såsom normerande faktor för pensionsbestämningen — är således enligt emeritilönelagen alltid lika med 30.

I sak innebär såväl kommitténs regel som ämbetsverkens, att prästerna vid tidpunkten för de nya bestämmelsernas ikraftträdande garanteras en viss minsta pension, vars storlek kan mätas i antal tjänstår enligt den nya pensionsordningen. Enligt den förra regeln tillgodoräknas befattningshavarna vid sagda tidpunkt i allmänhet lika många tjänstår som den uppnådda levnadsåldern i förekommande fall överstiger 35. Tjänstår härutöver kunna förvärvas i den mån det nya tjänstepensionsreglementet medger tillgodoräkning av tjänstår på grund av vederbörandes fortsatta tjänstgöring. Den senare regeln innebär, att prästerna över lag garanteras pension, motsvarande — efter omräkning till de nya pensionsbestämmelserna — omkring 26 tjänstår.

Vad till en början angår problemets ekonomiska sida vill jag betona det ytterst vanskliga i att göra något uttalande om vilkendera regeln som är för prästerna mest gynnsam. Härvidlag torde man få inskränka sig till att konstatera, att skillnaden i pension enligt den ena eller andra regeln i allmänhet torde bli relativt obetydlig. I fall där kommittéregeln leder till gynnsammare resultat kan denna skillnad sålunda aldrig överstiga vad som motsvarar fyra tjänstår, d. v. s. omkring 13 % av hel pension. Motsvarande skillnad i fall där ämbetsverkens regel ger gynnsammare resultat kan visserligen bli betydligt större, men sannolikheten talar för att skillnaden även i dessa fall kommer att hålla sig inom rätt snäva gränser.

Företräde lärer således knappast kunna givas åt en av reglerna endast med hänsyn till reglernas olika gynnsamhet för befattningshavarna.

För egen del finner jag andra synpunkter vara avgörande vid ett ställningstagande till förevarande spörsmål. Sålunda anser jag utgångspunkten för kommitténs förslag — att avväga garantien efter uppnådd levnadsålder — ur skilda synpunkter bättre än ämbetsverkens regel tjäna syftet med övergångsregleringen på denna punkt. Ämbetsverkens regel har den nackdelen, att den under en avsevärd tidrymd framåt förutsätter tillämpning av ett sedan länge såsom föräldrat ansett pensioneringssystem på befattningshavare, underkastade moderna avlöningsbestämmelser. Det torde i detta sammanhang få erinras, att emeritilönesystemet bygger på 1910 års lag om reglering av prästerskapets avlöning. Mellan på dylikt sätt reglerad avlöning och häremot svarande emeritilön råder ett så nära samband att det kan ifrågasättas, om över huvud taget tekniska förutsättningar finnas för en tillämpning av emeritilönelagens bestämmelser på präster lydande under de nya avlöningsbestämmelserna.

Bl. a. på här anförda skäl biträder jag kommitténs förslag i denna del.

Vad kommittén i övrigt föreslagit med avseende å övergångsregleringen kan av mig tillstyrkas.

Jag förutsätter att, om pensioneringsperioden 65—67 år införes för prästerna, hänsyn härtill tages vid den slutliga utformningen av övergångsbestämmelserna. Jag vill fästa uppmärksamheten på att behovet av tjänstårsgaranti i förekommande fall minskar till följd av den mot pensioneringsperiodens längd svarande ökningen i rätten till tjänstårsberäkning.

I fråga om det bemyndigande, som av Kungl. Maj:t bör inhämtas hos riksdagen för pensionsreglementenas och övergångsbestämmelsernas utfärdande, förordar jag att bemyndigande inhämtas i samma omfattning som jag föreslagit beträffande löneregleringen.

IV. Övriga författningsförslag.

Härefter torde jag få redogöra för den författningsreglering, som för löne- och pensionsreformen erfordras utöver löne- och pensionsreglementena. Jag har i annat sammanhang omnämnt, vilka författningsförslag kommittén i sådant hänsende framlagt. Vissa av dessa förslag ha överarbetats inom ecklesiastikdepartementet.

Förslaget till lag om upphävande av lagen den 9 december 1910 etc.

Genom förevarande lag upphävas samtliga för prästerna nu gällande lönebestämmelser. Dessa måste i det hela dock fortfarande äga giltighet för befattningshavare, som icke övergår å den nya löneregleringen. I vissa

hänseenden måste emellertid jämkningar vidtagas i de äldre bestämmelserna, exempelvis angående befattningshavarens skyldighet att åt vikarie och ämbetsbiträde tillhandahålla bostad och vivre eller däremot svarande penningersättning jämte eventuellt vikariearvode. Vidare skall enligt 1949 års principbeslut bl. a. sådan befattningshavare icke komma i åtnjutande av nu utgående provisoriskt lönetillägg. Detsamma bör även gälla de övriga provisoriska avlöningsförmåner, som under senare år tillerkänts prästerna.

Även de upphävda tjänste- och pensionsbestämmelserna måste få en viss fortsatt tillämplighet, nämligen för dem som redan före reformens genomförande äro pensionstagare. Sådan pensionstagare synes även fortsättningsvis böra erhålla nu utgående provisorisk pensionsförbättring. I detta sammanhang får jag även anmäla, att jag har för avsikt att till övervägande upptaga frågan om en förbättring av här avsedda pensioner, i likhet med den som genomfördes i anslutning till 1947 års allmänna pensionsreglering för statsförvaltningen.

I avseende å den ekonomiska regleringen i övrigt måste likaledes behov av fortsatt giltighet förutsättas beträffande vissa av de äldre bestämmelserna, exempelvis i fråga om skyldighet för pastorat att ansvara för reglerad lön och vissa andra löneförmåner åt befattningshavare som icke övergår å den nya löner regleringen. Sålunda torde, om än med vissa jämkningar, nuvarande bestämmelser om vad som skall anses såsom pastorats prästlönekostnad böra alltjämt iakttagas vid avräkning mellan kyrkofonden och pastorat, såvitt angår avlöningskostnad för sådan befattningshavare. I sistnämnda hänseende kommer övergångsregleringen att delvis hänföra sig till de samtidigt härmed föreslagna ändringarna i kyrkofondslagen.

De övergångsbestämmelser, som i anslutning till vad jag här anfört och i övrigt bliva erforderliga, har jag ansett böra meddelas i administrativ ordning.

Förslaget till prästlönekostnadsförordning.

Som jag redan i annat sammanhang omnämnt har *kammarkollegiet* ställt sig tveksam till den av prästlönekommittén föreslagna anordningen av den ekonomiska författningsregleringen. Kollegiet har ifrågasatt om icke en bättre systematisering skulle ernås, därest alla de bestämmelser i kyrkofondslagen, kyrkomusikerlagen och den föreslagna prästlönekostnadsförordningen, som röra finansieringen av prästernas och kyrkomusikernas avlöning, sammanfördes till en författning. Härigenom skulle enligt kollegiet undvikas hänvisningar mellan olika författningar. En så ingripande omläggning av författningsregleringen synes mig dock icke böra ske annat än i samband med en allmän reform av — de vid förevarande löner reglering i huvudsak orubbade — grunderna för finansieringen av

präst- och kyrkomusikerlönekostnaderna. Med hänsyn härtill och då ett sammanförande i en särskild författning av bestämmelserna om pastoratens ansvar för prästlönekostnaderna synes mig lämplig, har jag funnit kommitténs förslag i denna del böra med vissa mindre jämkningar läggas till grund för lagstiftning.

1 a §. Enligt statsmakternas principbeslut år 1949 skola prästlönekostnaderna i Karlsborgs delvis territoriella och delvis icke-territoriella pastorat liksom i de militära icke-territoriella pastoraten i Karlskrona och Stockholm bestridas enligt reglerna för de territoriella pastoraten i gemen. Författningstexten lärer böra vara så utformad, att även andra helt icke-territoriella pastorat inom riket framdeles kunna föras in under förordningen utan att denna behöver ändras.

2 §. Med hänsyn till att beslutanderätten i fråga om ändring i pastoratsindelningen och tjänsteorganisationen för pastorat av ålder sedvannerättsligt tillkommit Kungl. Maj:t, har *prästlönekommittén* funnit behövligheten av ett stadgande härom kunna ifrågasättas. Då emellertid denna befogenhet för närvarande vore lagfäst i 23 § prästlönerregleringslagen samt då beslut om ändringar i indelning och organisation regelmässigt ha ekonomiska verkningar såväl för kyrkofonden som för pastoraten, har kommittén föreslagit, att ett motsvarande — ehuru förenklat — stadgande upptages i prästlönekostnadsförordningen.

Vad kommittén här föreslagit biträder jag.

3 § 2 mom. I författningstexten synes icke behöva utsägas den självklara regeln, att tjänstedubblersarvode och reseersättning i anledning av tjänstedubbling skola åvila det pastorat, vari denna tjänstgöring fullgjorts. I övrigt får jag beträffande detta moment hänvisa till vad jag tidigare anfört om kostnadsfördelningen mellan pastoraten och kyrkofonden.

3 § 3 mom. Prästlönekommittén har anfört.

Innehavaren av de förenade biskops- och kyrkoherdetjänsterna i Visby skall enligt prästlöneordningen i huvudsak uppbära avlöningsförmåner efter samma grunder som övriga biskopar. Ett särskilt bestämmande kräves därför rörande huru stor del av biskopen-kyrkoherdens lön, som skall åvila pastoratet. Ett tänkbart sätt att bestämma denna andel vore att göra en »fingerad» lönegradsplacering av kyrkoherdetjänsten enligt metoden för lönegradsplacering av övriga kyrkoherdetjänster. Förfaringssättet har dock syntts kommittén mindre lämpligt. Då kombinationen av biskops- och kyrkoherdetjänst endast förefinnes i detta fall, synes hinder ej böra möta att mera skönsmässigt bestämma det belopp, varmed pastoratet skall deltaga i kostnaderna för tjänstinnehavarens avlöning. Vid ett dylikt bestämmande bör hänsyn tagas till, å ena sidan, att pastoratet kan räkna med att, så länge tjänstekombinationen består, erhålla en högt kvalificerad prästman till kyrkoherde och, å andra sidan, att biskopen-kyrkoherden icke kan i samma utsträckning som andra kyrkoherdar ägna tid och krafter åt

pastoratet samt att pastoratet icke skall äga uppbära någon ersättning för tjänstebostaden. Kommittén föreslår, att vid bestämmandet av detta pastorats prästlönekostnader kyrkoherdetjänsten avseende belopp skall utgöra 10 000 kronor.

Den av kommittén föreslagna begränsningen av pastorats prästlönekostnad vid kyrkoherdetjänsten i Visby pastorat har *kammarkollegiet* funnit omotiverad.

För egen del biträder jag vad kommittén föreslagit. Då det emellertid synes mindre lämpligt att här bestämma ett oföränderligt belopp, förordar jag, att Visby pastorats prästlönekostnad i vad avser kyrkoherdetjänsten bestämmes till vad kyrkoherden skulle uppburit i lön enligt lägsta löneklass — inklusive rörligt tillägg — därest han varit placerad i normallönegraden för kyrkoherdar, Ca 29. Till belysning av detta förslag vill jag nämna, att kyrkoherdetjänsten, om den ej varit förenad med biskopstjänst, skulle enligt de allmänna grunderna för kyrkoherdetjänsternas lönegrads-placering ha blivit placerad i Ca 33.

5 §. *Prästlönekommittén* har anfört.

Enligt 19 § prästlönereglingslagen i detta lagrumms ursprungliga lydelse skulle till bestridande av de pastoratet åvilande prästlönekostnaderna, i den mån sådant erfordrades, användas » i nedan nämnd ordning»: 1) församlingsavgifter till visst belopp (»första treöringen»), 2) avkastningen av lönetillgångar i pastoratet, samt 3) ytterligare församlingsavgifter (»andra treöringen»). Vid omläggningen år 1932 av det kyrkliga finansieringssystemet ändrades detta därhän, att till bestridande av samma kostnader skulle »i nedan nämnd ordning» användas: 1) avkastningen av prästlönetillgångarna och 2) andra tillgängliga medel ävensom församlingsavgifter till erforderligt belopp.

Dessa bestämmelser om att vissa pastoratens inkomster skola »läggas i botten» eller i första hand användas ha emellertid utformats på sådant sätt, att de enligt ordalagen fått en vidare innebörd än som kan ha varit avsett. Syftet med bestämmelserna kan nämligen icke förutsättas ha varit att giva pastoraten bindande direktiv om en viss ordning för ianspråktagande av medel, som äro tillgängliga för eller kunna anskaffas av pastoraten för gäldandet av prästlönekostnaderna. Bestämmelsen — i gällande lagtext — om att boställsavkastningen skall »läggas i botten» måste antagas rätteligen avse endast den beräkningsgrund, som enligt 4 och 7 §§ kyrkofondslagen skall tillämpas vid de årliga avräkningarna mellan kyrkofonden och pastoraten eller, med andra ord, för fastställande av, huruvida vederbörande pastorat skall ha att inleverera överskottsmedel till fonden eller att därifrån erhålla tillskott.

Kommittén har föreslagit, att den här föreliggande oegentligheten i förevarande sammanhang rättas till. Då emellertid den år 1947 tillkomna kyrkomusikerlagen upptager stadganden, vilkas avfattning anslutits till skriv-

sättet i prästlönerregleringslagen, har kommittén även föreslagit, att en motsvarande ändring göres i kyrkomusikerlagen.

Till vad prästlönekommittén här föreslagit kan jag ansluta mig.

6 §. I sammanhang med frågan om borttagande av församlingspräster-
nas hittillsvarande rätt jämlikt 7 § prästlönerregleringslagen att »utöver lö-
nen» uppbära avkomst av donerad avlöningstillgång berörde jag i propo-
sitionen 1949:204 (s. 137—146) ingående spörsmålet, huru borde fram-
deles förfaras med dessa tillgångar. Jag övervägde därvid två framkomna
förslag till frågans lösning. Prästlönekommittén hade förordat, att det
skulle ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare granskning av dona-
tionsurkunden i varje särskilt fall meddela beslut om den omdisposition av
donationstillgångens avkastning, som befunnas lämplig. Enligt kommittén
borde det därvid i regel komma att ligga närmast till hands att avkast-
ningen tillades pastoratet till lättnad i den pastoratet åvilande skattskyld-
digheten för där anställda prästers avlöning, tjänstebostadsbesvärets full-
görande och utgörande av allmän kyrkoavgift. Avkastningen skulle då
icke ingå i avräkningen mellan pastoratet och kyrkofonden. Undantagsvis
kunde dock skäl kunna komma att föreligga att med avkomsten av dona-
tionen tillgodose något mera speciellt kyrkligt ändamål, som någon i pas-
toratet ingående församling hade att vårda. En minoritet inom kammar-
kollegiet hade häremot föreslagit att beträffande dessa prästlönedonationer
— med vissa mindre betydelsefulla undantag — skulle gälla samma regler
som för andra lokala prästlönetillgångar. För egen del fann jag icke an-
ledning att då taga definitiv ställning till frågan.

I sitt slutbetänkande har *prästlönekommittén* vidhållit sitt tidigare för-
slag.

I remissyttranden häröver har *kammarkollegiet* och *statskontoret* emel-
lertid anslutit sig till den meningen, att skillnad ej bör göras mellan dis-
positionen av dessa tillgångar och övriga prästlönetillgångar i pastorten.

Vid förnyat övervägande av frågan har jag funnit mig icke kunna bort-
se från att varken syftet vid ifrågavarande donationers tillkomst eller de
bestämmelser i gällande prästlönelagstiftning, som taga sikte på dem, kun-
na sägas utgöra någon grund för en ny särreglering av dispositionen av
dessa tillgångars avkastning. Jag förordar därför nu att dessa tillgångar
— i överensstämmelse med de allmänna rättsgrundsatser i 1910 års lag-
stiftning på detta område, som varit bestämmande för de lokala avlönings-
tillgångarnas infogande i systemet för finansieringen av kostnaderna för
prästerskapets avlöning — i princip skola likställas med övriga lokala av-
löningstillgångar. I denna huvudregel synes likväl en viss modifikation
böra göras. Pietetsskäl kunna nämligen sägas tala för att »7 §-tillgångar»,
tillkomna i så sen tid som efter utfärdandet den 9 december 1910 av gäl-
lande prästlönerregleringslag, därvid undantagas. Antalet prästlönedona-

tioner efter angivna tidpunkt synas icke vara flera än 4—5, samtliga penningfonder. Beträffande dessa donationer föreslår jag, att Kungl. Maj:t begär bemyndigande att, efter granskning av donationsurkunden i varje särskilt fall, meddela beslut om den omdisposition av donationstillgångens avkastning för annat kyrkligt ändamål, som må befinnas lämplig. Härvid bör enligt min mening endast komma ifråga att med en dylik donations-tillgång tillgodose något konkret kyrkligt ändamål, som i pastoratet ingående församling, såsom sådan, har att vårda. Givet är, att i dessa dispositionsärenden donator eller, där han är död, hans närmaste efterlevande böra beredas tillfälle att yttra sig.

I detta sammanhang får jag slutligen anmärka följande. Beträffande några av dessa avlöningstillgångar finnas i donationsurkunderna föreskrifter om skyldighet för den präst, till vars förmån donationen gjorts, att fullgöra vissa särskilda bestyr såsom att underhålla donators grav, tillhandahålla oblater m. m. dylikt. I den mån dessa föreskrifter icke under tidernas lopp förlorat sin reella innebörd, läser pastoratet böra framdeles ansvara för fullgörandet av dessa bestyr. Det läser få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de bestämmelser härom, som i något fall kunna bliva erforderliga.

Då löne- och pensionsreformen förutsätter, att de donerade änkesätena försvinna såsom pensionsförmåner, böra de givetvis bli föremål för enahanda reglering som 7 §-tillgångarna. Härvid är emellertid att uppmärksamma, att beträffande något eller några änkesäten kunna i donationsurkunden finnas föreskrifter om att avkastningen, under tid då till densamma berättigad prästänka icke finnes, skall tillfalla t. ex. lokalkyrka. Jämväl bemyndigande att meddela — i närmast möjliga anslutning till donationens syfte i denna del — i dylikt fall erforderliga bestämmelser torde nu böra inhämtas.

7 §. Stadgandet i första momentet om fondering av expropriationsersättning motsvarar 22 § 1. prästlönereglingslagen. Fonderingsskyldigheten har i förslaget angivits avse även med expropriationsmedel jämförlig ersättning; detta innebär dock ingen saklig nyhet, enär detsamma utan lagbestämmelse otvivelaktigt redan nu gäller. Bestämmelserna i tredje momentet äro hämtade från 22 § 2. prästlönereglingslagen.

Förslaget till lag angående ändring i kyrkofondslagen.

3 §. Omläggningen av familjepensionssystemet för präster föranleder att punkten 6) utgår. Ändringarna i övrigt i paragrafen äro av enbart redaktionell art och syfta till en förenkling av lagtexten. Härvid har nuvarande punkten 5) fått utgå, enär däri omförmäld ersättning givetvis icke utgör någon verklig inkomst för kyrkofonden samt ett flertal med denna ersätt-

ning helt analoga ersättningar icke äro upptagna i uppräknigen av fondens inkomster.

4 §. Orden »och för pastoratet disponibel» åsyfta främst det förhållandet, att den behållna avkastningen av stifts prästlönejordsfond eller prästlönefondshemman icke nödvändigtvis helt utdelas till pastoraten.

6 §. De i nuvarande punkterna 5), 6) och 9) avsedda anslagen utgå i huvudsak till avlönande av följande befattningshavare: anslaget under 5) till stifts- och kontraktsadjunkter, studentpräster samt befattningshavare hos diakonistyrelsen, anslaget under 6) till utlandspastorerna och sjömanspräster samt anslaget under 9) till amiralitets- och garnisonspräster samt de s. k. militärpastorerna. Då avlöningen till en stor del av dessa präster genom lönereformen kommer att föras in under prästlönereglementet, ha nämnda punkter ansetts kunna sammanföras till en, som i förslaget erhållit nummer 4. Härigenom vinnes också att lagtextens omfång minskas.

I övrigt förhålla sig de numrerade punkterna i förslaget till punkterna i paragrafens nuvarande lydelse på följande sätt. Punkterna 1) och 2) äro nytillkomna och motsvara — förutom nuvarande punkten 2) — ur första stycket uteslutna stadganden. De nuvarande punkterna 3), 4), 7) och 10) ha placerats under resp. 7), 3), 6) och 8). Ändringen i sistnämnda punkt är rent redaktionell. Den nuvarande punkten 1) har kunnat uteslutas genom omskrivning av ingressen till andra stycket. Stadgandet om anslag för extra utgifter har återförts till sin ursprungliga och naturliga plats som slutstadgande. För att icke en framtida höjning av detta anslag skall nödvändiggöra ändring av lagtexten har anslagsbeloppets storlek — för närvarande femtiotusen kronor — därvid uteslutits. Någon höjning är icke för närvarande erforderlig. Jag förordar därför, att Kungl. Maj:t hemställer att anslaget tills vidare måtte få utgå med sagda belopp.

7 §. Med de infogade orden »och annan därtill särskilt anslagen inkomst» avses närmast att i avräkningarna mellan pastoraten och kyrkofonden ingripa vissa för prästlöneändamål avsedda pastoratsinkomster såsom landgillen och liknande jordavgälder, vilka knappast kunna sägas utgå av något i prästlönekostnadsförordningen uppräknat slag av prästlönetillgångar.

Förslaget till ändring i lagen om kyrkomusiker.

1 a §. Kyrkomusikerlagen och därmed den till denna lag anknutna administrativa regleringen av den nya kyrkomusikerorganisationen är icke tillämplig å Karlsborgs församling och de båda amiralitetsförsamlingarna. Kyrkomusikerutredningen (SOU 1945: 16 s. 159 f. samt 1946: 50 s. 146) förutsatte dock, att lagen framdeles — när så med hänsyn till anordningen av den nya organisationens finansiering bleve möjligt — skulle

göras tillämplig även på dessa församlingar. Genom att det allmänna finansieringssystemet för prästlönekostnaderna nu blir tillämpligt även å dessa församlingar, försvinner hittillsvarande hinder för att i dem tillämpa den nya kyrkomusikerorganisationen. Jag förordar därför, att statsmakterna nu besluta om tillämpning av kyrkomusikerlagen å berörda tre församlingar. Härför erforderlig lagändring har syntts lämpligen kunna givas den formen, att i en ny paragraf, betecknad 1 a, upptages en bestämmelse om att vad i 1 § stadgas gäller, i den mån Konungen och riksdagen besluta, jämväl icke territoriell församling.

Med den i 2 § 2 mom. införda bestämmelsen om engångsavgifter för pensionering av kyrkomusiker avses i 8 § 4 mom. SPA-reglementet den 29 december 1949 omförmälda avgifter. Då pastorats erläggande av dylik avgift är beroende av pastoratets gottfinnande, har Kungl. Maj:t i administrativt utfärdade bestämmelser om avräkningarna mellan pastoraten och kyrkofonden avskilt dessa avgifter vid tillskottsberäkningarna. Med det nu föreslagna tillägget till kyrkomusikerlagen åsyftas att vinna överensstämmelse mellan de administrativa avräkningsbestämmelserna och den grundläggande bestämmelsen i kyrkomusikerlagen om pastorats kyrkomusikerlönekostnad.

Beträffande ändringen i fjärde momentet får jag hänvisa till vad jag anfört angående 5 § i den föreslagna prästlönekostnadsförordningen.

Förslaget till lag om ändringar i ecklesiastik boställsordning.

Att 17 och 18 §§ ecklesiastik boställsordning skulle ersättas med bestämmelser i lönereglementet förutsattes i principbeslutet. Av prästlönekommittén har nu föreslagits, att även 20 § skulle upphävas och en ändring vidtagas i 19 §. Då emellertid dessa ändringar icke synas mig vara i nu förevarande sammanhang erforderliga, har jag icke funnit anledning att på denna punkt biträda kommitténs förslag.

Förslaget till lag angående ändring av församlingsstyrelselagen.

Förslaget till lag angående ändring av domkapitelslagen.

Förslaget till lag om viss ändring av lagen den 21 november 1925 (nr 456).

De föreslagna ändringarna i dessa lagar äro konsekvenser av förslag, som jag tidigare förordat, och torde icke behöva närmare motiveras.

V. Finansieringen av kostnaderna för avlöning och pensionering.

Genom 1949 års principbeslut rörande prästlönereformen godkände statsmakterna vissa, av prästlönekommittén föreslagna jämkningar i gällande regler för finansieringen av församlingsprästernas avlöning. Härom må

hänvisas till proposition nr 204/1949 (s. 160 ff) och sammansatta stats- och första lagutskottets utlåtande nr 2/1949 (s. 80) i anledning av nämnda proposition. De här åsyftade, redan prövade frågorna av jämförelsevis mindre räckvidd ha emellertid numera gripits in i ett större sammanhang, som påkallar ett ställningstagande till vissa ytterligare därvid aktualiserade spörsmål. Härom må framhållas följande.

Under senare år ha statsmakterna successivt fattat för en reform av kyrkomusikernas anställnings-, tjänstgörings- och avlöningsförhållanden erforderliga beslut. Ett första steg togs redan år 1938 genom antagande av lagen den 9 december, nr 732, angående särskilda grunder för klockar- och organistlöns bestämmande samt om dispositionen av de till klockar- och organisttjänst hörande avlöningstillgångar (klockarboställslagen). Sedan frågan om nyorganisation av den s. k. klockarinstitutionen utretts av särskilda sakkunniga (1942 års kyrkomusikerutredning, KMU), antogo 1946 års kyrkomöte och 1947 års riksdag sedermera ett av Kungl. Maj:t framlagt förslag till lag om kyrkomusiker, vilken utfärdades den 27 juni 1947 (SFS 275/1947). Med de i denna lag upptagna grundläggande stadgandena hade man nått fram till en lösning — så att säga i princip — av kyrkomusikerfrågan. Innebörden av lagen var huvudsakligen den, att de särskilda, till den föräldrade klockarinstitutionen hänförliga befattningarna skola ersättas med en enda tjänst, kyrkomusikertjänst, att de blivande innehavarna av denna nya tjänst skola — liksom de motsvarande befattningshavarna före reformen — vara kommunalavlönade, samt att avlöningskostnaderna härvid skola bestridas i nära överensstämmelse med vad som gäller beträffande avlöningen till församlingsprästerskapet. I propositionerna nr 199/1949 samt nr 231, 234 och 236/1950 framlade Kungl. Maj:t därefter förslag till närmare reglering av de med kyrkomusikerreformens genomförande förenade organisations- samt löne- och pensionsfrågor ävensom kyrkligt-ekonomiska spörsmål i övrigt. Förslagen godkändes med vissa jämkningar av riksdagen, varefter reformen trätt i kraft den 1 juli 1950. Nyssnämnda proposition nr 234/1950 innehöll bl. a. förslag till de författningsändringar på det kyrkligt-ekonomiska lagstiftningsområdet, som betingades av kyrkomusikerorganisationens inkoppling på gällande system för finansieringen av utgifterna på prästlöneområdet. Ytterst berörde alla här uppkommande frågor kyrkofonden i dess centrala uppgift såsom regulator i det specifikt kyrkliga skatteutjämningsystemet. Förslagen måste, med hänsyn till sambandet med prästlönereformen, givas en preliminär karaktär. Om detta samband framhöll jag, i egenskap av föredragande statsråd, i propositionen närmare följande.

Jag får erinra om att riksdagen i december 1949 fattat beslut om en till grunden gående omläggning av de prästerliga avlöningsförhållandena. Denna i princip beslutade reform förutsätter en rätt ingripande revision av de bestämmelser — främst i kyrkofondslagen — som reglerar kyrkofondens

funktion i skatteutjämningsförfarandet. 1946 års prästlönekommitté är också för närvarande sysselsatt med utarbetande av konkreta förslag till de författningsändringar, som här komma att visa sig behövliga. Men berörda kommitté kan icke undgå att för utformningen av dessa sina förslag taga omedelbar hänsyn jämväl till den påverkan på den kyrkliga ekonomien, som den numera — ävenledes i princip — beslutade nya kyrkomusikerorganisationen vid dess förestående trädande i tillämpning kan beräknas få. Det ligger — med hänsyn till den sålunda genom omständigheternas makt framtvungna splittrade behandlingsordningen av de båda reformfrågorna — i sakens natur, att de ändringar i kyrkofondslagen, som nu påkallas för kyrkomusikerreformens ikraftträdande, måste få en starkt provisorisk karaktär och överhuvud snävt begränsas till de absolut nödvändiga.

En bärande punkt i lösningen av kyrkomusikerfrågan har varit den, att mellan pastoraten såsom de huvudsakliga löngivarna åt kyrkomusikerna skall ordnas en skatteutjämning genom kyrkofonden helt analog med den, som nu förekommer mellan pastoraten såsom löngivare åt församlingsprästerna. De särskilda, för prästlöne- och kyrkomusikerreformen gemensamma problem, som i det föreliggande större sammanhanget aktualiseras, äro företrädesvis följande:

- 1) frågan om gemensam avräkning med kyrkofonden för präst- och kyrkomusikerlönekostnaderna,
- 2) den med denna fråga i visst samband stående frågan om höjning av maximum för församlingsavgifterna samt
- 3) borttagande eller höjning av nu gällande maximering — till 15 öre per skattekrona — av den allmänna kyrkoavgiften.

I propositionen nr 231 till 1950 års riksdag togs preliminär ställning till frågorna under 1) och 2). I egenskap av föredragande statsråd anförde jag härom huvudsakligen:

Förslaget om gemensam avräkning med kyrkofonden för kyrkomusiker- och prästlönekostnaderna har under remissbehandlingen blivit föremål för delade meningar. Till stöd för förslaget har främst hänvisats till den stora lättnad, som det skulle innebära för de myndigheter, som verkställa avräkningarna, att icke behöva göra dubbla sådana, och till att separata avräkningar skulle nödvändiggöra, att särskild församlingsavgift uttoges för bestridande av kyrkomusikerkostnaderna. Från dem, som ställt sig kritiska till förslaget, har särskilt framhållits, att den gemensamma överskottsredovisningen vore ägnad att inge principiella betänkligheter.

Under behandlingen i kyrkomötet av kyrkomusikerreformen ansåg jag mig kunna ställa i utsikt, att separat avräkning skulle anordnas, om så vid ytterligare undersökning befundes tekniskt kunna ske utan alltför stora svårigheter. Efter närmare övervägande av frågan har jag emellertid måst stanna för att föreslå, att avräkningen göres gemensam. I första hand har denna min slutliga ståndpunkt bestämts av de mycket påtagliga praktiska fördelarna hos ett sådant förfarande. Jag har här icke kunnat undgå att taga intryck av de farhågor, som från stiftsnämndshåll uttalats mot ett system med dubbla avräkningar. Men ytterligare ett skäl tillkommer. Den av mig nyss understrukna provisoriska karaktären av de ställningsta-

ganden, som nu påkallas, måste i särskild grad avse valet av avräkningsmetod. Huru avräkningarna skola bäst ordnas efter prästlönereformens ikraftträdande blir beroende av bland annat den ordning, i vilken prästers avlöning kommer att utbetalas. I den här föreliggande ovissa situationen synes det otvivelaktigt innebära minsta omgång att inkoppla pastoratens kyrkomusikerkostnader på det avräkningsförfarande, som redan består. Visar det sig sedermera att prästlönereformen gör det önskvärt att i avräkningshänseende åtskilja kyrkomusiker- och prästlönerekostnaderna, står också möjligheten härtill öppen. Den av mig förordade gemensamma avräkningen innebär nämligen icke någon »sammanblandning» av ett pastorats prästlöne- och kyrkomusikerlönentillgångar utan endast att avkastningen av tillgångarna under visst år gives en samfällad användning.

I visst samband med frågan om den gemensamma avräkningen står frågan om höjning av det i kyrkofondslagen stadgade maximum för församlingsavgifterna. Då KMU år 1946 framlade förslag om en sådan höjning — med 10 öre per skattekrona — var detta förslag, från de förutsättningar, som då förelågo, knappast annat än följdriktigt. Vid behandlingen av kyrkomusikerreformen vid nämnda års kyrkomöte ansåg jag mig också kunna godtaga detta förslag, åtminstone — såsom jag uttryckte det — som en lösning tillsvidare. Vad jag åsyftade med denna förslaget provisoriekaraktär var givetvis det bedömandet, att prästlönekommittén, som vid den tiden just påbörjat sitt arbete, icke skulle kunna undgå att taga hithörande invecklade spörsmål till omprövning i deras gemensamma och allsidiga sammanhang. Då jag likväl förordade KMU:s förslag på denna punkt, var det under antagandet, att kyrkomusikerreformen skulle kunnat få sin slutliga lösning redan vid 1947 års riksdag, medan prästlönereformen skulle bli en fråga på väsentligt längre sikt. Intervallen mellan lagstiftningsetapperna för de båda reformerna har, såsom det aktuella läget visar, blivit väsentligen kortare än som beräknats. I planläggningen av prästlönekommitténs arbete är också förutsatt, att kommitténs slutliga förslag skola framläggas under loppet av innevarande år.

Med hänsyn till de omständigheter, som nu berörts, har jag funnit övervägande skäl tala för att, för den korta övergångstid, varom här sannolikt kan bli fråga, icke göres rubbning i den gällande regleringen med avseende å maximeringen av församlingsavgifterna och relationen mellan dessa avgifter och allmänna kyrkoavgiften. Beträffande pastorat, som på grund av sitt svaga skatteunderlag redan nu uppbär tillskott från kyrkofonden, kommer kyrkomusikerkostnadernas finansiering tillsvidare i enlighet med vad jag här förordat att medföra en icke ringa ekonomisk lättnad i förhållande till den sammanlagda kostnaden för pastoratet och däri ingående församlingar för nu utgående präst- och kyrkomusikerlöner. Det torde dock knappast behöva påpekas, att dessa pastorat icke kunna räkna med såsom säkert, att ett så gynnsamt utfall av den provisoriska regleringen får sin fulla motsvarighet vid den blivande allsidiga omprövningen av skatteutjämnningen på det kyrkliga området.

Till den under 3) angivna frågan om borttagande eller höjning av kyrkoavgiftens maximering togs i den ifrågavarande propositionen nr 231 ingen ståndpunkt. Därtill förelåg ej heller någon omedelbar anledning. I berörda proposition hade vissa kalkyler framlagts rörande den påverkan

på den allmänna kyrkoavgiften, som de i propositionen förordade grunderna för finansieringen av kyrkomusikerlönekostnaderna kunde få under en övergångstid, intill dess prästlönereformen kunde tänkas bliva genomförd. Dessa — visserligen starkt schematiserade — beräkningar hade givit vid handen, att den av kyrkomusikerreformen föranledda höjningen av den allmänna kyrkoavgiften skulle komma att inskränka sig till omkring 1,5 öre per skattekrona. Då den allmänna kyrkoavgiften vid de senast — under hösten 1949 — gjorda avräkningarna mellan pastoraten och kyrkofonden icke behövt beräknas till högre öretal än 9, så saknade ju problemet om hur förfaras skulle, om belastningen på kyrkofonden överstege ett belopp, som svarade mot ett uttagande av kyrkoavgiften till dess för närvarande fastställda maximum eller 15 öre, för kyrkomusikerfrågan aktualitet.

Sedan första lagutskottet i utlåtande nr 29, som av riksdagen godkändes, uttalat, att de i propositionen nr 231 framlagda förslagen i finansieringsfrågorna syntes väl avvägda, anmälde riksdagen i skrivelse den 27 maj 1950, nr 352, att den bifallit nämnda förslag.

Prästlönekommittén.

Kommittén framhåller, att det gällande kyrkliga finansieringssystemet är till sin tekniska struktur och sitt funktionssätt rätt komplicerat. De många faktorerna i systemet och dessas inbördes sammanhang äro därför ej så alldeles lätta att överblicka. Sammanfattningsvis kan systemet och dess verkningssätt enligt kommittén — med en viss schematisering — beskrivas sålunda.

Kostnaderna för prästernas avlöning och pensionering bestridas helt med publika medel, men dessa medel tillskjutas från källor av skilda slag. Det årliga medelsbehovet för ifrågavarande ändamål täckes sålunda i det väsentliga med: A) anslag å riksstaten (vilka tillföras kyrkofonden), B) kyrkofondens ränteavkastning, C) avkastningen till uppskattat belopp av de lokala prästlönertilgångarna, D) de s. k. församlingsavgifterna samt E) den allmänna kyrkoavgiften.

Riksstatsanslagen — tillhoppa 5,05 milj. kronor — äro fasta och oföränderliga. Kyrkofondens ränteavkastning är i det hela konstant. Avkastningen av de lokala prästlönertilgångarna fluktuerar konjunkturmässigt för uppskattningsperioderna. Församlingsavgifterna och den allmänna kyrkoavgiften representera de i egentlig mening »rörliga» posterna eller — med andra ord — de äro de poster, varmed de för det aktuella medelsbehovets täckande tillgängliga medlen årligen fyllas ut till erforderligt belopp. Med avpassningen av församlingsavgifterna skola sålunda de enskilda pastoratens årliga avlöningsstater, med avpassningen av den allmänna kyrkoavgiften kyrkofondens årsbudget bringas att balansera.

Ehuru församlingsprästerna icke äro kommunala befattningshavare, så utgår dock den gällande lagstiftningen ifrån att de skola anses »i princip» vara kommunalavlönade, d. v. s. att det enskilda pastoratet skall betraktas

såsom »lönegivaren» för i pastoratet anställda sådana präster. Denna konstruktion har gjorts praktiskt möjlig genom ett komplicerat system för utjämning av avlöningsbesväret pastoraten emellan. Denna utjämning sker över kyrkofonden och åstadkommes i huvudsak på ett tvåfaldigt sätt: dels därigenom att pastoraten befriats från det ekonomiska ansvaret för ett flertal i avlöningsbesväret ingående — delvis betydande — poster, vilka i stället betalas direkt ur kyrkofonden, och dels genom utanordnande från kyrkofonden till pastoraten av skatteutjämningsbidrag i egentlig mening (»tillskotten»). Huvudregeln för dessa skatteutjämningsbidrag är den, att om för täckande inom varje enskilt pastorat av dess prästlönekostnader skulle, sedan avkastningen av där befintliga prästlönetillgångar tagits i beräkning, erfordras en högre utdebitering av församlingsavgifter än efter 20 öre (under viss förutsättning ett lägre öretal), så bestrides den över-skjutande delen av dessa kostnader ur kyrkofonden.

Sammanlagda beloppet av de ur kyrkofonden direkt bestridda kostnaderna för församlingsprästernas avlöning (inkl. kostnad för pensionering) utgjorde för räkenskapsåret 1948/1949 omkring 16,5 milj. kronor. Sammanlagda beloppet av de egentliga skatteutjämningsbidragen (tillskotten) var för samma år omkring 2,3 milj. kronor. Summan av dessa två belopp eller omkring 18,8 milj. kronor skulle kunna betecknas såsom »prästlönekostnadernas utjämningsdel». Den huvudsakliga och utfyllande inkomstkällan för finansieringen av det sistnämnda utgiftsbeloppet är den efter lika grund för alla pastoraten utgående allmänna kyrkoavgiften.

Såsom en allmän förutsättning för genomförandet i närvarande läge av en reformerad prästlönelagstiftning förordades av kommittén i dess principbetänkande, att alla problem inom detta område, vilka icke hade ett tvingande samband med själva avlöningsreformen, tillsvidare skötes åt sidan. Denna av kommittén rekommenderade behandlingsordning blev genom 1949 års riksdagsbeslut i prästlönefrågan godtagen. De i kommitténs första betänkande framlagda förslagen i fråga om finansieringen av kostnaderna för löneformen hade också enbart karaktären av jämkningar på det gällande systemets grund. Förslagen hade huvudsakligen den innebörden, att visserligen en större andel av kostnaderna för församlingsprästernas avlöning lades omedelbart på pastoraten, men under bibehållande av »20-öresgränsen» för skatteutjämningsbidragen (tillskotten). Verkan av en dylik omläggning bleve den, att en viss stegring av församlingsavgifterna — högst dock till 20-öresgränsen — komme att inträda för flertalet av de nu »självförsörjande» pastoraten. För det stora antalet ekonomiskt svagare pastorat komme däremot bidragens utjämningsseffekt att bli icke blott bevarad utan principiellt sett väsentligt förstärkt. Förslagen blevo genom det år 1949 fattade beslutet i prästlönefrågan i princip godkända. Enligt de i sammanhang därmed framlagda kostnadsräknelserna för reformen beräknades den för kyrkofondens balansering erforderliga utdebiteringen av allmän kyrkoavgift komma att stiga med omkring 6 öre per skattekrona.

Härefter har kommittén till behandling upptagit de vid kyrkomusikerreformen endast provisoriskt lösta kyrkligt-ekonomiska huvudfrågorna om

avräkningsmetoden, om församlingsavgiftens maximibelopp och om den allmänna kyrkoavgiftens maximibelopp. Kommittén har härom anfört i huvudsak följande.

Avräkningsmetoden. Den — med provisorisk giltighet — beslutade anordningen, varigenom avräkningen med kyrkofonden för kyrkomusiker- och prästlönekostnaderna skall ske gemensamt, är enligt kommitténs mening den i och för sig naturliga och den utifrån systemets grunder mest följdriktiga. Kommittén har ej heller funnit hinder möta för ett bibehållande av denna avräkningsmetod även sedan prästlönereformen genomförts.

Församlingsavgiftens maximibelopp. Religionsvårdens upprätthållande är — i och med den rättsliga ställning kyrkan intager i vårt land — en uppgift av nationellt-samhällelig karaktär. Den församlingsprästerliga organisationen i pastoraten faller helt inom kyrkostyrelsens (Kungl. Maj:ts) befogenhetsområde, och avlöningen åt dessa präster är i alla detaljer reglerad i av riksdagen antagna eller eljest godkända löneförfattningar. Från dessa utgångspunkter förordade 1927 års prästlönesakkunniga (SOU 1929: 39), att kostnaderna för församlingsprästernas kontanta avlöning, i den mån desamma måste täckas genom allmän beskattning, jämnt fördelades på rikets alla innevånare och därmed också helt utjämnades de kyrkliga kommunerna emellan. Förslaget vann icke statsmakternas gehör. I stället antogs — i sammanhang med den år 1932 genomförda omläggningen av prästlönebostälernas förvaltning — det beskattningssystem, vars mekanism kommittén i det föregående försökt i grova drag beskriva. Sistnämnda till sina grunder alltjämt gällande system medför en genomgående hårdare skattebelastning för ifrågavarande ändamål inom de ekonomiskt svagare pastoraten i riket. Företrädesvis drabbar denna hårdare skattebelastning småförsamlingarna på landsbygden. Förhållandet kan belysas med några sifferuppgifter. För år 1948 krävdes för gäldande av de å de kyrkliga samfälligheterna i Stockholm, Göteborg och Malmö ankommande kostnaderna för den kontanta avlöningen åt där anställda församlingspräster en utdebitering av allenast, i Stockholm cirka 3 öre samt i Göteborg och Malmö cirka 4 öre per skattekrona. Samtidigt måste i vart och ett av rikets 721 s. k. tillskottspastorat — såframt icke pastoraten undantagsvis hade större inkomster av lokala prästlönertilgångar än som beräknats vid bestämmandet av tillskottet — för samma ändamål utdebiteras 20 öre per skattekrona. Jämfört med huvudstadens församlingar hade sålunda de nämnda pastoraten att beskatta sig efter minst sexfaldigt högre taxa.

Det har satts i fråga, om ej — efter inläggandet av kostnaderna för kyrkomusikernas avlöning under det gällande systemet för finansieringen av församlingsprästernas avlöning — 20-öresgränsen för skatteutjämningsbidragen för de båda utgiftsändamålen tillhopa borde höjas, förslagsvis till 30 öre per skattekrona. Av flera skäl får kommittén avstyrka en dylik åtgärd. Den totala utjämnningen av beskattningen på ifrågavarande område låter sig icke genomföra utan en ingripande omläggning av själva finansieringssystemet såsom sådant. Men varje möjlighet, som här må erbjuda sig att genom jämkningar på det gällande systemets grund mildra den här alltjämt bestående ojämnheten i beskattningshänseende, synes böra tillvaratagas. Ett bibehållande av 20-öresgränsen för de för präst- och kyrkomusikerlönekostnaderna gemensamt utgående skatteutjämningsbidragen får här en verkan i den rätta riktningen. Även den av innevarande års riksdag

— i anslutning till ortsavdragsreformen — beslutade statsbidragsregleringen för kompensering av primärkommunernas inkomstbortfall genom reformen får i fråga om den kyrkliga kommunalbeskattningen en skatteutjämnande effekt om 20-öresgränsen bibehålles.

Den allmänna kyrkoavgiften. Enligt 5 § kyrkofondslagen utgör den allmänna kyrkoavgiftens »grundbelopp» femton öre för skattekrona. Kungl. Maj:t bestämmer årligen, »hur stor del av grundbeloppet skall för året uttagas». Vid detta årliga bestämmande skall enligt 8 § iakttagas — förutom en viss relation mellan församlingsavgifternas öretal och öretalet för den allmänna kyrkoavgiften — att kyrkofondens inkomster under året såvitt möjligt bliva lika stora som dess utgifter.

Sedan tillkomsten av den allmänna kyrkoavgiften har denna uttagits med varierande öretal, högst 15 och lägst 9.

Ordet »grundbelopp» kan verka förbryllande. Termen i fråga ingiver lätt nog föreställningen, att det här rör sig om ett »grundbelopp» i ungefär samma mening, vari ordet brukas i gällande förordning den 26 juli 1947 om statlig inkomstskatt. Enligt sistnämnda författning kan som bekant statlig inkomstskatt för visst år uttagas med mer än 100 procent av ett för olika fall beräknat »grundbelopp». Ordet »grundbelopp» får härmed en förståelig innebörd. De uttalanden i förarbetena till gällande lag om kyrkofond, som beröra den allmänna kyrkoavgiften, äro väl i flera hänseenden oklara. Tydligt är dock, att en tillämpning motsvarande den, som förutsatts beträffande den angivna regeln i inkomstskatteförordningen, icke varit åsyftad. I praxis har också bestämmelsen om den allmänna kyrkoavgiftens grundbelopp tolkats så, att Kungl. Maj:t icke äger för visst år bestämma ett uttagande av grundbeloppet till större »del» än »det hela» eller till högre öretal än femton öre per skattekrona.

Med sin strängt fasthållna grundsats att icke upptaga andra spörsmål berörande finansieringsregleringen än sådana, som hade ett tvingande samband med själva prästlönereformen, fann sig prästlönekommittén icke ha anledning att i principbetänkandet ingå på frågan om ändring i gällande bestämmelser rörande kyrkoavgiftens »grundbelopp». Kommittén hade nämligen — på grundval av vissa kalkyler — ansett sig kunna räkna med att de ökade anspråk på kyrkofonden, som bleve en följd av kommitténs förslag till lönereglering och kostnadsfördelning mellan pastoraten och kyrkofonden, skulle kunna tillgodoses inom ramen för kyrkoavgiftens nuvarande maximum.

Läget i detta hänseende är numera ett annat. Redan enligt de kostnadsberäkningar, som framlades i propositionen nr 204/1949, syntes man nödsakad räkna med såsom möjligt, att kyrkofondens stat — under förutsättning att maximum för församlingsavgifterna höjdes — icke skulle kunna balanseras med en kyrkoavgift efter angivna öretal. Sedan kyrkofonden enligt statsmakternas år 1950 fattade beslut skall ha att bestrida skatteutjämningsbidrag till pastoraten jämväl för kyrkomusikernas avlöning, är det, åtminstone vad angår de närmaste åren, icke möjligt, att — under nyssnämnda förutsättning — en dylik balans skall kunna efter prästlönereformen åstadkommas. Härtill kommer, att de jämväl i år beslutade höjda kommunala ortsavdragen medföra en vid de tidigare beräkningarna icke förutsedd sänkning av det kommunala skatteunderlaget.

För att erhålla ett säkrare underlag för sina överväganden i fråga om allmänna kyrkoavgiftens reglering har kommittén genom specifika beräkningar sökt uppskatta den höjning av kyrkoavgiften för år 1949, som skulle ha inträtt, om såväl präst- och kyrkomusikerlöneregleringarna som ortsavdragsreformen genomförts redan från och med den 1 januari 1949. Tillvägagångssättet vid undersökningens utförande har i huvudsak varit följande.

Beräkning av pastoratens tillskott ur och överskott till kyrkofonden. För varje pastorat för sig har uträknats eventuellt tillskott ur kyrkofonden eller överskott att dit inbetala. — Härvid ha pastoratets prästlönekostnader exakt beräknats efter i detta betänkande föreslagna grunder. I fråga om kyrkomusikerlönekostnaderna (inberäknat pensionsavgifter) ha däremot svårigheter förelegat att framräkna lika säkra belopp, då den nya kyrkomusikerorganisationen vid tidpunkten för undersökningen (oktober 1950) icke var i något stift genomförd. De belopp, som upptagits för kyrkomusikernas avlöande, har kommittén erhållit från domkapitlen, som på kommitténs begäran verkställt approximativa beräkningar av lönekostnaderna för kyrkomusikerna i varje pastorat inom vederbörande stift. Beräkningarna ha av domkapitlen med erforderliga jämkningar baserats på de år 1947 upprättade preliminära förslagen till indelning av pastoraten i kyrkomusikerdistrikt och till inrättande av kyrkomusikertjänster därstädes. Lönekostnaderna för kyrkomusikerna ha vidare beräknats under den förutsättningen, att löneregleringen trätt i kraft i samtliga pastorat. Enligt vad flera domkapitel uppgivit kan dock ett nu ej angivbart antal kyrkomusiker (organister) förväntas av ålders- eller andra skäl icke övergå på den nya löneregleringen. Då löneutgifterna för de kyrkomusiker, som välja att kvarstå på de äldre lönebestämmelserna, åvila församlingarna, komma härigenom pastoraten att tills vidare ej belastas med kostnader för motsvarande kyrkomusikertjänster i den nya organisationen. Vidare bör påpekas, att samtliga lönekostnader för präster och kyrkomusiker uträknats efter ett rörligt tilllägg av 12 procent. — Av pastoratens inkomster för präst- och kyrkomusikerlönekostnadernas bestridande har avkastningen av prästlönetillgångarna ansetts kunna uppskattas till samma belopp som vid den i betänkande I (s. 170 ff.) redovisade finansieringsundersökningen. Uppgifter angående boställsräntornas belopp ha infordrats från vederbörande domkapitel. Att verkställa någon invändningsfri beräkning av skatteunderlagens nedgång i pastoraten till följd av ortsavdragsreformen torde av flera skäl icke vara möjligt. I anslutning till en i ortsavdragskommitténs betänkande med förslag till ändrade kommunala ortsavdrag m. m. (SOU 1950: 5 s 121 ff.) intagen specialundersökning angående det procentuella bortfallet av skatte-kronor vid det alternativa förslag till höjda ortsavdrag, som numera bifallits av statsmakterna, har kommittén ansett sig lämpligen böra uppskatta minskningen till i landspastoraten 16,6 procent och i stadspastoraten 12,9 procent av skatteunderlagen enligt 1948 års taxering. För Stockholm, Göteborg och Malmö har nämnda procenttal — på grundval av utredningar, som verkställts av ifrågavarande städers egna förvaltningsorgan — antagits utgöra 8,4 respektive 10,3 och 10,5 procent av skatteunderlagen enligt samma

års taxeringar. Med det sålunda särskilt för varje pastorat framräknade bortfallet har sedan det för vederbörande pastorat fastställda skatteunderlaget enligt 1950 års taxering minskats. Vad härefter återstår skulle utgöra det i pastoratet tillgängliga skatteunderlaget, om de höjda Ortsavdragen tillämpats redan under år 1949. På detta skatteunderlag har därefter uträknats det belopp av församlingsavgifter, som motsvarar en utdebitering av 20 öre per skattekrona.

Sedan på angivet sätt för de olika pastoraten beräknats dels pastoratets präst- och kyrkomusikerlönekostnader, dels ock dess avkastning av präst- och kyrkomusikerlönetillgångar samt inkomst av församlingsavgifter, har kunnat fastställas pastoratet eventuellt tillkommande tillskott ur kyrkofonden. Vidare har uträknats de överskott, som vissa pastorat ha att inbetala till kyrkofonden. Härvid har kommittén kunnat beräkna de för pastoraten sammanlagda beloppen av tillskott till omkring 16 650 000 kronor och av överskott till omkring 460 000 kronor.¹

Av undersökningen framgår tillika, att pastoratens sammanlagda präst- och kyrkomusikerlönekostnader kunna uppskattas till omkring 42 160 000 kronor för år, varav 33 500 000 kronor utgöra utgifter för prästernas och 8 660 000 kronor utgifter för kyrkomusikernas avlöande. Enligt utredningen bestridas dessa lönekostnader ungefärligen med dels 5 430 000 kronor i avkastning av prästlönetillgångar (13 procent), dels 360 000 kronor i avkastning av kyrkomusikerlönetillgångar (1 procent), dels 19 720 000 kronor i församlingsavgifter (47 procent), dels ock 16 650 000 kronor i tillskott ur kyrkofonden (39 procent).

Beräkning av kyrkofondens årsbudget och av allmän kyrkoavgift. Vid beräkningen av kyrkofondens utgifter, förutom tillskotten, och inkomster, förutom överskotten, ha dels de avlönings- och pensionskostnader för prästerna, som skola direkt bestridas ur kyrkofonden, upptagits i överensstämmelse med de av kommittén verkställda kostnadsberäkningarna, dels ock fondens övriga utgifter och inkomster, vilka icke påverkas av löneregleringen, medtagits i huvudsak med de verkliga beloppen för år 1949 enligt fondens räkenskaper. Det belopp, som för år 1949 skolat täckas med allmän kyrkoavgift, skulle enligt den här verkställda beräkningen utgöra 29 080 812 kronor. Om detta belopp repartiseras på det genom Ortsavdragsreformen minskade skatteunderlaget enligt 1950 års taxering i de territoriella och icke-territoriella pastorat, som omfattas av prästlöneregleringen, 151 959 500 skattekronor, blir utdebiteringsbehovet för år 1949 noga räknat 19,14 öre. Utdebiteras i anledning härav närmast högre öretal, 20 öre, uppkommer en överbalansering av kyrkofonden med 1 311 088 kronor. Väljes däremot en utdebitering av 19 öre, uppstår i stället ett årsunderskott å 208 507 kronor, varmed fondkapitalet komme att åderlätas.

Med hänvisning till resultatet av den verkställda undersökningen har kommittén framhållit, att prästlöneregleringens genomförande — sedan den nya kyrkomusikerorganisationen i huvudsak blivit upplagd och de

¹ Av undersökningen framgår tillika, att av rikets 1 371 pastorat — inberäknat garnisons- och amiralitetsförsamlingarna — 1 164 skulle vara tillskottspastorat, 162 självförsörjande pastorat, 22 överskottspastorat samt 23 kombinerade tillskotts- och överskottspastorat.

höjda kommunala ortsavdragen trätt i tillämpning — betingar en högre utdebitering av allmän kyrkoavgift än 15 öre per skattekrone, om kyrkofondens årliga utgifter och inkomster skola bringas att balansera. Därest man ej anser sig böra årligen taga i anspråk en del av fondkapitalet, måste följaktligen ett högre skatteuttag möjliggöras. Härvidlag synes kommittén tvenne alternativa lösningar möjliga. Den ena är att utsätta en ny maximigräns för kyrkoavgiften, som för den närmaste framtiden kan antagas säkerställa kyrkofondens årliga balansering. Den andra är att slopa kyrkoavgiftens maximering. Kommittén har erinrat om att kyrkomusikerutredningen i sitt andra betänkande dryftat de båda alternativen. Härvid stannade utredningen för att föreslå ett upphävande av kyrkoavgiftens maximering. De av utredningen härför åberopade skälen ha av kommittén sammanfattats sålunda.

Då under riksdagsbehandlingen av 1932 års ecklesiastika boställslagstiftning kyrkoavgiftens maximum fixerades till 15 öre per skattekrone, skedde detta bestämmande på de lösaste grunder. Syftet med maximeringen var givetvis att åstadkomma en begränsning av de utgifter, som skulle genom ifrågavarande kyrkoskatt finansieras, en begränsning, som icke kunde utan riksdagens medgivande överskridas. På grund av kommunalskatteunderlagens fortgående stegring hade emellertid kyrkoavgiftens lagbestämda maximum i verkligheten icke kommit att verka såsom någon i och för sig utgiftsbegränsande faktor. Endast under två år, 1942 och 1943, hade ett uttag av maximiavgift varit erforderligt. En långt effektivare kontroll från riksdagens sida över utgifterna på det kyrkliga området kunde ernås genom att Kungl. Maj:t årligen delgäve riksdagen en detaljerad redogörelse för den kyrkliga organisationens omfattning och kostnaderna för densamma.

Kommittén har övervägt de av kyrkomusikerutredningen anförda synpunkterna i denna fråga. Ehuru vägande skäl kunna anföras för utredningens förslag, har kommittén dock icke ansett sig i nuvarande läge kunna förorda detsamma. Kommittén har i denna fråga ytterligare framhållit följande.

Det har i meningsutbytet om allmänna kyrkoavgiftens reglering gjorts gällande, att Kungl. Maj:ts befattning med kyrkoavgiftens bestämmande huvudsakligen inskränkte sig till en serie räkneoperationer, vars resultat gäve kyrkoavgiften för året. De många i uträkningen ingående faktorerna vore för varje år praktiskt sett givna. Den helt dominerande utgiftsposten vore här medelsbehovet för de ordinarie församlingsprästernas avlöning. De grunder, efter vilka denna avlöning utginge, vore till alla delar av riksdagen bestämda.

Medelsförbrukningen å förevarande avsnitt av den kyrkliga förvaltningen är icke enbart beroende av de utav riksdagen godkända grunderna för prästernas avlöning. En annan huvudfaktor, som här starkt påverkar medelsåtgången, är den församlingsprästerliga organisationens omfattning eller, med andra ord, det antal prästerliga befattningshavare i olika tjänstgrader, som fortgående anställas i pastoraten. Bestämmanderätten i hithörande frågor, som i regel äro nära förknippade med rikets kyrkligt-kommunala indelning, tillkommer av ålder Kungl. Maj:t.

Ett behov av fastare riktlinjer för det administrativa arbetet med den kyrkligt-kommunala indelningen har sedan länge förelegat. Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 3 mars 1950 ha särskilda sakkunniga tillkallats för att inom ecklesiastikdepartementet biträda med översyn av pastoratsindelningen och den församlingsprästerliga organisationen. De sakkunnigas blivande arbetsresultat torde komma att i sinom tid underställas riksdagens prövning.

Enligt kommitténs mening kunna vid den delegation av riksdagens beskattningsmakt åt Kungl. Maj:t, som på förevarande speciella område tillämpas, principiella skäl anföras mot att upphäva den gällande formella begränsningen för beskattningsrättens utövande, så länge reglerna för den lokala kyrkliga tjänsteorganisationens omfattning — och därmed vissa av de för skattebehovet avgörande betingelserna — ej äro fastare än för närvarande bestämda. Med hänsyn härtill anser kommittén den slutliga prövningen av förslaget att slopa kyrkoavgiftens maximering böra anstå, till dess att den nyssnämnda sakkunnigutredningen framlagt förslag till närmare riktlinjer för den framtida pastoratsindelningen och församlingsprästerliga organisationen samt statsmakterna tagit ställning härtill.

I proposition nr 209/1950 med förslag till vissa ändringar i ecklesiastik boställsordning förordades ytterligare utredning av en rad betydelsefulla kyrkligt-ekonomiska frågor, av vilka flera direkt eller indirekt beröra grunderna för den kyrkliga beskattningen. Därtill kommer, att förslag om ändrade grunder för beskattning av dissenters framlagts för årets riksdag. Den slutliga behandlingen av denna fråga kan möjligen komma att påverka den kyrkliga beskattningens utformning. Enligt kommitténs mening tala även dessa senare omständigheter mot att nu vidtaga den av kyrkomusikerutredningen förordade ändringen av den kyrkliga beskattningen på en av dess huvudpunkter.

I nuvarande läge har kommittén ansett, att en ny högre maximiskattesats i stället bör bestämmas. Beträffande storleken av den höjning, som hör ifrågakomma, har kommittén anfört följande.

Av avgörande betydelse, då det gäller att fastställa ett nytt maximum för kyrkoavgiften, är — förutom den blivande lönekostnaden för den kyrkliga tjänsteorganisationen — det kommunala skatteunderlagets framtida utveckling i stigande eller sjunkande riktning. Enligt för kommittén tillgängliga uppgifter har kommunalskatteunderlaget i riket under åren 1936—1950 stigit från 47 733 012 till 174 645 241 skattekronor eller med 266 procent. Den genomsnittliga årliga höjningen av skatteunderlaget under denna period utgör 10,22 procent, därav under åren 1936—1940 9,13 procent, åren 1941—1945 10,88 procent och åren 1946—1950 10,64 procent. En fortsatt stegring av skatteunderlaget läser kunna förutses även under de närmast följande åren. Jämväl i fråga om pastoratens och kyrkofondens löne- och pensionsutgifter torde under de närmaste åren ökningarna kunna förväntas. Framhållas må emellertid, att under en längre tidsperiod löne- och pensionskostnaderna på det kyrkliga förvaltningsområdet tenderat att öka i betydligt långsammare takt än skatteunderlaget. Sålunda ha utgifterna

för församlingsprästerskapets avlöningsförmåner enligt av kommittén verkställda beräkningar under åren 1936—1948 stigit med omkring 70 procent.¹ Den under samma tid skedda höjningen av skatteunderlaget utgör däremot 226 procent.

Det har syntts kommittén i detta sammanhang vara av intresse att genom en schematisk undersökning söka beräkna den utdebitering av allmän kyrkoavgift, som under vissa antaganden med avseende å löne- och skatteunderlagsutvecklingen skulle erfordras för kyrkofondens balansering. Vid undersökningen, som baserats på förut beräknade löne- och pensionskostnader, intäkter av lönetillgångar, skatteunderlag m. m., ha såsom förutsättningar valts vissa — mellan 5 och 20 procent varierande — stegringar av löner, pensioner² och skatteunderlag.

De närmare förutsättningarna för samt resultaten av undersökningen ha angivits i följande sammanställning.

Antagen höjning av		Erforderlig utdebitering av kyrkoavgift öre
löne- och pensionskostnader %	skatteunderlag %	
5	5	19,53
5	10	18,13
5	15	17,03
5	20	16,01
10	5	20,81
10	10	19,53
10	15	18,37
10	20	17,29
15	10	20,94
15	15	19,71
15	20	18,58
20	15	21,05
20	20	19,86

Kommittén har vidare anfört följande.

De förut redovisade beräkningarna av allmänna kyrkoavgiften och vad i övrigt anförts i denna fråga synes kommittén giva vid handen, att utdebitering av en till 20 öre maximerad kyrkoavgift kan antagas täcka det medelsbehov, som under de närmast aktuella åren erfordras för kyrkofondens balansering. Att det allmänna ekonomiska läget utvecklas i sådan riktning, att verkningarna härav för kyrkofonden leda till en underbalansering av fonden även vid ett utnyttjande av den nya maximiskattesatsen, får dock ej

¹ I detta sammanhang må även nämnas, att den procentuella lönestegringen för sekreterar- och rådsgraderna tillhörande befattningshavare inom statsförvaltningen under åren 1936—1945 mycket väsentligt understeg den procentuella höjningen av skatteunderlaget under samma tid (jfr 1945 års lönekommittés betänkande I, SOU 1946: 48 s. 157 ff.).

² Härvid har hänsyn tagits till icke blott åt präster och kyrkomusiker utan även åt andra befattningshavare utgående löner, arvoden och pensioner, vilka belasta kyrkofonden, (exempelvis löner till stiftsnämndernas personal).

anses uteslutet. Av skäl, som kommittén icke torde närmare behöva utveckla, är det dock angeläget, att skattestegringen till följd av präst- och kyrkomusikerlöneregleringarna i den förhandenvarande situationen begränsas. Med hänsyn härtill och då — såsom kommittén understrukt — de många faktorer, som under de närmast följande åren bli bestämmande för den kyrkliga ekonomien, äro ytterligt osäkra, synes det i nuvarande läge vara en närliggande utväg att — om utdebiteringsbehovet, mot utfallet av de gjorda prognoserna, skulle överstiga 20 öre — taga i anspråk en del av kyrkofondens kapital. Den kapitalförbrukning, som under de närmaste åren sålunda skulle kunna bli nödvändig, läser knappast kunna bli av den storleksordning, att kyrkofondens ställning därav märkbart påverkas.

Kyrkofondens kapital var vid fondens uppläggning år 1914 cirka 8 miljoner kronor. Beloppet utgjorde i allt väsentligt centraliserad avkastning (arrende- och skogsförsäljningsmedel) från prästlöneboställen. Från och med år 1914 och fram till den 30 juni 1932, då en ny rättslig grundval anordnades för fonden, steg fondens behållning med cirka 49 miljoner kronor. Någon kapitaltillväxt var i den hithörande lagstiftningen icke avsedd. Den berodde på en felkonstruktion i regleringen av fondens skatteutjämnande uppgift. Överfinansieringen uppkom nämligen genom en fastlåsning av den kyrkligt kommunala beskattningen (»församlingsavgifterna») vid en alltför hög skattekvot, varigenom de enskilda församlingarna (pastoraten) kommo att få bära en större del av utgifterna för prästernas avlöning än som åsyftats. — År 1941 tillfördes kyrkofonden ett kapitalbelopp av cirka 30 miljoner kronor, vilket av prästerskapets änke- och pupillkassa överlätits å staten i samband med statens övertagande av denna halvprivata pensionsinrättnings verksamhet. — Enligt bokslutet den 30 juni 1950 utgjorde kyrkofondens behållning cirka 87 miljoner kronor.¹

Vid tillkomsten av 1932 års kyrkligt-ekonomiska lagstiftning berördes från riksdagens sida frågan om lämpligt förfaringssätt för den händelse ett uttagande av allmän kyrkoavgift efter 15 öre per skattekrona skulle visa sig icke förslå för balansering av kyrkofondens utgifter och inkomster. I sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets i denna del av riksdagen godkända utlåtande nr 8 anfördes sålunda följande:

Utskottet föreslår vidare, att den allmänna kyrkoavgiftens grundbelopp bestämmes till 15 öre för skattekrona. Skulle skatteunderlaget förminskas så, att en utdebitering av detta belopp icke förslår, får man taga fondens kapital i anspråk, vilket även enligt övriga förslag förutsättes kunna ske vid svårare ekonomisk depression.

Av vissa utskottets utlåtanden i annat sammanhang kan slutas, att utskottet hyste betänkligheter mot en alltför kraftig åderlåtning av fondkapitalet. Till frågan, var gränsen härför lämpligen borde sättas, togs dock av utskottet ingen ståndpunkt.

Under återopande av vad här anförts föreslår kommittén, att den i 5 § kyrkofondslagen stadgade maximeringen av allmänna kyrkoavgiften höjes från 15 till 20 öre per skattekrona. Skulle kyrkofondens medelsbehov — mot kommitténs antaganden — icke täckas vid en utdebitering av den nya

¹ Av detta belopp voro vid samma tidpunkt placerade, i in-teckningslån cirka 30, i kommunallån cirka 1,6, i obligationer cirka 45 samt i statsskuld-förbindelser cirka 2,7, allt i miljoner kronor.

maximiskattesatsen, förordar kommittén, att det av 1932 års riksdag anvisade förfarandet att taga i anspråk fondens kapital anlitas. I samband härmed påpekar kommittén, att det bör ankomma på kammarkollegiet och statskontoret, vilka myndigheter ha att årligen till Kungl. Maj:t inkomma med förslag rörande kyrkoavgiftens beräkning, att med skärpt uppmärksamhet följa den blivande utvecklingen på ifrågavarande område och, där est kapitaluttagen bli av någon betydande omfattning, i god tid föreslå sådana åtgärder, som i en dylik situation kunna befinnas påkallade.

I anslutning härtill omnämner kommittén, att den icke ansett sig i samband med sitt förslag om den höjda maximigränsen för kyrkoavgiften böra föreslå någon ändring av kyrkofondslagens bestämmelser om förhållandet mellan kyrkoavgiftens och församlingsavgifternas öretal.

Avslutningsvis framhåller kommittén, att den förordade höjningen av kyrkoavgiftens maximum i väsentlig mån är betingad av den sänkning av skatteunderlaget, som ortsavdragsreformen får antagas medföra. Enligt beräkningar, som kommittén låtit verkställa, skulle nämligen, under förutsättning att präst- och kyrkomusikerlöneregleringarna men ej ortsavdragsreformen genomförts den 1 januari 1949, för kyrkofondens balansering behöva utdebiteras allmän kyrkoavgift för år 1949 med allenast 15,57 öre per skattekrona. Den föreslagna höjningen med 5 öre av kyrkoavgiften anser kommittén därför kunna i nuvarande läge sägas till omkring 3,5 öre vara föranledd av de höjda kommunala ortsavdragen.

Yttranden.

Kommitténs förslag om stadfästade av den nuvarande provisoriska ordningen med *gemensam avräkning* av präst- och kyrkomusikerkostnaderna har icke godtagits av *domkapitlet och stiftsnämnden i Luleå stift*, som ej funnit några tekniska hinder av allvarlig art föreligga för separata avräkningar dels för prästlöne- och dels för kyrkomusikerlönekostnaderna. Nämnda stiftsmyndigheter ha erinrat om att 1946 års kyrkomöte i avgivet yttrande över förslaget om nyorganisation av kyrkomusikerbefattningarna *dels* uttalat principiella betänkligheter mot att de egentliga prästlönetillgångarna toges i anspråk för bestridande av kostnaderna för kyrkomusikernas verksamhet, *dels ock* framhållit önskvärdheten av ett sådant avräkningssystem att präst- och kyrkomusikerlönekostnaderna kunde urskiljas var för sig.

Statskontoret har icke ansett sig i stånd att utan tidskrävande undersökningar på denna punkt göra något uttalande beträffande avräkningsmetoden, då kommittén föreslagit en omläggning av löneutbetalningssystemet, som måste få konsekvenser även för avräkningsförfarandet, utan att närmare ha klargjort verkningarna härav. Ämbetsverket har därjämte framhållit, att metoden för avräkningarna mellan kyrkofond och pastorat nu

mera nått en sådan grad av komplicering, att angelägenheten av långtgående förenklingar gör sig gällande med betydande styrka.

Övriga remissinstanser hava tillstyrkt fortsatt gemensam avräkning. Därvid har *domkapitlet i Linköpings stift* framhållit, att den hösten 1950 för första gången verkställda gemensamma avräkningen, som var preliminär för år 1951, kunnat genomföras med förhållandevis ringa arbetsökning. Enligt domkapitlets mening skulle ett system med separata avräkningar ha medfört ett betydligt merarbete för kanslipersonalen.

I fråga om avvägningen av församlingsavgiftens maximibelopp har *kammarkollegiet* framhållit följande.

Det synes väl såsom kommittén framhåller vara riktigt, att den hårdare skattebelastningen för prästlöneändamål i regel drabbar småförsamlingarna på landsbygden. Dock förekommer ett ej ringa antal fall, då landsbygdsförsamlingarna genom rikt flödande boställsavkastning, trots ringa skatteunderlag, kunna hålla sin utdebitering för prästlöneändamål på en jämförelsevis låg nivå. Vid bedömande av församlingarnas ekonomiska ställning och behov av skatteutjämning torde för övrigt hänsynstagande allenast till den obetydliga detalj i kommunernas budget som prästavlöningen representerar ge en missvisande bild av denna ställning över huvudtaget, och en långt driven skatteutjämning på detta område kan komma att verka i motsatt riktning mot den allmänna skatteutjämningen. En församling med synnerligen gott skatteunderlag per person skulle på detta sätt kunna beredas en skattelindring, som icke är påkallad av skatteutjämningssskäl.

Om församlingsavgifterna bibehållas vid nuvarande maximum innebär detta, att samtliga pastorat, som för närvarande uppbära tillskott från kyrkofonden till gäldande av prästlönekostnaderna, d. v. s. drygt halva antalet pastorat, få övervältra hela kostnaden för kyrkomusikerlöner på kyrkofonden och därmed bli helt befriade från en utgift, som de hittills själva måst vidkännas. Kollegiet ifrågasätter, huruvida en så långt driven utjämning är motiverad. Härtill kommer, att enligt statsmakternas principbeslut pastoraten skola få uppbära det avdrag för förmånen av tjänstebostad, som prästerna skola vidkännas. Denna anordning innebär ett avsteg från nu gällande ordning, enligt vilken pastoraten själva helt få vidkännas kostnaden för tillhandahållande av tjänstebostäder. Då prästens bruttolön — utan bostadsavdrag — skall tillgodoräknas pastoraten vid avräkning med kyrkofonden, kommer genom den beslutade anordningen jämväl kostnaden för tjänstebostäder, i den mån den täckes av bostadsavdraget, att i de nuvarande tillskottspastoraten få betalas av kyrkofonden, sålunda en rätt betydande ökad skatteutjämning för tillskottspastoraten.

Kommittén har beräknat pastoratens kyrkomusikerlönekostnader, efter avdrag av kyrkomusikerlönetillgångarna, till 8 300 000 kronor. Fördelat på det av kommittén beräknade skatteunderlaget i de pastorat, som omfattas av prästlöneordningen, 151 959 500 skattekröner, uppkommer i genomsnitt en utdebitering av knappt 5½ öre per skattekröna. Kyrkomusikerutredningen, varifrån förslaget om kyrkomusikerlönekostnadens gäldande i enahanda ordning som prästlönerna härleder sig, föreslog på sin tid, att maximum av pastoratets församlingsavgifter skulle höjas till 30 öre per skattekröna. Jämväl kollegiet anser på grund av det ovan anförda en höj-

ning av församlingsavgifternas maximum motiverad, men höjningen bör, med hänsyn till det beräknade genomsnittliga utdebiteringsbehovet för kyrkomusikernas avlöning, kunna begränsas till 5 öre och sålunda fastställas till 25 öre.

Genom höjning av församlingsavgifternas maximum erhålles ock en något vidgad marginal mellan det av kommittén föreslagna maximum av allmänna kyrkoavgiften, 20 öre, och det för närvarande föreliggande, av kommittén beräknade utdebiteringsbehovet, 19,14 öre. På grund av ändrade ekonomiska förhållanden kan denna marginal, såsom kommittén själv framhållit, komma att visa sig för snäv.

Innan statskontoret upptagit frågan om församlings- och kyrkoavgifternas maximering, har ämbetsverket framhållit två andra huvudfrågor av stor betydelse för den kyrkliga ekonomien.

Statskontoret får erinra om, att någon verklig, till grunden gående undersökning beträffande finansieringen icke företagits av kommittén, som i viss mån ansett dessa problem ligga utanför utredningsuppdraget. En rad frågor av största betydelse kvarstå därför alltjämt outredda. Framhållas må exempelvis, att gällande regler om normaluppskattning och inleverering av överskottsmedel möjliggjort, att årligen högst avsevärda belopp kunnat tillföras pastoraten helt utanför det för finansieringen av prästlönekostnaderna gällande systemet. Den bristande rationaliseringen och kontrollen av byggnadsverksamheten förtjänar även att framhållas, då därigenom stora belopp kunna undandragas det gemensamma prästlöneväsendet. Statskontoret föreställer sig, att — därest dessa frågor fått sin lösning i samband med de nu beslutade reformerna — utdebiteringen för kyrkliga ändamål skulle kunna väsentligt begränsas. Ämbetsverket vill därför starkt understryka vikten av att dessa och övriga hithörande spörsmål snarast bliva föremål för utredning.

Rörande skatteutjämningen inom det kyrkliga beskattningssystemet har statskontoret framhållit i huvudsak samma synpunkter som kammarkollegiet. Vad angår församlingsavgiften har statskontoret förordat en väsentlig höjning av maximiuttaget och anfört.

Framhållas må för övrigt, att en församlingsavgift på 20 öre för närvarande knappast torde uttagas inom något enda pastorat. Av den utdebiteringsgräns, som uppsatts för bestämmande av tillskotten, kan ej alls utläsas något om storleken av den verkliga utdebiteringen inom pastoraten. Statskontoret vill slutligen i detta sammanhang ytterligare framhålla, att skatteutjämningsynpunkten självfallet icke får drivas så långt, att pastoratens intresse för erforderliga rationaliseringar bortfaller. Med hänsyn till nu angivna omständigheter kan statskontoret för sin del icke förorda, att nuvarande maximigräns bibehålles. Då det gäller att bedöma var denna gräns i stället skall sättas, möta emellertid vissa svårigheter. Statskontoret anser sig dock kunna bygga på det material, som framlagts av kyrkomusikerutredningen, vilken föreslog en maximiutdebitering av 30 öre för skatte-krona. Med hänsyn till de ytterligare kostnadsökningarna lär maximi-gränsen för församlingsavgiften icke böra sättas lägre än 35 öre per skatte-krona.

Även beträffande den allmänna kyrkoavgiftens reglering har statskontoret en från kommittén avvikande uppfattning.

Enligt statskontorets mening kan en effektiv kontroll från riksdagens sida icke ernås på annan väg, än att riksdagen tillförsäkras samma inflytande över personalförteckningarna å detta område, som eljest gäller i fråga om avlöningsstaterna inom civilförvaltningen i allmänhet. Ämbetsverket anser denna principiellt och praktiskt grundläggande fråga böra avgöras i samband med antagandet av prästlönereglementet. Under inga förhållanden är statskontoret berett understödja en höjning av den allmänna kyrkoavgiftens nuvarande maximum.

Den av kommittén påpekade avsevärt varierande utdebiteringen av församlingsavgifter i mindre landsförsamlingar, å ena, och storstadsförsamlingar, å andra sidan, har *stiftsnämnden i Göteborgs stift* för sin del ej funnit oskälig.

Svenska stadsförbundet har ansett den av kommittén föreslagna höjningen av kyrkoavgiftens maximum ge anledning till betänksamhet och framhållit.

Det gäller här en i och för sig ganska betydande skatteökning, som generellt kommer att drabba det kommunala skatteunderlaget över hela landet. Denna ökning blir ej heller mindre kännbar för de kommunalt skattskyldiga, därför att den — såsom kommittén framhållit — i väsentlig mån betingas av den sänkning av skatteunderlaget, som ortsavdragsreformen får antagas medföra. Snarare har man anledning påpeka, att den allmänna kyrkoavgiftens höjning betyder en belastning på det kommunala skatteunderlaget, vilken trots sambandet med ortsavdragsreformen icke i någon mån kommer att reduceras genom »provisorisk skatteersättning» av statsmedel.

Kommitténs förslag om ianspråktagande under vissa förutsättningar av kyrkofondens kapital för bestridande av dess driftutgifter har kritiserats av *Sveriges yngre prästers förbund*, som ansett att förslaget strider mot den vedertagna ekonomiska grundsatsen att icke under en högkonjunktur förbruka redan upplagda fonder.

Föredraganden

I sitt yttrande har statskontoret ansett sig böra framhålla angelägenheten av en revision utav vissa i kyrkofondslagen och ecklesiastik boställsordning innefattade bestämmelser om dispositionen av ecklesiastiskt löneboställes avkastning och angående byggnadsverksamheten å dessa boställen. Såsom jag understrukit i en till 1950 års riksdag avlåten proposition nr 209 angående ändrade arrendebestämmelser för nämnda boställen m. m., äro dessa frågors ändamålsenliga lösning av stor betydelse för det ecklesiastiska boställsväsendet och därmed även för den kyrkliga ekonomien över huvud. Under senare år ha berörda frågor, som äro av komplicerad natur, undersökts av särskilda sakkunnigutredningar, vilkas förslag dock i nämnda proposition ansågos böra ytterligare beredas inom ecklesiastikdepartementet, innan de kunna läggas till grund för lagstiftning. En överarbetning av dessa förslag pågår för närvarande inom departementet.

I fråga om finansieringen av församlingsprästernas avlöningsförmåner utom tjänstebostad innebar statsmakternas principbeslut, att pastorat skulle delta i avlöningskostnaderna för varje där inrättad tjänst med visst belopp för år. Nämnda belopp skulle motsvara den med tjänsten förenade lönen i lägsta löneklass — inberäknat rörligt tillägg därå enligt det procenttal, som tillämpats under tredje kvartalet nästföregående år — jämte ifrågakommande kallortstillägg. Avsikten med denna normalisering av pastoratens prästlönekostnad var att därmed förenkla de mellan pastoraten och kyrkofonden varje år förekommande avräkningarna för fastställande av de belopp, som skola ur kyrkofonden utbetalas till pastoraten i tillskott (skatteutjämningsbidrag) och till fonden inbetalas av pastoraten i allmän kyrkoavgift. Då enligt de bestämmelser, som gällde vid princippropositionens avlåtande, avlöningskostnaderna skulle upptagas i avräkningarna enligt förhandsuppskattning året före avlöningsåret, talade starka rationaliseringsskäl för införande vid löneregleringen av den förut avsedda normaliseringen av pastoratets prästlönekostnad. Sedan närmare erfarenhet vunnits om de verkningar, som de vid 1947 års uppbojdsreform införda allmänna skatteavräkningarna mellan staten och kommunerna medförde för det kyrkliga avräkningssystemets del, genomfördes hösten 1949 — efter riksdagens hörande — en omläggning av sistnämnda system till dels preliminära och dels slutliga avräkningar. Efter denna omläggning har den avräkningstekniska fördelen med en normaliserad prästlönekostnad otvivelaktigt bortfallit. Att kommittén i slutbetänkandet likväl i detta hänseende icke föreslagit någon ändring, torde sammanhännga med kommitténs förslag angående utbetalningen av församlingsprästernas avlöning.

Vid den omprövning av förevarande fråga, som avräkningssystemets omläggning enligt min mening påkallar, anser jag några bärande skäl icke längre föreligga för att bibehålla en sådan teknisk konstruktion, som den normaliserade prästlönekostnaden innebär. Då en förnyad bestämning sålunda bör göras av de lönekostnader, som skola åvila pastoraten, synes mig böra följas den vid 1910 och 1932 års kyrkligt-ekonomiska reformer tillämpade grundsatsen, att församlingsprästernas avlöningsförmåner i huvudsak skola bestridas av pastoraten själva. Med hänsyn härtill föreslår jag, att pastorat skall ansvara för de huvudsakliga -- månadsvis eller eljest mera regelbundet utgående — avlöningsförmånerna åt innehavare av eller vikarie å där inrättad tjänst, nämligen lön (vikariatslön), vikariatsersättning, tjänstedubblingsarvode, reseersättning, tjänstgöringstraktamente, kallortstillägg och lönefyllnad. I fråga om avlöningskostnaderna för pastöratsadjunkterna — vilka tjänstgöra ömsom såsom vikarier ömsom såsom ämbetsbiträden i pastoraten — tala enligt min mening övervägande skäl för att nyssnämnda löneförmåner skola bestridas av vederbörande pastorat, förutom vid vikariat, även då pastoratsadjunkt där tjänstgör såsom ämbetsbi-

träde, såvitt i pastoratet inrättad tjänst ej uppehålls av tjänstinnehavaren eller förordnad vikarie. Denna regel betingas bl. a. av de riktlinjer, som av mig i annat sammanhang förordats för meddelande av vikariatsförordnande åt pastoratsadjunkt å kyrkoadjunktstjänst. Lönekostnaderna i övrigt för församlingspräst och pastoratsadjunkt synas böra gäldas ur kyrkofonden.

Den här förordade bestämningen av pastoratets prästlönekostnad medför den påtagliga fördelen, att överensstämmelse vinnes, å ena sidan, mellan de lönekostnader, som pastoraten ha att bestrida, och de avlöningsförmåner som vid löneutbetalningens principiella läggande å pastoraten skola utbetalas av dessa samt, å andra sidan, mellan kostnaderna för de löneförmåner som skola gäldas ur kyrkofonden och den utanordning härav som ankommer på stiftsnämnden (statskontoret).

I detta sammanhang får jag även erinra om att enligt statsmakternas föregående år fattade beslut angående finansieringen av kyrkomusikerlönekostnaderna pastoraten ha att i all huvudsak såväl ansvara för som utbetala dessa befattningshavares löneförmåner.

De ekonomiska verkningarna av den ändrade lönekostnadsbestämningen kunna sammanfattas så, att en viss avlastning från kyrkofonden till de mera bärkraftiga pastoraten åstadkommes samtidigt som — under förutsättning av oförändrat maximum för församlingsavgifterna — antalet av de pastorat, som för sina prästlönekostnader komma att åtnjuta tillskott ur kyrkofonden, ökas.

Vissa frågor av mindre räckvidd, som sammanhånga med bestämningen av pastorats prästlönekostnad, har jag behandlat i specialmotiveringen till prästlönekostnadsförordningen.

I propositionen till föregående års riksdag angående finansieringen av kostnaderna för den nya kyrkomusikerorganisationen framhöll jag, att de då aktualiserade kyrkligt-ekonomiska huvudfrågorna med hänsyn till sambandet med den förestående prästlönereformen endast kunde få en provisorisk lösning och att detta i särskild grad måste avse valet av metod för avräkningarna mellan pastoraten och kyrkofonden: gemensam eller separat avräkning för präst- och kyrkomusikerlönekostnaderna.

I sitt slutbetänkande har kommittén på anförda skäl ansett sig böra förorda fortsatt gemensam avräkning. Vid betänkandets remissbehandling har ett av domkapitlen föreslagit separata avräkningar och till stöd härför åberopat av 1946 års kyrkomöte framförda principiella betänkligheter mot de egentliga prästlönstillgångarnas ianspråktagande för kyrkomusikerlönekostnadernas bestridande.

Vid förnyad prövning av denna fråga har jag för egen del funnit övervägande skäl tala för ett bibehållande av systemet med gemensam avräkning. Några bärande invändningar av principiell natur kunna enligt min mening

icke anföras häremot. Av kommittén redovisade undersökningar giva otvetydigt vid handen, att kostnaderna för prästernas avlöning till huvudsaklig del bestridas med kommunala skattemedel. En ordning med separata avräkningar och därmed särskilda parallella skatteutjämningsystem skulle kunna medföra, att ett pastorat — på grund av präst- och kyrkomusikerlönertillgångarnas olika storlek — kunde vid avräkningarna få överskott å tillgångarnas avkastning enligt den ena men underskott å lönemedlen (avkastning och skattemedel) och till följd härav bidrag ur kyrkofonden enligt den andra. Dylika verkningar skulle strida mot själva syftet med avräkningarna mellan kyrkofonden och pastoraten, som är att åstadkomma en utjämning av utdebiteringen för pastoratsändamål i riket. Att av principiella hänsyn till prästlönertillgångarnas natur införa en anordning, som kunde i vissa fall motverka utjämningen av den huvudsakliga medelsanskaffningen genom utdebitering kan därför enligt min mening icke ifrågakomma. Härtill kommer att separata avräkningssystem skulle medföra, att särskilt öretal för församlingsavgift finge fastställas för vardera avräkningen. Vidare skulle dubbla avräkningssystem ytterligare komplicera den redan invecklade likvidregleringen mellan kyrkofonden och pastoraten. De möjligheter till det bestående avräkningsförfarandets rationalisering, som erbjuda sig, böra i stället tillvaratagas. Det må här även framhållas, att vad jag förut förordat beträffande såväl bestämningen av pastorats prästlönkostnad som löneutbetalningens läggande å pastoraten kommer att förenkla det nu tillämpade avräkningssystemet.

Kommitténs i slutbetänkandet framlagda förslag till präst- och kyrkomusikerlönkostnadernas finansiering syfta på olika vägar till en ökad utjämning av den kyrkligt-kommunala beskattningen för här avsedda ändamål. Sålunda komme den av kommittén föreslagna — av statsmakterna i principbeslutet godtagna — bestämningen av pastoratets prästlönkostnad att verka i sådan riktning. Men särskilt ett bibehållande av församlingsavgiftens nuvarande maximering, vilket kommittén förordar, är ägnat att medföra en påtagligt skatteutjämnande effekt.

Vid den säkrare överblick av det kyrkliga skatteutjämningsystemets verkningar, som numera blivit möjlig, sedan kyrkomusikerreformen börjat träda i tillämpning och prästlönekommittén framlagt nya ingående finansieringsberäkningar, har jag funnit mig kunna lämna min anslutning till kommitténs slutsats, att den möjlighet att inom ramen för det gällande systemet göra skatteutjämningen effektivare, som ett bibehållande av församlingsavgiftens nuvarande maximibelopp erbjuder, bör tillvaratagas. Härav följer att jag icke kan dela kammarkollegiets uppfattning, att inläggandet av kyrkomusikerlönkostnaderna i det redan bestående kyrkliga skatteutjämningsystemet motiverar en höjning av ifrågavarande maximum. I anledning av statskontorets uttalande, att skatteutjämningsynpunkten icke

finge drivas så långt, att pastoratens intresse för erforderliga rationaliseringar bortföller, får jag erinra om att pastoratens inflytande på storleken av deras utgifter för prästlöneändamål efter de s. k. kommunala tilläggens bortfall blir i det väsentliga inskränkt till fullgörandet av prästgårdsbesväret. Även pastoratens möjlighet att inverka på kyrkomusikerlönekostnadernas omfattning är i praktiken förhållandevis ringa.

Jag föreslår därför, att den i kyrkofondslagen stadgade begränsningen av församlingsavgiftens öretal till 20 öre i detta sammanhang icke rubbas.

En av kommittén företagen undersökning har givit vid handen, att allmänna kyrkoavgiften för år 1949, om såväl präst- och kyrkomusikerlöne-regleringarna som ortsavdragsreformen genomförts redan vid ingången av nämnda år, kunde beräknas ha stigit till noga räknat 19,14 öre. I anledning härav har kommittén föreslagit att allmänna kyrkoavgiftens lagbestämda maximum skall höjas från nuvarande 15 öre till 20 öre. Förutsättningarna för de av kommittén verkställda beräkningarna ha emellertid i viss mån ändrats genom den av mig föreslagna bestämningen av pastorats prästlönekostnad. Även de i min kommande redogörelse för kostnadsberäkningarna angivna ökningarna och minskningarna av löne- och pensionskostnaderna i jämförelse med kommitténs slutförslag påverkar i höjande och sänkande riktning det för kyrkofondens balansering erforderliga uttaget av allmän kyrkoavgift. Härtill kommer, att en påtaglig höjning av det kommunala skatteunderlag, som legat till grund för kommitténs beräkningar, kan förväntas genom den allmänna stegring av lönenivån, som skett sedan beskattningsåret 1949. Med hänsyn till att de förutsättningar, varpå kommitténs beräkning av allmänna kyrkoavgiften vilar, sålunda i rätt avsevärd mån förändrats, har jag ansett mig böra föranstalta om härav erforderliga omräkningar. Av dessa framgår att vid en höjning med 10 procent av skatteunderlaget från 1950 års till 1953 års taxeringar den allmänna kyrkoavgiften torde kunna beräknas till cirka 19 (18,76) öre. Stiger åter skatteunderlaget mellan nämnda taxeringar med 15, 20 eller 25 procent torde det behövliga avgiftsuttaget sjunka till respektive cirka 18 (17,62), 17 (16,58) och 16 (15,62) öre.

För närvarande åtnjuta medlemmar av erkända trossamfund, som avses i 1873 års förordning angående främmande trosbekännare och deras religionsövning, lindring i skattskyldigheten för kyrkliga ändamål med 50 procent. I en till årets riksdag avlåten proposition angående vissa med religionsfrihetslagstiftningen sammanhängande skattespörsmål har föreslagits, att skattelindring av angiven art i princip skall tillkomma envar, som icke tillhör svenska kyrkan. Förslaget innebär en väsentlig uppmjukning av förutsättningarna för att i förevarande hänseende erhålla skattelindring. Sam-

tidigt har dock föreslagits en nedsättning av det procenttal varmed skatteleindring skall åtnjutas till 40.

Om de i nämnda proposition framlagda förslagen bifallas, måste man — alltefter omfattningen av utträdet ur svenska kyrkan — räkna med en minskning av det skatteunderlag, som ligger till grund för beräkningen av pastoratens rätt att erhålla tillskott ur kyrkofonden och skyldighet att dit inbetala allmän kyrkoavgift. Att i närvarande läge förutse i vad mån den förutsatta nya religionsfrihetslagstiftningen kommer att medföra ett ökat utträde ur svenska kyrkan är självfallet icke möjligt. Det har dock syns mig i detta sammanhang vara av betydelse att göra en grovt approximativ uppskattning av den inverkan, som den föreslagna vidgade skatteleindringen för dissenters under vissa antagna förutsättningar kan få på den kyrkliga ekonomien. Vid den undersökning som jag i sådant syfte låtit verkställa på grundval av de förut redovisade ekonomiska beräkningarna, har såsom förutsättningar uppställts *dels* en höjning av skatteunderlaget från 1950 års till 1953 års taxeringar med 20 procent *dels ock* ett i alla pastorat likformigt utträde ur svenska kyrkan med 10 alternativt 20 procent av samtliga skattskyldiga, vilka tillika antagits representera motsvarande procenttal av det här relevanta skatteunderlaget. Den företagna undersökningen har givit vid handen, att man vid 10 procents utträde och i övrigt angivna förutsättningar torde kunna räkna med en allmän kyrkoavgift av cirka 19 (18,55) öre och vid 20 procents utträde med en dylik avgift av cirka 20 (19,35) öre.

Av vad jag i det föregående anfört framgår, att efter prästlönereformens genomförande ett högre uttag av allmän kyrkoavgift än nuvarande maximala 15 öre måste möjliggöras, om kyrkofondens årliga utgifter och inkomster skola kunna bringas att balansera. Vid valet mellan de utvägar, som härvidlag erbjuda sig, har jag — liksom kommittén — i närvarande läge funnit övervägande skäl tala för införande av en ny högre maximiskattsats, som kan antagas medföra det ökade medelsbehovets täckande. Under nuvarande förhållanden synes mig tillräcklig anledning icke föreligga för den av statskontoret ifrågasatta omläggningen av riksdagens medelskontroll i förevarande hänseende, som därjämte vore ägnad att medföra påtagliga administrativa nackdelar. Jag anser mig därför böra förorda kommitténs förslag i denna del.

I fråga om den nya maximering av allmänna kyrkoavgiften, som i anslutning till mitt här gjorda ställningstagande bör beslännas, synes mig närmast kunna ifrågakomma att härvidlag välja mellan öretalen 20 eller 25. Med hänsyn till utfallet av de ekonomiska beräkningar, för vilka jag

förut redogjort, anser jag i nuvarande läge att den högsta utdebiteringen av kyrkoavgiften bör begränsas till 20 öre, vilket jag sålunda förordar.

Vad kommittén i övrigt uttalat och föreslagit i fråga om präst- och kyrkomusikerlönekostnadernas finansiering har jag funnit mig böra biträda.

VI. Kostnadsberäkningar.

I anslutning till sitt förslag om lönereglering för prästerna framlade kommittén i principbetänkandet (s. 164 ff.) en beräkning av de årliga prästlönekostnaderna såväl enligt gällande bestämmelser som efter ett genomförande av löneregleringen. Härvid uppskattades de nuvarande kostnaderna till 38 055 200 kronor och de blivande till 44 919 000 kronor. Utgifterna för den tjänste- och familjepensionsreglering, som föreslogs skola äga rum samtidigt med lönereformen, beräknades under åren 1950—1954 till i avrundat tal 7 300 000 kronor för år, medan de nuvarande årliga pensionskostnaderna uppskattades till omkring 5 500 000 kronor. Kostnadsökningen till följd av löne- och pensionsreformerna komme sålunda att utgöra omkring 8 663 800 kronor för år, varav 6 863 800 kronor belöpte på löneregleringen samt 1 800 000 kronor på pensionsregleringen.

De i prästlönepropositionen föreslagna ändringarna av kommitténs förslag rörande kyrkoherdarnas och komministrarnas fördelning på olika tjänsteklasser beräknades medföra en minskning med omkring 950 000 kronor av den i principbetänkandet angivna kostnadsökningen. Vidare föreslogs i propositionen en sänkning av ärkebiskopens representationsbidrag med 3 000 kronor. Å andra sidan förordades i propositionen, att man vid kostnadsberäkningarnas utförande skulle utgå ifrån en genomsnittlig löneklassplacering icke i andra — såsom kommittén antagit — utan i tredje löneklassen. I följd härav borde lönekostnaderna uppräknas med 1 670 000 kronor. Den sammanlagda kostnadsökningen för löne- och pensionsregleringen beräknades efter dessa ändringar till omkring 9 380 800 kronor för år, varav 7 580 800 kronor belöpte på löneregleringen.

Vid propositionens riksdagsbehandling föreslog sammansatta stats- och första lagutskottet en av riksdagen sedermera godkänd förbättring — i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag — av löneavvägningen vid vissa komministerstjänster, som föranledde en höjning av lönekostnaderna med 31 000—32 000 kronor.

I anslutning härtill må framhållas, att i prästlönepropositionen och nyssnämnda utskottsutlåtande kostnadsökningen till följd av löneregleringen i grova drag karakteriserades såsom föranledd av det statliga lönesystemets löneklassuppflyttningar, dyrortsgrupperade löner och sociala löneförhöjningar.

Prästlönekommittén.

Kommittén har i sitt andra betänkande — med hänsyn till de jämkningar i löne- och pensionsregleringen som föreslagits i samma betänkande — verkställt en omräkning av den genom reformen uppkommande kostnadsökningen. I fråga om dessa justeringar av de föregående kostnadsberäkningarna har kommittén anfört följande.

I betänkande har kommittén förordat en jämkning i vissa fall av den »reglerade lön», som skall ligga till grund för kyrkoherdetjänsts inplacering i lönegrad vid övergången till det nya lönesystemet. Den nedflyttning av en del kyrkoherdar i lägre lönegrad, som härav föranledes, torde medföra en minskning av de i propositionen beräknade löneutgifterna med omkring 100 000 kronor. Därjämte föreslår kommittén i ett avsnitt av betänkandet en något lägre lönesättning för vissa garnisons- och amiralitetspräster, vilket föranleder en kostnadsminskning å 4 500 kronor. Vidare komma de av statsmakterna beslutade jämte de av kommittén förordade lägre lönegradsplaceringarna för vissa ordinarie församlingspräster att reducera de i första betänkandet beräknade utgifterna för vikariatsersättningar. Dessutom torde vad kommittén i specialmotiveringen föreslår i fråga om flyttningkostnadsersättning och omplaceringstraktamente böra medföra en sänkning av de belopp, som i kommitténs tidigare kostnadsberäkningar reserverats för dessa löneförmåners bestridande. De minskade kostnaderna för vikariatsersättningar, flyttningkostnadsersättningar och omplaceringstraktamenten kunna uppskattas till omkring 340 000 kronor. Den av kommittén förordade sänkningen av prostarvodena föranleder en kostnadsminskning med omkring 55 000 kronor. Däremot kommer kommitténs förslag om höjning av språktilläggens belopp och införande av vissa speciella löneförmåner för utlandsprästerna att öka lönekostnaderna med omkring 6 000 kronor.

De ändringsförslag, som kommittén i slutbetänkandet framlägger i fråga om löneregleringen, torde sålunda komma att medföra en reduktion av den sammanlagda kostnadsökningen enligt utskottsutlåtandet med 493 500 kronor till 7 119 300 kronor eller i avrundat tal 7,1 miljoner kronor.

De ändrade grunderna för församlingsprästernas inplacering i lönegrader torde medföra, att den årliga kostnadsökningen i följd av pensionsregleringen — som i betänkande I uppskattats till 1 800 000 kronor under åren 1950—1954 — reduceras till 1 600 000 kronor under åren 1952—1956.

Den totala årliga kostnadsökningen skulle följaktligen komma att uppgå till omkring 8 719 300 kronor eller i avrundat tal 8,7 miljoner kronor.

Yttranden.

De av kommittén i slutbetänkandet verkställda kostnadsberäkningarna ha vid betänkandets remissbehandling lämnats utan erinran. Härvid har *kammarkollegiet* påpekat, att kommitténs kostnadsberäkningar, som baserats på ett rörligt tillägg av 12 procent, påverkas av de efter betänkandets avlämnande beslutade höjningarna av detta tillägg.

Föredraganden.

De av mig förordade ändringarna i kommitténs förslag angående *dels* kyrkoherdarnas, garnisons- och amiralitetsprästers inplacering i lönegrad, *dels* prostarvoden, *dels* sjukvårdsförmåner, *dels* reseersättning, *dels* prästdräktersättning, *dels* ock semesterersättning torde medföra en minskning å omkring 700 000 kronor av de utav kommittén beräknade lönekostnaderna. Däremot kommer den numera inträdda höjningen av rörliga tillägget till 33/32 procent — från 12 procent varmed kommittén räknat — ävensom höjningen av maximibeloppet, varå rörligt tillägg må beräknas, från 1 200 till 1 600 kronor att föranleda en ökning av lönekostnaderna med omkring 1 200 000 kronor. Efter dessa korrigeringar torde den sammanlagda kostnadsökningen genom löneregleringen komma att belöpa sig till omkring 7,6 milj. kronor.

Den nyss angivna höjningen av rörliga tillägget kan beräknas höja kostnadsökningen genom pensionsregleringen med ungefär 300 000 kronor till omkring 1,9 milj. kronor.

VII. Hemställan.

Under åberopande av vad sålunda i skilda hänseenden anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte

föreslå riksdagen att

dels antaga de av mig förordade förslagen till

1) lag om upphävande av lagen den 9 december 1910 (nr 141 s. 27) om reglering av prästerskapets avlöning m. fl. författningar angående prästerskapets löne- och pensionsförhållanden;

2) förordning angående pastorats deltagande i kostnaderna för församlingsprästers avlöning (prästlönekostnadsförordning);

3) lag angående ändring i lagen den 30 augusti 1932 (nr 404) om kyrkofond;

4) lag om ändring i lagen den 27 juni 1947 (nr 275) om kyrkomusiker;

5) lag om upphävande av 17 och 18 §§ ecklesiastik boställsordning den 30 augusti 1932 (nr 400);

6) lag angående ändring av 5 § lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse;

7) lag angående ändring av 13 § 3 mom. lagen den 13 november 1936 (nr 567) om domkapitel; samt

8) lag om ändrad lydelse av 1 § lagen den 21 november 1925 (nr 456) angående anlåtande av kyrkofonden för uppförande av prästgårdar inom vissa delar av Härnösands och Luleå stift;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats, utfärda prästlönereglemente samt tjänste-

pensions- och familjepensionsreglementen för präster, avsedda att träda i kraft den 1 januari 1952;

dels godkänna de särskilda grunder för löne- och pensionsregleringen och den ekonomiska regleringen i övrigt samt därmed sammanhängande detaljförslag, som jag i det föregående framlagt;

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående förordats utfärda de övergångsbestämmelser, som kunna bli erforderliga i anledning av nyssnämnda regleringar;

dels ock medgiva, att kostnaderna för den verkställda sakkunnigutredningen rörande revision av bestämmelserna om prästerskapets avlöning må avföras på kyrkofonden;

ävensom bereda riskdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad jag förordat i fråga om tillfällig vakanssättning av prästerliga tjänster.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Inga Bäcklin.

Utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1950.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anför statsrådet *Quensel* följande.

Genom proposition nr 204 förelade Kungl. Maj:t 1949 års riksdag förslag till nya grunder för avlöningen av präster m. m. I skrivelse den 9 december 1949 har riksdagen anmält, att riksdagen — med vissa avvikelser — godkänt de i propositionen föreslagna grunderna för prästernas avlöning och pensionering, avsedda att träda i tillämpning å tidpunkt, som framdeles bestämmes.

Riksdagens beslut innebär bl. a. att för ordinarie församlingspräster skall införas en förflyttningsskyldighet av i princip samma räckvidd som den, vilken för närvarande är stadgad för civilstatstjänstemän i allmänhet och för folkskollärare. Detta rättsinstitut gäller som bekant företrädesvis det fall, att förflyttningen påkallas av organisatoriska skäl men är även avsett att — undantagsvis — kunna tillämpas, då eljest synnerliga skäl för en förflyttning föreligga.

I det betänkande av 1946 års prästlönekommitté (SOU 1948: 44), som låg till grund för propositionen, erinrade kommittén därom, att frågan angående förflyttning av ordinarie präster icke kunde regleras allenast genom bestämmelser i ett avlöningsreglemente om en generell förflyttningsskyldighet för befattningshavarna. För att kunna i full utsträckning tillämpas förutsatte nämligen — framhöll kommittén — ett sådant stadgande en här emot svarande ändring i gällande prästvalslagstiftning, varigenom pastorat förpliktas att — utöver för närvarande förekommande fall — såsom ordinarie präst mottaga prästman, som pastoratsmenigheten icke själv valt.

I mitt anförande till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet för den 1 april 1949 framhöll jag — under erinran om nödvändigheten att underlätta ecklesiastika indelnings- och organisationsändringar — att en upp- mjukning av prästvalsbestämmelserna i detta begränsade syfte vore nödvändig och att denna fråga borde lösas så snart den hunnit nöjaktigt utredas. Men även skälen för att bereda möjlighet att förflytta ordinarie präst av andra orsaker än organisatoriska fann jag vara så vägande, att den behöfliga översynen av prästvalslagstiftningen även borde taga sikte på sådant fall.

Nämnda uttalanden ha godkänts av riksdagen.

Det har — under remissen av prästlönekommitténs betänkande — framhållits, att de s. k. tredjegångstillsättningarna av kyrkoherdetjänsterna kunde giva visst utrymme för förflyttning av ordinarie prästman, som av organisatoriska eller andra skäl icke kunde bibehållas vid sina tjänster. Å andra sidan har — bland annat i det av riksdagen godkända utskottsutlåtandet i prästlönefrågan — understrukits angelägenheten av att tredjegångstillsättningarna icke utnyttjades för detta ändamål på sådant sätt, att möjligheterna att genom detta institut tillgodose de ändamål, för vilka de

samma införts, avsevärt försämrades. Jag saknar givetvis anledning att här taga ställning till utformningen av de nya bestämmelser, som kunna visa sig erforderliga för att lösa förevarande fråga. Jag vill endast erinra om att motsvarande spörsmål på folkskoleväsendets område lösts medelst en allmän regel av innebörd, att kyrkostämmans respektive folkskolestyrelsens rätt att genom val utse ordinarie folkskollärare alltid skall vara beroende av att Kungl. Maj:t icke beslutat att tjänsten skall tillsättas genom förflyttning. Jag hänvisar härom till 19 § 1 d) folkskolestadgan samt 4 § 3 mom. tilläggbestämmelserna till avlöningsreglementet för folkskolan. Härmed vill jag dock ej hava sagt, att förhållandena på de båda områdena äro så ensartade, att ej svårigheter kunna möta för nu ifrågavarande problems lösning efter nyssnämnda linje.

Den av statsmakterna numera i princip beslutade genomgripande omläggningen av avlöningsförhållandena för prästerna tvingar emellertid fram ett slutligt ställningstagande till ett annat spörsmål på prästvalsområdet, av ojämförligt större praktisk räckvidd än den i det hela formellt-tekniska fråga jag härförut berört. Jag syftar härvid på frågan om det s. k. stiftsbandet.

Gällande huvudförfattning på prästvalsområdet — lagen den 7 december 1934, nr 573, om tillsättning av prästerliga tjänster — kan sägas vila på två huvudprinciper. Den ena är pastoratsmedlemmarnas rätt att själva välja kyrkoherde och komminister. Den andra principen är att prästmans befordringsrätt är inskränkt till det stift, för vilket han prästvigts — stiftsbandet. I båda dessa principer finnes ett flertal modifikationer.

Få företeelser inom den kyrkliga organisationen torde vara sedan länge så omstridda som stiftsbandet. Jag får härom hänvisa till den redogörelse för denna frågas tidigare behandling, som lämnats i prästlönekommitténs betänkande. Kommittén fann det icke oundgängligt, att frågan om stiftsbandets vara eller icke vara avgjordes i omedelbart sammanhang med avlöningsreformen, och den framlade av denna anledning ej heller något direkt förslag i ämnet. Kommittén gav emellertid för egen del ett tydligt uttryck för sin uppfattning, att detta för vårt land egenartade rättsinstitut numera spelat ut sin roll. Det är enligt min mening i varje fall ovedersägligt, att avlöningsreformen på flera väsentliga punkter skapat ett nytt läge för denna gamla frågas allsidiga bedömande. Jag finner mig redan med hänsyn härtill böra förorda, att frågan nu upptages till ny prövning.

Ännu en fråga på prästvalslagstiftningens område är aktuell. I skrivelse den 4 december 1948, nr 11, har nämligen kyrkomötet hemställt om utredning och förslag till ändrade bestämmelser beträffande tillsättningen av ordinarie prästerliga tjänster i de s. k. privilegierade territoriella pastoraten. Den av mig nu ifrågasatta utredningen erbjuder ett naturligt tillfälle att närmare undersöka även denna fråga, detta så mycket mera som den praktiska innebörden av de s. k. prästvalsprivilegierna icke saknar samband med stiftsbandet. Jämväl i denna del synes mig utredningen böra bedrivas förutsättningslöst.

Ur protokollet:
G. v. Krusenstjerna.

Bilaga B.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 3 mars 1950.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför statsrådet *Quensel* följande.

För beredningen av lagstiftningsfrågan på prästvalsområdet har Kungl. Maj:t förut denna dag bemyndigat mig att tillkalla särskilda sakkunniga. Ett rådrum, som lämpligen synes böra tillvaratagas, erbjuder sig just nu att även upptaga pastoratsindelningsfrågorna och de församlingsprästerliga organisationsfrågorna till en förberedande omprövning från mera allmänna och principiella utgångspunkter. I själva verket har sedan länge förelegat ett behov av fastare riktlinjer för det administrativa arbetet på detta område. Till belysning av några av de problem, som här möta, får jag i korthet erinra om följande.

Det otillfredsställande i vår nuvarande pastoratsindelning plägar illustreras med några statistiska sifferuppgifter. Det finns ett antal pastorat med mycket obetydlig folkmängd — den 1 januari 1948 funnos sålunda 5 pastorat med mindre än 600 och 210 pastorat med mindre än 1 500 invånare. Å andra sidan förekommer ett antal storstadspastorat med mycket stor folkmängd, i några fall uppgående till inemot och i ett fall överstigande 100.000.

Kostnaderna för den prästerliga organisationen i de särskilda pastoraten bestridas till mycket väsentlig del av medel som uttagas för riket i dess helhet genom beskattning efter lika grund. Det måste med hänsyn härtill vara ett särskilt riksintresse att tillse, att samhällets ekonomiska uppoffringar för ifrågavarande ändamål ge bästa möjliga utbyte. Detta kan endast ske, om de vid varje tidpunkt tillgängliga prästerliga arbetskrafterna så fördelas att arbetskrafterna fullt och effektivt utnyttjas.

Ojämnheten i den nu gällande pastoratsindelningen, som härförut med några exempel belysts, innebär icke blott en ojämn fördelning av kyrkoherdetjänsterna utan har även medfört en markerad ojämnhet i fördelningen å pastoraten av prästerliga biträdesbefattningar och därmed alltså i fråga om den folkmängd, som helöper på varje tjänstgörande präst. Problemet om den prästerliga organisationen är därför i lika hög grad en fråga om den lämpligaste indelningen av riket i pastorat som en fråga om prästernas lämpliga fördelning på folkmängden i landet.

Av grundläggande betydelse för en prästs tjänstearbete är givetvis storleken av den folkmängd, som han har att betjäna. Ett ställningstagande är därför ofrånkomligt till frågan om det ungefärliga folkmängdstal, för vilket anställandet av särskild präst i normala fall skall anses motiverat. Givet är emellertid, att församlingarnas särskilda struktur (geografiska och kommunikatoriska förhållanden) också kräver beaktande. Våra rent agrara församlingar, församlingar med en eller flera markerade tätorter, stads- och storstadsförsamlingarna samt de särpräglade övedviddsförsamlingarna i de norra provinserna utgöra här huvudtyperna.

Även för landets indelning i pastorat äro dessa geografiska förhållanden av betydelse. Härvid kan emellertid även böra tagas skälig hänsyn till de historiska förhållanden, som i många fall betingat den nuvarande pastoratsindelningen.

Bland de övriga problem, som i detta sammanhang aktualiseras, kan nämnas frågan om principerna för inrättande av särskilda kyrkobokföringsdistrikt samt för de biträdande prästernas stationering inom vederbörande pastorat.

Slutligen får jag framhålla, att en provindelning under utredningens gång av några stift av olika typer kan tänkas giva ytterligare synpunkter på de problem, som jag här berört.

Ur protokollet:
G. v. Krusenstjerna.

Prästlönekommitténs förslag
till
prästlönereglemente.

1 avd. Inledande bestämmelser.

1 §.

Reglementets tillämpningsområde m. m.

1 mom. Detta reglemente äger tillämpning å följande till svenska kyrkan hörande präster:

- a) ärkebiskopen och övriga biskopar;
- b) i territoriella pastorat samt, i den mån Kungl. Maj:t och riksdagen besluta, i icke-territoriella pastorat anställda församlingspräster, nämligen domprostar, kyrkoherdar, komministrar, kyrkoadjunkter samt med dem likställda garnisons- och amiralitetspräster;
- c) kyrkoherdar i svenska församlingar i utlandet, för vilka kyrkoordning blivit av Kungl. Maj:t fastställd; samt
- d) garnisonspastorn i Boden, stiftsadjunkter, kontraktsadjunkter och pastoratsadjunkter.

2 mom. I reglementet avsedda präster anställas såsom innehavare av

- a) ordinarie tjänst,
- b) extra ordinarie tjänst,
- c) aspiranttjänst,
- d) extra tjänst eller
- e) arvodesbefattning.

I fråga om tjänster, som avses under a) — d), gälla nedan i denna avdelning samt i 2 och 3 avd. meddelade bestämmelser. Angående bestämmande av avlöningsförmåner för innehavare av arvodesbefattning stadgas i 4 avd.

2 §.

Vissa för reglementets tillämpning grundläggande bestämmelser.

1 mom. Består pastorat av församlingar, tillhörande skilda stift, skall vad i reglementet sägs om stift, domkapitel och stiftsnämnd avse det stift, till vilket pastoratets moderförsamling hör, samt domkapitlet och stiftsnämnden i detta stift.

2 mom. Vid jämförelse mellan olika tjänster skall den tjänst anses högst, för vilken månadslönen enligt 3 § statens löneplansförordning är högst. Hänsyn skall härvid tagas inom lönegrad, som omfattar flera löneklasser, till den högsta löneklassen, och inom löneklass, som upptager flera lönebelopp, till det högsta av dessa.

3 mom. Vad i reglementet sägs om avlöningsbestämmelser, meddelade av Kungl. Maj:t skall gälla jämväl beträffande avlöningsreglementet för riksdagens verk.

4 mom. Angående den nämnd, statens lönenämnd, som skall finnas för beredning av ärenden, som angå avlöningsförhållanden för innehavare av tjänster, vid vilka avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, stadgas i statens allmänna avlöningsreglemente.

2 avd. Allmänna bestämmelser.

3 §.

Tjänsters inrättande.

Biskopstjänst, så ock *garnisons- och amiralitetsprästkjänster* och *kyrkoherdetjänst i svensk församling i utlandet* inrättas av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut.

Om inrättande av *annan ordinarie* eller *extra ordinarie tjänst* eller *aspiranttjänst* förordnar Kungl. Maj:t eller, såvitt angår tjänster inom den i 18 § avsedda reglerade befordringsgången, domkapitlet enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Stifts- och kontraktsadjunkttjänsterna må inrättas högst till det antal riksdagen medgiver.

Extra tjänst inrättas i fall, som avses i 7 § 2 mom. femte jämfört med andra stycket, av Kungl. Maj:t och eljest av domkapitlet enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

4 §.

Tjänstetillsättning.

1 mom. Ordinarie tjänst tillsättes medelst *fullmakt* av Kungl. Maj:t eller, enligt vad därom särskilt stadgas, av domkapitlet.

Förordnande å garnisonspastorstjänsten i Boden meddelas av Kungl. Maj:t.

Annan extra ordinarie tjänst och aspiranttjänst tillsättes av domkapitlet. Extra tjänst tillsättes i fall, som avses i 7 § 2 mom. femte jämfört med andra stycket, av Kungl. Maj:t och eljest av domkapitlet. För den som erhåller icke-ordinarie tjänst skall utfärdas *skriftlig tillsättningshandling*.

2 mom. Angående den för innehav av tjänst erforderliga lägsta levnadsåldern gäller vad i sådant hänseende finnes särskilt stadgat för inträde i

prästämbetet eller, såvitt angår kyrkoherdetjänst, för uppförande å förslag till dylik tjänst.

Angående företeende av *läkarintyg* för vinnande av anställning gäller vad Kungl. Maj:t därom föreskriver.

5 §.

Förening av lönegradsplacerade tjänster m. m.

1 mom. Förening av tjänst, som avses i detta reglemente, med annan sådan tjänst eller med tjänst, vid vilken avlöning eljest utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, må ske i följande ordning:

a) ordinarie eller extra ordinarie tjänst må förenas med ordinarie tjänst, som tillsättes medelst förordnande tills vidare och ej är förenad med pensionsrätt, eller med högre aspiranttjänst eller högre extra tjänst samt

b) ordinarie tjänst må förenas med högre extra ordinarie tjänst, allt dock under förutsättning att tjänstinnehavaren frånträder utövningen av den av de båda förenade tjänsterna som först nämnts.

Vad av ålder gällt om kyrkoherdetjänstens i Visby pastorat egenskap av prebende åt biskopen i Visby stift skall fortfarande äga tillämpning.

Efter tillstånd av Kungl. Maj:t må med i detta reglemente avsedd ordinarie eller extra ordinarie tjänst förenas beställning å reservstat eller avgångsstat vid försvaret eller beställning å arméns eller marinens övergångsstat. Med ordinarie tjänst må dock allenast förenas sådan beställning å övergångsstat, vars innehavare ej är underkastad full tjänstgöringsskyldighet.

2 mom. Utöver vad i 1 mom. stadgas må förening icke ske

a) av i detta reglemente avsedd ordinarie eller extra ordinarie tjänst med annan ordinarie eller extra ordinarie tjänst, vid vilken avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, eller med jämförlig kommunal befattning, med mindre Kungl. Maj:t i fråga om ordinarie tjänst med stöd av riksdagens beslut, för visst fall därtill lämnat medgivande;

b) av i detta reglemente avsedd ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller aspiranttjänst eller extra tjänst med aspiranttjänst eller extra tjänst, vid vilken avlöning utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, eller med jämförlig kommunal befattning, med mindre Kungl. Maj:t eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, domkapitlet därtill lämnat medgivande.

6 §.

Förening av tjänst med tjänstebefattning eller uppdrag.

1 mom. För förening av annan ordinarie tjänst än biskopstjänst eller av extra ordinarie tjänst med tjänstebefattning eller därmed jämförligt uppdrag i andra fall än i 5 § avses eller med uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk, bolag, förening eller inrättning, som har till ändamål att driva rörelse inom industri, handel, transport-, bank- eller för-

säkringsväsende eller annan näringsgren eller vars verksamhet eljest har huvudsakligen ekonomiskt syfte, fordras särskilt tillstånd, så framt icke den, som äger bevilja tillståndet, tillsatt tjänstebefattningen eller meddelat uppdraget. Tillstånd beviljas i fråga om domprost, kyrkoherde i svensk församling i utlandet och garnisonspastorn i Boden av Kungl. Maj:t samt eljest av domkapitlet.

Tillstånd, varom i detta moment är fråga, må beviljas endast för såvitt innehavet av tjänstebefattningen eller uppdraget prövas icke inverka hinderligt för utövandet av den tjänst, varmed förening skulle ske. Innan tillstånd beviljas, må, där i förekommande fall så prövas lämpligt, vederbörande kyrkoråd höras. Tillstånd bör avse viss tid.

2 mom. Med biskopstjänst må ej förenas tjänstebefattning eller därmed jämförligt uppdrag, som avses i 1 mom., såvida ej befattningen tillsatts eller uppdraget meddelats av Kungl. Maj:t. Med sådan tjänst må vidare icke förenas uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för bankaktiebolag och ej heller uppdrag såsom ordförande eller ledamot i annat i nämnda moment angivet företag, såvida icke i sistberörda fall uppdraget meddelats antingen av Kungl. Maj:t eller genom val å bolagsstämma efter av Kungl. Maj:t därom meddelat beslut.

3 mom. Föranleder tjänstebefattning eller uppdrag, att präst tillfälligtvis icke kan bestrida sin tjänst, skall han göra framställning om ledighet i erforderlig omfattning.

7 §.

Vikariatsförordnande m. m.

1 mom. Då det prövas erforderligt att uppehålla ordinarie eller extra ordinarie tjänst med vikarie och därför anlitas innehavare av i reglementet avsedd lönegradsplacerad tjänst, må denne utan förändring av anställningen meddelas *vikariatsförordnande* å tjänsten.

2 mom. Kan ordinarie eller extra ordinarie tjänst förutses komma att uppehållas på förordnande med full tjänstgöring under minst sex månader i följd, skall, såfram icke Kungl. Maj:t för visst fall eller viss grupp av fall annorlunda beslutit, *vikariatslöneförordnande* snarast möjligt meddelas å tjänsten. Kungl. Maj:t må jämväl eljest, då särskilda skäl därtill föranleda, meddela *vikariatslöneförordnande* å tjänst av angivna slag eller medgiva, att sådant förordnande må meddelas.

Vikariatslöneförordnande å tjänst såsom domprost, kyrkoherde i svensk församling i utlandet eller garnisonspastor i Boden meddelas av Kungl. Maj:t.

Vikariatslöneförordnande å annan tjänst meddelas av domkapitlet.

Vikariatslöneförordnande å ordinarie tjänst och å garnisonspastorstjänsten i Boden skall av domkapitlet genom offentligt anslag och till-

kännagivande i allmänna tidningarna kungöras till ansökan ledigt med utsättande av lämplig ansökningstid, såvitt ej Kungl. Maj:t för visst fall eller viss grupp av fall annorlunda förordnat. Vikariatslöneförordnande må icke meddelas annan än den, som enligt vad särskilt är stadgat skolat vara behörig att uppföras å förslag till den tjänst förordnandet avser, där-est i stället för förordnandet tjänsten ledigförklarats, och som må anvisas tjänstgöring i tjänstgöringsområdet.

Ifrågakommer till vikariatslöneförordnande annan än den, som innehar i reglementet avsedd lönegradsplacerad tjänst, skall han i stället anställas som innehavare av extra tjänst i lönegrad med samma ordningsnummer, som gäller för den uppehållna tjänsten.

3 mom. Annat vikariatsförordnande än i 2 mom. avses meddelas av domkapitlet.

4 mom. Präst må endast under förutsättning, att det uppenbarligen är betingat av kyrkans intressen förordnas att uppehålla tjänst, som är lägre än den han innehar eller å vikariatslöneförordnande uppehåller.

8 §.

Stationeringsort. Ortsgrupper. Hyresgrupper.

1 mom. Beredes präst tjänstebostad i prästgård eller annorstädes, skall orten för tjänstebostaden vara hans *stationeringsort*. Eljest skall orten för den kyrka, där prästen har sin huvudsakliga tjänstgöring eller, om tjänstgöringen ej kan anses huvudsakligen förlagd till viss kyrka, den ort, som domkapitlet bestämmer, utgöra prästs stationeringsort.

Vid tillämpning av bestämmelserna i första stycket skola iakttagas de närmare föreskrifter Kungl. Maj:t meddelar.

2 mom. Angående fördelning av orterna i riket å olika *ortsgrupper* med hänsyn till levnadskostnaderna och å olika *hyresgrupper* med hänsyn till hyreskostnaderna å de olika orterna gäller vad därom särskilt stadgas. Ort utom riket skall anses tillhöra Ortsgrupp 5.

9 §.

Tjänstgöringsföreskrifter.

Präst är underkastad de *tjänstgöringsföreskrifter*, som meddelas i författning eller eljest må gälla. Han är ock pliktig underkasta sig omreglering av pastorat eller annat tjänstgöringsområde, som är för hans tjänst bestämt.

10 §.

Prästs skyldighet att uppehålla annan tjänst m. m.

Präst är, om han därtill förordnas, pliktig att under sammanlagt högst tre månader av två på varandra följande kalenderår *uppehålla högre tjänst* inom samma stift.

I pastorat anställd präst är tillika skyldig att *vid sidan av tjänstgöring i egen tjänst* mottaga förordnande att, till följd av annan präst beviljad semester, under sammanlagt högst tre månader av två på varandra följande kalenderår *uppehålla annan tjänst* i samma eller närbeläget pastorat inom samma stift.

11 §.

Prästs skyldighet att underkasta sig läkarundersökning.

Präst är skyldig att underkasta sig läkarundersökning enligt vad därom särskilt stadgas.

12 §.

Ordinarie prästs förflyttningsskyldighet.

Innehavare av ordinarie tjänst är pliktig att efter Kungl. Maj:ts bestämmande låta sig förflytta till annan stationeringsort eller till annan ordinarie tjänst, om organisatoriska skäl sådant påkalla eller eljest synnerliga skäl därtill äro.

Närmare bestämmelser angående förfarandet vid förflyttning meddelas av Kungl. Maj:t.

13 §.

Ordinarie prästs avgångsskyldighet m. m.

1 mom. Ordinarie präst är skyldig att avgå från tjänsten under förutsättningar, som angivas i gällande tjänstepensionsbestämmelser eller som eljest må gälla på grund av bestämmelser antagna av Kungl. Maj:t och riksdagen.

2 mom. Avsked från ordinarie tjänst meddelas i fråga om komministers-tjänst av domkapitlet och eljest av Kungl. Maj:t.

14 §.

Icke-ordinarie prästs entledigande.

1 mom. Entledigande från *extra ordinarie tjänst* eller *aspiranttjänst* skall föregås av skriftlig uppsägning. Därvid skola iakttagas följande uppsägningstider:

beträffande innehavare av *extra ordinarie tjänst* minst tre månader, om uppsägning sker från myndighetens sida, och minst en månad, om uppsägning sker från prästens sida, samt

beträffande innehavare av *aspiranttjänst* minst en månad, oavsett från vilken sida uppsägning sker.

I fråga om *extra tjänst* må vederbörande myndighet och tjänstinnehavaren överenskomma, att entledigande skall föregås av skriftlig uppsägning inom viss tid.

2 mom. Myndigheten äger med prästen överenskomma om ändring i vad som eljest må gälla angående uppsägning.

3 mom. Utan iakttagande av eljest gällande bestämmelser om uppsägning skall anställningen upphöra, då präst i fall, som nedan angivas, övergår till annan i detta reglemente avsedd tjänst eller tjänst, vid vilken avlöning eljest utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, nämligen

a) då extra ordinarie präst övergår till lika hög eller högre ordinarie tjänst, såvitt denna ej är i 5 § 1 mom. a) avsedd, medelst förordnande tills vidare tillsatt tjänst utan pensionsrätt, eller till högre extra ordinarie tjänst samt

b) då innehavare av aspirant- eller extra tjänst övergår till lika hög eller högre ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller till högre aspirant- eller extra tjänst.

Bestämmelserna angående uppsägning skola vidare icke gälla, då anställningen är tidsbegränsad eller fråga är om entledigande på grund av tjänstefel.

Angående entledigande av extra ordinarie präst i samband med pensionering stadgas i gällande tjänstepensionsreglemente.

4 mom. Beslut om entledigande från icke-ordinarie tjänst meddelas, såvitt angår av Kungl. Maj:t tillsatt tjänst, av Kungl. Maj:t och eljest av domkapitlet.

3 avd. Avlöningsbestämmelser.

1 kap. Grundläggande bestämmelser om avlöning.

15 §.

Prästs rätt till avlöningsförmåner m. m.

1 mom. Präst äger på grund av sin anställning rätt till avlöningsförmåner under förutsättningar och enligt grunder, som stadgas i detta reglemente och de särskilda bestämmelser, vilka meddelas på grund av föreskrifter i reglementet eller eljest utfärdas av Kungl. Maj:t, ävensom pensionsrätt i den mån så följer av gällande tjänste- och familjepensionsbestämmelser.

Utöver vad i detta reglemente förutsättes eller eljest av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut medgivits, må präst ej ur kyrkofonden eller av pastorat åtnjuta särskild ersättning för tjänstgöring i pastoratet eller annat för honom fastställt tjänstgöringsområde. Präst må ej heller av menighet, stiftelse, bolag, förening eller enskild på grund av sin tjänst eller för utförande av honom åliggande förrättning uppbära arvode, donations- eller gåvomedel eller annan förmån.

2 mom. Då präst i fall, som avses i 5 §, frånträder utövningen av viss av honom innehavd tjänst på grund av att han samtidigt innehar annan i sam-

ma paragraf avsedd tjänst, skall han, om ej Kungl. Maj:t annat medgiver, allenast åtnjuta de med sistnämnda tjänst förenade avlöningsförmånerna.

3 mom. Under *vikariatslöneförordnande* skall präst avstå de med den innehavda tjänsten förenade avlöningsförmånerna och i stället åtnjuta de avlöningsförmåner, som tillkomma innehavare av sådan tjänst, som förordnandet avser.

4 mom. *Biskopen i Visby stift*, som tillika skall vara kyrkoherde i Visby pastorat, äger med undantag, varom stadgas i 34 §, vid föreningen av ifrågavarande tjänster allenast åtnjuta de med biskopstjänsten förenade avlöningsförmånerna.

5 mom. Präst, som *utan något sitt förvällande* förflyttas från högre till lägre ordinarie tjänst, skall i avlöningshänseende behandlas såsom innehavare av den högre tjänsten.

16 §.

Avlöningsförmåner av olika slag. Sammanträffande av förmåner.

1 mom. *Avlöningsförmåner, som avses i denna avdelning*, utgöras av: lön (2 kap.),

semester och semesterersättning (3 kap.),

vikariatsersättning och tjänstedubblersarvode (4 kap.),

särskilda ersättningar samt lönetillägg och prostarvoden (5 kap.),

tjänstebostad m. m. (6 kap.),

sjukvård (7 kap.) samt

begravningshjälp m. m. (8 kap.).

2 mom. På beslut eller bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, skall bero, om och i vad mån avdrag å lönen skall ske för präst, som åtnjuter *avlöning i beställning å reservstat vid försvaret*.

3 mom. Är präst berättigad att ur kyrkofonden eller från anslag å riksstaten uppbära *tjänstepension* eller *årligt understöd*, beror på beslut eller bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, om och i vad mån av sådan anledning avdrag å lönen skall ske. Vad sålunda stadgats äger icke tillämpning i fråga om reservpension eller däremot svarande engångsbelopp.

4 mom. Uppbär präst *livränta enligt olycksfallsförsäkringslagen eller lagen om försäkring för vissa yrkessjukdomar* på grund av arbete i allmän tjänst, skall hans lön nedsättas med belopp motsvarande livräntans storlek, såvida ej Kungl. Maj:t för visst fall annat medgiver.

2 kap. Lönen.

17 §.

Lönegrader. Löneklasser. Löneplan.

1 mom. Präst, som innehar ordinarie eller extra ordinarie tjänst eller aspiranttjänst, skall tillhöra *lönegrad* med beteckning och nummer, som

T ä n s t	Lönegrad med		Omfattar löneklass(erna)		
	beteckning	nr	nr	å löneplan nr	
<i>Ordinarie tjänster:</i>					
Ärkebiskop	Co	21	21	} 2	
Biskop	Co	20	20		
Domprost	Ca	37	37—40	} 1	
Kyrkoherde samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	33	33—36		
Kyrkoherde samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	31	31—34		
Kyrkoherde samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	29	29—32		
Kyrkoherde samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	27	27—30		
Komminister samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	28	28—31		
Komminister samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	27	27—30		
Komminister samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	26	26—29		
Komminister samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ca	25	25—28		
<i>Extra ordinarie tjänster:</i>					
Extra ordinarie garnisonspastor i Boden	Ce	26	26—29		
Extra ordinarie kyrkoadjunkt samt likställd garnisons- och amiralitetspräst	Ce	24	24—27		
Extra ordinarie stiftsadjunkt	Ce	24	24—27		
Extra ordinarie kontraktsadjunkt	Ce	24	24—27		
Extra ordinarie pastoratsadjunkt	Ce	24	24—27		
» » »	Ce	22	22—25		
» » »	Ce	20	20—23		
<i>Aspiranttjänst:</i>					
Aspirant å pastoratsadjunktjänst	Cf	18	18		

framgå av ovanstående tabell, vilken jämväl utvisar den eller de *löneklasser* lönegraden omfattar och den i statens löneplansförordning tillämpliga löneplanen.

2 mom. Angående fördelningen av kyrkoherdetjänsterna på lönegraderna Ca 27—Ca 33, komministerstjänsterna på lönegraderna Ca 25—Ca 28 samt de ordinarie garnisons- och amiralitetsprästtjänsterna på lönegraderna Ca 25—Ca 33 förordnar Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut.

För icke-ordinarie pastoratsadjunkter skola gälla bestämmelserna i 18 § om reglerad befordringsgång.

Angående lönegradsplacering av vissa extra tjänster föreskrives i 7 § 2 mom. Annan extra tjänst placeras av domkapitlet enligt de bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, i någon av de lönegrader, till vilka de i 1 mom. avsedda tjänsterna hänförs.

3 mom. Inom varje lönegrad, som omfattar flera löneklasser, skall den högsta löneklassen anses omfatta fyra lönerum. Att präst hänföres till *högre lönerum* än det första medför icke, att han i sin tjänst erhåller högre avlöning, men är av betydelse i vissa fall, då han tillträder annan tjänst.

18 §.

Reglerad befordringsgång för pastoratsadjunkter.

Pastoratsadjunkt skall vid första anställningen antagas till *aspirant i lönegrad Cf 18*. Sedan han under ett och ett halvt år varit anställd i sådan egenskap, må aspiranten, om han befinner lämplig för extra ordinarie anställning, antagas till *extra ordinarie pastoratsadjunkt i lönegrad Ce 20*. Såvitt uppskov icke prövas böra äga rum på grund av hans förhållande i tjänsten, må han efter två års anställning i denna tjänst antagas till *extra ordinarie pastoratsadjunkt i lönegrad Ce 22* och, efter att hava innehaft sistnämnda tjänst i två år, till *extra ordinarie pastoratsadjunkt i lönegrad Ce 24*.

Avvikelse från denna befordringsgång må, där särskilda skäl därtill för-
anleda, medgivas av Kungl. Maj:t eller, enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, av domkapitlet.

Närmare föreskrifter om befordringsgången meddelas av Kungl. Maj:t.

19 §.

Grundläggande bestämmelser om löneklassplacering.

1 mom. Den, som tillträder tjänst, vars lönegrad omfattar flera löneklasser, skall, i den mån ej annat följer av bestämmelserna i 20—22 §§, vid tjänstetillträdet placeras i lönegradens lägsta löneklass och för varje tidsperiod, som nedan sägs, uppflyttas en löneklass inom lönegraden eller, då han uppnått dennas högsta löneklass, ett lönerum inom löneklassen, intill dess fjärde lönerummet uppnåtts.

Första tidsperioden utlöper vid utgången av det kalenderkvartal, under vilket tre år förflutit från tjänstetillträdet. Om från periodens början förekommit mer än 120 dagar, vilka enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser icke må tillgodoräknas för löneklassuppflyttning, skall i stället gälla, att perioden utlöper vid utgången av det kalenderkvartal, då från periodens början infallit 976 dagar, vilka enligt samma bestämmelser må tillgodoräknas för sådan uppflyttning.

Andra tidsperioden och följande tidsperioder räknas på motsvarande sätt, varje period från ingången av det kalenderkvartal, från och med vilket uppflyttning skett.

2 mom. Bestämmelserna i 1 mom. äga motsvarande tillämpning i fråga om den, som tillträder vikariatslöneförordnande.

20 §.

Löneklassplacering med hänsyn till tidigare innehavd tjänst.

1 mom. Tillträder präst tjänst med lönegradsbeteckning *Ca*, *Ce* eller *Cg* och har han tidigare innehaft tjänst med någon av dessa lönegradsbeteckningar, sker placering och uppflyttning i löneklass (lönerum) med hänsyn till tidigare innehavd anställning enligt vad i denna paragraf sägs. Hänsyn må dock icke tagas till tjänst, efter vars frånträdande prästen under en sammanhängande tid av tre år icke vid något tillfälle innehaft i reglementet avsedd lönegradsplacerad tjänst eller annan anställning, vilken enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser skall i förevarande hänseende jämnställas med tjänst av angivet slag.

Vid tillämpning av bestämmelserna i denna paragraf skall iakttagas, att vikariatslöneförordnande likställes med innehav av sådan tjänst, som förordnandet avser, samt

att med tidigare tjänst avses jämväl tjänst, som bibehålles efter tillträddet av den nya tjänsten (vikariatslöneförordnandet).

2 mom. Präst skall placeras och uppflyttas i löneklass (lönerum),

a) om den nya tjänsten är *högre* än den senast innehavda (befordran, vikariatslöneförordnande å högre tjänst m. m.): enligt den vid reglementet såsom *bilaga A* fogade placeringstabellen med tillhörande anvisningar, tillämpad med utgångspunkt från den senast innehavda tjänsten,

b) om den nya tjänsten är *lika hög* som den senast innehavda (transport, övergång från vikariatslöneförordnande till tjänst i samma lönegrad m. m.): som om prästen tillträtt den nya tjänsten redan då han tillträdde den senast innehavda tjänsten, samt

c) om den nya tjänsten är *lägre* än den senast innehavda (övergång till lägre tjänst frivilligt eller tvångsvis i annat fall än i 15 § 5 mom. avses, upphörande av vikariatslöneförordnande å högre tjänst m. m.): som om prästen tillträtt den nya tjänsten redan då han tillträdde den senast innehavda tjänsten.

Har präst tidigare innehaft, i fall som avses under a) högre tjänst än den senast innehavda och i fall som avses under c) lägre, lika hög eller högre tjänst, skall prästen, om det är för honom förmånligare, placeras och uppflyttas i löneklass (lönerum)

antingen enligt ovannämnda placeringstabell med tillhörande anvisningar, tillämpad med utgångspunkt från den senast innehavda tjänst, som är lägre än den nya, eller från dessförinnan innehavd tjänst, som är högre än den förstnämnda men ändock lägre än den nya tjänsten,

eller som om prästen tillträtt den nya tjänsten redan då han först tillträdde lika hög eller högre tjänst.

Där enligt ovan meddelade bestämmelser präst skall placeras och uppflyttas som om han tillträtt den nya tjänsten redan då han tillträdde viss

annan tjänst, skall, om de båda tjänsterna icke innehafts i en följd, för löneklassuppflyttning tillgodoräknas den mellanliggande tiden, i den mån prästen därunder innehaft i reglementet avsedd lönegradsplacerad tjänst, som är lika hög som eller högre än den nya tjänsten, dock ej dagar, vilka enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser icke må tillgodoräknas för löneklassuppflyttning.

21 §.

Löneklassplacering enligt särskilda beslut och bestämmelser.

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, vederbörande domkapitel äger, om och i den mån så prövas skäligt, meddela beslut eller utfärda bestämmelser, varigenom i visst fall eller viss grupp av fall förmanligare placering eller uppflyttning i löneklass (lönerum) inom lönegraden må erhållas än som följer av bestämmelserna i 19 och 20 §§.

22 §.

Lön enligt högre löneklass än den, vari prästen är placerad.

Präst, som på grund av något sitt förvållande förflyttas från högre till lägre ordinarie tjänst, äger åtnjuta lön lägst enligt den löneklass han tillhörde omedelbart före förflyttningen, ändå att han icke är placerad i sagda löneklass.

23 §.

Lönebeloppet inom vederbörande löneklass.

Lönerna för varje löneklass framgå av statens löneplansförordning.

Inom löneklass å löneplan nr 1 bestämmes lönen efter den ortsgrupp, till vilken prästens stationeringsort blivit hänförd. Där särskilda skäl därtill föranleda, må dock Kungl. Maj:t beträffande innehavare av viss tjänst eller viss grupp av tjänster bestämma, att lön skall utgå efter annan ortsgrupp.

24 §.

Tid, varunder lön utgår. Löneavdrag och avdragsgrupper.

1 mom. Lönen utgår från och med den dag tjänsten enligt utnämningsoch eller annan tillsättningshandling tillträdes, till och med den dag tjänsten frånträdes, med iakttagande av bestämmelserna i 15 och 16 §§.

Präst är skyldig att vidkännas *löneavdrag* i enlighet med bestämmelserna i 2 och 3 mom. här nedan samt 25 §, i den mån ej annat beslutes med stöd av viss i reglementet meddelad bestämmelse eller Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, domkapitlet med hänsyn till särskilda omständigheter finner skäl att för visst fall annorlunda bestämma.

2 mom. Löneavdragen äro av tre slag, A-, B- och C-avdrag.

A-avdraget framgår av statens löneplansförordning.

B-avdraget är dubbelt så stort som *A-avdraget*.

C-avdraget är lika med lönen.

Då tjänstledighet eller annat förhållande, som skall medföra löneavdrag, föreligger under allenast en del av dag (*partiell tjänstledighet m. m.*), tillämpas det avdragsbelopp, som belöper å denna del av dagen.

3 mom. I fråga om löneavdrag vid tjänstledighet skall präst tillhöra någon av följande tre *avdragsgrupper*, nämligen

grupp 1, vartill hänföras innehavare av aspiranttjänster eller extra tjänster med mindre än 6 anställningsmånader,

grupp 2, vartill hänföras innehavare av aspiranttjänster eller extra tjänster med minst 6 men mindre än 36 anställningsmånader, samt

grupp 3, vartill hänföras övriga präster.

Kungl. Maj:t meddelar närmare bestämmelser angående vad härvid skall förstås med anställningsmånad.

25 §.

De fall, då löneavdrag skall tillämpas.

I. Tjänstledighet: Präst äger åtnjuta lön under de förutsättningar och i den omfattning, som framgå av efterföljande tabell, men skall i övrigt vidkännas *C-avdrag*. För innehavare av aspiranttjänst eller extra tjänst skola tillämpas bestämmelserna för den avdragsgrupp prästen vid tjänstledighetens början tillhör.

Bestämmelserna i denna punkt äga icke tillämpning å biskop.

Tjänstledighetsorsak	Löneförmån
<p>1. Offentligt uppdrag.</p> <p>a) Uppdrag såsom ledamot av riksdagen eller kyrkomötet eller att vara riksdagens revisor.</p> <p>b) Uppdrag, där ersättning ej utgår eller utgår allenast med visst belopp för sammanträdes- eller förrättningsdag och prästen icke medgivits rätt till gottgörelse för de avlöningsförmåner han under ledigheten avstått, i den mån ej fråga är om uppdrag, som avses under a).</p>	<p><i>Grupp 3:</i> Lön med <i>B-avdrag</i>.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Lön med <i>A-avdrag</i>.</p>
<p>2. Militärtjänstgöring, då krigsavlöningsreglementet är å prästen tillämpligt.</p>	<p><i>Grupp 1—3:</i> Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.</p>

Tjänstledighetsorsak	Löneförmån
<p>3. Militärtjänstgöring, då krigsavlöningsreglementet icke är å prästen tillämpligt.</p> <p>a) Värnpliktstjänstgöring, som fullgöres det år den värnpliktige fyller 23 år eller därefter.</p> <p>b) Frivillig befodrings- eller repetitionskurs eller med sådan kurs jämställd annan kurs eller övning, vilken erfordras för vinnande eller bibehållande av viss tjänstegrad såsom värnpliktigt befäl.</p> <p>c) Tjänstgöring, vilken åligger anställningshavare i reserven, beställningshavare å reservstat eller övergångsstat.</p> <p>Kaptens-, fanjunkar- eller flaggunderofficerskurs för anställningshavare i reserven.</p> <p>d) Hemvärnsövning, hemvärnskurs eller sammanträde med hemvärnets representations- eller verkställande organ.</p> <p>4. Arbete av synnerlig vikt för folkförsörjningen eller av därmed jämförligt allmänt intresse.</p> <p>5. Iakttagelser, studier eller arbete av betydelse för kyrkan eller för prästens kompetens för viss tjänst ävensom studier för vinnande av högre lärdomsmeriter i visst ämne.</p>	<p><i>Grupp 3:</i> Lön med B-avdrag.</p> <p><i>Grupp 2 och 3:</i> Lön med B-avdrag högst 32 dagar av ett och samma kalenderår.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Lön med B-avdrag.</p> <p><i>Grupp 1—3:</i> Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.</p> <p><i>Grupp 1—3:</i> Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Oavkortad lön, därest Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, domkapitlet så förordnar med hänsyn till att iakttagelserna, studierna eller arbetet prövas på ett påtagligt sätt kunna tjäna kyrkans intressen. I andra fall äger prästen åtnjuta B-avdrag sammanlagt högst 360 dagar under loppet av tio på varandra följande kalenderår, dock sammanlagt högst 180 dagar av den tid, under vilken han innehar tjänst inom lönegrad med ett och samma ordningsnummer.</p>

Tjänstledighetsorsak	Löneförmån
<p>6. <i>Sjukdom m. m.</i></p> <p>a) Sjukdom eller förlust av arbetsförmågan, föranledd av i <i>tjänsten</i> inträffad händelse, som enligt allmän lag är att hänföra till olycksfall i arbete, eller av våld eller misshandel, för vilken prästen blivit utsatt på grund av tjänsten.</p> <p>I tjänsten ådragen 1) yrkessjukdom, varom förmåles i gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar, 2) smittsam sjukdom, som enligt gällande epidemilag skall anmälas till vederbörande myndighet, eller 3) sjukdom, som enligt gällande epizootilag skall anmälas till vederbörande myndighet. Under tjänstgöring å utländsk ort ådragen svårare sjukdom, som där uppträder epidemiskt men ej alls eller allenast i sällsynta fall förekommer inom Sverige, eller svårare klimatsjukdom i akut form, som präst med stationering i land med tropiskt eller halvtropiskt klimat ådragit sig.</p> <p>Med tjänsten skall likställas annan anställning, vid vilken avlöning eljest utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, samt uppdrag för statens räkning.</p> <p>b) Sjukdom <i>i andra fall</i> än under a) avses eller tvångsvis anordnad läkarundersökning.</p>	<p><i>Grupp 2: Oavkortad lön under högst 180 dagars ledighet av en och samma tjänstledighetsorsak. Lön med B-avdrag i övrigt, såframt ej domkapitlet på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att A-avdrag skall tillämpas eller att avdrag icke skall äga rum.</i></p> <p><i>Grupp 3: Oavkortad lön.</i></p> <p><i>Grupp 2: Lön med B-avdrag högst 180 dagar av ett eller samma kalenderår eller, vid sjukdom som fortgår över årsskifte, högst 180 dagar i en följd.</i></p> <p><i>Grupp 3: Oavkortad lön under högst följande antal dagar av ett och samma kalenderår:</i></p> <p>20 dagar för präst tillhörande lönegraderna Ca, Ce, Cf och Cg 18—26 samt</p> <p>10 dagar för övriga präster.</p>

Tjänstledighetsorsak	Löneförmån
<p>c) Svag hälsas vårdande, då behovet av ledighet härför är behörigen styrkt.</p> <p>7. <i>Tjänstgöringsförbud till förekommande av smittas spridning.</i></p> <p>8. <i>Flyttning, för vilken ersättning för flyttningskostnad utgår enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.</i></p> <p>9. <i>Uppdrag inom sådan personalsammanslutning, som avser att tillvarataga prästernas intressen i tjänsten eller främja deras prästerliga utbildning.</i></p> <p>10. <i>Enskild angelägenhet av vikt.</i></p>	<p>Oavkortad lön må likväl icke utgå, därest tjänstledigheten åtnjutes å tid, då prästen på grund av föreskriften i 26 § 2 mom. c) andra stycket icke skulle ha varit berättigad åtnjuta semester.</p> <p>Lön med A-avdrag i övrigt.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Lön med B-avdrag.</p> <p><i>Grupp 2:</i> Oavkortad lön högst 180 dagar. Lön med B-avdrag i övrigt, såframt ej domkapitlet på grund av särskilda förhållanden finner anledning medgiva, att A-avdrag skall tillämpas eller att avdrag icke skall äga rum.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Oavkortad lön.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Oavkortad lön högst 3 dagar.</p> <p><i>Grupp 2 och 3:</i> Lön med B-avdrag högst 15 dagar av ett och samma kalenderår.</p> <p><i>Grupp 3:</i> Lön med B-avdrag högst 15 dagar av ett och samma kalenderår.</p>

II. Avstängning från tjänstgöring m. m.:

Är präst avstängd från tjänstgöring, enär han vägrar underkasta sig ålagd läkarundersökning, förfares med lönen i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser eller beslut.

Är präst avstängd från tjänstgöring av annan anledning än nyss sagts, kvarhållen av polismyndighet såsom misstänkt för brott eller häktad för brott, eller undergår han frihetsstraff, är han skyldig vidkännas C-avdrag; domkapitlet likväl obetaget alt, där så prövas skäligt, låta honom uppbära viss del av lönen. Finnes avstängningen hava varit obefogad, blir den kvar-

hållne ej häktad eller blir den kvarhållne eller häktade frikänd, skall löneavdrag ej tillämpas och innehållen lön utbetalas.

III. Prästen avhåller sig från tjänstgöring utan att hava erhållit ledighet eller kunnat styrka giltigt förfall: Prästen skall vidkännas C-avdrag.

3 kap. Semester och semesterersättning.

26 §.

Semester.

1 mom. Präst äger, när det kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, erhålla semester under det antal dagar för helt år räknat (*årssemester*), som framgår av följande sammanställning.

Präst tillhörande	Till och med	Från och med
	det kalenderår, under vilket prästen fyller	
	39 år	40 år
avdragsgrupp 1 och 2	20 dagar	20 dagar
avdragsgrupp 3: lönegraderna Ca, Ce, Cf och Cg 18—26	25 »	35 »
övriga lönegrader	35 »	45 »

Semestern erhålles å tid, som med hänsyn till göromålens behöriga gång prövas lämplig under det löpande kalenderåret. Om detta på grund av tjänstgöringsförhållandena icke kunnat ske eller domkapitlet i annat fall finner skäl därtill lämna medgivande, må vid kalenderårets utgång återstående semester i stället erhållas under nästpåföljande år jämte semester för detta år.

Till vissa icke-ordinarie präster kan utgå *semesterersättning* i enlighet med bestämmelserna i 27 §.

2 mom. Vid semesterns bestämmande skall iakttagas följande.

a) Innehaves i reglementet avsedd lönegradsplacerad tjänst under allenast del av kalenderår, beräknas semestern i förhållande till tiden för tjänstinnehavet. Uppkommer därvid brutet dagantal, sker avrundning till närmast hela dagantal. Uppgår den beräknade tiden till mindre än en halv dag, föreligger icke rätt till semester. Såsom undantag från vad nu sagts skall gälla, att präst, som avgår med rätt till ålderspension, äger åtnjuta den semester, som skulle tillkomma honom, om han kvarstode i tjänst till kalenderårets utgång.

Äro olika årssemestrar tillämpliga för skilda delar av samma kalenderår.

beräknas semestern för varje del för sig, varefter den sammanlagda semestertiden avrundas på nyss angivet sätt. Härvid skall hänsyn ej tagas till anställningstid, för vilken semesterersättning utgått.

b) Har den, som tillträder i reglementet avsedd lönegradsplacerad tjänst, under samma kalenderår innehåft annan anställning med avlöning enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, skall, om semestern i denna anställning beräknas för löpande kalenderår, vad under a) stadgas äga motsvarande tillämpning.

Har präst omedelbart före tjänstetillträdet innehåft sådan i nästföregående stycke omförmäld anställning, i vilken semestern icke beräknas för löpande kalenderår, äger prästen i den tillträdda tjänsten erhålla i den tidigare anställningen intjänt men ej åtnjuten semester. Av den semester, var till prästen eljest är berättigad enligt bestämmelserna i denna paragraf, må han åtnjuta högst det antal semesterdagar, varmed årssemestern i den nya tjänsten befinnes överstiga den vid tjänstetillträdet beräknade summan av intjänt men ej åtnjuten semester och tidigare under kalenderåret åtnjuten semester. Med åtnjuten semester skall jämföras semestertid, för vilken semesterersättning uppburits.

c) Vidkännes präst C-avdrag å lönen av annan anledning än tjänstledighet för offentligt uppdrag, må semestern enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser minskas med så stor del av årssemestern, som belöper å avdragstiden.

Har präst under innehav av i detta reglemente avsedd tjänst eller av annan anställning med avlöning enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser — oavbrutet eller endast med kortare avbrott för tjänstgöring försöksvis — under tiden 1 juli—31 december av annan anledning än tjänstledighet för offentligt uppdrag vidkänts C-avdrag å lönen, åtnjutit tjänstledighet, som avses i 25 § I, punkt 6 b) eller c) eller punkt 10, eller åtnjutit semester, må han ej, med mindre domkapitlet finner skäl därtill lämna medgivande, därefter erhålla semester förrän han minst 90 dagar tjänstgjort i anställning, som nyss nämnts, eller fullgjort uppdrag för statens räkning.

d) Om semester åtnjutits å del av dag, som i övrigt är tjänstefri till följd av partiell tjänstledighet, skall semestern anses hava omfattat hela nämnda dag.

3 mom. Semestern för kyrkoherde i svenska församlingen i Buenos Aires må, därest Kungl. Maj:t prövar skäligt sådant medgiva, förlängas med högst så många dagar, som beräknas åtgå för resa från stationeringsorten till Stockholm och åter. Han må ock för besök i Sverige i följd åtnjuta icke blott semester för löpande år utan jämväl återstående semester för nästföregående två år.

4 mom. Bestämmelserna i denna paragraf äga icke tillämpning å biskop.

27 §.

Semesterersättning.

Därest innehavare av aspiranttjänst eller extratjänst avgår ur tjänst eller avlider, innan han åtnjutit den semester, vartill han vid avgången eller dödsfallet var berättigad enligt bestämmelserna i 26 §, äger prästen eller, om han avlidit, hans dödsbo erhålla semesterersättning. Semesterersättning skall motsvara den lön prästen skulle hava erhållit under förlängd anställning det antal dagar, som den återstående semestern omfattar.

Kap. 4. Vikariatsersättning och tjänstedubblersarvode.

28 §.

Vikariatsersättning.

1 mom. Då på grund av förordnande präst uppehåller högre ordinarie eller extra ordinarie tjänst, äger han, där ej fråga är om vikariatslöneförordnande eller i 29 § avsett vikariatsförordnande, åtnjuta vikariatsersättning.

Härvid skall iakttagas,

att aspirant å pastoratsadjunktstjänst behandlas som om han vore extra ordinarie pastoratsadjunkt i lönegrad Ce 20, samt

att innehavare av sådan extra tjänst, som enligt vederbörande domkapitels beprövande motsvarar extra ordinarie tjänst men är placerad i lönegrad med lägre ordningsnummer än denna, behandlas som om han i stället innehade en motsvarande extra ordinarie tjänst.

2 mom. Vikariatsersättningen utgår enligt särskilda av Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut utfärdade, såsom bilaga till statens löneplansförordning fogade tabeller med tillhörande anvisningar.

Då förordnande undantagsvis meddelas att under del av dag uppehålla annan tjänst, skall vikariatsersättningen minskas i förhållande till nedsättningen av tjänstgöringstiden på den uppehållna tjänsten.

Vid vikariatsförordnande skall, då så med hänsyn till tjänstgöringens art och omfattning finnes skäligt, vikariatsersättningen bestämmas till lägre belopp än som eljest skolat utgå.

29 §.

Tjänstedubblersarvode.

Till i pastorat anställd präst, som vid sidan av tjänstgöring i egen tjänst på grund av förordnande bestrider tjänst i närbeläget pastorat, utgår under vikariatsförordnandet ett särskilt arvode (*tjänstedubblersarvode*) med fem kronor för dag.

5 kap. Särskilda ersättningar samt lönetillägg och prostarvoden.

30 §.

Särskilda ersättningar.

1 mom. Till präst utgår vid tillträde av första anställning såsom pastorsadjunkt *prästdräktsbidrag* med 500 kronor till anskaffning av dylik dräkt.

För underhåll och förnyelse av sådan dräkt äger präst uppbära *prästdräktersättning* med 75 kronor för år räknat. Rätt till nyss nämnd ersättning inträder första gången vid ingången av andra kalenderåret efter det, då präst blev berättigad till prästdräktsbidrag.

Prästdräktsbidrag och prästdräktersättning utbetalas under de villkor i övrigt och enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t.

Bestämmelserna i detta moment äga icke tillämpning å biskop.

2 mom. Angående *ersättning vid resa i tjänstären* gäller vad därom stadgas i allmänna resereglementet och i särskilda av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter.

3 mom. Präst, som vid semesters inträde tjänstgör å annan ort än stationeringsorten eller som vid semesters upphörande skall tjänstgöra å sådan annan ort, äger, om ersättning icke utgår enligt 2 mom., åtnjuta *resekostnadsersättning* enligt allmänna resereglementet eller särskilda av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter för av honom vid semesterns inträde eller upphörande företagen resa mellan tjänstgörings- och stationeringsorterna. Företager präst inom riket resa mellan tjänstgöringsorten och annan ort än stationeringsorten, må han åtnjuta ersättning för densamma, dock icke med högre belopp än som motsvarar beräknad resekostnad för resa mellan tjänstgörings- och stationeringsorterna. Här meddelade bestämmelser skola allenast gälla beträffande resor i samband med semester omfattande minst sex dagar i följd.

Därest präst efter semesterns inträde men före utgången av densamma återkallas till tjänstgöring, beror på prövning av Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, av domkapitlet, i vad mån ersättning må utgå för av prästen företagen resa, som står i samband med semesterns avbrytande.

4 mom. Under tjänstgöring å annan ort inom riket än stationeringsorten äger präst åtnjuta *tjänstgöringstraktamente* enligt de särskilda bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t dock icke i något fall till högre belopp än den för prästen enligt allmänna resereglementet bestämda traktamentsersättningen.

5 mom. Förflyttas ordinarie präst med stöd av 12 § på grund av omorganisation eller eljest utan egen ansökan eller därom uttryckt önskan, äger han uppbära *ersättning för flyttningkostnad*.

6 mom. Biskop äger uppbära *representationsbidrag*, ärkebiskopen med 9 000 kronor, biskopen i Lunds stift med 5 000 kronor och annan biskop med 3 000 kronor för år räknat.

Vid tjänstledighet för biskop beror på beslut eller bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, huru med nämnda bidrag skall förfaras.

7 mom. För avlönande av biträde, som erfordras för handläggning av ärenden, sammanhängande med de *ärkebiskopen* åvilande särskilda ämbetsförpliktelserna, må ärkebiskopen i enlighet med de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t, med stöd av riksdagens beslut, meddelar tilldelas särskilt bidrag, *biträdesersättning*, med visst belopp för år.

8 mom. Till kyrkoherde i svensk församling i utlandet utgår *utlandstillägg* enligt av Kungl. Maj:t, med stöd av riksdagens beslut, meddelade bestämmelser.

I nästföregående stycke avsedd präst äger, om han på grund av försörjningsplikt underhåller barn under 19 år, därjämte åtnjuta *barntillägg* med 750 kronor för ett och 500 kronor för varje ytterligare barn under 10 års ålder samt med 2 000 kronor för varje barn, som fyllt 10 år, allt för år räknat.

Utlandstillägg och barntillägg utgå, under i övrigt stadgade förutsättningar, från och med den dag prästen inträder i utövning av den tjänst, varmed förmånen är förenad, till och med den dag han upphör att utöva densamma. Kungl. Maj:t äger dock bestämma, huru med förmånen skall förfaras, då präst åtnjuter tjänstledighet med skyldighet att vidkännas löneavdrag eller då han tjänstgör inom riket eller eljest å ort utom verksamhetsområdet.

Till präst, som tillträder kyrkoherdetjänst i svensk församling i utlandet, utgår, om han omedelbart dessförinnan innehaft annan i detta reglemente avsedd tjänst, såsom bidrag till de av tillträdet föranledda flyttningkostnaderna särskild ersättning, *förflyttningsbidrag*. Dylikt bidrag erhåller präst jämväl vid frånträdet av nyss nämnd kyrkoherdetjänst, om han omedelbart därefter tillträder annan i reglementet avsedd tjänst. Förflyttningsbidrag utgår med belopp motsvarande lön ävensom, i förekommande fall, utlandstillägg och barntillägg under en månad vid den tillträdda tjänsten, dock högst 3 500 kronor.

Kyrkoherden i svenska församlingen i Buenos Aires må på därom gjord framställning kunna av Kungl. Maj:t beviljas bidrag för resa till Sverige under semester högst en gång vart tredje år. Bidrag må icke beviljas till högre belopp än som motsvarar kostnaden för biljetter, i vilkas pris kosthåll icke ingår, till Stockholm och åter till stationeringsorten för prästen, hans hustru ävensom hans barn under 19 års ålder. Kungl. Maj:t äger föreskriva de särskilda villkor för åtnjutande av resebidrag, som må finnas lämpliga.

31 §.

Kallortstillägg.

1 mom. Till präst stationerad å sådan ort inom rikets nordliga delar, där vistelsen på grund av klimatiska förhållanden och levnadsbetingelserna i övrigt kan anses medföra avsevärda olägenheter i fysiologiskt hänseende, utgår, i den mån ej annat följer av vad nedan stadgas, *kallortstillägg* med följande för olika kallortsklasser bestämda belopp för år räknat, nämligen

för kallortsklass	I	96 kronor
»	»	II 156 »
»	»	III 240 »
»	»	IV 360 »
»	»	V 540 »
»	»	VI 720 »

Kallortstillägg skall avstås för tid, då präst vidkännes C-avdrag å lönen.

2 mom. Närmare bestämmelser angående de orter, å vilka kallortstillägg skall utgå, och dessa orters fördelning å de olika kallortsklasserna meddelas av Kungl. Maj:t.

32 §.

Språktillägg.

Till präst inom Härnösands eller Luleå stift, som håller gudstjänst eller utför annan förrättning jämväl på finska eller lapska språket eller på båda dessa språk, utgår språktillägg med 200, 400 eller 600 kronor för år enligt de närmare bestämmelser, som fastställas av Kungl. Maj:t.

Språktillägg skall avstås för tid, varunder prästen vidkännes C-avdrag å lönen.

33 §.

Prostarvoden.

Till präst, som utsetts till innehavare av befattning såsom *kontraktsprest*, utgår prostarvode med följande belopp för helt år räknat, nämligen där antalet i 1 § 1 mom. under b) avsedda präster inom kontraktet utgör högst 14 900 kronor, lägst 15 och högst 25 1 200 kronor samt lägst 26 1 500 kronor.

Kungl. Maj:t meddelar närmare bestämmelser dels i vad mån arvodel må tillgodonjutas för tid, varunder innehavare av kontraktsprestbefattning åtnjuter ledighet från denna befattning eller av annan anledning icke bestrider med befattningen förenade göromål, dels ock i vad mån prostarvode må tillkomma vikarie eller den, som eljest behöver anlitas för att bestrida befattningen.

6 kap. Tjänstebostad m. m.

34 §.

Tjänstebostad.

1 mom. 1. *Biskop* äger erhålla fri tjänstebostad å av Kungl. Maj:t anvisad publik fastighet. Om särskilda förhållanden därtill föranleda, må Kungl. Maj:t i stället tilldela biskop antingen åt honom förhyrd tjänstebostad eller hyresersättning, som med hänsyn till förekommande omständigheter bestämmes. Kungl. Maj:t föreskriver, huru med hyresersättning skall förfaras under tid, för vilken biskop vidkännes C-avdrag å lönen.

Med tjänstebostad följer dispositionsrätt till planterat område samt särskilda utrymmen i den omfattning, som Kungl. Maj:t i varje särskilt fall bestämmer.

Tjänstebostaden skall, i den ordning och den omfattning Kungl. Maj:t föreskriver, genom det allmännas försorg förses med möblering och andra inventarier för representationsändamål. Med tjänstebostad följer rätt till fri uppvärmning och belysning av bostaden. Till tjänstebostad må genom det allmännas försorg anordnas rikstelefonförbindelse i enlighet med av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

2. Därest biskops tjänstebostad erfordras för något domkapitlets eller domkyrkans trängande behov, är biskop skyldig att å tid, som av Kungl. Maj:t bestämmes, avstå från bostaden samt, om annan tjänstebostad anvisas honom, åtnöjas med denna. För enahanda ändamål är biskop jämväl skyldig underkasta sig den minskning av tjänstebostaden, som skäligen må kunna ske.

Beträffande tjänstebostadens avträdande i andra fall än i första stycket avses skall gälla, att biskop eller, om han avlidit, hans dödsbo skall avträda bostaden å den fardag, som infaller näst efter tre månader från det biskopen från tjänsten avgått eller avlidit. Avflyttning skall dock ske, där biskop beviljats avsked på tid, som av honom begärts, å den fardag, som infaller näst efter avgången från tjänsten, samt, därest biskop blivit från tjänsten avsatt eller förflyttad, å tid som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Biskop eller om han avlidit hans dödsbo åligger att i den omfattning, som i brist på överenskommelse bestämmes av Kungl. Maj:t, upplåta nödigt utrymme i tjänstebostaden för efterträdare å biskopstjänsten.

3. Har skada eller förlust åsamkats biskop till följd av en mera väsentlig, vid hans tillträde av tjänsten icke påräknad rubbning av bostadsförhållandena, äger han erhålla skälig ersättning enligt Kungl. Maj:ts bestämmande i varje särskilt fall.

4. För underhåll av till tjänstebostad hörande planterat område må Kungl. Maj:t, där särskilda förhållanden så föranleda, tilldela biskop visst bidrag.

5. Bestämmelserna i detta moment äga ej tillämpning å biskopen i Visby stift i annan mån än i 2 mom. stadgas.

2 mom. Biskopen i Visby stift, som tillika skall vara kyrkoherde i Visby pastorat, skall enligt Kungl. Maj:ts beprövande av pastoratet tillhandahållas tjänstebostad i prästgård, varom stadgas i ecklesiastik boställsordning, eller annan lämplig tjänstebostad eller ock erhålla hyresersättning, som med hänsyn till förekommande omständigheter bestämmes. Kungl. Maj:t föreskriver, huru med hyresersättning skall förfaras under tid, för vilken biskopen vidkännes C-avdrag å lönen.

Vad i 1 mom. första punkten tredje stycket samt andra punkten andra och tredje styckena stadgas skall jämväl äga tillämpning å biskopen i Visby stift.

3 mom. Där Kungl. Maj:t så förordnar, skall *ordinarie församlingspräst* av vederbörande pastorat tillhandahållas tjänstebostad i prästgård, varom stadgas i ecklesiastik boställsordning, eller ock annan tjänstebostad, som av stiftsnämnden för ändamålet godkännes. Tjänstebostad åt sådan församlingspräst må även tillhandahållas av statsverket.

Kyrkoherde i svensk församling i utlandet skall av församlingen beredas fri tjänstebostad med uppvärmning och belysning, där ej Kungl. Maj:t på grund av särskilda skäl medgivit, att församlingen i stället skall till kyrkoherden utgiva viss hyresersättning. Kungl. Maj:t föreskriver, huru med sådan hyresersättning skall förfaras under tid, för vilken kyrkoherden vidkännes C-avdrag å lönen.

Bestämmelserna i detta moment äga ej tillämpning å kyrkoherden i Visby pastorat.

4 mom. Präst är skyldig mottaga och bebo honom anvisad tjänstebostad, så framt icke i fråga om biskop Kungl. Maj:t och, såvitt angår annan präst, domkapitlet annorlunda medgivit.

5 mom. För av statsverket eller pastorat tillhandahållen tjänstebostad skall i 3 mom. första stycket avsedd präst månadsvis i efterskott erlægga ersättning genom avdrag å avlöningen eller genom kontant inbetalning, i den mån utgående avlöningsbelopp ej förslår till avdraget (*bostadsavdrag*).

Bostadsavdraget utgör för de olika hyresgrupperna följande belopp för år räknat:

H y r e s g r u p p	1	2	3	4	5
Kyrkoherde och likställd garnisons- och amiralitets- präst	1 332	1 752	2 172	2 592	3 012
Komminister och likställd garnisons- och amiralitets- präst	1 080	1 428	1 776	2 124	2 472

Där statsverket eller pastoratet ombesörjer *uppvärmning* eller *belysning* av tjänstebostaden, är i första stycket avsedd präst skyldig att kvartalsvis i efterskott erlägga ersättning härför, beräknad efter statsverkets eller pastoratets självkostnadspris. I fråga om tjänstebostäder av onormal storlek må Kungl. Maj:t dock föreskriva, att ersättning skall beräknas enligt särskilda grunder. Kan uppgörelse icke träffas mellan pastoratet och bostadsinnehavaren om ersättningens storlek eller tillhandahålles tjänstebostaden av statsverket, fastställes ersättningen av stiftsnämnden.

6 mom. Det åligger innehavare av i 3 mom. avsedd tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo att i den omfattning, som i brist på överenskommelse bestämmes av domkapitlet, upplåta utrymme i tjänstebostaden för vikarie eller efterträdare. Församlingspräst är, såvitt icke domkapitlet annorlunda medgiver, jämväl pliktig att i sin tjänstebostad upplåta personligt utrymme till hos honom såsom ämbetsbiträde tjänstgörande pastorsadjunkt. Åtnjuter tjänsteinnehavaren ej fri tjänstebostad, skall vikarie, efterträdare eller ämbetsbiträde för sålunda i tjänstebostad upplåtet utrymme till bostadsinnehavaren erlägga ersättning, som mellan parterna överenskommes eller eljest av stiftsnämnden bestämmes.

7 mom. Innehavare av i 3 mom. avsedd tjänstebostad eller, om han avlidit, hans dödsbo, skall, såvida annat icke överenskommes, avträda tjänstebostaden å fardag, som infaller näst efter tre månader från det uppsägning skett eller dödsfallet timat. Avflyttning skall dock om icke annorlunda överenskommes ske,

a) därest bostadsinnehavaren befordras eller i annan ordning förflyttas, inom skäligen tid därefter, om ny tjänstebostad anvisas honom, men eljest å den fardag, som infaller näst efter tre månader från det han erhållit kännedom om beslutet rörande befordringen eller förflyttningen,

b) därest bostadsinnehavaren avgår ur tjänst med pension, å närmaste fardag efter avgången samt

c) därest han av annan anledning avgår ur tjänst vid den löpande månadens utgång.

Kvarsitter på grund av bestämmelserna i första stycket eller eljest präst i tjänstebostad efter frånträdandet av den tjänst, varmed bostaden är förenad eller, om prästen avlidit, hans dödsbo efter dödsfallet skall prästen eller dödsboet, intill dess bostaden avträdes, erlägga för denna fastställt bostadsavdrag, ävensom i övrigt ansvara för de skyldigheter, som enligt detta reglemente eller med stöd därav meddelade bestämmelser följa med bostadsinnehavet.

8 mom. Tjänstebostad med vad därtill hör må icke, utom i fall som avses i 6 mom., av bostadsinnehavaren uthyras eller eljest mot lega upplåtas, såframt icke i fråga om biskop Kungl. Maj:t och, såvitt angår annan

präst, stiftsnämnden med hänsyn till särskilda förhållanden annorlunda medgivit.

I fråga om begagnandet i övrigt av tjänstebostad med vad därtill hör samt i fråga om ansvar för därå uppkommen skada eller brist skall för bostadsinnehavaren i tillämpliga delar gälla, vad beträffande hyresgäst och förhyrd lägenhet i sådant hänseende stadgas i lagen om nyttjanderätt till fast egendom.

35 §.

Bränslekostnadsgottgörelse, ersättning för gulden fastighetsskatt m. m.

1 mom. Ombesörjes tjänstebostads uppvärmning av innehavaren och är bostaden av onormal storlek, må bostadsinnehavaren enligt bestämmelser, som Kungl. Maj:t meddelar, såsom bidrag till uppvärmningskostnaden av pastoratet uppbära särskild *bränslekostnadsgottgörelse*.

2 mom. Det åligger pastoratet att ersätta innehavare av prästgård av denne gulden skatt eller allmän tunga, som enligt lag eller författning åvilar honom i sådan egenskap.

36 §.

Fri inkvartering.

Vid resa för förrättning i tjänstärende samt vid tjänstgöring, vid vilken tjänstgöringstraktamente kan utgå, må *fri inkvartering* kunna beredas präst av vederbörande pastorat. I sådant fall skall enligt bestämmelser, som Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, domkapitlet meddelar, hänsyn till här avsedd förmån tagas vid bedömande av i vad mån traktamentsersättning må utgå för resan eller tjänstgöringen.

7 kap. Sjukvård.

37 §.

Grundläggande bestämmelser om sjukvård.

1 mom. Tillhör präst någon av de i 24 § 3 mom. angivna grupperna 2 och 3, bestridas vid hans sjukdom ur kyrkofonden kostnaderna för *läkarvård* jämte *läkemedel* samt vid skada till följd av olycksfall i tjänsten, som medfört förlust eller nedsättning av arbetsförmågan, jämväl andra till arbetsförmågans höjande eller eljest till lindrande av menliga följder av olycksfallet nödiga *hjälpmedel*, allt i den omfattning och under de villkor, som i detta kapitel stadgas eller av Kungl. Maj:t för särskilt fall bestämmas; dock endast i den mån sagda förmåner icke utgå enligt olycksfallsförsäkringslagens bestämmelser.

Där ej fråga är om olycksfall i tjänsten, må till läkarvård hänföras *landvård* endast om sådan vård avser botande av sjukdom i ländernas omgiv-

ningar eller prövas vara av väsentlig betydelse för botande av annan sjukdom, vilken står i orsakssammanhang med tändernas tillstånd.

2 mom. Vad i detta kapitel stadgas i fråga om olycksfall i tjänsten gäller även i andra fall, som avses i 25 § I, punkt 6 a).

3 mom. Då präst av annan anledning än för offentligt uppdrag åtnjuter tjänstledighet mer än 14 dagar i en följd med skyldighet att därunder vidkännas C-avdrag å lönen, skall han för tiden efter nämnda 14 dagar avstå från de förmåner, varom i detta kapitel förmåles; domkapitlet likväl obetaget att medgiva, att förmånerna må bibehållas för en tid av högst tre månader.

4 mom. I fråga om rätt till sjukvård under tjänstgöring med stationering utomlands gäller vad därom särskilt stadgas.

5 mom. Bestämmelserna i detta kapitel äga icke tillämpning å biskop.

38 §.

Verksläkare.

Läkarvård, som avses i reglementet, skall där ej annat följer av vad här nedan stadgas, ombesörjas av särskilda, för sådant ändamål anställda *verksläkare*. Instruktion för verksläkare utfärdas av Kungl. Maj:t.

39 §.

Läkarvård och läkarintyg.

1 mom. Präst, som avses i 37 §, är berättigad att kostnadsfritt anlita verksläkaren för erhållande av *läkarvård* och *intyg*, som i *tjänsten* erfordras rörande hans hälsotillstånd. Erfordras för ställande av diagnos *röntgen* eller annan undersökning, som ej lämpligen kan utföras av verksläkaren, skall jämväl kostnaden för sådan undersökning bestridas ur kyrkofonden.

Kostnader för erforderlig läkarvård samt för intyg och undersökning, som nyss sagts, må bestridas ur kyrkofonden även i de fall, *då präst uppehåller sig å sådan ort, att han icke lämpligen kan anlita verksläkaren, eller då vid trängande behov av läkarvård verksläkaren icke hinner anlitas*. I dylika fall bör prästen i första rummet hänvända sig till annan av staten eller av kommun anställd läkare.

2 mom. Läkarintyg, som i tjänsten åberopas, skall vara utfärdat av verksläkaren eller försett med dennes attest. Likaså skall räkning å kostnader för rådfrågning eller behandling av annan läkare eller av tandläkare vara attesterad av verksläkaren, innan utbetalning på grund av räkningen äger rum.

3 mom. Bestämmelserna i 1 mom. första stycket och 2 mom. skola äga tillämpning jämväl å präst, tillhörande den i 24 § 3 mom. angivna gruppen 1.

40 §.

Specialistvård.

1 mom. Kostnad för anlåtande av *läkare, som specialiserat sig på behandling av vissa sjukdomsformer*, bestrides vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos helt och eljest till tre fjärdedelar ur kyrkofonden, under förutsättning att verksläkaren eller annan läkare, som präst enligt bestämmelserna i 39 § 1 mom. ägt anlita, förklarat sådan specialistvård nödvändig samt verksläkaren antingen själv lämnat anvisning på eller ock godkänt valet av specialist.

Utän hinder av vad i första stycket sägs skall dock kostnad för *specialistvård, som meddelas på poliklinik vid allmänt sjukhus*, bestridas helt ur kyrkofonden.

2 mom. Vad i 1 mom. sägs skall äga motsvarande tillämpning i fråga om kostnad för anlåtande av *tandläkare* i fall, som avses i 37 § 1 mom. andra stycket.

41 §.

Sjukhusvård.

1 mom. Kostnaderna för *vård å allmänt sjukhus* ersättas, i den mån ej nedan annorlunda stadgas, vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos helt och eljest till hälften ur kyrkofonden, under förutsättning att verksläkaren eller annan läkare, som prästen enligt bestämmelserna i 39 § 1 mom. ägt anlita, förklarat sjukhusvård nödvändig samt under de villkor i övrigt, som nedan angivas.

Vid bestämmande av ersättnings storlek skola *kostnaderna* beräknas:

a) i fråga om egentlig sjukhusvård enligt den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å allmän sal samt

b) i fråga om vård å sinnessjukhus enligt den för salspatient vid dylikt sjukhus fastställda avgiften.

Prövar verksläkaren eller den för vården ansvarige sjukhusläkaren den sjukes tillstånd kräva vård i halvenskilt rum eller, om sådant ej finnes tillgängligt, i enskilt rum, eller finner domkapitlet med hänsyn till andra särskilda förhållanden dylik vård erforderlig, må, utan hinder av vad ovan stadgas, ur kyrkofonden bestridas, vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos, hela kostnaden för vården och eljest den del av sagda kostnad, som överskjuter halva beloppet av den för sjukhuset fastställda legosängsavgiften för plats å allmän sal.

Till kostnader för sjukhusvård, som i nästföregående stycke sägs, hänföres ock sådant arvode, som den i enskilt eller halvenskilt rum vårdade prästen erlagt till den för vården ansvarige sjukhusläkaren. Bidrag ur kyrkofonden till dylikt arvode må icke överstiga lägsta tillämpliga beloppet

enligt den av medicinalstyrelsen för sjukhuset utfärdade rådgivande taxan. Vid olycksfall i tjänsten samt vid fall av tuberkulos må likväl efter prövning av domkapitlet högre bidrag kunna utgå, dock icke med större belopp än det, som med tillämpning av den rådgivande taxan högst skulle hava erlagts.

Ersättning för vård å allmänt sjukhus må i intet fall beräknas efter dyrare plats än den, som kommit till användning.

Med allmänt sjukhus förstås sjukhus, som tillhör eller åtnjuter bidrag av staten, landsting eller kommun, Konung Oscar II:s jubileumsfond tillhörigt sanatorium ävensom kuranstalt, som disponeras för pensionsstyrelsens sjukvårdande verksamhet.

2 mom. Kostnader för vård å enskild sjukvårdsanstalt må, under enahanda förutsättning och villkor, som i 1 mom. sägs, bestridas ur kyrkofonden intill det belopp, som skulle hava utgått i ersättning vid vård å allmänt sjukhus; dock att, där fråga är om olycksfall i tjänsten, på domkapitlets prövning må bero, huruvida vårdkostnaderna må ersättas med högre belopp än nu sagts.

42 §.

Läkemedel.

1 mom. Ur kyrkofonden bestridas kostnaderna för *läkemedel*, som förskrivits antingen av verksläkaren eller annan läkare, vilken prästen enligt bestämmelserna i 39 § 1 mom. ägt anlita, eller ock av specialist eller tandläkare, till vilken prästen enligt bestämmelserna i 40 § hänvänt sig.

2 mom. Där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, skall räkning å läkemedelskostnad vara attesterad av verksläkaren, innan utbetalning på grund av räkningen äger rum.

43 §.

Bad, massage m. m.

1 mom. Kostnader för behandling med *bad, massage, elektricitet, helluft m. m.*, som av verksläkaren ordinerats såsom nödvändig för botande av viss angiven sjukdom, må utgå vid olycksfall i tjänsten helt och eljest till hälften ur kyrkofonden.

2 mom. Kostnaderna för *konstgjorda lenmar, kirurgiskt bandage och andra dylika hjälpmedel*, som präst nödgas begagna till följd av olycksfall i tjänsten, bestridas ur kyrkofonden.

3 mom. I de fall, då domkapitlet finner skäl anordna *vaccination mot epidemisk sjukdom*, gäldas kostnaden härför ur kyrkofonden.

44 §.

Resor och sjuktransporter.

I den mån domkapitlet prövar skäligt, må ur kyrkofonden bestridas kostnad för *den sjukresan eller forslande* till och från läkare eller sjukvårdsinrättning, under förutsättning att verksläkaren eller annan läkare, som prästen enligt bestämmelserna i 39 § 1 mom. ägt anlita, förklarar resan eller förflyttningen nödvändig för ställande av diagnos eller för sjukdomens behöriga behandling. Likaledes må ur kyrkofonden kunna ersättas skälig kostnad för resa, som präst nödgats företaga för erhållande av specialistvård samt, där fråga är om olycksfall i tjänsten, för erhållande av behandling, som avses i 43 § 1 mom. ävensom för anskaffande av hjälpmedel, varom förmåles i 43 § 2 mom.

Jämväl skälig kostnad för *läkares resa* för besök hos den sjuke i det fall, då denne icke utan våda kan flyttas, må kunna ersättas ur kyrkofonden.

8 kap. Begravningshjälp m. m.

45 §.

1 mom. Avlider präst, vilken tillhör någon av de i 24 § 3 mom. angivna grupperna 2 och 3, skall till hans dödsbo såsom *begravningshjälp* utbetalas ett belopp av 500 kronor. Efterlämnar prästen anhöriga, vilka äro berättigade till familjepension, som utgår på grund av tjänsten, skall dock, där prästens månaadslön överstiger familjepensionen för månad, begravningshjälpen förhöjas med ett belopp motsvarande skillnaden. För beräkning av sagda förhöjning skola läggas till grund förhållandena under den månad, då dödsfallet inträffat.

I begravningshjälp, varom här stadgas, skall den vid dödsfall till följd av olycksfall i arbete enligt allmän lag eller särskild författning utgående begravningshjälpen anses inbegripen.

2 mom. Avlider präst under tjänstgöring å annan ort än stationeringsorten, må, i förekommande fall utöver begravningshjälp, ur kyrkofonden bestridas kostnaderna för *transport av den avlidne* till stationeringsorten eller till annan ort, i sistnämnda fall dock högst med belopp motsvarande kostnaderna för transport till stationeringsorten.

3 mom. Avlider präst under tjänstgöring utom riket, utgår begravningshjälp med belopp, som Kungl. Maj:t prövar skäligt.

9 kap. Beräkning och utbetalning av kontanta lönetörmåner.

46 §.

1 mom. I den mån ej annat följer av vad i 2 och 3 mom. sägs eller av särskilt av Kungl. Maj:t meddelat beslut, skall på nedan angivet sätt *beräkning och utbetalning varje kalendermånad för sig* ske av det belopp, som till-

kommer prästen på grund av de i reglementet innefattade eller med stöd av detsamma meddelade bestämmelserna om

lön och löneavdrag,

vikariatsersättning och tjänstedubblersarvode samt

kallortstillägg, språktillägg och prostarvode.

Vid *beräkningen* iakttages

a) att tillämpning skall ske av *månadslön*, såframt icke tillämpning av *daglön* påkallas till följd av att lönen avser allenast en del av månaden eller för olika delar av månaden skall beräknas enligt olika löneklasser eller ortsgupper eller eljest enligt olika grunder eller skall utbetalas från skilda tjänsteställen,

b) att beträffande *C-avdrag* vad under a) här ovan sagts skall äga motsvarande tillämpning,

c) att beträffande sådan *annan förmån än lönen*, som är upptagen med *visst belopp för år räknat*, vad under a) sagts skall äga motsvarande tillämpning, varvid förmånen skall anses belöpa med lika stort belopp å varje kalendermånad och månadsbelopp med lika stor del å varje dag under månaden, samt

d) att, om annan jämningsföreskrift ej gäller, vad av månads- eller dagbelopp överskjuter helt öretal bortfaller.

Utbetalningen av för viss kalendermånad beräknat belopp, till den del detsamma icke skall innehållas enligt särskilda föreskrifter, skall i Stockholms stift av statskontoret och i annat stift av stiftsnämnden verkställas tidigast den tjugufemte dagen och senast den sista helgfria dagen i månaden. Om beloppet tillställs prästen genom postverket eller genom insättning i bank, skall det av stiftsnämnden (statskontoret) utanordnas i så god tid, att det kan beräknas vara för prästen tillgängligt senast den sista helgfria dagen i månaden.

Då anställning upphör vid annan tidpunkt än kalendermånads utgång, skall, oavsett vad i nästföregående stycke sagts, utbetalningen ske i samband med anställningens upphörande.

2 mom. Efter beslut av stiftsnämnden (statskontoret) må i 1 mom. avsedd utbetalning grundas på *preliminär beräkning*, vid vilken hänsyn icke tages till tjänstgöringsförhållandena under den löpande kalendermånaden eller hänsyn allenast tages till tjänstgöringsförhållandena intill viss dag i månaden. Om efter dylik beräkning utbetalat belopp understiger eller överstiger det, som skolat utgå vid tillämpning av bestämmelserna i 1 mom. här ovan, skall skillnaden vid nästföljande utbetalningstillfälle i förstnämnda fall utbetalas till prästen och i sistnämnda fall avdragas från det belopp, som då eljest skolat utbetalas. I den mån utbetalat belopp, som grundar sig på preliminär beräkning, överstiger det, som skolat utgå vid tillämpning av bestämmelserna i 1 mom. och skillnadsbeloppet icke kan avdragas i nyss

angiven ordning, skall prästen vara skyldig att återbetala detsamma inom tid och i den ordning, som stiftsnämnden (statskontoret) bestämmer.

3 mom. Förmåner, som avses i 1 mom., må efter stiftsnämndens (statskontorets) beslut undantagsvis kunna *utbetalas vid tidigare tidpunkt* än där sägs, då särskilt ömmande omständigheter föreligga och tillfällig hjälp för mötande av oförutsedda och hastigt påkommande utgifter är av behovet synnerligen påkallad.

Utbetalning må avse högst det belopp, som kunnat utgå, om prästens anställning upphört vid utbetalningstillfället.

4 mom. *Bränslekostnadsgottgörelse* utbetalas av pastoratet åt därtill berättigad präst under juni månad efter eldningsperiodens slut.

5 mom. I fråga om ordningen för utbetalning av annan i reglementet avsedd löneförmån än som avses i 1 och 4 mom. äger stiftsnämnden (statskontoret), i den mån ej Kungl. Maj:tt härom förordnat, besluta efter vad som synes myndigheten lämpligast.

10 kap. Prästs skyldighet att underkasta sig ändring i avlöningsbestämmelserna.

47 §.

Präst är pliktig att underkasta sig minskning i, upphörande av eller eljest ändrade bestämmelser rörande de *förmåner och ersättningar m. m., om vilka förmåles i nedan angivna delar av reglementet:*

16 § 4 mom. angående livränta,

19 och 20 §§ angående placering och uppflyttning i löneklass och lönerum,

25 § I, punkt 3, angående tjänstledighet för militärtjänstgöring, då krigsavlöningsreglementet icke är å prästen tillämpligt,

25 § I, punkt 6 och i anslutning därtill meddelade särskilda bestämmelser angående tjänstledighet för sjukdom m. m., i den mån ändrade bestämmelser påkallas av genomförandet av allmän sjukförsäkring,

26 och 27 §§, såvitt angår tid då krigsavlöningsreglementet är å prästen tillämpligt,

29 § angående tjänstedubblersarvode,

30 § angående särskilda ersättningar,

32 § angående språktillägg,

33 § angående prostarvoden,

34 § angående tjänstebostad,

35 § angående bränslekostnadsgottgörelse, ersättning för gulden fastighetsskatt m. m. samt

37—44 §§ angående sjukvård.

4 avd. Bestämmande av avlöningsförmåner för innehavare av arvodesbefattning.

48 §.

För innehavare av i 1 § 2 mom. e) avsedd arvodesbefattning fastställas avlöningsförmånerna av domkapitlet, i den mån ej Kungl. Maj:t härutinnan meddelar beslut. Vid bestämmande av avlöningsförmåner för här avsedda befattningshavare skall föreskrift meddelas angående semester och semesterersättning.

Är befattningshavare, som i första stycket avses, berättigad att ur kyrkofonden eller från anslag å riksstaten uppbära tjänstepension eller årligt understöd eller lön för beställning å reservstat vid försvaret, skall hänsyn härtill tagas vid avlöningens bestämmande, i den mån icke pensionsförmånen utgöres av reservpension eller däremot svarande engångsbelopp

Detta reglemente träder i kraft den 1 januari 1952, från och med vilken dag vad i tidigare av Kungl. Maj:t utfärdad författning eller föreskrift finnes stridande mot reglementets bestämmelser upphör att gälla, såvitt angår präst, å vilken reglementet erhåller tillämpning.

Bilaga A.

Placeringstabell.

Lönklassplacering i tjänst med lönegradsbeteckning Ca, Ce eller Cg med hänsyn till lägre tjänst med någon av dessa lönegradsbeteckningar.

I tabellen anges i varje sifferkombination lönegradsnummer före samt löneklass- och löne-
rumsnummer efter kolon, därvid koefficientsiffran 1 betecknar första lönerummet, koefficient-
siffran 2 andra lönerummet etc.

23 : 23	22 : 23	21 : 23	20 : 23 ₁	19 : 22 ₂	18 : 21 ₃	17 : 20 ₄
24 : 24	23 : 24	22 : 24	21 : 24 ₁	20 : 23 ₂	19 : 22 ₃	18 : 21 ₄
25 : 25	24 : 25	23 : 25	22 : 25 ₁	21 : 24 ₂	20 : 23 ₃	19 : 22 ₄
26 : 26	25 : 26	24 : 26	23 : 26 ₁	22 : 25 ₂	21 : 24 ₃	20 : 23 ₄
27 : 27	26 : 27	25 : 27	24 : 27 ₁	23 : 26 ₂	22 : 25 ₃	21 : 24 ₄
28 : 28	27 : 28	26 : 28	25 : 28 ₁	24 : 27 ₂	23 : 26 ₃	22 : 25 ₄
29 : 29	28 : 29	27 : 29	26 : 29 ₁	25 : 28 ₂	24 : 27 ₃	23 : 26 ₄
30 : 30	29 : 30	28 : 30	27 : 30 ₁	26 : 29 ₂	25 : 28 ₃	24 : 27 ₄
31 : 31	30 : 31	29 : 31	28 : 31 ₁	27 : 30 ₂	26 : 29 ₃	25 : 28 ₄
32 : 32	31 : 32	30 : 32	29 : 32 ₁	28 : 31 ₂	27 : 30 ₃	26 : 29 ₄
33 : 33	32 : 33	31 : 33	30 : 33 ₁	29 : 32 ₂	28 : 31 ₃	27 : 30 ₄
34 : 34	33 : 34	32 : 34	31 : 34 ₁	30 : 33 ₂	29 : 32 ₃	28 : 31 ₄
		33 : 35	32 : 35 ₁	31 : 34 ₂	30 : 33 ₃	29 : 32 ₄
36 : 36	35 : 36	34 : 36	33 : 36 ₁	32 : 35 ₂	31 : 34 ₃	30 : 33 ₄
37 : 37	36 : 37	35 : 37	34 : 37 ₁	33 : 36 ₂	32 : 35 ₃	31 : 34 ₄
	37 : 38	36 : 38	35 : 38 ₁	34 : 37 ₂	33 : 36 ₃	32 : 35 ₄
		37 : 39	36 : 39 ₁	35 : 38 ₂	34 : 37 ₃	33 : 36 ₄
			37 : 40 ₁	36 : 39 ₂	35 : 38 ₃	34 : 37 ₄
				37 : 40 ₂	36 : 39 ₃	35 : 38 ₄
					37 : 40 ₃	36 : 39 ₄
						37 : 40 ₄

Anvisningar till placeringstabellen.

1. *Löneklassplacering med utgångspunkt från en omedelbart före tjänsttillträdet innehavd tjänst.* För bestämmande av löneklassplaceringen uppsökes i vederbörlig tabell kombinationen av lönegradsnumret för den tidigare tjänsten och numret å den löneklass (löneklass och lönerum), vari prästen senast var placerad. Därefter undersökes, om den *närmast undre raden* (i samma kolumn eller längre åt vänster) upptager den nya tjänstens lönegradsnummer. Allteftersom så är fallet eller icke skall följande gälla:

a) Om kombination upptagande den nya tjänstens lönegradsnummer återfinnes å den närmast undre raden (i samma kolumn eller längre åt vänster), placeras prästen i den löneklass (lönerum), som denna kombination upptager. Var präst i den tidigare tjänsten placerad i högsta löneklassens fjärde lönerum, uppflyttas han i löneklass (lönerum) enligt bestämmelserna i 19 §. I annat fall uppflyttas han första gången i löneklass (lönerum) vid den samtidigt med eller efter tjänstetillträdet infallande tidpunkt, då han vid fortsatt innehav av den tidigare tjänsten skulle hava vunnit uppflyttning; kan ytterligare uppflyttning i löneklass (lönerum) komma i fråga, skola bestämmelserna i 19 § äga motsvarande tillämpning.

b) Om kombination upptagande den nya tjänstens lönegradsnummer ej återfinnes å den närmast undre raden (i samma kolumn eller längre åt vänster), skola bestämmelserna i 19 § tillämpas.

2. *Löneklassplacering med utgångspunkt från en tjänst, som icke innehafvs omedelbart före den nya tjänstens tillträddande.* Prästen erhåller den löneklassplacering och löneklassuppflyttning, som skulle hava tillkommit honom enligt punkt 1, om han bibehållit den tidigare tjänsten intill den nya tjänstens tillträddande med rätt att för uppflyttning i löneklass (lönerum) tillgodoräkna den mellanliggande tiden, i den mån han därunder innehafvt i detta reglemente eller annat av Kungl. Maj:t utfärdat avlöningsreglemente avsedd lönegradsplacerad tjänst, som är lika hög som eller högre än den tidigare tjänsten, dock ej dagar, vilka enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser icke må tillgodoräknas för löneklassuppflyttning.

Prästlönekommitténs förslag
till
tjänstepensionsreglemente för präster.

1 avd. Allmänna bestämmelser.

1 §.

1 mom. Detta reglemente äger tillämpning å de ordinarie och extra ordinarie präster, vilka äro underkastade prästlönerglementet.

2 mom. Vad i detta reglemente sägs om tjänstepensionsbestämmelser skall, där ej annat framgår, avse dels tjänstepensionsbestämmelser, antagna av Kungl. Maj:t och riksdagen, dels ock tjänstepensionsbestämmelser för riksdagens verk, vilka antagits av riksdagen eller med stöd av dess bemyndigande utfärdats av delegerade för riksdagens verk. Såsom tjänstepensionsbestämmelser av förstnämnda slag avses icke bestämmelser om reservpension eller däremot svarande engångsbelopp.

Med tjänstepensionsrätt, varom i reglementet förmäles, förstås pensionsrätt enligt i nästföregående stycke avsedda bestämmelser.

2 §.

Präst, å vilken detta reglemente äger tillämpning, är efter avgång från tjänsten berättigad att åtnjuta *tjänstepension* eller *tjänstelivränta*, allt enligt de föreskrifter och under de villkor, som innehållas i reglementet jämte de närmare bestämmelser, som för tillämpningen av detsamma utfärdas av Kungl. Maj:t.

I reglementet meddelas jämväl bestämmelser om ordinarie prästs *skyldighet att avgå från befattningen m. m.*

3 §.

1 mom. Fråga om rätt att komma i åtnjutande av tjänstepension eller tjänstelivränta enligt detta reglemente prövas

- a) i fall, som avses i 4 § 3 mom. och 8 § 2 mom. av Kungl. Maj:t, samt
- b) i andra fall av statskontoret.

Pension eller livränta, vartill rätt föreligger, skall till beloppet fastställas av statskontoret.

2 mom. Då pension eller livränta fastställles, skall skriftligt bevis därom tillställas den till förmånen berättigade.

2 avd. Om ordinarie prästs skyldighet att avgå m. m.

4 §.

1 mom. Ordinarie präst är skyldig att avgå från befattningen, därest han

a) uppnått den levnadsålder, vid vilken pensionsåldern inträder;

b) till följd av olycksfall i tjänsten befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst; eller

c) till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte i andra fall än under b) sägs eller till följd av nedsatt arbetsförmåga befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst.

Finner i fall, varom under b) och c) här ovan förmäles, den myndighet, som äger pröva frågan om prästens rätt att komma i åtnjutande av pension, anledning antaga, att präst kan tjänstgöra i sådan annan tjänst, till vilken han må vara pliktig att låta förflytta sig, skall frågan, huruvida förflyttning lämpligen bör ske, underställas Kungl. Maj:ts prövning.

2 mom. I fråga om ordinarie präst må den myndighet som äger från tjänsten avskeda, då synnerliga skäl därtill äro, medgiva präst anstånd med avsked efter pensionsålderns inträde, så länge han är fullt tjänstduglig, dock icke längre tid än sammanlagt ett år.

Då särskilda omständigheter därtill föranleda, må Kungl. Maj:t beträffande ordinarie präst medgiva kvarstående i tjänsten längre tid efter pensionsålderns inträde än i nästföregående stycke sägs, dock icke i något fall längre än sammanlagt fem år efter nämnda tidpunkt.

3 mom. Befinnes ordinarie präst urständssatt att på tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänståligganden och är ej sådant fall för handen, varom i 1 mom. första stycket sägs, må Kungl. Maj:t, därest för prästen högst fem år återstå till pensionsålderns inträde, förklara honom skyldig att avgå från tjänsten och entlediga honom.

Präst, som genom lagakraftägande dom befunnits skyldig till förfarande, varå avsättning kunnat följa, men som jämlikt 5 kap. 5 § strafflagen förklarats fri från ansvar, må av Kungl. Maj:t jämväl i annat fall än i nästföregående stycke sägs, förklaras skyldig att avgå samt entledigas.

4 mom. Extra ordinarie präst må ej bibehållas i sin tjänst, därest han

a) uppnått en levnadsålder, som med ett år överstiger hans ålder vid pensionsålderns inträde, Kungl. Maj:t dock obetaget att, då särskilda omständigheter därtill föranleda, medgiva bibehållande i tjänsten ytterligare sammanlagt högst fyra år;

b) till följd av olycksfall i tjänsten befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst; eller

c) till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte i andra fall än under b) sägs eller till följd av nedsatt arbetsförmåga befinnes för framtiden oförmögen att på tillfredsställande sätt sköta sin tjänst.

I fall, varom under b) eller c) här ovan förmäles, skall bestämmelsen i 1 mom. andra stycket äga motsvarande tillämpning.

5 §.

Pensionsåldern inträder vid utgången av den tolv månadersperiod, räknad från och med den 1 oktober till och med den 30 september, under vilken prästen uppnått en levnadsålder av 65 år.

6 §.

Med *olycksfall i tjänsten* förstås i detta reglemente sådant vid utövande av befattning, som i reglementet avses, eller av befattning eller uppdrag i statens tjänst eller av annan befattning, som är förenad med tjänstepensionsrätt, inträffat olycksfall, som enligt allmän lag är att hänföra till olycksfall i arbete.

Vad i reglementet stadgas om olycksfall i tjänsten skall äga tillämpning jämväl där präst på grund av befattning eller uppdrag, som i nästföregående stycke sägs, blivit utsatt för *våld* eller annan *misshandel* eller i befattningen eller uppdraget ådragit sig sådan *yrkessjukdom*, varom förmäles i gällande lag om försäkring för vissa yrkessjukdomar.

7 §.

1 mom. Beslut om prästs avsked eller entledigande må icke meddelas utan att frågan om prästens rätt att komma i åtnjutande av tjänstepension, där sådan fråga förekommer, dessförinnan avgjorts eller i samband med beslutet avgöres.

Underlåter präst att söka avsked eller entledigande, ändock att enligt beprövande av den myndighet, som äger att från befattningen avskeda eller entlediga, förhållande föreligger, som enligt 4 § 1 eller 4 mom. bör föranleda hans avgång, ankommer på myndigheten att föranstalta om prövning av frågan om prästens rätt att komma i åtnjutande av tjänstepension samt att, därest pensionsrätt prövats föreligga, entlediga honom.

2 mom. I fall, varom förmäles i 4 § 3 mom., må beslut om entledigande icke meddelas utan att prästen erhållit tillfälle att inkomma med yttrande i ärendet.

3 avd. Om tjänstepension.

Gemensamma bestämmelser.

8 §.

1 mom. Rätt att vid avgång från tjänsten komma i åtnjutande av tjänstepension tillkommer präst

a) därest han uppnått den levnadsålder, vid vilken pensionsåldern inträ-

der, och sådant fall som under b) eller c) sägs icke föreligger (*ålderspension*);

b) i fall som avses i 4 § 1 mom. första stycket b) eller 4 § 4 mom. första stycket b) (*invalidpension*); samt

c) i fall som avses i 4 § 1 mom. första stycket c) eller 4 § 4 mom. första stycket c), så ock där präst med tillämpning av bestämmelserna i 4 § 3 mom. förklarats skyldig att avgå (*sjukpension*).

Härvid iakttages dock

a) att präst icke må komma i åtnjutande av invalid- eller sjukpension därest han i den ordning, varom i 4 § 1 mom. andra stycket förmäles, prövats lämpligen böra förflyttas till annan tjänst; samt

b) att ordinarie präst, som med frånträdande av tjänstens utövande innehar icke-ordinarie befattning, ej må, därest båda befattningarna äro förenade med tjänstepensionsrätt enligt detta reglemente, komma i åtnjutande av tjänstepension vid avgång allenast från den icke-ordinarie befattningen och ej heller vid samtidig avgång från tjänsterna bekomma mer än en pension.

2 mom. Präst, som tidigast fem år före pensionsålderns inträde frivilligt avgår ur tjänst, må kunna av Kungl. Maj:t medgivas rätt att därvid komma i åtnjutande av tjänstepension (*förtidspension*), därest avgången finnes icke vara stridande mot det allmännas intresse och under förutsättning tillika att han innehar minst 30 tjänstår.

Vid tjänstårsberäkning för det ändamål, som i nästföregående stycke avses, skola tjänståren beräknas utan iakttagande av föreskriften i 12 § 1 mom. andra stycket eller de motsvarande föreskrifter, som må gälla på grund av stadgandet i 12 § 2 mom.

9 §.

1 mom. Tjänstepension utgöres av *grundbelopp* samt i förekommande fall, *rörligt tillägg*.

2 mom. Tjänstepension utgår från och med dagen näst efter den, då avgång från tjänsten ägt rum, till och med den dag, då en månad förflutit efter pensionstagarens frånfälle. För tiden efter frånfället utgående pensionsbelopp må dock icke sammanlagt överstiga 800 kronor.

3 mom. Pensionstagare, som undergår direkt ådömt frihetsstraff eller är föremål för åtgärd, som förklarats skola träda i stället för sådant straff, eller ock avtjänar ådömt tvångsarbete, må för den tiden uppbära allenast en tredjedel av den pension, som eljest skolat till honom utgå.

Har pensionstagaren anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av honom, må statskontoret kunna medgiva sådan anhörig rätt att uppbära det förverkade pensionsbeloppet eller del därav.

4 mom. Utbetalning av tjänstepension sker månadsvis i efterskott enligt

de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, statskontoret likväl obetaget att efter pensionstagarens frånfälle förskottsvis utbetala återstående pensionsbelopp.

Tjänstepensionens grundbelopp.

10 §.

1 mom. Storleken för år räknat av tjänstepensionens grundbelopp bestämmes, där ej annat föranledes av stadgandena i 2 och 3 mom. här nedan, dels av det tjänstepensionsunderlag, som enligt föreskrifterna i 11 § skall för prästen tillämpas, dels ock av den tid prästen enligt 12 § äger tillgodoräkna såsom tjänstår, allt enligt de närmare bestämmelser, som meddelas i 13—16 §§.

2 mom. Har för ordinarie tjänst ändring skett beträffande pensionsålder, tjänstepensionsunderlag eller för hel pension erforderligt antal tjänstår, varom förmåles i 13 § (tjänstålder), må grundbeloppet av tjänstepension för den som omedelbart före ändringen innehade tjänsten likväl icke understiga det belopp, vartill det skulle hava beräknats, därest ändringen icke ägt rum och, i fall där pensionsåldern sänkts, såsom tjänstår fått tillgodoräkna den tid, varmed sänkningen skett.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande ordinarie präst, som utan något sitt förvållande förflyttats till annan i detta reglemente avsedd tjänst.

3 mom. Där präst, som samtidigt avgår från ordinarie tjänst och sådan icke-ordinarie befattning, vilken av honom innehafts med frånträdande av den ordinarie tjänstens utövande, på grund av bestämmelsen i 8 § 1 mom. andra stycket b) endast äger komma i åtnjutande av en pension, skall dennas grundbelopp motsvara det högsta av de för de särskilda tjänsterna beräknade grundbeloppen.

4 mom. Beräknat grundbelopp, som icke utgöres av helt med 12 jämnt delbart krontal, jämkas till närmast högre sålunda delbara tal.

11 §.

1 mom. Såsom *tjänstepensionsunderlag* skall vid bestämmandet av tjänstepension för tiden intill den månad, varunder pensionstagaren uppnår 67 års ålder, tillämpas det belopp (*begynnelseunderlag*), som enligt 2 mom. gäller för den befattning, från vilken avgången sker, samt för tiden därefter det belopp (*slutunderlag*), som erhålles genom minskning av begynnelseunderlaget med 792 kronor, såframt ej Kungl. Maj:t i särskilt fall förordnar om lägre avdrag.

Har den tjänst, från vilken avgången äger rum, innehafts under kortare tid än tre år före pensionsålderns inträde eller, i fråga om präst som avgår

med rätt till förtidspension, tre år före avgången, må dock, där ej Kungl. Maj:t annorlunda förordnar, vid bestämmandet av ålders- respektive förtidspension icke tillämpas högre begynnelse- eller slutunderlag än som motsvarar en tredjedel av sammanlagda beloppet av de högsta begynnelse- respektive slutunderlag, vilka må hava varit för prästen gällande under vart och ett av de senast förflutna tre åren på grund av därunder innehavd, med tjänstepensionsrätt förenad anställning.

2 mom. För befattningar, som avses i detta reglemente, skola begynnelseunderlagen utgöra de belopp, som här nedan för de särskilda lönegraderna angivas:

Lönegrad	Begynnelseunderlag kronor	Lönegrad	Begynnelseunderlag kronor
Co 21	14 412	Ca 27	8 772
Co 20	14 412	Ca 26	8 364
Ca 37	12 264	Ca 25	7 944
Ca 33	10 920	Ce 26	8 364
Ca 31	10 248	Ce 24	7 536
Ca 29	9 564	Ce 22	6 744
Ca 28	9 168	Ce 20	6 024

12 §.

1 mom. Såsom tjänstår må tillgodoräknas tid före pensionsålderns inträde, under vilken präst varit underkastad detta reglemente.

Vid tjänstårsberäkningen skall dock avdrag göras för tid, under vilken präst av annan anledning än tjänstledighet för offentligt uppdrag eller militärtjänstgöring eller för uppehållande av annan med tjänstepensionsrätt förenad befattning vidkänts C-avdrag å lönen.

2 mom. Såsom tjänstår må jämväl, i den mån ej annat följer av stadgandet i 4 mom. andra stycket, tillgodoräknas dels tid, varunder präst varit underkastad andra tjänstepensionsbestämmelser än de i detta reglemente innefattade, i den omfattning sådan tid enligt berörda bestämmelser med därtill hörande övergångsstadganden fått tillgodoräknas, dels ock tid i övrigt, vilken prästen ägt räkna såsom tjänstår enligt de andra tjänstepensionsbestämmelser med övergångsstadganden, vilka han sålunda varit senast underkastad, dock endast i den mån sådan tid ej tillgodoräknats enligt föreskrifterna i 1 mom.

3 mom. På prövning i den ordning Kungl. Maj:t föreskriver beror, om och i vad mån såsom tjänstår må tillgodoräknas tid varunder präst, i andra fall än i 1 och 2 mom. avses, fullgjort arbete eller uppdrag i eller utom kyrkans tjänst.

4 mom. Vid tjänstårsberäkning skall i förekommande fall iakttagas, att

tid varunder mer än en med tjänstepensionsrätt förenad befattning innehafvs må tillgodoräknas med högst det antal tjänstår som motsvarar tiden för samtidigt innehav av befattningarna.

Såsom inskränkning i vad i 2 mom. samt nästföregående stycke stadgats gäller, att av tid, varunder präst innehaft beställning å reservstat, må tillgodoräknas allenast tid för i beställningen fullgjord tjänstgöring, såframt ej Kungl. Maj:t annat medgiver.

5 mom. Därest vid beräkning av tjänstår den uppkomna slutsumman utvisar del av dag, skall jämkning ske till närmast högre hela dagantal.

13 §.

Grundbeloppet av *ålderspension* bestämmes enligt följande grunder. Kan präst räkna minst 30 tjänstår, utgår *hel* pension, vars grundbelopp är lika med begynnelse- respektive slutunderlaget. Är tjänstårens antal mindre, utgår *avkortad* pension, vars grundbelopp motsvarar begynnelse- respektive slutunderlaget minskat med $\frac{1}{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger 30.

14 §.

Grundbeloppet av *invalidpension* motsvarar det för prästen gällande begynnelse- respektive slutunderlaget. Beträffande präst, som avgår efter pensionsålderns inträde, skall likväl grundbeloppet bestämmas enligt de i 13 § angivna grunderna.

15 §.

Grundbeloppet av *sjukpension* bestämmes enligt de i 13 § angivna grunderna. Grundbeloppet skall dock utgöra lägst 75 procent av begynnelse- respektive slutunderlaget i den mån beloppet icke härigenom överstiger grundbeloppet av den ålderspension, som skulle hava tillkommit prästen. därest han under oförändrade förhållanden kvarstått i sin befattning till pensionsålderns inträde.

16 §.

Grundbeloppet av *förtidspension* motsvarar det för prästen gällande begynnelse- respektive slutunderlaget men skall för tiden intill den tidpunkt, vid vilken pensionsåldern skulle hava inträtt, vara minskat med $\frac{1}{180}$ för varje full eller påbörjad fjärdedel av år, som vid avgångstillfället återstått till nämnda tidpunkt.

Rörligt tillägg.**17 §.**

1 mom. Å tjänstepensionens grundbelopp eller, där mer än en pension enligt reglementet åtnjutes, å de sammanlagda grundbeloppen utgår rörligt tillägg under samma förutsättningar och med beräkning enligt samma procenttal, som gälla angående höjning av månadslön, angiven i de i statens löneplansförordning intagna grundlönetabellerna.

2 mom. Rörligt tillägg beräknas å det grundbelopp för månad, varmed pension utgår före 67 års ålder.

Härvid skall dock iakttagas, att tillägg ej beräknas å belopp, varmed grundbeloppet överstiger 800 kronor, och ej heller å däri ingående öretal, som överskjuter fullt krontal.

3 mom. Till hjälp vid uträkning av rörligt tillägg utfärdar Kungl. Maj:ttabeller och anvisningar, som må finnas erforderliga.

4 avd. Om tjänstelivränta.**18 §.**

1 mom. Den som, efter att hava blivit underkastad detta reglemente, avgått från tjänst, som i reglementet avses, utan rätt att komma i åtnjutande av tjänstepension enligt reglementet, är berättigad att på därom gjord ansökning erhålla tjänstelivränta,

a) när han uppnått en levnadsålder av 65 år (*uppskjuten livränta*); eller
b) därest han före uppnåendet av 65 års ålder blivit varaktigt oförmögen till arbete och på grund därav erhållit folkpension enligt gällande lag om folkpensionering (*förtidslivränta*).

Såsom förutsättning för rätt till tjänstelivränta skall likväl gälla

a) att prästen under sammanlagt minst tre år före avgången innehåft anställning, som vid nämnda tillfälle varit förenad med tjänstepensionsrätt enligt detta reglemente eller andra tjänstepensionsbestämmelser; samt

b) att prästen icke efter avgången men före den i första stycket a) eller b) avsedda tidpunkten innehåft annan anställning, förenad med tjänstepensionsrätt som nyss sagts.

Där präst samtidigt avgått från ordinarie tjänst och sådan icke-ordinarie befattning, som av honom innehåfts med frånträdande av den ordinarie tjänstens utövande, äger han, därest båda befattningarna varit förenade med tjänstepensionsrätt enligt detta reglemente, allenast komma i åtnjutande av *en* tjänstelivränta.

2 mom. Tjänstelivränta utgår

a) uppskjuten livränta från och med månaden näst efter den, under vilken vederbörande uppnått 65 års ålder, eller, där nämnda ålder redan

uppnåtts och livräntan träder i stället för tjänstepension, från och med dagen näst efter den, då tjänstepension upphört att utgå, dock att livränta i förstnämnda fall ej må utgå för längre tid tillbaka än sex månader före den månad, under vilken ansökning därom gjorts; samt

b) förtidslivränta från och med den månad, med vars ingång folkpensionen börjat löpa, dock tidigast från och med den månad, då ansökningen om tjänstelivränta gjorts.

Livräntan utgår till och med den månad, varunder livräntetagaren avlider.

3 mom. Utbetalning av tjänstelivränta sker i efterskott enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t.

19 §.

1 mom. Beloppet för år räknat av tjänstelivränta bestämmes, där ej annat föranledes av vad nedan i 2 mom. stadgas, i förhållande till dels det för befattningshavaren vid avgången gällande tjänstepensionsunderlaget, dels antalet vid avgången uppnådda tjänstår, dels ock nämnda antal tjänstår utökade med tid, som vid avgången må hava återstått till utgången av den månad, varunder befattningshavaren uppnår 65 års ålder, allt på sätt närmare stadgas i 20 §.

Härvid iakttages

a) att i fall, där den tjänst från vilken avgången ägt rum innehafts under kortare tid än tre år, tjänstepensionsunderlaget bestämmes på motsvarande sätt som i 11 § 1 mom. andra stycket stadgas i fråga om förtidspension; samt

b) att tid, under vilken präst icke innehaft med tjänstepensionsrätt förenad befattning och för vilken han icke enligt vad därom särskilt stadgats bidragit till tjänstepensioneringen, vid tjänstårsberäkning i intet fall må tagas i betraktande till större del än två tredjedelar.

2 mom. Vad i 9 § 3 mom. samt 10 § 2 och 3 mom. stadgas om tjänstepension eller tjänstepensions grundbelopp skall äga motsvarande tillämpning i fråga om tjänstelivränta.

3 mom. Tjänstelivräntas årsbelopp jämkas, där så erfordras, till närmast högre öretal, som är jämnt delbart med 120.

20 §.

1 mom. Uppskjuten livränta bestämmes till ett belopp motsvarande så stor del av begynnelse- respektive slutunderlaget, som antalet vid avgången uppnådda fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår utgör av det på sätt i 19 § 1 mom. sägs utökade antalet fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår, dock minst av 120. Om antalet vid avgången uppnådda fulla eller påbör-

jade fjärdedels tjänstår är mindre än 120, skall likväl iakttagas, att det på nyssnämnda sätt beräknade beloppet skall minskas med $\frac{1}{10}$ procent för varje felande fjärdedels år.

2 mom. Förtidslivränta bestämmes enligt grunder, som fastställas av Kungl. Maj:t, till sådant belopp, att livräntans värde vid den tidpunkt, från och med vilken densamma utgår, motsvarar värdet vid nämnda tidpunkt av den uppskjutna livräntan. Förtidslivräntans årsbelopp skall likväl lägst motsvara tio procent av den uppskjutna livräntans före 67 års ålder gällande årsbelopp.

5 avd. Om sammanträffande av förmåner.

21 §.

1 mom. Om den som kommer i åtnjutande av tjänstepension för i detta reglemente avsedd tjänst vid avgång från den tjänsten åtnjuter eller därvid eller sedermera erhåller annan tjänstepension, antingen enligt detta reglemente eller enligt andra tjänstepensionsbestämmelser, beror på Kungl. Maj:ts prövning, om och i vad mån de till förstnämnda pension hörande förmånerna av sådan anledning skola minskas med de till den sistnämnda pensionen hörande förmånerna. Utgå båda tjänstepensionerna enligt detta reglemente, må allenast en av dem minskas.

Vad i nästföregående stycke stadgas rörande sammanträffande av tjänstepensionen skall äga motsvarande tillämpning med avseende å sammanträffande av tjänstepension och tjänstelivränta eller av flera tjänstelivräntor.

2 mom. På Kungl. Maj:ts prövning beror, om och i vad mån tjänstepensionsförmåner för i detta reglemente avsedd befattning skola minskas av den anledningen, att vederbörande erhåller avlöning i egenskap av beställningshavare på reservstat eller övergångsstat, anställningshavare i reserven eller officer i väg- och vattenbyggnadskåren.

6 avd. Reglementets tillämplighet m. m.

22 §.

Präst, å vilken reglementet erhåller tillämpning, skall vara pliktig att underkasta sig ändrade bestämmelser i de hänseenden, om vilka i reglementet förmäles. Ordinarie präst är likväl icke skyldig underkasta sig ändring av föreskrifterna i 11 § 2 mom. om beloppet av tjänstepensionsunderlag, i 13—15 §§ om bestämmande av tjänstepensions grundbelopp eller i 17 § om rörligt tillägg, dock att sådan präst skall vara pliktig att, därest de allmänna levnadskostnaderna nedgå med tio procent eller mera i förhållande till $\frac{100}{110}$ av levnadskostnaderna i mars 1946. efter prövning av

Kungl. Maj:t och riksdagen vidkännas minskning med högst fem procent av grundbeloppet av tjänstepension eller beloppet av tjänstelivränta.

Detta reglemente träder i kraft den 1 januari 1952.

Övergångsbestämmelser.

1. För ordinarie präst, som är född före den 1 april 1882, skall pensionsåldern inträda vid utgången av mars månad 1952. I fråga om här avsedd präst skall, i stället för vad i 4 § 1 mom. reglementet är föreskrivet beträffande skyldighet att avgå från tjänst på grund av uppnådd levnadsålder, gälla att prästen är skyldig avgå från tjänsten med utgången av september månad 1952.

2. För ordinarie präst, som är född den 1 april 1882 eller senare men före den 1 oktober 1892, skall pensionsåldern inträda vid här nedan angiven tidpunkt.

Prästen född under tiden	Pensionsåldern inträder vid utgången av
1 april 1882—30 sept. 1882	sept. 1952
1 okt. 1882—31 mars 1883	mars 1953
1 april 1883—30 sept. 1883	sept. 1953
1 okt. 1883—31 mars 1884	mars 1954
1 april 1884—30 sept. 1885	sept. 1954
1 okt. 1885—30 sept. 1887	sept. 1955
1 okt. 1887—30 sept. 1889	sept. 1956
1 okt. 1889—30 sept. 1891	sept. 1957
1 okt. 1891—30 sept. 1892	sept. 1958

3. Vad i 4 § 2 mom. reglementet stadgas skall icke äga tillämpning i fråga om präst, som avses i 1 punkten. Vad i samma moment är stadgat med avseende å tid för anstånd med avsked eller kvarstående i befattning efter pensionsålderns inträde skall i fråga om präst, som avses i 2 punkten, gälla med den inskränkningen, att anstånd med avsked respektive medgivande att kvarstå icke må lämnas för tid efter utgången av den tolv månadersperiod, räknat från och med den 1 oktober till och med den 30 september, under vilken prästen uppnår en levnadsålder av 70 år.

4. Såsom tjänstår, som avses i 12 § 2 mom. reglementet, skall tillgodoräknas tid, under vilken prästen utan att vara underkastad tjänstepensionsbestämmelser innehåft antingen

a) befattning, som avses i lagen den 9 december 1910 om emeritilöner för präster eller

b) befattning, som avses i lagen den 28 juni 1935 om emeritilöner för vissa prästmän i ledande ställning i missionens eller diakoniens tjänst eller

c) befattning såsom ordinarie eller extra ordinarie präst i garnisons- eller amiralitetsförsamling eller

d) befattning såsom biskop.

Härvid skall avdrag göras för tid, varunder befattningshavaren utöver 30 dagar om året åtnjutit tjänstledighet för svag hälsas vårdande eller för enskilda angelägenheter, så ock för tid, varunder han eljest -- av annan anledning än tjänstledighet för offentligt uppdrag eller militärtjänstgöring -- fått avstå samtliga sina kontanta löneförmåner.

Vid tjänstårsberäkning enligt denna punkt skall iakttagas, att tid varunder mer än en befattning innehafts skall tillgodoräknas med sammanlagda antalet av de för varje särskild befattning beräknade tjänståren, dock med högst det antal, som motsvarar tiden för samtidigt innehav av befattningarna.

5. För den, som innehafvt beställning å reservstat utan att därvid vara underkastad 1941 års allmänna tjänstepensionsreglemente, må tid för dylikt tjänsteinnehav, ändå att sådant icke följer av bestämmelserna i förevarande reglemente, tillgodoräknas såsom tjänstår, dock med den inskränkning, som angives i 12 § 4 mom. andra stycket reglementet.

6. Vid bestämmande av ålderspension eller sjukpension för präst, vilken såväl omedelbart före som omedelbart efter reglementets ikraftträdande innehade i reglementet avsedd tjänst, skall det jämlikt bestämmelserna eljest beräknade antalet tjänstår ökas i den mån de på tiden före reglementets ikraftträdande grundade tjänståren tillsammans med de år, som motsvara den mellan ikraftträdandet och pensionsålderns inträde liggande tiden, ej uppgå till ett antal av minst 30.

7. Därest vid tillämpning av stadgandet i 11 § 1 mom. andra stycket reglementet hänsyn skall tagas till prästs tjänstepensionsunderlag för tid, innan reglementet blev gällande för honom, skall därvid så anses, som om för prästen gällt det tjänstepensionsunderlag, som enligt reglementet är fastställt för den tjänst, han under nämnda tid innehafvt, eller som enligt detta reglemente eller 1947 års allmänna tjänstepensionsreglemente gäller för därmed närmast jämförlig befattning.

8. Är den som åtnjuter tjänstepension eller tjänstelivränta enligt reglementet tillika berättigad till särskild förmån av följande slag, nämligen pension från pensionsförsäkringsfonden på grund av inbetalning till pensionsstyrelsen jämlikt stadgande i tidigare gällande författning rörande pensionering av i statens tjänst anställd personal eller därmed jämförlig uppskjuten pension från av staten upprättad eller understödd pensionsanstalt eller pensionskassa, skall grundbeloppet av tjänstepensionen respektive tjänstelivräntans belopp minskas med beloppet av nämnda förmån. Vid

bestämmande av det oreducerade grundbeloppet respektive livräntebeloppet skall i sådant fall, ändå att annat följer av eljest tillämpliga bestämmelser, såsom tjänstår tillgodoräknas all den tid, som lagts till grund för beräkning av sagda förmån.

Därest pensionsåldern för den i föregående stycke omförmälda förmånen icke sammanfaller med den tidpunkt, från vilken tjänstepensionen eller tjänstelivräntan enligt reglementet börjar utgå, eller ock är valfri, skall i föregående stycke omförmäld minskning ske med det belopp, som enligt de för beräkningen av förmånen gällande grunderna skolat utgå från och med angivna tidpunkt.

Har tjänstepensionens grundbelopp reducerats på sätt i denna punkt stadgas, skall rörligt tillägg likväl utgå på det oreducerade grundbeloppet.

Prästlönekommitténs förslag
till
familjepensionsreglemente för präster.

1 avd. Allmänna bestämmelser.

1 §.

1 mom. Detta reglemente äger tillämpning beträffande:

- a) präst, som är underkastad tjänstepensionsreglementet för präster;
- b) den som åtnjuter pension enligt nyssnämnda tjänstepensionsreglemente samt

c) den som, efter att på grund av stadgandet under a) här ovan hava blivit underkastad detta reglemente, avgått från sin tjänst utan rätt att komma i åtnjutande av pension varom under b) förmäles, under förutsättning att prästen under sammanlagt minst tre år före avgången innehaft anställning, som vid nämnda tidpunkt varit förenad med tjänstepensionsrätt, varom i 2 mom. tredje stycket här nedan förmäles.

Bestämmelsen under c) här ovan avser icke sådant fall, då prästen efter avgången innehaft annan anställning, förenad med tjänstepensionsrätt som nyss sagts.

2 mom. Vad i detta reglemente sägs om präst skall, där ej annat framgår, i tillämpliga delar gälla med avseende å sådan förutvarande präst, som i 1 mom. b) eller c) avses.

Vad i reglementet sägs om tjänste- eller familjepensionsbestämmelser skall, där ej annat framgår, avse dels tjänste- eller familjepensionsbestämmelser antagna av Kungl. Maj:t och riksdagen, dels ock tjänste- eller familjepensionsbestämmelser för riksdagens verk, vilka antagits av riksdagen eller med stöd av dess bemyndigande utfärdats av delegerad för riksdagens verk. Såsom tjänstepensionsbestämmelser av förstnämnda slag anses icke bestämmelser om reservpension eller däremot svarande engångsbelopp.

Med tjänste- eller familjepensionsrätt, varom i reglementet förmäles, förstås pensionsrätt enligt i nästföregående stycke avsedda tjänste- eller familjepensionsbestämmelser.

2 §.

1 mom. Efterlevande, som här nedan i 2 mom. sägs, till den, beträffande vilken reglementet äger tillämpning, äro berättigade att åtnjuta *familjepension* eller *familjelivränta* enligt de föreskrifter och under de villkor, som innehållas i reglementet.

Närmare bestämmelser angående reglementets tillämpning meddelas av Kungl. Maj:t.

2 mom. Familjepension eller familjelivränta tillkommer följande efterlevande, nämligen

efterlevande make, som ej ingått nytt äktenskap,
frånskild make, i fall som i 3 mom. sägs, samt
barn och adoptivbarn, vilka ej uppnått 19 års ålder.

Såsom förutsättning härför skall dock gälla, i fråga om make, att äktenskapet icke ingåtts efter det att befattningshavaren uppnått en levnadsålder av 60 år, och i fråga om adoptivbarn, att adoptionen ej ägt rum efter det att befattningshavaren fyllt 50 år.

3 mom. Då befattningshavare i dom å äktenskapsskillnad förpliktas att till sin make utgiva underhållsbidrag eller i skillnadsmålet visats föreligga avtal om sådant underhållsbidrag, äger domstolen, om makarna levt tillsammans under minst fem år och befattningshavarens make vid sammanlevnadens hävande uppnått en ålder av minst 30 år samt det i övrigt med hänsyn till omständigheterna finnes skäligt förordna att maken skall vara berättigad till familjepension eller familjelivränta, som avses i detta reglemente.

Sålunda meddelat förordnande upphör att gälla, om skyldighet att utgiva underhållsbidrag, vilket bestämts att utgå på särskilda tider, upphört eller den bidragsberättigade trätt i nytt gifte.

Äger förordnande som nyss sags giltighet, må sådant förordnande ej med laga verkan meddelas till förmån för befattningshavarens make i senare äktenskap.

3 §.

Innehade avliden befattningshavare vid frånfället familjepensionsrätt enligt bestämmelserna i 1 § detta reglemente för mer än en befattning, skall familjepension eller familjelivränta för varje befattning utgå enligt för densamma meddelade bestämmelser, dock med iakttagande av de i 14 § 1 mom. meddelade bestämmelserna rörande sammanträffande av förmåner.

Efter den som enligt reglementet ägde familjepensionsrätt såväl för ordinarie tjänst som för icke-ordinarie befattning, vilken innehafts med frånträdande av den ordinarie tjänstens utövande, må dock endast *en* familjepension eller *en* familjelivränta utgå.

4 §.

1 mom. Prövning av fråga om rätt att komma i åtnjutande av familjepension eller familjelivränta enligt detta reglemente samt fastställande till beloppet av dylik förmån sker, på därom gjord ansökning, av statskontoret.

Sökande åligger att styrka sådana för statskontoret icke kända omständigheter, som böra tagas i betraktande vid prövningen av pensionsfrågan.

2 mom. Då pension eller livränta fastställs, skall skriftligt bevis därom tillställas de till förmånen berättigade.

2 avd. Om familjepension.**Gemensamma bestämmelser.**

5 §.

1 mom. Familjepension enligt detta reglemente tillkommer efterlevande till präst, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt eller ägde rätt att komma i åtnjutande av pension enligt tjänstepensionsreglementet för präster.

2 mom. Angående fördelning av familjepension mellan två eller flera familjepensionsberättigade stadgas i 7 § 3 mom. och 11 § 4 mom.

6 §.

1 mom. Familjepension utgöres av *grundbelopp* samt, i förekommande fall, *rörligt tillägg*.

2 mom. Familjepension utgår till därtill berättigad från och med dagen näst efter den, då befattningshavare avlidit, eller, i fråga om pension till barn som födes efter faderns död, från och med den dag, under vilken barnet fötts, till och med utgången av månaden näst efter den, under vilken pensionstagaren avlider, eller, där pensionsrätten upphör av annan anledning, till och med utgången av den månad, under vilken rätten upphört.

3 mom. Pensionstagare, som undergår direkt ådömt frihetsstraff eller är föremål för åtgärd, som förklarats skola träda i stället för sådant straff, eller ock avtjänar ådömt tvångsarbete, må för den tiden uppbära allenast en tredjedel av den pension, som eljest skolat till honom utgå.

Har pensionstagaren anhörig, vilken för sitt uppehälle är beroende av honom, må statskontoret kunna medgiva sådan anhörig rätt att uppbära det förverkade pensionsbeloppet eller del därav.

4 mom. Utbetalning av familjepension sker i efterskott enligt de närmare bestämmelser, som meddelas av Kungl. Maj:t, statskontoret likväl obetaget att efter pensionstagarens frånfälle förskottsvis utbetala återstående pensionsbelopp.

Familjepensionens grundbelopp.

7 §.

1 mom. Storleken för år räknat av familjepensionens grundbelopp bestämmes enligt grunder, som angivas i 2 mom. här nedan, i förhållande till ett vid befattningshavarens död för honom gällande familjepensionstal, varom stadgas i 8 §.

2 mom. Vid familjepensionens fastställande beräknas grundbeloppet sålunda, att det motsvarar,

a) då endast en familjepensionsberättigad finnes eller då de pensionsberättigade utgöras av efterlevande make och frånskild make: familjepensionstalet;

b) då de pensionsberättigade utgöras av efterlevande make eller frånskild make samt barn eller av efterlevande make och frånskild make samt barn: familjepensionstalet ökat med 50 procent, om endast ett barn finnes, och eljest därutöver med 20 procent för varje ytterligare barn; samt

c) då de pensionsberättigade utgöras av två eller flera barn: familjepensionstalet ökat med 50 procent, om barnen äro två, och eljest därutöver med 20 procent för varje ytterligare barn.

Sker efter familjepensionens fastställande ändring beträffande antalet familjepensionsberättigade, skall med tillämpning av de i nästföregående stycke angivna grunderna bestämmas nytt grundbelopp för familjepensionen att tillämpas från och med den i 6 § 2 mom. stadgade tidpunkt, då familjepensionsrätt inträtt eller upphört.

3 mom. Finnas två eller flera familjepensionsberättigade, skall det på varje tid belöpande grundbeloppet mellan dem fördelas sålunda,

att av grundbelopp, som är gemensamt för efterlevande make eller frånskild make samt barn eller för efterlevande make och frånskild make samt barn, maken eller makarna äga åtnjuta så stor del, som motsvarar 80 procent av familjepensionstalet — dock att frånskild make, som äger pensionsrätt jämte den avlidnes barn i annat gifte, icke må åtnjuta större del än som motsvarar 40 procent av familjepensionstalet — samt barnet eller barnen återstoden,

samt att av grundbelopp eller del därav, som är gemensam för efterlevande make och frånskild make eller för två eller flera barn, makarna respektive barnen äga taga lika del.

Har i följd därav, att frånskild make underlåtit att göra ansökning om pension, till annan familjepensionsberättigad utbetalts större belopp än han enligt här stadgade grunder bort erhålla, skall därvid bero.

8 §.

1 mom. Familjepensionstalet bestämmes, där ej annat föranledes av stadgandena i 2 och 3 mom. här nedan, dels av det familjepensionsunderlag,

som enligt föreskrifterna i 9 § skall tillämpas, dels ock av antalet tjänstår, varom förmäles i 10 §, allt enligt följande grunder. Uppgår antalet tjänstår till minst 30, skall familjepensionstalet motsvara familjepensionsunderlaget. Är tjänstårens antal mindre, skall familjepensionstalet motsvara familjepensionsunderlaget minskat med $\frac{1}{120}$ för varje full fjärdedel av år, varmed antalet tjänstår understiger 30.

2 mom. Har för ordinarie tjänst ändring skett beträffande pensionsålder, familjepensionsunderlag eller för hel tjänstepension erforderligt antal tjänstår, må familjepensionstalet i fråga om den, som omedelbart före ändringen innehade tjänsten, likväl icke understiga det belopp, vartill det skulle hava beräknats, därest ändringen icke ägt rum.

Vad sålunda stadgats skall äga motsvarande tillämpning beträffande ordinarie präst, som utan något sitt förvållande förflyttats till med familjepensionsrätt enligt detta reglemente förenad tjänst.

3 mom. Där på grund av bestämmelsen i 3 § andra stycket endast en familjepension utgår, skall familjepensionstalet för denna motsvara det högsta av de för de särskilda befattningarna beräknade familjepensionstalen.

4 mom. Beräknat familjepensionstal, som icke utgör helt krontal, jämkas till närmast högre sådant tal.

9 §.

1 mom. Såsom familjepensionsunderlag skall tillämpas det belopp, som enligt 2 mom. gäller för den familjepensionsberättigade befattning prästen innehade vid dödsfallet eller från vilken han dessförinnan avgått med rätt till pension, varom i 1 § 1 mom. b) förmäles.

2 mom. För befattningar, som avses i detta reglemente, skola familjepensionsunderlagen utgöra de belopp, som här nedan för de särskilda lönegrunderna angivas.

Lönegrad	Familjepensionsunderlag kronor	Lönegrad	Familjepensionsunderlag kronor
Co 21	5 568	Ca 27	3 444
Co 20	5 568	Ca 26	3 312
Ca 37	4 488	Ca 25	3 180
Ca 33	4 128	Ce 26	3 312
Ca 31	3 912	Ce 24	3 048
Ca 29	3 696	Ce 22	2 772
Ca 28	3 576	Ce 20	2 484

10 §.

Såsom tjänstår räknas vid bestämmande av familjepension

a) tid, som må tillgodoräknas såsom tjänstår enligt tjänstepensionsreglementet för präster; samt

b) tid, som från dödsfallet eller avgången ur tjänst må hava återstått till pensionsålderns inträde, dock att sådan tid ej må räknas såsom tjänstår beträffande präst, som vid sin död åtnjöt förtidspension.

Rörligt tillägg.

11 §.

1 mom. Å familjepensionens grundbelopp eller, där mer än en pension enligt reglementet åtnjutes å de sammanlagda grundbeloppen utgår rörligt tillägg under samma förutsättningar och med beräkning enligt samma procenttal, som gälla angående höjning av månadslön, angiven i de i statens löneplansförordning intagna grundlönetabellerna.

2 mom. Rörligt tillägg beräknas å grundbeloppet för månad, dock ej å däri ingående öretal, som överskjuter fullt kronotal.

3 mom. Till hjälp vid uträkning av rörligt tillägg utfärdar Kungl. Maj:t de tabeller och anvisningar, som må finnas erforderliga.

4 mom. Angående fördelning av rörligt tillägg mellan två eller flera familjepensionsberättigade skall vad i 7 § 3 mom. stadgas om fördelning av grundbelopp äga motsvarande tillämpning.

3 avd. Om familjelivränta.

12 §.

Familjelivränta enligt detta reglemente tillkommer efterlevande till förutvarande befattningshavare, varom förmäles i 1 § 1 mom. c).

13 §.

1 mom. Familjelivränta motsvarar familjepensionens grundbelopp, dock att vid beräkning av grundbeloppet familjepensionstalet skall fastställas på sätt här nedan i 2 mom. stadgas.

I övrigt skola bestämmelserna i 6 § 2—4 mom. och 7 § 3 mom. äga motsvarande tillämpning.

2 mom. Familjepensionstalet för livränta bestämmes, där ej annat förordas av vad här nedan stadgas, till ett belopp motsvarande så stor del av det för befattningshavaren senast gällande familjepensionsunderlaget, som antalet vid avgången uppnådda fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår av det slag, varom i 10 § a) förmäles, utgör av 120 eller — där vid avgången uppnådda tjänstår, utökade med tid som från avgången må hava återstått till pensionsålderns inträde, uppgå till mer än 120 fulla eller påbörjade fjärdedels tjänstår — av det större tal, som uppkommer genom berörda utökning.

Vid beräkning av tjänstår skall iakttagas att tid, under vilken den avlidne icke innehåft med familjepensionsrätt förenad befattning och för vilken han icke enligt vad därom särskilt stadgats bidragit till familjepensioneringen, i intet fall må tagas i betraktande till större del än två tredjedelar.

I övrigt skola beträffande familjepensionstalets bestämmande föreskrifterna i 8 § 2—4 mom. äga motsvarande tillämpning.

4 avd. Om sammanträffande av förmåner.

14 §.

1 mom. Innehade avliden befattningshavare vid frånfallet familjepensionsrätt för mer än en befattning, antingen enligt detta reglemente eller enligt såväl detta reglemente som andra familjepensionsbestämmelser, beror på Kungl. Maj:ts prövning, om och i vad mån de förmåner, vilka tillhöra endera respektive den enligt detta reglemente utgående familjepensionen eller familjelivräntan, av sådan anledning skola minskas med de till den andra familjepensionen eller familjelivräntan hörande förmånerna.

2 mom. Innehar efterlevande till den, å vilken detta reglemente äger tillämpning, med tjänstepensionsrätt förenad anställning eller åtnjuter han antingen tjänstepension eller tjänstelivränta eller ock familjepension eller familjelivränta enligt detta reglemente eller andra familjepensionsbestämmelser såsom anhörig till annan anställningshavare, skall pensions- eller livränteförmån, som utgår enligt detta reglemente, där ej Kungl. Maj:t i särskilt fall annorlunda förordnar, minskas med en fjärdedel, dock högst med beloppet av den förmån, som föranleder minskningen.

3 mom. I den mån efterlevande till den, å vilken detta reglemente äger tillämpning, efter den avlidne erhåller förmåner enligt krigsavlöningsreglementet, må familjepensionsförmåner enligt detta reglemente icke utgå, med mindre Kungl. Maj:t sådant medgiver.

Detta reglemente träder i kraft den 1 januari 1952.

Övergångsbestämmelser.

1. Vid familjepensionsreglementets tillämpning beträffande präst, som vid statens övertagande den 1 januari 1942 av prästerskapets änke- och pupillkassa ägde delaktighet i kassan, skola följande särskilda bestämmelser lända till efterrättelse:

a) För präst, som vid sin död kvarstod i tjänst eller åtnjöt tjänstepension, må familjepensionstalet icke understiga familjepensionsunderlaget för den tjänst han vid dödsfallet eller avgången med tjänstepension inne-

hade. Har präst, som här avses, haft pensionsrätt enligt 1941 års familjepensionsreglemente för prästerskapet med ett jämlikt 3 § 1 eller 2 mom. kungörelsen den 28 november 1941, nr 910, bestämt familjepensionsunderlag, må familjepensionstalet ej heller understiga motsvarande familjepensionsunderlag i detta familjepensionsreglemente.

Sistnämnda avvikelser från reglementets bestämmelser skall iakttagas även i fråga om präst, som jämlikt 2 § nyssnämnda kungörelse varit undantagen från tillämpningen av 1941 års familjepensionsreglemente för prästerskapet. Därvid skall så anses, som om prästen varit underkastad nämnda reglemente. Beträffande nu ifrågakvarande präst må i 3 § 2 mom. samma kungörelse omförmäld, på statskontoret ankommande prövning äga rum utan hinder av vad i angivna moment sagts rörande framställning från prästen.

b) Änka äger rätt till familjepension, även om äktenskapet ingåtts efter det prästen uppnått en levnadsålder av 60 men ej 65 år.

c) För egna arvsberättigade barn skall rätten till familjepension upphöra först med utgången av det kalenderhalvår, varunder barnet uppnår 21 levnadsår eller dessförinnan träder i äktenskap.

2. Beträffande präst, som omedelbart före reglementets ikraftträdande var underkastad 1941 års familjepensionsreglemente för prästerskapet, skola, där ej annat följer än vad i 1 punkten här ovan föreskrivas, följande särskilda bestämmelser lända till efterrättelse:

a) Har för präst gällt ett jämlikt 5 § 3 mom. 1941 års familjepensionsreglemente bestämt familjepensionsunderlag, skall för honom tillämpas motsvarande familjepensionsunderlag i detta familjepensionsreglemente.

b) Har ordinarie präst under 1941 års reglementes giltighetstid övergått till befattning med lägre familjepensionsunderlag och har därvid för honom jämlikt 6 § 1 mom. sagda reglemente i familjepensionshänseende blivit gällande vad för honom i den förra befattningen bestämts, skall för prästen tillämpas det familjepensionsunderlag, som i detta reglemente motsvarar familjepensionsunderlaget i 1941 års reglemente för den tidigare innehavda befattningen.

3. Såsom tjänstår för bestämmande av familjepension skall jämväl tillgodoräknas-tid, som må räknas såsom tjänstår enligt bestämmelserna i 1941 års familjepensionsreglemente för prästerskapet. Vid tjänstårsberäkningen enligt sistnämnda reglemente skall, i stället för vad i 10 § 4 mom. samma reglemente är stadgat, gälla att pensionsåldern skall anses inträda enligt bestämmelse i 5 § tjänstepensionsreglementet för präster eller vid den senare tidpunkt, då pensionsåldern på grund av övergångsbestämmelserna till tjänstepensionsreglementet må kunna inträda.

4. Vid reglementets tillämpning beträffande den, som innehaft beställning å reservstat utan att därvid vara underkastad 1941 års allmänna

tjänstepensionsreglemente, må tid för sådant tjänstinnehav tillgodoräknas såsom tjänstår, ändå att detta ej följer av reglementets bestämmelser.

5. Där jämlikt bestämmelserna i reglementet hänsyn skall tagas till familjepensionstal för familjepension enligt andra bestämmelser än de i reglementet innefattade, förstås med familjepensionstal $^{100}/_{106}$ av summan av beloppet av fasta förmåner och de rörliga tilläggsförmåner, som skulle utgått under andra kvartalet 1946.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

	Sid.
Författningsförslag	3
I. Inledning. Vissa allmänna synpunkter	18
A. Översynen av prästvalslagstiftningen m. m.	21
B. Sambandet mellan prästlönereformen och den föreslagna religionsfrihetslagstiftningen	23
C. Den kyrkligt-ekonomiska lagstiftningens konstitutionella natur	25
D. Den allmänna anordningen av den nya författningsregleringen	29
II. Förslaget till prästlönereglemente	30
A. Avlöningsreglementets utformning, benämning m. m.	30
Prästlönekommittén	33
Yttranden	40
Föredraganden	41
B. Specialmotivering till prästlönereglementets olika paragrafer ..	42
1 §. Reglementets tillämpningsområde	43
3 §. Tjänsters inrättande	45
7 §. Vikariatsförordnande m. m.	47
8 §. Stationeringsort. Ortsgrupper. Hyresgrupper	50
10 §. Prästs skyldighet att uppehålla annan tjänst m. m.	50
12 §. Ordinarie prästs förflyttningsskyldighet	51
13 §. Ordinarie prästs avgångsskyldighet	52
14 §. Icke-ordinarie prästs entledigande	54
15 §. Prästs rätt till avlöningsförmåner m. m.	55
17 §. Lönegrader, löneklasser och löneplan	57
22 §. Lön enligt högre löneklass än den vari prästen är placerad	72
23 §. Lönebeloppet inom vederbörande löneklass	73
25 §. De fall, då löneavdrag skall tillämpas	73
26 §. Semester	78
27 §. Semesterersättning	79
29 §. Tjänstedubblersarvode	70
30 §. Särskilda ersättningar	82

	Sid.
31 §. Kallortstillägg	99
32 §. Språktillägg	104
33 §. Prostarvoden	108
34 §. Tjänstebostad m. m.	112
35 §. Bränslekostnadsgottgörelse, ersättning för gulden fastighetsskatt m. m.	113
37—44 §§. Sjukvård m. m.	117
46 §. Beräkning och utbetalning av kontanta löneförmåner ..	119
47 §. Prästs skyldighet att underkasta sig ändring i avlöningsbestämmelserna	121
48 §. Bestämmande av avlöningsförmåner för innehavare av arvodesbefattning	125
Övriga paragrafer i förslaget till prästlönerreglemente	126
Övergångsregleringen	126
III. Förslaget till tjänste- och familjepensionsreglementen för präster	133
1949 års riksdags beslut	133
Prästlönekommitténs förslag	133
Yttrandena	137
Föredraganden	138
IV. Övriga författningsförslag	140
Förslaget till lag om upphävande av lagen den 9 december 1910 etc.	140
Förslaget till prästlönekostnadsförordning	141
Förslaget till lag angående ändring i kyrkofondslagen	145
Förslaget till ändring i lagen om kyrkomusiker	146
Förslaget till lag om ändringar i ecklesiastik boställsordning ...	147
Förslaget till lag ang. ändring av församlingsstyrelselagen	147
Förslaget till lag ang. ändring av domkapitelslagen	147
Förslaget till lag om viss ändring av lagen den 21 november 1925 (nr 456)	147
V. Finansieringen av kostnaderna för avlöning och pensionering ..	147
Prästlönekommittén	151
Yttranden	161
Föredraganden	164
VI. Kostnadsberäkningar	170
Prästlönekommittén	171
Yttranden	171
Föredraganden	172

	Sid.
VII. Hemställan	172

Bilagor.

A. Utdrag av direktiven för 1950 års prästvalskommitté	174
B. Utdrag av direktiven för pastoratsindelningssakkunniga	176
C. Prästlönekommitténs förslag till prästlönereglemente	178
D. Prästlönekommitténs förslag till tjänstepensionsreglemente för präster	212
E. Prästlönekommitténs förslag till familjepensionsreglemente för präster	225